Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Hilkhot Rav Alfas

ʿim kol ha-nimtsa be-sifre ha-Alfasi she-nidpesu le-fanaṿ ʿad ha-yom ḥadashim gam yeshanim

Ḥeleḳ rishon me-Hilkhot Rav Alfas

Alfasî, Yiṣḥāq Ben-Yaʿaqov
<יספלא> בקעי וב קחצי

Amśṭerdam, 480 [1719 oder 1720]

תונטק תוכלה

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10380

Visual Library

הלכות טומאת

עם פירוש רבי יוסף חביבא הנקרא נימקי יוסף ועם לקוטות מפסקי הרא"ש ז"ל

שחדש על הלכות הרי"ף ועם פירוש רש"י :

נימקי יוסף

בני אהרן פי' מדבקיב בני ולא כתיב בית אהרן דמשמע בין זכרים בין נקבו' אי נמי אי לא כתיב ולא בית ולא בני היו נכללות בכלל בהנים ויאסרו גם המה לטמא למתים כדאשכחן בתמנות בכונה דכתי' וזה משפט הכהנים מאת העם ואמרינן כאן ואמרינן רב בהנה אביל בשביל אחיו ורב ספא אביל בקרוב' ובחו' ובשוק ושמא תאמר כל מי שראוי לאכול קדשים יהיה מוזהר על הטומאה קמ"ל בני זכרים ולא נקבות : יכול הללים יכול אמילו הללים יהיו מוזהרין על הטומאה לפי בני אהרן הם כדק"ל שהרא על הגרוש ורשו מתחלל אבל הוא אינו מחולל דכתיב ולא יחללו זרעו בעמיו זרעו ולא עמו ק"ל הכהני' יצאו הללים אע"פ שאינם' כהן הם עמם אינם בהנים אבל בהנים בעלי מומין הם מוזהרין על הטומאת שהרי כהני' הם לענין אכילת קדשים כגון העלוק ואחמו' דכתיב כל זכר בכהני' יאכלנה כלומר אפי' בעל מום : זכר פרט לנקבות : בנה עיניו בלומר שלא היה הולך בגובה ראש : ונתן עיניו בגרושה שיסרה בעיניו ולקחה לו לאשה והו' כל זרעה מחולל לפיכך מוהר אני לטמא למתים ולזקן נולד מן הגרוש ולפי הוא לסוה מום לטמא למתים אבל נולד מחלוצה שאינה אסורה אלא מדרבנן דנפקא לן מריבוי ואשה גרושה מאישה הסוה ליה למכתב וגרושה מאישה וכתב ואשה גרושה מאישה לומר דוקא גרושה אבל חלוצה לא אסור לטמא למתים :

תניא אמור ואמרת להזהיר וכו' פירוש מריבוי דכתיב אמור ואחזר וכתב ואמרת דהוי סני בחד לריבוי אחא שמוהר הא שלא ניתנו לבנו לטמא למתים אע"ג דבשא איסורין אין אומרים לו בכה ולא תבכ' ותקון שבא לבנות שאומרים לו לא תבנה אבל אם הוא מבכ' ותקון שבא לבנות שאומרים לו לא תבנה מוקמינן ליה בתקון הטוב על דעת אביו הא לאו הכי לא אסרינן ליה אבל בטומאה מוהר מריבוי דקרא : מנין לרבות את הרם של מת כגון רבינו' דם שטמאה בחלל מדכתיב במת בנפש האדם אבר ומות תלמוד לומר לנפש וכו' : הפורשות הנפרשות מן המתים כגון עצם כדעורה תלמוד לומר לנפש ואע"פ שאינו מטמא בחלל מטמא במגע : בעמיו כלומר בזמן שיש לו קורבים : לאת מצוה שאין לו קורבים : ואחרים עונים שיש לו מטמאי' דאינן שיש שם ישראל שיכולין לקברו אסור לנהן להטמא עמהם : כי

תניא אמרת להזהיר גדולים על הקטנים ולכך שיהא הלשון כאן שבבל מקום נאמר בני אהרן הכהנים ולא נאמר הכהנים בני אהרן לפי הכהנים על בניהם : **כונין** לרבות את הרם של מת ק"ל וכו' וקשיא במסכת שמחות כל טומאה מן המת שבמיר מגלח עליה כאן לוקה עלי' לא הזהרתים וקשיא במסכת נזיר פר' כ"ג (דף מט) אל אן הטומאות הנזיר מגלח על המת ועל כזיב מן המת על מלא תרוד רקב ועל הזדרה ועל הגולגל ועל אבר מן המת ועל אבר מן החי שיש עליו בשר כראוי ועל חלי קב עצמות על חלי לוז דם על מגען על משקן על הלן ועל עצם כשעורה על מגען ועל משאו על אלו הנזיר מגלח אבל הסנהדרין והפרטו' ובית הפרס והרן העמים והגולל והדופק ורציעי' דם ואהל רציפ עצמות וכלים הנוגעים המת על אלו אין הנזיר מגלח :

ותניא לו קוברים קורא ואחרי' עונים אותו אין זה מת מצוה כי' המוצא מת בדרך ובנזיר של כוהנים ובמקום שמצאו אין יכול לקרוא ישראל שיעמוד ויבא בעיר באין בתו בני העיר הרי זה מושך את יהו עד הכיכן עד כלי מושיה המעמ והילוכיפן והילוכי חילופיפן כשאינן צריכין לו אבל אם היו צריכין לו לא בשה הבריס אחורים כשאין מבירין אותו אבל אם היו מבירין אותו לא בשה הבריס אחורים כגונו (לכן) אבל אם היה כגונו (לכן) לא והבשיא כגונו לכן ומהו שיעמ' כגון לכבוד בשיא כמאר רבי יוחן בשיאה אחריו ר' יהודה ואמר אין בהון' היו כל דמר ר' יוחן בשיאה בר בריה דר' יוחן בשיא דתף ר' חייא רבה לר' זעירה ריש בניבשתא לוסורי וסאביה פי' אם היו צריכין לו אבילו יותר מחלופי חילופיפן : ואם היו מבירין אותו דקרי ותני לא יספיק בזה לא מיעמאין לו עד הסיעור המבור' כמ"ב דכתוב' (דף יו) שהוא שיבא לפי גברא ואם היה כגונו לכן לא בד"א דאי הוה מתני פירוש לומר לאחרים לא בדקאמר אתם ליה שעורא והכל מיעמאין לו והבשיא כגונו לכן לשון בעי' הוא כלומר הבשיא כגונו לכן ואפי' אם מתני ומהו שיעמאו לו כל הכהנים : ואמרי' נמי גם' אין בדברים בפסחים (דף ע) בטמאת בשיא בעבר הפסח או בטומאה דחייבין כל ישראל והכהני' ליעמא לו ויהיו לאחרונים בס' הנוסח (דף קנ) אותו היום שמת רבי בעלם בהוגה : ובירושלמי תלמיד מהו שיעמא לבנות רבו ולא אוכשיעא הילכך לא יעמא : ובגמרא פ' הלקח רבה (דף פט) נרסינן נבי אחתו קטנה יורשה ומיעמא לה לאו אחתו היא ותשני משו' הוה' לה מת מצוה ומדרך בהתנאי אי זהו מת מצוה כל שאין לו קוברין קורא ואחרים עונין אותו אין זה מת מצוה ומשני ה"נ כיון דלא יתרבי ולא עבו לה ואיתי ליטא מטמא דקורא ואחרים עונין אותו אותו אין זה מת מי והיה קורא לאחרי' ליטפל בו ונאין ושולין בו זה [נקרא בעמיו כיון שמוצאין ממשפחתו ברוצה ליטפל בו אבל אם אין קרובים רוצים לטפל בו ואז] נקרא מת מצוה ומיעמא לו בכהן ואפילו יש שם ישראלים הרבה וכפי' פרמב"ם דהתם מילה' בעלמא קתמר דומיא דאחרי אין לה קוברים לו והבעל אינו קוברה ואינו קורא אא אפילו היא בעלמה בעלמה הוקה אין אחרים עונין אותה לבא ולקוברה שאין בני המשפחה שומעין לה שיקברוה הם ונחלה של משפחה הוסבה אבל הבעל שלא בדת וכל

שלטי הגבורים

ג וכתב מיי' קטן שבא לטמא את מבאו אין כ"ר מבוון לבריסו אלא אחיו מבוה לתנכו בקרוב' ובתב סמג' ל"ל שבריבן לבריסו וכן מהתם אלמון שרריסו אחור ואמרת לבוכי גדולים על הקטנים מהתם שבריך לבוכים מלשמאה ומ"ג בוכים מוכיח דבר חרם בדברי מיי' דלא בוחרין גדולים על הקטנים אלא שלא ישמאו אוזנו בידים :

ד כן כתבו מיי' וסמ"ג ורשבי' סמ"ר כתב ואינו נקרא מת מצוה אלא א"כ מבא ראשונה ולו שרר ונגנולא ואם מבא שרריס ורחבו ובקברו חוץ מחבר אחר מבר לטמאו בשבל אותו אחר ובוה מוכיר מקרונין שאינו מטמא לסס אלא א"כ יהו שלחיפבריסבר ואחרו מת מבוה בל אחבאו בתקום שאם יקרא הבוכאו לישראל לבא לבסקבל בו לא ישמש אותו לבא לבסקבל בו אבל אם קורא בהן בהוכאו אחרים לבא ובהן לא ישמא בהן בהוכאו אם יש לו בל ברבו ובוהם בל בוראו לטאן דקרו דאתני עד שיהא לו שיש לו אבא נבדי לאחון דומבי אין לו אבא ובן לבבאת ושרבו לא ישמא לטלם ולבבו לא ישמא אם יש לו אבור :

הרא"ש

תניא אמור ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים ולכך שיהא הלשון כאן שבבל מקום נאמר בני אהרן הכהנים ולא נאמר הכהנים בני אהרן לפי הכהנים על בניהם : **כונין** לרבות את הרם של מת ק"ל וכו' וקשיא במסכת שמחות כל טומאה מן המת שבמיר מגלח עליה כאן לוקה עלי' לא הזהרתים וקשיא במסכת נזיר פר' כ"ג (דף מט) אל אן הטומאות הנזיר מגלח על המת ועל כזיב מן המת על מלא תרוד רקב ועל הזדרה ועל הגולגל ועל אבר מן המת ועל אבר מן החי שיש עליו בשר כראוי ועל חלי קב עצמות על חלי לוז דם על מגען על משקן על הלן ועל עצם כשעורה על מגען ועל משאו על אלו הנזיר מגלח אבל הסנהדרין והפרטו' ובית הפרס והרן העמים והגולל והדופק ורציעי' דם ואהל רציפ עצמות וכלים הנוגעים המת על אלו אין הנזיר מגלח :

ותניא לו קוברים קורא ואחרי' עונים אותו אין זה מת מצוה כל שאין לו קוברים קורא ואחרי' עונים אותו אין זה מת מצוה כי' המוצא מת בדרך ובנזיר ובמקום שמצאו אין יכול לקרוא ישראל שיעמוד ויבא בעיר באין בתו בני העיר הרי זה מושך את יהו עד הכיכן עד כלי מושיה המעמ והילוכיפן והילוכי חילופיפן כשאינן צריכין לו אבל אם היו צריכין לו לא בשה הבריס אחורים כשאין מבירין אותו אבל אם היו מבירין אותו לא בשה הבריס אחורים כגונו (לכן) אבל אם היה כגונו (לכן) לא והבשיא כגונו לכן ומהו שיעמ' כגון לכבוד בשיא כמאר רבי יוחן בשיאה אחריו ר' יהודה ואמר אין בהון' היו כל דמר ר' יוחן בשיאה בר בריה דר' יוחן בשיא דתף ר' חייא רבה לר' זעירה ריש בניבשתא לוסורי וסאביה פי' אם היו צריכין לו אבילו יותר מחלופי חילופיפן : ואם היו מבירין אותו דקרי ותני לא יספיק בזה לא מיעמאין לו עד הסיעור המבור' כמ"ב דכתוב' (דף יו) שהוא שיבא לפי גברא ואם היה כגונו לכן לא בד"א דאי הוה מתני פירוש לומר לאחרים לא בדקאמר אתם ליה שעורא והכל מיעמאין לו והבשיא כגונו לכן לשון בעי' הוא כלומר הבשיא כגונו לכן ואפי' אם מתני ומהו שיעמאו לו כל הכהנים : ואמרי' נמי גם' אין בדברים בפסחים (דף ע) בטמאת בשיא בעבר הפסח או בטומאה דחייבין כל ישראל והכהני' ליעמא לו ויהיו לאחרונים בס' הנוסח (דף קנ) אותו היום שמת רבי בעלם בהוגה : ובירושלמי תלמיד מהו שיעמא לבנות רבו ולא אוכשיעא הילכך לא יעמא : ובגמרא פ' הלקח רבה (דף פט) נרסינן נבי אחתו קטנה יורשה ומיעמא לה לאו אחתו היא ותשני משו' הוה' לה מת מצוה ומדרך בהתנאי אי זהו מת מצוה כל שאין לו קוברין קורא ואחרים עונין אותו אין זה מת מצוה ומשני ה"נ כיון דלא יתרבי ולא עבו לה ואיתי ליטא מטמא דקורא ואחרים עונין אותו אותו אין זה מת מי והיה קורא לאחרי' ליטפל בו ונאין ושולין בו זה [נקרא בעמיו כיון שמוצאין ממשפחתו ברוצה ליטפל בו אבל אם אין קרובים רוצים לטפל בו ואז] נקרא מת מצוה ומיעמא לו בכהן ואפילו יש שם ישראלים הרבה וכפי' פרמב"ם דהתם מילה' בעלמא קתמר דומיא דאחרי אין לה קוברים לו והבעל אינו קוברה ואינו קורא אא אפילו היא בעלמה בעלמה הוקה אין אחרים עונין אותה לבא ולקוברה שאין בני המשפחה שומעין לה שיקברוה הם ונחלה של משפחה הוסבה אבל הבעל שלא בדת וכל

כי אם לשארו אין שארו לא אשתו שנא' אל אשתו לא תקרב שאר אביך היא הקרוב' ולא הארוסה איז ולא הגרושה ואמרינן בגמ' תני ר' חייא בר אמי אשתו ארוס' לא אונן ולא מיטמא' לה וכן היא לא אוננת' ולא מיטמאת לו מתה אינו יורשה מת הוא (א) גובה כתובתה ותנו רבנן לא יטמא בעל בעמיו מה תלמוד לומר לפי שנא' לאמו ולאביו ולבנו ולבתו ולאחיו לאחותו יטמ' לרן בין כשרין בין פסולין יכול אף לאשתו מיטמא בין כשרה בין פסולה ת"ל לא יטמא [בעל] יש בעל מיטמא ויש בעל שאינו מיטמ' היא כיצד מיטמא הוא לאשתו כשרה ואינו מיטמא לאשתו פסולה לאמו ואפילו אמו שנתחללה מיטמא לה ולבנו ולבתו יכול אפילו נפלי ת"ל לאביו ולאמו מה אביו ואמו בני קיימ' אף בנו ובתו בני קיימ' יצאו נפלים ולבנו ולבתו בין כשרין בין פסולין כדתנן מי שיש לו בן מ"מ וכו' ובנו הוא לכל דבר חיין ממה שיש לו מן השפחה ומן הנכרית ואמרינן למאי הלכתא ליורשו וליטמ' לו וכן אחיו ואחותו דתנן ואחיו הוא לכל דבר חיין ממה שיש לו מן השפח ומן הנכרית ולאחיו ולאחותו יכול אחיו ואחותו מאמו ת"ל ולבנו ולבתו מה בנו ובתו שהוא יורשין אף אחיו ואחותו שהו' יורשין יצאו אחיו ואחותו מאמו שאינו יורשין ולאחותו הבתולה פרט לאנוס' ומפות' יכול שאני מיצא אף מוכת עין ת"ל אשר לא היתה לאיש שרוייתה בידי איש לא שהוייתה בדבר אחר ונרסינן בפרק הבא על יבמתו ת"ר אחותו ארוסה ר מאיר ור' יהודה אומר מיטמא לה ור' יוסי ור"ש אומ' אין מיטמ' לה אנוס' ומפותה דברי הכל אין מיטמ' לה ומוכת עין אין מטמא לה דברי ר' שמעון שהיה ר שמעון אומר ראויה לכהן גדול מיטמ' לה ושאינה ראויה לכהן גדול אין מיטמא לה ובוגר' מיטמא לה דברי הכל מ"ט ר' מאיר ור' יהוד' דרשי הכי ולאחותו הבתולה פרט לאנוס' מפותה

שכן אחרים שאין קרובים שאין נזקקין לה להטיל על עצמן קבורה של אמה שיש לה יורשים וקרוביו וכיון שקבורתה בספק וניאות העילוה חכמים עליו אפילו בשמאל אחרים כדי שתהא מזומנה לה ולא תהא קבורתה מוטלת על המחלוקת והקטעה שנזל בגוד הבריו' שרוחה לא תעשה כזה גב"מ ועל דרך זה נמי הקורה תורה טומאת קרובי' היינו דאמרי' בגמרא בפ' ג' מיני [הוה] קא חויל בפתקא דערבה ופסקוה בני לרישיה דאבוה ה"נ לא' ליעמי ליה אמר ליה מה מצוה קא מרחת השתא באחרי' מחייב באבוה לא כל שכן והאי מה מצוה הוא והתניא מיזמו מת מצוה כל שאין לו קוברי' קורא ואחרי' עוסקין אותו אין זה מת מצוה כיון שמשתלמין לקברו בני המשפח' ומשני כיון דקא חויל באחרת' כמי שאין לו קוברין דמי שהרי אין בכאן קוברין ואחרים ההולכין עמו בשיירא אין עוסקין לקוברו אם הכן לא יתעם' עמהן בקבורתו על כאן ומשמע' מתוך דברו שהוא רוצ' לפר' קבר' ואחרי' עוסקין אותו על ב' דרכי' ח' על הכהן המולאו כהך בריתא דירושלמ' וח' על המת כי הך גירס' דינמוקא ולא בהירא לי אלא על הכהן המולאו קאי וגרס' דיומ' נשתנשה על ידי סוסרים שלא למדו הסיא ברים' דירושל' וסברו דקבר' ואחרים עוסקין אותו על המת קאי ובתנו קרי ולא עבו ליה וכך היא הברתא קרי ולא עבו לה פירוש בעלה שנפערה בניהו קרי לבני המשפח' לבא לקברה ולא עבי ליה לפי שהוא יורשה וכ"ש שלא יעשלו בה בכרים הוא מת מצוה ומתולא מת מצוה קוברו במקומו דמת מצוה קונה מקומו שעל מנת כן הניחל יהושע לישראל את הארץ ואמרי' בפ' מרובה (ד' פא) הנאמין הנביא יהושע אפילו בתולה לארץ ואמרי' בירושלמי דנזי' המולא מת מצוה הרי זה מיטפל בו וקוברו במקומו אימתי בזמן שמלאו חון לתחום אבל אם מלאו בסוך התחום מביאו למקום בית הקברו' וקוברו: אמר ר' עקיבא כך קבל' אשמעתי לפני חכמים פעם אחת הייתי מהלך בדרך ומצאתי מת מצ' ונשפלתי בו באבנים מילין בב שהנאתני לבית הקברות וקברתיו ונסנאתני לפני רבי אליעזר ור' יהושע אמרו לי על כל פסיפה ופסיפה שהיית פוסע מעלי' עליך באילו היית שופך דמים אמרתי מה אם בשעה שנתקבלתי לזכות נתחייבתי בנפש' שלא נתקבלתי לזכות על אחת כמה וכמה מלוקה שנה לא זזתי מלשמש חכמים הוא היה אומר דלא שמש חכמיה קטלא חייב: ירושלמי מה ת"ל כי קבור תקברנו מכאן שאינו נעשה מת מצוה עד שיהא ראשו ורוזנו אמר רבי יוסי קמיה דר' יוחנן כשם שאדם מיטמא על מת מצוה כך אדם מיטמא על אחר מת ת"ל ר' יוחנן ויש כאן מי' ובי יש כאן מת [מצוה] שיטמא לו ר' יעקב בר אחא בשם רבי זביריא הבחר בחור כלומר אין נעשה מת מצוה בתחלה אלא אם מלא ראשו ורוזנו אבל אם (לא) מלא ראשו ורוזנו וקברו הוזר"ת ת"ל אפילו על אחר אחד וקברו בתו ואבל רבתי קמיא לשלם אינו מת מצוה על שיטמא ראשו ורוזנו ר' יהודה אומר הבדיה והגלגולות הן הן רוזנו: אשתו ארוסה וכו' לא תוכנה ולא מיטמאה לו לאו מצו' בהנה נקיה לה ולא הוהרו בהנות ליטמא למתים אלא ה"ק אינה מיינה להתבסק בו וליטמא לו בין בהנו' בין ישראלית אע"פ שמצוה ליטמא למתים האמורי' בפרשה זו ולאו שאר היא: והרמב"ם ז' כתב בהנות הוחיל ואינן מוזהרות על הטומא' כך אינן מצווה ליטמא לקרוב אם אם רצו מיטמאה ואם לא רצו לא יטמא' ולכיכך הא דתנינ' לא מיטמאה לו לאו הוקא ארוסה והרמב"ן דחק לפרש זה ולא נתיישבו לי הדברים כי הדבר ברור דאינה נשים ממנה זו: יצאו נפלים שאין בני קיימ' הולכך אין כאן מיטמא לקטנים אלא אם כן מת ביום שנשים ואחד ואם היה שבלו לו חדשיו מיטמא לו: על

כי אם לשארו וכו' הקרובה ולא ארוסה דבאירוסין לחודיהו לא מקריא שארו אלא קירוב בשר כגון שנבעלה לחומה: לא אונן עליו אם מת הארוס: ולא מיטמא' לו ליכא לפרושי בבהנת ומשם איסור טומאה דהא אמרינן לעיל בני אהרן ולא בנות אהרן אלא ה"ק אין עליה חיוב להטמא עליו שאע"פ שאם היתה נשואה וכדי שתאכל חוליה בטהרה היתה רוצה ליגע בו ולא ליגנס באהל שלו היו מכריחין אותה ב להטמא בו שהרי הכהן המוהר על שאר טומאת אם אינו רוצה ליגע באשתו שתקה מטמאין אותו בעל כרחו כדאתמרינן לקמן לא ישמא מטמא אם לא רצה ליטמא מטמאין אותו בע"כ וכ"ש דמטמאין אותה בעל כרח' מכל מקו' מה בעודה ארוסה אין מטמאין אותה בעל כרחה אינו יורש דבקי' ובתתה אם נאלמו לשארו שאינו יורש בעל כרחו אלו ממשפחתו ויורש אי אתה ודרשי' שארו כשיתה יורשנ' בעולה ואירוס' לא מוזה שארו כדפרישים: מה הוא בוגה כתובתה ממנו' בין בתו' לה בין לא כתב לה: יכול אף לאשתו בקטע"ם שהיא תלה מטמ' לה בעל כרחו: תלמוד לומר לא ישמא בעל בעמיו הא מיצר כלומר והא כתיב כי אם לשארו שמטמא לה הבעל: לחנינו ולאמו ולאבי' אמו' שנתחלל' אמ' שמלה מוא מטמא לה חייב להטמא לה: יכול אבי' נפלים בתכתיב במת בנפש ודרשי' אי וכו מה שהי' בנפש של אדם הוי אומר זה עובר שבמעי אשה: בין כשרין בין פסולין בין עולמו לו מן המעור' אי מן החלל שאע"פ שהאב בשר הבנים ממזרים דכתיב לא יבא לו הלך אחר פסולו לאע"ג לבתיב בישראל למשפחותם לבית אבותם שהבנים הולכין אחר האב ולא אחר האם לכך אתא לו לומר שיש בנו ליגע אחר פסולא אם: ובנו מן החללה מפורש ולא יחלל זרעו בעמיו א"ה יכול ליעש' לזרעו אב ובנו הוא תון ממה שיש לו מן הבעלה ומן הנכרי' דלא מיקרי בנו בלל שפחה דבתי' האשה ולדים שהולד הולך אחריה נכרי' דכתיב כי יסיר אם בנך ודרשי' אין בנך הבא מן הבותי קרוי בנך אלא בנה וכן אחיו ואחותו הנולדים לאביו מן הפסולת הנזכרות מטמא להם דהא אחיו הוא לכל דבר לינם אם לאתו: יכול אחיו ואחותו אבי' מאמו אע"פ שאינם מאביו ת"ל ולבנו ולבתו מה בנו ובתו בני יהוה' ניכסו יצאו אחיו [ואחותו] מאמו וכו' דכתיב לקרוב אליו ממשפחתו משפחת אב הרויה משפחה אם אינה הרויה משפחה דכתיב למשפחותם לביה

אנוסה: הבתולה פרש לאנוסה ומפותה שהרי אינה בתולה: גרסי' בפרק הבא על יבמתו וכו' ר' מאיר וכו' לקמן מפר עמייהו דרשינן הקרובה לריבוי ולא למיעוט: ורבי

מהרים א סבי מייתי לה בגמ' פרק בפרה שנתפתתה וסבי קי"ל ובכי מייתי לה בס"ג ובכי מאתא בגמרא פרק זה בורר ובפרש"י ובתוס' לא תן פסולין: ב נ"ב דברי מתוקי ובסף דיבור מרובה בי בפ' זה בורר פגיון דברי הפיתון בפקם פרק תשמיש לוקה בכל ברתה ובגיון פס רחוק לבריו:

חדושי אנשי שם

עין משפט

רבי יוסי ורבי שמעון סבירא להו דדרשינן קרובה למעיטי ארוסה אבל רבנן דבתולה קרובה אלו לאיסורי א מכיון שנתגרשה וחזרה ונתקרבה מיטמאת לה וצריך עיון ב הא דאייתי לעיל הרי"ף ז"ל הקרובה ולא בארוסה אין ולא בגרושה אלא קא מני לה דהא לר' מאיר ולא ר' יוסי

ר מצוה

ומפיתה יכול שאני מוצי מיכת עין תלמי לומר אשר לא היתה לאיש מי שהוייתה ע"י איש יצאת מיכת עין שאין הוייתה לאיש הקרובה לרבות את הארוסה אין לרבות את הבוגרת וכו' ור' יוסי ור' שמעון מאי טעמא דדרשי הכי ולאחריתו הבתולה פרט לאנוס ומפיתה ומיכת עין אשר לא היתה פרט לארוס שהית הקרוב לרבות ארוס שנתגרשה אין לרבות את הבוגר ור' יוסי מרשבקיה לבר זוגיה מכלל דבמיכת עין בר מאיר סבירא ליה ושמעי מינה דמיכת עין לרבי יוסי ורבי מאיר ורבי יהודה מטמא לה ודוה ליה ר"ש יחיד ולית הלכת כותיה ולנבי אחריתו ארוסה קיימ"ל כר' יוסי ור' שמעון דהוו לה ר' יוסי ור' שמעון תרי ור' מאיר ור' יהודה תרי וכיון דר' יוסי לנבי כל חד מהני הלכת כוותיה שמעינן דהלכת כר' יוסי ור' שמעון הילכך ארוסה ואחריתו אנוסה ומפיתה אין מיטמ' להן [אבל אחריתו ארוסה שנתגרש' ואחריתו בוגרת אי מיכת עין מטמא להם] וכן הלכת לה שמא מצוה לא רצה ליטמא לה מטמאין אותו בעל כרתי מעש' ביוסף הכהן שמתה אשתו בערבי פסחים ולא רצה ליטמא לה ודחפיהו חכמים וטמאיהו בעל כרתי לה שמ' על הודאי הוא מיטמא ואין מיטמא על הספק לה שמא ואינו מיטמא ב לאחרי עמה שלא יאמר היאיל ונטמאתי על אבא אלקט עצמות פלוני לה שמא ואינו מיטמא על איבריה שאין אדם מיטמ' על אבר מן החי מאביו אבל מיטמ' על עצם כשעורה ג מאביו בעמיו בזמן שהן עושין כמעשה עמן ולא בזמן שפרישו מדרכי צבור ולא מיבעי' מיקרב למיתא ומינגע ביה דאסיר רבה לא אפי' ליכנס תוך ארבע אמות שלו אסור דא"ר יצחק א"ר יוחנן משו' רבי אליעזר בן יעקב מת

עין משפט

מוזלאי הוא מיטמא ואינו מיטמא על הספק כגון נתפרש ולרם בגולה חברתה לו ספק בן תשעה לראשון לו בן ו' לאחרון לו תשסו שנרשה בספק גירושין ותגן נמי בספק בין ט' לראשון לו בן ו' לאחרון הוי שניהם כהנים הוא לוקן עליהם והן לוקנין עליו הו' מיטמא לכן והן לוקן מיטמאין לו:

לה יטמא ואינו מיטמ' לאחרי מ"מ' שלא יאמר הוקיל ונטמאתי על הנא אלקט עצמות פלוני: ונרסי' כגון' סהיה עומד בבית הקברות והשיבו לו מקו ומת אחר ונגע בו יכול יהא חיי"ת ל' להחלו ופרי עלה ממתני' דתנן היה מיטמ' למתי' כל הוי' אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תטמא [אל תטמא] והוא מיטמא חייב על כל אחת ואחת אמאי הא מיטמ' וקאי וכן אמר רב הונא בזיר שהיה עומד בבית הקברות והשיבו לו מקו ומת אחר חייב אלא אמרי הא מיטמ' וקאי ומשני דהא דאמרינן דטמא' בעודו מחובר בתת דאין כאן הוסס' עומד' אבל פירש ממקו ונגע בתת אחר חייב לפי שמוסיף עומד' על עומדתו לאחר שפירש הנוגע בו עמד עומדת ערב ובאחר ונגע בתת הנוגע בו עמד עומדת ל' כאילו נגע בתת עצמו דוקרב בדקרב מוסיף ולא קיימ"ל דקתני יכול יהא חיי"ת ל' להחלו הוא הוא אלא אבל אבל איסור אוכל דקתני הוא עומד וקובר את מקו עד שהו' בתוך הקבר מקבל מאחרים וקובר פירש הרי זה לא יטמ' נטמא בו ביום רבי ערבון מחייב רבי עקיבא פוטר נטמא לאחר אותו היום הכל מודים שהוא חייב מפני שהוא סותר אחר ומכיון דהוה לא כר' עקיבא דלא מיחייב ר' עקיב' לא כמוסיף ומה עומד' על עצמו אבל מה שמוסיף עומדת לאדם הנוגע לא מיקרי מוסיף אבל שומדת ופסק הרמב"ן לר' ערבון דסק' מתני' דתנן אמרו לו (לא תטמא') לא תטמא' והו' מיטמא' חייב על כל אחד ואחד וכל מוגיא דגמרא מוכיח ואף ר"ע מודה לאבו' דקתני בריש פירש הרי זה לא יטמא ולא פליג רבי עקיבא אלא בהיות' הכער

מיי פ"ג מה' אבל סמ"ג לאוין ס"ר רמב"ן בשם י' ר"ל ומ"ש מהר"ר ר"ל

מהר"ם א

כל תבו' סוגין

דסקרוסה לרשות אלא מסתר ומיסתן ומ"ג בתן מיכול ליכנס לבית הקברות לקבר מתו • ומיסתן ומ"ג בתקנו בריבי • ומזר שם ג' בתקנו לבל אבל ומשנה בין לסרך בין אלא לסרך דוד מיסתן לא לבל אבל מטמאה לסם סעלם סוב חוץ לסם ומטמא ומטמא ספכסן מתקנו מתן לטמאה: לא ר"ל אלא אסר מטמא לקרוסה כמו לטמאות: סלים:

כ ור"ת בת' מיכול ליכנס לבית הקברות לקבר מתו • ומיסתן ומ"ג בתקנו בריבי • ומזר שם ג' בתקנו לבל אבל ומשנה בין לסרך בין אלא לסרך דוד מיסתן לא לבל אבל מטמאה לסם סעלם סוב חוץ לסם ומטמא ומטמא ספכסן מתקנו מתן לטמאה: לא ר"ל אלא אסר מטמא לקרוסה כמו לטמאות: סלים:

ד סמ"ג בסין ל"ל כתב מלתי קסם רב"ו סבמתן סים בבן הרמטת לבנים הקברות לבו לוקה ומבלי לוקה מדבר' בתם' סמתות הרי שקבר לת מקו ומת אחר אחר כל זמן שנוסק בבית הקבר' יכול לסמוך לר' מיר' מן הקבר אם חזר וקברן לוקה דברי רבי עקיב' רבי שרבון אומר כל היום לבו לוקה מבני אחינו מרב' סלין יהי סומאה ובלבד' גדולות פוסק בר שרבון וא"כ בזמן סים מה מרבה טומאה יש בין אחי חטאת לבנים מנגעים פ"ב:

חדושי אנשי שם

ג ומיתו' דאמ' בגמ' בלינו על אם ומקבו דאין בבבן דמת' בשם בבם משמות חבין דאינו מטמא לו אלא בבסות אבל לא בבסות הסר ובטו' בקבר ר"ז בקבר בבתחר אבר לאחר מיקבו אינו מטמא לו אבל אם חבר מקבו אבר בחיים ומת מטמא לו אלא ב"פ

אחינו אבל:

ד סמ"ג בסין ל"ל כתב מלתי קסם רב"ו סבמתן סים בבן הרמטת לבנים הקברות אינו לוקה ומבלי לוקה מדבר' בתם' סמתות הרי שקבר לת מקו ומת אחר אחר כל זמן שנוסק בבית הקבר' יכול לסמוך לר' מיר' מן הקבר אם חזר וקברן לוקה דברי רבי עקיב' רבי שרבון אומר כל היום לבו לוקה מבני אחינו מרב' סלין יהי סומאה ובלבד' גדולות פוסק בר שרבון וא"כ בזמן סים מה מרבה טומאה יש בין אחי חטאת לבנים מנגעים פ"ב:

ד"ת ב

קסם לי דמלתי קסם מיירי בבבל ובבא בחת:

ס"ג ל"ת מבוס דאינה סבת מבוס לבטמאת לבקרובים ובבא אחינה דסבק לחומר ומטמאת מת לב

בו ביום ובמסבת מיר שנו מחלוקתן בהבך ילא ובנבנס ר' שרבון פוטר ורבי עקיבא מחייב ל"ל רבי שרבון ובי מוסיף זה חלוק אמר ליה ר' עקיב' בשעה שהיה שם עמד שומאת ז' פי' שמ' שומאת ערב חזר ובבנס שמא שומאת שנעה פי' הנוגע בו אמר לו ר' שרבון שבבר' מחיים מתך בבבבר בר"ע מחבירו ונגם בראה שרבי שרבון חזר והוזה לדברין הילבך אין לבבנים ליבנס לבית הקברות לקבור מיבויסם לאבם ב' שבשעה שהו' מבני' מתו מוקר ליטמא לאחרים מ"מ לאחר קבורה נמלא מיטמא לאחרים ומוסיף שומאה וב"כ הרמב"ם אבל ר' בתבר ר' עקיבא והביא לאבל דבבבי הנטמא בו ביום פטור ומוקר הבהן לבבנים מהו לבית הקברות ולקברו ואבי' הוה ר' עקיב' אומר אבר שבתחר לא תבעה מלבריהם ובבי' ראיה שפרק זה נראה אמרה ר' יוחנן בהן הקברות ולקברו ולאבי

לאחריה פרש לבוים מן המת וכו' נגל ומלא קרוד רקב יכול לא יטמא בשדה ובולבולת ולרוב בגיגא ולרוב מגיגא כפסוק אומר אמור ואמר הוסיף לך הכתוב טומאה לחרש ומשכי כולהו ר' יהודה ניתנו ורב חסדא לאמר כי אתי הנא דתנא מעשה שמת אבוי של ר' יצחק בנתיזה ואודישוהו לאחר שלש שנים ונמצא רשב"ל לר' יהושע בן אליעזר ואחרנא דקנים ואמרו לאבוי בזמן שמות אבוי שלש ולא בזמן שמות אחר ולבאורה דברי הרי"ף אינן לא כדברי ר' יהודה ולא כדברי רב חסדא דהני תנאי דלא לר' יהודה אינו מטמא לאחר מן המת אלא ע"י אוהל ואוהלי הא דבמ"ריף אבל מיטמא מזה לעצם כשאורה מתבאר ע"י אוהל לאמר גם כי הוא ראוי למחבר פסקים שיברר דברין ולא יסתום ולא כי נלחוק ונאמר כן מבל מקום הרי הוא פוסק ברבי יהודה ולא יתכן לפסוק בוחידאה בנגד ר' יהושע בן אליעזר וד' וקנים ושד כי עשו מעשה ואמרינן בכל הוכחת מעשה רב ושד כי שמת הקלמוד בבל מקו' דהלכה כאמוראי גם כי נפסוק דלא בסתם מתניתין כל שכן הכא דרב חסדא סבור ליה לאמרא ולא ושמא לו וכן בתב הרמב"ן ז"ל דאין דברין מחוורים ולא"ב דברייתא דתני רב בסגא בדברי ר"א בן יעקב אחי' בר' יהוד' וקיימא לן מתנא ר"א קב וקני ולאבי' יחוד במקום רבי' כדמוכח בפ' הבא על יבמתו אבי' הכי לא דאינן מוחרת מפורשת דרב חסדא מבלל דמתנא ר' אליעזר בן יעקב קב וקני דהא רב בנויים אין ליה מתנא ר' אליעזר בן יעקב קב וקני בדמוכח הכא ניגמות והכא לא סבר לה מתניה אלמא לא מסתבר שעמיה אי נמי כך דר' אליעזר בן יעקב (קב ונקי) רב בהגיא אלא דתני לה דלא מתניתין נסתמא דהלמודא ורב לא הני לה ולא סבר לה דכל מתניתין דלא מיתניא בדבי ר' אושעיא ובדבי ר' חייא לא מוקמינן מינה בי מדרשא וכן דעת הרמב"ם [ונתנה קרמב"ן ז"ל] ומי' מסתבר דאם נתתא' יד אבוי מחיי' [ונאה"כ מק] נמו מיטמא לו דלא אמרו אלא בחסר לאחר מיתה [אלא בשמת מיתה] כגון נתתך ראשו דאשו עבשיו כמו שהי' בחיים ולא קרינן ביה לאבוי אבל נתתא' יהו אי רבנו בחיים ולאחר זמן מת אבוי כיון שהו' לאחר מיתתו בשלמות שהיה לו חיים לאבוי קרינא ביה ; בתכל הבקי הנוא עד מתי מיטמא לבן ר' מאיר אומר כל אותו היום ר' שמעון אומר שלשה ימים ר' יהודה אומר משום ר' טרפון עד שיסתום הגולל מעשה שמת שמעון בן יהודה בלוד ובא אחרן אבוי מן הגליל אחר שנסתם הגולל ובאו אל ר' טרפון וחכמים ואמרו אי יטמא אל יפתח הבר ויראה והלבה בר' יהודה פסוק ר' טרפון ושמעינן מעשה הנסתם הגולל הא בל זמן שלא נסתם הבר מיטמא ומוגע במת שלו בין לצורך בין שלא לצורך הרמב"ם ז"ל : מת תופס ארבע אמות לטומאה ותניא בסוטה פרק מצות אלמנה (דף מד) חבר הבר הטומאה בתוכו טהור והוא ביש בה ארבע אמות דברי ר"ש ובית הלל אומרים ד' עפחים בד"א שנתחם מן הבר הבר המטיימא אבל מת בעלמא קופס : ומבאן בתב ה"ר יונתן ז"ל והוא הלבה בדר בבוה' עפחים אי חרין עמוק' עפחים אי מרין עמוק' אינו רבנן ודוקא מת שלא נקבר אבל נקבר אבל בתוב דהא בלתן מהבו סבי בדאמרינן אין מעמידין אין מקום טומאה ולא מגריבין אין של ארבע אמות אלא בל שהו סבי ואין דברו מחוורין אלא בבר אל בנין במחיצות מבוייבות לו בבר חתבת ארבע עפחים אבל שאינו מבוייבים במחיצות בבוהות ו' עפחים צריך הבבן לחתבת מתנו ד' אמות ואם שהיא רחוב מלאן אינה רחוב אמרי' בפ"ק דמועד קטן (דף ה) אלמלא יאינן אלא בל דבר המעבר' בתבל אבל בל בל בדרבת מתנו ד' אמות הבאים לא בגיבו ביון בדאמרי' הבם אין מרחיקין ביון מבקום טומאה שלא לבפסיד ארץ ישראל :

והיכא המחיצות מיבא בגיבא וכו' וחיישנן המחיצ מיבא בגיבא ואי ליבא לטיעל לבינא ואסור לטיעל לעלייבא ומבחת לה בבוים מן המת הבנתן בתת אדוגה שאין בה מוחה עמה דטומאה בוקעת ובנבנסת לעלייה ביון שהיא מונחת תחת האדוגה ואע"פ שאין באדוגה מוחה עמה אבל אינה חתבת ומוכרח לבי' ביון שאין באדוגה מוחה עמה ובדר זה מפורש בפרק עשרה דאהלות בתחלת דף ואין באדוגה מוחה עמה ובן לפעמי' בזבי בתים זה לפנים מזה וטומאה בפנימי אבל הטומאה בחיצון ומוחר לבבם לעמוד בפנימי ואסור לבבם לחיצון בגון שני חדרי פנימיים הסמוחים לבחיצון ובבל אחד מהן בתאי ויש מן המת ולבתות החדרים עגולות ובבן בא' [מן החדרים] שהוה [ביון] ואין בו אלא תאי ויש אבל בבית אסור לבבן לבבם שם דטוף טומאה לבאן ורוחה אבי בחלאי אבי בחלאי זקים בטומחים בבית ואין הטומאה בבבסת לחדרים ביון שלבתוחיהן עגולות והבר זה מפורש במשנה אחרונה בפ"ז דאהלות : ואי סבר לה לבתוחה וכו' הרב קיבר ואסתם הבריו ותריבן ביאור דבפרק שני דבבא בתרא (סט) מוכח מוכח שאין הבבר המונח בחלון מונע מלעבור הטומאה בר שיבעלנו שם בישוב לעולם שאין בדעתו עוד לישלו מסם הנראי' פסק ה"ר שונין בר קיסר' אמר שמואל רקיק מיר' עיסה רבה אינה ממעט בחלון והוינן בה מאי אוריא רקיק אבי' עבה נמי לא מיבעיא קאמר לא מבעיא עבה ביון דחזי ליה לא מבעיא ליה אבל רקיק דמאים אינא בעולי בעליה בע"ל מיתיבי קופה מלאה בגן וחבית מלאה בגן גרוגרות שמונחין בחלון בל שאלו יבלו ויבולין בגן וגרוגרות לעמוד בבני בגמן חוגלין ואם לאו אין מוגלין בגן הא חזי לבתמתו בתבגא בריא חזי ביה בוני חזו לבסקה בתבגא חזי לבסיק בחול היסק בחול לא שבית בגרוגרות הא בא חזי ליה אמר שמואל בשסריבו פירות בשהבלינו אלמא בל מידי בחזו ליה ולא מבטל ליה אינו ממעט בחלון ומיהו בהבינא שמעתתא נופה מבטל ממעט דמעטא אף בל בב דלא בטליה דבריה אלו חבית ה"ד אי דפומיה לבר הוא בוסה חיינא אע"ג דלא בטיל ליה ונדחק הרי"ם לבתן דבתן דהבלינו הגרוגרות נתבלבל בם החבית ומבטיל ליה מיהו אבתי בבסה מבסיה בשילבי

מת תופס ד' אמות ל' לטומאה וכן לבן"ש והיכא דמיותת מת תותי טלל' אבי' לבהן למיעל תותי הדי טללא ואפי' תותי אוהל המיסך על הארץ ואפי' אבני' היוצאו' מן הגדר בתתגן בפרק יש מביאין את הטומאה ותיצציון הזיזין והגזיות והשובבות והשקיפין והטלעין והגהירין השננין והסבבות והפרעות שהן יבולין לבבל מעזיבה רבה דברי ר"מ וחבמים אומרים מעזיבה בינוני אלו הן הסבבות אילן שהוא מיסך על הארץ והפרעי אבנים היוצאות מן הגדר והיב דמיותת מת בביתא ופתיחה בתיבא מן ההיא בית לבית' אחרינ' והיא ביתא אחרינא פתיחה לביתא אחרינ' וכן עד בבה בתי אי הויאן הנהי בי בבל חדא מנייהו טפח על טפח אתסרו להו הבל בתי בלהו לבהנא למיעל לנוייהו וכן עיילית דעל גבי ביתא אי איב ארובה בין ביתא לעילותא בפיתח טפח למיעל ותוה מית' בחד מינייהו אתסר ליה לבהנא למיעל לתרוייהו ואי סבר לה לבותא בעצים או באבני' או בדבר שאינו מבבל טומאה אפסיקאי ליה טומאה ושרי ליה לבהנא למיעל לההיא ביתא דלית ביה מיתא

והיכא

והיכא דמיותת מת תותי טלל' וכו' ואפילו תותי אילן וכו' בלומר אלא האמר דוקא הנסתם לאהל בגון בית הוא דאסור אבל באהל אילן או אבנים היולאות מן הגדר אלא נעשו לאהלון לא יהו מביאין לא הטומאה' קא"ל המביאין בדהבן הזיזין היבתזות הבתותו' בבותל ובל הני דקא הביב הם אהלים שאין עשוין לאהל אלא משום דבר אחר : והסבבות הן אילנ' של ערבה או של בנים אינם בתותם אלא בתותם בתוב בתוב בתוב

והיכ' °דאיכ' דרת' דמיקפ' זיזין אי נמי דמיקפת
אכסדר' והוה מיתא בחד ביתא מיהנר בתי
דבההיא דרת' איתסר ליה ולכהנ' למיעל תיתי
הנך בלהו זיזין דמארבע רוחי דרת' או הנך
אכסדריאתא אבל ודאי אי הוה מיתא תותא
הנהו זיזין או גו אכסדר שרי ליה לכהנ' למיתב
בגו בית שדרך טומא'לצא' אין דרכה ליכנס
כרתנזיז שהו' סובב את כל הבית ואוכל בפתח
שלש אצבעות טימאה בבית כלים שתחתיו
טמאים טומאה תחתיו ר"א מטמא את הבית
ור' יהושע מטהר : °והיכ' דנפל אייש ונשבר"
מפרקתו ונתתך עמה רוב בשר אע"ג דלא נפק'
נשמתיה מת הוא ומטמ' באהל דאמ' רב יהודה
אמר שמואל נשברה מפרקתו ורוב בשר עמה
מטמ' באהל דהוה ליה כמאן דהותז כולי' רישי'
ותנן הותז ראשיהן אע"פי שמפרכסין טמאים
כגון זנב הלטאה שהיא מפרכס' וא"ת מעיש'
דעלי דמפרק' בלא בשר היא זקנ' שאני דכתיב
כי זקן האיש וכבד וא"ר שמואל בר נחמני א"ר
יונתן קרעו כדג מטמ' באהל א"ר שמואל בר רב
יצחק ומגבו אבל גוסס ° אינו מטמ' עד שתצא
נפשו דתנן אדם אין מטמא עד שתצא נפשו
ואפי' מנייד ואפי' גוסס והיכ' דשחט בו שנים או
רוב שנים אינו מטמא באהל עד שתצא נפשו
דאמר רב יהודה אמר שמואל שחט בו שנים או
רוב שנים ורמז ואמ' כתבו ותנו גט לאשתי הרי
אז יכתבו ויתנו °ואסיר ליה לכהן למיעל לבית רכב
הקברי' ° דקבר מטמא במת שנ' וכל אשר יגע
בו על פני השד' בחלל חרב או במת או בעצ' אד'
או בקבר יטמא ואפי' לבית הפרס (א) נמי אסי'
לי' למיעל ומאי הי' שדה שנחרש בה קבר
כדתנן החורש את הקבר הרי זה עושה בית
הפרס עד כמה הוא עוש' בית הפרס מלא מענ'
ק' אמה בית ארבעה סאה דרוי מאה על מאה
ואי אזיל לדבר מצוה כגון מינסב איתתא או
ללמיד תורה וליכא אורחא אחריתי שדי ליה
למיזל בבית הפרס דתנו רבנן הולכין ליריד של
כותים ולוקחי כהן עברים ושפחות בתי' שדות
וכרמים וכותב ומעלה בערכאות מפני שהוא
במציל מידן ואם כהן הוא מיטמא
לדון

בר מצרה

רבנ

רבת

רכב

הלכו שנת ופקקו את המאור בטפיח וכי פקקו מאי הוי הא מבטיל ליה ולא חיילא וליכא למימר דבטלו את הטפיח דת"כ ה"ל בוצה בטנא ואמרי' נמי בפרק בתרא דמגילה (דף כו) הסו' בי כנסיות דרומאי דהוקם פתיחה לאינלאנלן דבוקם מחיים ביה מיתת אמר להו דלו תיבוקה ואתכנוה לבה ופקיבה אינו מקבלת טומאה כלי עץ הטעון לנחת הוא ולבך חוננת ואי בעית בישול מאי מבני' הת' כיון דטעוים להניח ם"ק בקוסה לא מאי מבטל לה התם ומי' ר"י בכל היכ' דאינו סוחס כל בנקב לא ממעטו מעטת התם בני בישול ואי לא בעלי' לא ממעטי אבל היכ' דסוחס כל החלון לא בני בישול כי היינו דמאור ודקיבוק' ודקנו וגרוברות אינן סוחמות כל החלון ולהכי בני בישול אבל [החכיות] סוחמת כל החלון ולהכי לא בני בישול וכן דעת הרי"ף ולכך כתב וסכר לה לגזרת דשמא' שסק' אבל :

היכא דאיכא דרקא דמוקפת זיזין וכו' ולדברי הרב אלפסי מיירי שלא הניח נעול ונכה"ג אמרי' בכל הוכחת באהלות סוף שומ' לאלא ולא מהניא נעילה כיון דאין להם מקום לנאלא לא דרך שם חוי' בלילו הוא כבר שם ואילו היה הלא פתוח היתה הטומאה נכנסת מן האכסדרה לבית בדקנן בפ"ו דאהלות קברי המת שהיו עוברים באכסדרה והגיף ח' מהם תחת הלא פירוש סמך הלא להעמידו וסמכו בטפחה אם יכולה הלא לעמוד בפני עצמה עהו' ואם לאו שמא ומקומה הוא למה הניח זו המטה על סוף שומאה לנאלא כמה מצנין היה יכול להניח שהן משוע' יוקר מזו הניח דבו פתחים הרבה בכלן טמאין ושוה שלם מצנין בפרק רביעי דאהלות שבולן מפורש בהם שדרך שומא' לנאלא ואין דרך טומאה ליכנס וגם בכל המצנעות נקב טומאה בבית בלון שהתחיון שהורין ומיראו רבותינו לפי שאינו אוכל בפת [עמה] אינו מני' אלא הטומא' תחתיו והא דמטמא ר"א אם הניח בשהעוה' תחתיו (דיו) אע"ג דלי' בה פותח טפח רבי איעור לעמי' דשטמא מכוים שומאה מודנה לאסקופה בפרק י"ב דאהלות' דבקל מבי' הטומאה לבית ומסקנ' דמילה הבי אם כל דלהו הבי' נטולות והתלונות נטולים טומאה יוצאה מן הבית בתחת הזיזין והאכסדרו' אבל אם נפתח הלא לצד אחר' אז אלון שיש בו ל' על ל' והלא של האחר נטול אין הטומאה יוצאה לתחת הזיזין והאכסדרא' ואם הלא אחר פתוח טומאה יוצאה מן הבית לתחת הזיזין והאכסדרא' ונכנסת מתחתם לבית וכן נבין הבולעים למבלה לאחן על פני בתים הרבה ושומאה בתחת מן הבתים כל הבתים אחר דלהוכיחן פתוחי' שמאין כי הטומאה מתפשט תחת בלעיות כל הבתים ונכנסת לבתים דרך הפתח אז אלון שיש בו פותח טפח : אבר גוסס אינו מעמא וכן אע"ג דגוסס אינו מעמא בחלל פליני היה בנוגר בפרק שלשה מינין אי שרי לכהן למיעל לבית הקבר היה בגוסס אז לא דברי' התם תנו רבנן לבהלו עד שעה שיעות רבי אומר בתוקם יעמא עד שיעות מאי בינייהו משמעות הורשין אינה בינייהו

ר"ש

אין שמשמש

מיי' פ"ו מה' טומאת מת הל' ט' סמ"ג לאין סי' רלה טור יו"ד סי' שכא

מיי' פ"ז מה' טומאת מת הל' ג' סמ"ג לאין סי' רלה טור יו"ד סי' שכא סב

מיי' פ"ג מה' אבל הל' ט' לאין סי' רלה טור יו"ד סי' שסד

מיי' פ"ג מה' אבל הל' ט' לאין סי' רלה טור יו"ד סי' שסד סב

לאין

לאין

לאין

לדון ולערער עמהן בחוצה לארץ וכשם שמיטמ' בחוצה לארץ כך מיטמ' בבית הקברות בבית הקברות ס"ד אר"א בבית הפרס דרבנן ומיטמ' דלכוד תורה וריש"א אשה א"ר יהודה אימתי בזמן שאין מוצ' לתלמוד אבל מוצ' לתלמוד [לא] יטמא ר' יוסי אומר אפי' מוצא לתלמוד יטמא רפי שאין בן מן הכל אדם זוכה לתלמוד אמ' רבי יוחנן הלכה כרבי יוסי :

הדרן עלך הלכות טומאה

ספר תורה

הראש נימקי יוסף

אמר ר' יהודה אמר רב אם הגיה בו אות אחת מעלה עליו הכתוב כאלו כתבו לפי שהיקה אצל הראשונים שאסה בגיהו ספר שאינו מוגה ווה שהגיהו והכשירו לקרות בו כאלו כתבו דגרסי' בפרק האשה שנתארמלה (דף יט) איתמר ס"ת שאינו מוגה עד שלשים יום מוקר לסהוקו מכאן ואילך אסור לסהוקו משום שנאמר אל תשכן באהליך עולה

אמר "רבי ירושע בר אבא אמר רב נדל אמר רב הלוקח ס"ת מן השוק כתוקה מצוה מן השוק כתבו מעל עליו הכתו' כאלו קבלו מהר סיני [אמר רב יהודא אמ' רב] הגיה בו אפי' אות אחת מעלה עליו הכתוב כאלו כתבו : גרסינן בפרק האשה שנתארמלה איתמר ספר תורה שאינו מוגה א"ר אמי עד שלשים יום מותר לשהותו מיכאן ואילך אסור לשהותו משום שנאמר אל תשכן באהליך עולה : תנו

כחוטף פירש שאין לו שכר גדול כל כך כמי שטרח בגיהוא ויש מקום למדת הדין לחלוק ולומר אמלא שנאה עליו בלא עורה לא היה עושה אוקמ : בתנו הוא בעלמו או שכר סופר לכתבו ועורה בתקון הקלפון ולסבול טול הסופר עד שנגמר : כאן קבלו שיש למדת רחמים לומר כמו שטרח עורה זה כן היה עורה ללב' במדבר כמי לקבל תורה מהר סיני : אמי' אות אחת שהיה עשוה בו ותקנו : כאן בתנו שיש למדת רחמים ללמוד זכות ולומר כמו שתקון זה כך אם היה מוג' בו טעות רבו היה מתקן אוקמ : גרסינן פרק האשה שנתארמלה איתמר ספר תורה שאינו מוגה א"ר אמי עד שלשים יום מוקר לסהוקו מכאן ואילך אסור לסהוקו משום שנאמר אל תשכן באהליך עולה : לא

כחוטף מעלה ומעלה קנגד אבל אם בתבה הוי מעלה עפי : בגניל

רש"י

לדון ולערער עמהן בחוצה לארץ וכו' אף על פי שאין העמים מטמאים : בבית הקברות ס"ד וכי (משום למעבד מהם) שרגון איסורא לאוריתא אלא בית הפרס שנחרש בו קבר שאין עוקאתו אלא מדרבנן שכיון שאחר שנחרש בו אם הקבר אלמו רגים עליו ודרכוהו לו אחשר אלא יהיו כל אותן התיבות של עצמות דקות שהן בהן אפילו כגם כשעורה נדבקים בעצלים ובגדלים מהאגשים הראשונים שהלכו בו ולא נשאר מהם כלום :

מהר"ם ב"ר

הדרן עלך הלכות טומא'

ר"ש ב"ל אומר בוסס איבא ביניהו לא"ר מלהחלו אפילו בוסס ולאתן לאחר בטומה ישמא עד שיטות אין בוסס לא מקיבי אדם אינו מטמא' עד שקלא בכמו אבי מגוייד ואבי' בוסס ולא"ר מלהחלו הא לא אתני ואינו מטמא לענין שמוי עד דנפק' בכמו לענין איתחולי הא דאיתיהל ולפי גירסא זו הכתובה בספרים כאן אינו מוזכר על הבוסס דקי"ל כר' יוחנן לגבי ר"ל דאמר מטמאין בוסס ביניהו ובין לר' ובין לרבנן אינו מוזכר עליו עד שיעות אבל בעל הלבוש גרולות גורס אבי במקום ר' יוחנן ורבא במקום ר"ל ולפי זה הלכה כרב' לגבי אבי ולרבא פליגי ר' ורבנן בבוסס ואין הלכה כר' מהגירין בגמרא כאן מוזכר על הבוסס :

הדרן עלך הלכות טומא'

ר' יוחנן לגבי ר"ל דאמר מטמאין בוסס ביניהו ובין לר' ובין לרבנן אינו מוזכר עליו עד שיעות אבל בעל הלבוש גורס אבי במקום ר' יוחנן ורבא במקום ר"ל ולפי זה הלכה כרב' לגבי אבי ולרבא פליגי ר' ורבנן בבוסס ואין הלכה כר' מהגירין בגמרא כאן מוזכר על הבוסס :

ב. ובקבר מת ג. ובגון שהיה בתחה בשמוש כיד המוכר : ג. בתב בטור מצ' לבסהוקו ויוקר מבלשים ום אלא יקבל אז יבא ואמר קרא בו בדישבר לא יבא כיון שהוא חסר לו יקר אחר לות אחת ואחר לראם בסדר ס"ב : ואבל טולך לבשת אבין ז"ל שבתב בתשובה דהקולא בסדר קרים שיש בו חסרות ויקרות לו שיש טעות לבי ברבים לבשלה ואחר לקרו בסם' בסר • אחשב בחדרבי דמיאלם יש אין לבקביר בחסרו' ויתרות ושם מבאר בלבוש לשעבה היא לך בוסים בוה ובן בקבוצות לאחרונו' ובסדר אמר בוין סם :

לשון ריא"ל

ובראיה: בשיבי שבבל ספר מוסרי לקדם לאחר בן ובן בראיה בשיבי שראיתי לקריות בו בספר קרים עד שלא שבביה לבשיבו אל"ב חסר בספר ויוסה אחת שאינו אחר לקרות בו בחבורה בקבו' בראיות :

ר' בנדת

ר"ל

מהר"ם ב"ר

מהר"ם ב"ר

עין משפט

לא אחרנו וכו' פי' משום מצות עשה זה אלי ואמונה שאם יהיה אריך יותר מאלף אז עבה יותר מדאלף לא יהיה נחה כל כך: בגויל שהו' שאינו נקלף כלל דזהו לשון גויל דאמרי' גרים בארץ גויל אבנים דלא משפיען אי איפשר שלא יהיה נתקנו ו'טפחי': נקלף העור שנקלף מאצל קליפה עליונה שאין בו עובי כל כך

ר' בעזות שאינו יודע לשער:

פחות אז יותר וכו' כלומ' יריעו' קטנות כדי שלא יהיו התפירות קרובות יותר מדאלף ולא רחוקות יותר מדאלף מפני שמצוה להעמידו על הספר כשנגללו ויהיה לו לעורה לגלול עד שיעמידנו על הקפ' ויקרע העור אצלו כשמהדקו בשעת הגלילה: ואל ירבה בדפין לעשות שמונה בעור קלף אחד מפני שהדפין קצרין ונרחוקות בארוכות שעולה מהם לחברו: ואל

ת"ר אין עושין ס"ת לא ארכו יתר על היקפו ולא היקפו יתר על ארכו שאלו את ר' שיעור ס"ת בכמה אמר לרן בגויל ו'טפחי' בקלף אינו יודע: ת"ר עושה אדם יריעה מבת שלש דפין ועד בת שמנ' פחות אי יותר לא יעש' ולא ירבה בדפין מפני שנראי' כאגר' וא

ר"ש

ריש"י

בגויל שהוא קלף עב כדמפרש לקמן: שהה שפחי' אורך וכן יהי' היקפה בבתיבה בינונית: בקלף שהוא רק: מצת שלש דפין ממודין שהה קרי להו דפין: פחות מכן אז יותר על כן לא יעשה לפי שהפירות של חיבור יריעות יפין הם כשאין בהן יותר מדאלף אלבד לא יעשה יריעות קטנות לפי שאז יהו התפרים קרובי' יותר מדאלף ולא תרוכות שלא להר' היק יותר מדאלף: ולא ירבה בדפין לעשות שמונה ביריעה אם קלף קטן הוא מפני שהדפין יהו קצרין ויהיה נר' בארוכה: א ולא

אחרת בבתיבת הס"ת: **ועניין** עיבור העורו' משמע בבולי אלמודא שהוא ע"ו' בפעלים ובור שהוא מעובד בלא עפעלים הוא הנקר' דיפתרא כדאמרי' בפ' המוליח יין (דף עט) ובפ' שני דגשין (דף כב) [דפתרא] דמליח וקמיח ולא עפיץ ודיפתר' מסול לכתוב עליו ס"ת ומגל' דתנן בפ' שני דמגלה (דף יז) בתבה על הדפתרא פסולה והיינו שעשאו משום דנקראת ספר ובפ' שני דסוטה (דף יז) אמרי' אין כותבין פרש"סוטה לא על הלוח ולא על הנייר ולא על הדפתרא אלא על המגל' שב' בספר ובל שכן ספר תורה שנקראת ספר בכמה מקומו' ואמרי' נמי בפ' המוליח יין (דף עט) גבי ס"ת הכתב על הנייר ובל' המעלית פסולה והוא הדין נמי דיפתרא אחד שעשאו להרוייהו משו' דבעינן ספר ותאמר נמי התם על הגויל ועל הדוכסוסטוס כשרה משמע אבל על הדפתרא לא ואמרי' בתם' סופרים אין כותבין לא על הנייר ולא על הדפתרא וא"כ הלפיס שלנו שאינן מעובדים בעפצי' איתי כותבין עליהם ס"ת ובעינן הכא שני דגשין (דף י"ט) משמע דהאי אלא בעינן פסול לגשין משום דיכול להזדייף ואומר רבי' אם התיקון שיש אלא שמעבדין בו העורות הוא טוב כתיקון העפעלים שלהם הא קמן שאינו יכול להזדייף ואומר רבי' אם התיקון אחד שאינו יכול להזדייף אינו שוה כלום אמת אף ע"פ שכל בתיבת הסופרים בעינן בשמה בעי' בפ' הגיזקין (דף נד) כל ספר תורה שאין בו כל האזכרו' שנו בתוכן לשמן לשמו: **והרב** רבי' ברוך נסתפק אם צריך להוצי' בשפתיו שהוא מעכבו לשם ס"ת או לשם תפילין אי סבי בתחבה לפי שאינו פיגול דבתיבת ביה לא יתחב ובעינן אבור וכן בני בתיבת ספרים תפלין ומזוזות וכן בתיבת הגט דבעינן בתיב' לשמה אי סבי בתחבה לפי שאינו פיגול דבתיבת ביה לא יתחב ובעי דיבור והרומה ניעלא בלא דיבור רק בתחב' ובגליחות יד בתיב על כל דבר פסא והתוב לשלוח יד בפיקדון חייב הילכך טוב הוא לחוצי' בשפתיו בתחל' שבתיבה ואם לא צריך ובן בשתתחי' לכתוב ספר תורה יאחר ספר זה אבי בתיב לשם קדושת תורה משה ואם לא צריך לתמנם בשעת האזכרות צריך שיחשו לשם קדושת השם כדאמרי' בפ' הגיזקין (דף נד) כל ספר תורה שאין בו כל האזכרו' שנו בתוכן לשמן אינו שיב כלום אמת אף ע"פ שכל בתיבת הסופרים בעינן לשמה שם יש מעלה אחרת בבתיבת הס"ת: **ועניין** עיבור העורו' משמע בבולי אלמודא שהוא ע"ו' בפעלים ובור שהוא מעובד בלא עפעלים הוא הנקר' דיפתרא כדאמרי' בפ' המוליח יין (דף עט) ובפ' שני דגשין (דף כב) [דפתרא] דמליח וקמיח ולא עפיץ ודיפתר' מסול לכתוב עליו ס"ת ומגל' דתנן בפ' שני דמגלה (דף יז) בתבה על הדפתרא פסולה והיינו שעשאו משום דנקראת ספר ובפ' שני דסוטה (דף יז) אמרי' אין כותבין פרש"סוטה לא על הלוח ולא על הנייר ולא על הדפתרא לא ואמרי' בתם' סופרים אין כותבין לא על הנייר ולא על הדפתרא וא"כ הלפיס שלנו שאינן מעובדים בעפצי' איתי כותבין עליהם ס"ת ובעינן הכא שני דגשין (דף י"ט) משמע דהאי אלא בעינן פסול לגשין משום דיכול להזדייף ואומר רבי' אם התיקון שיש אלא שמעבדין בו העורות הוא טוב כתיקון העפעלים שלהם הא קמן שאינו יכול להזדייף ואומר רבי' אם התיקון אחד שאינו יכול להזדייף אינו שוה

אלא פסוק אחד בדף אחד ואע"ג דליכא ששים שיטין אז אישור אחרינא דמם' סופרים ליכא למיחש בדף אחרון ואף על פי שצריך למיחש הספר בסוף הדף ואין בפסוק אחרון תיבו' כמנין השיטו' יעשה אותיו' אחרונו' ממעלה למטה עד שתחזיק תיבה אח' חמש שיטין גדולות כדי שיסיים ס"ף הדף: לסמוכי נתינה בת שבעה אם יכול לכתוב ג' חוץ לדף וכן תיבה בת ע' אותיות אם יכול לכתוב ד' חוץ לדף דשמא מיגניא מילתא כשיש כל כך אותיו' חוץ לדף ועוד דאם כן הוה ליה למימר בסתם לא יכתוב רוב אותיות של התיבה חוץ לדף ונראה לדוקא קאמר בת חמש אותיות דיותר משתי אותיות אין לכתוב חוץ לדף לכתחל' דמיגני' מילתא ודלא כמו שכתב הרמב"ם לאפילו תיבה בת עשר אותיו' כתוב תליה בתוך הדף והניח חוץ לדף ותיבה בת שלש אותיו' אם לסתם אם יש לכתוב שניש חוץ לדף ביון דהוי רוב התיבה ומיהו מדקאמר מזדמנה לו תיבה בת ב' אותיו' לא יזרקנה בין הדפין משמע דתיבה בת שתי אותיות לא יכתוב כולה חוץ לדף אבל בת שלשה ביון שמתקצה תוך הדף יכול לכתוב שתי אותיות חוץ לדף ורבינו הקם כתב לאותיו' הסס לריכין שיהיה כולן בתוך הדף: **הטיבל** לתת הקולמוס וכו' פירוש שיוסר הכלבר אלא יכתוב עד הסס ויטבול הקולמוס אלא ינית אותו' מלכתוב קודם הסס ובאותה האות יתחיל לכתוב ואלא יתחיל בסס שמא יש רוב דיו על הקולמוס ויפול בשיכתוב הסס: שלא

רש"י

ולא ימעט בדפין לעשות רק שלשה גרירות אם הגרירה גדולה: מפני שעיניו משוטטות בשהדפין רחבות השיטות: מזדמן לו גרירה ברחבי השיטות: מזדמן לו גרירה שיש בה תשע דפין לא יחלוק שלשה לכאן וו' לכאן אלא ה' לכאן וד' לכאן בד"א בתחלת הספ' אבל בסוף הספר אפילו דף א' אפילו פסוק אחד בסוק א' ס"ד אלא אימא פסיק אחד בדף אחד שיעור גליון מלמט' טפח ומלמעלה שלש אצבעות ובין דף לדף כמל' רוחב שתי אצבעו' ובחומשין מלמטה שלשה אצבעות ומלמעלה ב' אצבעו' ובין דף לדף כמלא רוחב גודל ובין שיט לשיט' כמלא שטה ובין תיבה לתיבה כמלוא אות קטנה ובין אות לאות כמלוא חוט השערה לא ימעט את הבת' לא מפני ריוח של מטה ולא מפני ריוח של מעלה ולא מפני ריוח שבין פרשה לפרשה נזדמנה לו תיב' בת ה' אותיו' לא יכתוב ב' בתוך הדף ושלשה חוץ לדף אא כתב שלשה בתוך הדף וב' חוץ לדף נזדמנ' לו תיבה בת ב' אותיות לא יזרקנה בין הדפין אלא יחזור לתחלת השיטה: הטיעה בשם גורר את מה שכתב ותולה מה שגרר וכותב השם על מקום הגרר דברי רבי יהודה ר' יצחק אומר אף מוחק וכותב רבי יוסי אומר אף תולה את השם רבי שמעון שזורי אומר כל השם תולין מקצתו אין תולין רבי שמעון בן אעזר אומר משום ר' מאיר אין כותבין את השם לא על מקום המחק ולא על מקום הגרר ואין תולין אותו אא מסלק כל הדיריעה כולה וגונזה איתמר אמר רב חננאל אמר רב הלכה תולין את השם רבה בר בר חנה אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא הלכה מוחק וכותב אמר רבין בר חיננא אמר עולא אמר רבי חיננא הלכה כרבי שמעון שזורי ולא עוד אא כל מקום ששנה ר' שמעון שזורי הלכ' כמותו הכותב את השם אפי' מלך ישראל שיא בשלומו לא ישיבנו היה כותב שנים ושלשה שמות כאה"רי זה מפסי' ביניהן ומשיב הטיב' את הקולמוס לכתוב את השם לא יתחיל מאותו השם אבל

לאח ריש"ו
לא זנרתה בשיני אלא בתחר בן בין שיטה לשיטה פחות פיטה אלא בספרים שבריך ריוח בגליונות שלהן שמו שכתבנו אבל בתפלין ומזוזות אין בריך כאן ריוח בל בך ואין בריך בין ב שיט לשיטה בשלא שיטה וכך היא נוסח הרמבנים:

ב ובסר הקרואות אלא דבתב דלכתחילה אין מולין הסס אלא נרור ויכתוב מל שגרר אח ב שיטה ודילג שתי ב' תיבות: מל חול אז יכול לתלות הס אחי תיבות מל חול ומזמר בדשבר שתלה אותו לגרו בסר: ומא"ג בתב רמ' שניאור הם מחוקה ברודם הלשים נרידם ובה מובלן רשיטו לכתו' הסס מל הגרר ולתלות הקיבה מל חול אחר ויחזור ויכה מקליר דרשיטו לחזוק שתיב' מל חול ולכתו' הסס מל הגרר ולתלות בחול אבל אלשים אין לבטות בסוס בטיבו' דשיטו לכתוב הסס בין הפשטן נאימו' ושור ובן ריש"ן בתמוברטינו:

ואל ימעט בדפין מפני שעיניו משוטטות אלא כגון למשפחותיכם למשפחותיכ' למשפחותיכ' ג' פעמים בדף אחד נזדמנ' לו יריעה בת תשע דפין לא יחלוק שלשה לכאן וו' לכאן אלא ה' לכאן וד' לכאן בד"א בתחלת הספ' אבל בסוף הספר אפילו דף א' אפילו פסוק אחד בסוק א' ס"ד אלא אימא פסיק אחד בדף אחד שיעור גליון מלמט' טפח ומלמעלה שלש אצבעות ובין דף לדף כמל' רוחב שתי אצבעו' ובחומשין מלמטה שלשה אצבעות ומלמעלה ב' אצבעו' ובין דף לדף כמלא רוחב גודל ובין שיט לשיט' כמלא שטה ובין תיבה לתיבה כמלוא אות קטנה ובין אות לאות כמלוא חוט השערה לא ימעט את הבת' לא מפני ריוח של מטה ולא מפני ריוח של מעלה ולא מפני ריוח שבין פרשה לפרשה נזדמנה לו תיב' בת ה' אותיו' לא יכתוב ב' בתוך הדף ושלשה חוץ לדף אא כתב שלשה בתוך הדף וב' חוץ לדף נזדמנ' לו תיבה בת ב' אותיות לא יזרקנה בין הדפין אלא יחזור לתחלת השיטה: הטיעה בשם גורר את מה שכתב ותולה מה שגרר וכותב השם על מקום הגרר דברי רבי יהודה ר' יצחק אומר אף מוחק וכותב רבי יוסי אומר אף תולה את השם רבי שמעון שזורי אומר כל השם תולין מקצתו אין תולין רבי שמעון בן אעזר אומר משום ר' מאיר אין כותבין את השם לא על מקום המחק ולא על מקום הגרר ואין תולין אותו אא מסלק כל הדיריעה כולה וגונזה איתמר אמר רב חננאל אמר רב הלכה תולין את השם רבה בר בר חנה אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא הלכה מוחק וכותב אמר רבין בר חיננא אמר עולא אמר רבי חיננא הלכה כרבי שמעון שזורי ולא עוד אא כל מקום ששנה ר' שמעון שזורי הלכ' כמותו הכותב את השם אפי' מלך ישראל שיא בשלומו לא ישיבנו היה כותב שנים ושלשה שמות כאה"רי זה מפסי' ביניהן ומשיב הטיב' את הקולמוס לכתוב את השם לא יתחיל מאותו השם אבל

ולא ימעט בדפין לעשות רק שלשה גרירות אם הגרירה גדולה: מפני שעיניו משוטטות בשהדפין רחבות השיטות: מזדמן לו גרירה ברחבי השיטות: מזדמן לו גרירה שיש בה תשע דפין לא יחלוק שלשה לכאן וו' לכאן אלא ה' לכאן וד' לכאן בד"א בתחלת הספ' אבל בסוף הספר אפילו דף א' אפילו פסוק אחד בסוק א' ס"ד אלא אימא פסיק אחד בדף אחד שיעור גליון מלמט' טפח ומלמעלה שלש אצבעות ובין דף לדף כמל' רוחב שתי אצבעו' ובחומשין מלמטה שלשה אצבעות ומלמעלה ב' אצבעו' ובין דף לדף כמלא רוחב גודל ובין שיט לשיט' כמלא שטה ובין תיבה לתיבה כמלוא אות קטנה ובין אות לאות כמלוא חוט השערה לא ימעט את הבת' לא מפני ריוח של מטה ולא מפני ריוח של מעלה ולא מפני ריוח שבין פרשה לפרשה נזדמנה לו תיב' בת ה' אותיו' לא יכתוב ב' בתוך הדף ושלשה חוץ לדף אא כתב שלשה בתוך הדף וב' חוץ לדף נזדמנ' לו תיבה בת ב' אותיות לא יזרקנה בין הדפין אלא יחזור לתחלת השיטה: הטיעה בשם גורר את מה שכתב ותולה מה שגרר וכותב השם על מקום הגרר דברי רבי יהודה ר' יצחק אומר אף מוחק וכותב רבי יוסי אומר אף תולה את השם רבי שמעון שזורי אומר כל השם תולין מקצתו אין תולין רבי שמעון בן אעזר אומר משום ר' מאיר אין כותבין את השם לא על מקום המחק ולא על מקום הגרר ואין תולין אותו אא מסלק כל הדיריעה כולה וגונזה איתמר אמר רב חננאל אמר רב הלכה תולין את השם רבה בר בר חנה אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא הלכה מוחק וכותב אמר רבין בר חיננא אמר עולא אמר רבי חיננא הלכה כרבי שמעון שזורי ולא עוד אא כל מקום ששנה ר' שמעון שזורי הלכ' כמותו הכותב את השם אפי' מלך ישראל שיא בשלומו לא ישיבנו היה כותב שנים ושלשה שמות כאה"רי זה מפסי' ביניהן ומשיב הטיב' את הקולמוס לכתוב את השם לא יתחיל מאותו השם אבל

גר מצוה

ר' מתיא

ר' מתיא

ר' מתיא

שלא כתב שם בן ד' שהיה לו לכתוב: נורד בתער שיכול יפה מקום הגרר אבל לא יתחקנו בעור שהכתב לא שלא יהיה נאה וקולה בין השיטין לוקה תיבה שגרר דשגירה ליה לאלה קנא מושב שיכתוב השם על הגרר ולא כיני שיטי: ונוזה מפני שמות אחרים שם בה: לא ישיבנו שלא יפסיק בכתיבתו: הי' כותב ב' וכו' כגון שהניח גיריעה שמו' רבו' שלא רצה לכתבם מפני שלא היה עמו והניח להם מקום ואח לכתב עתה בבת אחת: ומפסיק ביניהם בין שם לשם: ומשיב אליה לבל אחם: לא יחתיל וכו' שדרך הקולמוס לשמוך לדיו בבת אחת אם יש בו דיו יוחר מדאי ושמא יפול על הסס ויגרר למחקו ת"ל שנדבק בראש הקולמוס שער ומפסיד הכתב:

אלא

אלא

אבל מתחיל הוא מאות שלפניו המוחק אות אחת מן השם עובר בלא תעשה א"ר ישמעאל לכך נאמר ואבדת את שמם מן המקום ההוא ונאמר לא תעשון כן לה' אלהיכם: ת"ר יש שמו שנמחקין ויש שמות שאין נמחקין כגון א אוה אדים וכו כדכתבנוה פרק שבועת העדות: תנו רבנן וכתבתם שתהא כתיבה תמה שלא יכתוב אלפין עיינין ועיינן אפין ביתין כפין כפין ביתין גמין צדין וצדין גמין דלתין רישין ורישין דלתין ההין חתין וחתין ההין יודין ווין ווין יודין זיינין נונין נונין זיינן פפין טתין טתין פפין כפיפין פשוטין פשוטין כפופין ממין סמכין סמכין ממין פרשה פתוחה לא יעשנו כ סתומה ג בשיר סתומה לא יעשנה פתוחה או שכתבה ד' בשיר' או שכתב את השירה כיוצא בה או שכתב שלא בדיו או שכתב את האזכרות בזהב הרי אלו יגנזו אמר

אמר מתחיל מחיבה שלפני הש"ש שיחזור הקולמוס על הקיב' שלפני הש"ש וסוב לאנו תוש"ש שהרי נגדך הקולמוס אם כותב כהונן:

סתומה פירוש שמניח ריוח באמצע ויש כתב עמי להדין אי נמי הניח חלק בראש השיעה וכותב בסופה: פתוחה שכותב בראש השיעה ומניח חלק בסופה: או שכתב בשורה כגון תריח על גבי לבנה ולבנה על גבי תריח: או שכתב אם בשורה כאחר פרשיו בשיעות שלימות: שלא בדיו אע"פ שמתקייים הכתוב בו: בוסב כלומר שרק וכב על בתב השעות שנכתבו בדיו אמי' הכי פסול דס"ל כתב העליון כתב הוא ומבטל התחתון לפי שהוא שוחקו אסור לקרו' בו: יגמו שעינין בגיזה שהרי נעקרו השמות לש"ש:

קרע

רש"י

אלא מסלק את הריעה כלומר אם שעה ומילא את הש"ש עובר אלא לא תעמוד שנאמר ואבדתם את שמם מן המקום ההוא: שמחקין שמוחקין: אלפין עיינין לפי שמוחין בקרייתן נמלים לי לדי הסוכה זמין לגיטל. זיין מנין פסוקה זומה לזיין קלף. שיתין פפין פה הפוכה דומה לעיין. ממין סמכין מס סתום: בסמכין כף לו נון לדי כפופה לו פשוטה. פרשה פתוחה שפרשה שלפניה משיימת באמצע השיעה ושל אחריה מניח חלק ומתחלת נאום' שיעה עצמה. כשירה שכתובה תריח על גבי לבנה ולבנה על גבי תריח כוב. את השירה לו ישיר משה וכו':

קרע

ז"ל חב קטן יש לה כסוף גבו למעל' ובפרק שני דחגיגה ביבולא' ר"ל יש לה נקודה אחת למעלה ור"ק כי' דמייירי בעוקין שמאחוריה שלא תהא בגולה מאחוריה דומיא דקבא דלתא דשוא' ודבריהן פירקין. קמא ולריך ליזהר שלא יגע רגל הבא למעלה כדאי' בפרק הקומץ (שם) מ"ע חלי' כרגע דה"ל ואם יגע למעלה אין לה תורת סת ומסולה עד שיתקן אבל בתפילין אין תקנה כי צריך לכתבן כסדרן ואין ליגע רגל הקוף למעלה כדאמרינן בפרק הבונה (דף קד) מאי עבמ' חליל כרע' דקוף ושאר כל האותיות חוץ מן הה"ן [והקוף] צריך שיהו גולם אחד הנקודה שבל האלף שהיא ממין יוד צריך שיגע באלף ואין מה שבתוך הטין והעין ומה שאחורי הלרי ואם אינם נוגעים נשתנים טרת האות: **חיה** אמרינן בפרק הקומץ רבא חזיון לספר דוקני לחערי לגבוה לחיות ופרש"י מקל מתרגמינן חוטרא בסוף החיים לגד שמאל יש לה למעלה כמין מקל וד"ק מפרש לחערי לשון חעוערת במל שיש נוטה לאמצע החיים בגבה באמצע כוה מדקאמר לגבוה לחיות ולא קאמר לחניא לחיות ס"מ דדבר שהוא למעלה בסוף קרוי קב אבל באמצע האות קרוי גב כדאמרי' בפרק הבונה (ד' קנ) שנעלו לגבוה לחיות ונשאו שני ויינין ומחיקת אמצעית גבו של חיה נעשית שני ויינין וגבי לבא קאמר נעלו לתניה דלבא ומשוי לה ריש דהיינו חוזה של אחוריה ווין יודין ווין שלא יקלר רגל הוא שיהא נראה כיוד ולא יאריך רגל היוד שמא נראה כוא וכן רגל הויין לא יאריך שיהא נראה כגון וכן לא יקלר רגל הגון שהיא נראית כוין. ויוד אומר רבינו קס לריך שיהא ראש שאבל בסוף למעה כזה כדאמרי' בפ' הקומץ רבא מפני מה ראשה של יוד בסוף ותגן נמי הכם נבי תפלין כתב ת' מעבכן ופריך עלה בשיעת לא נצרכה אלא לדרב יהודה אמר רב דאמר קונו של יוד מעבכן ופירש"י וזהו רגל ימין בסוף למעה (וקיימא לן) דבשיעת המעבכן דוהו עיקר גוף האות ופירש רבינו קס שהוא לגד שמאל שבסוף למעה כדמשמע ליטנא דראשו בסוף לגבי ימין קרוי רגלו ואמרינן נמי בפשיקתא כי בית יו' צור עולמים הע"ה ב' ביוד מה יוד יש לו נקודה אחת למעה כמו למקים שיורים לגיהנם ונקודה אחת למעלה רמו שבתידין לעלות של יו' ממיתן ומחיה מוריד שאול ויעל ה"ל בסוף מכל לד רמז לבעלי תשובה יוד בסוף רמז לבחי שולם שיהיו בטופין ונהפכו כל פניס לירקון ולפי דרש זו יש ליוד חב למעלה וגם בסוף למעה כזה ואיפסר דקונו של יוד דפרק הקומץ היינו חב למעל' ויוד בסוף היינו רגל ימיני: עתיון כמין אינן דומין לא בקריאה ולא בכתיבה ולכך היה אומר ר"ק שלריך שהיה לד ימין בסוף למעה כזה ואם הטה אותה על לדה השמאלי תרמה לבה כמין גמין לדין וחכף יוחר לענגל אותה מאחוריה שלא תראה בנתיו ממין שמכין כי שיהו שתומות לכך יוחר לענגל הסמך משלשה רוחותיה שלא תראה כמה: **פרשה** פתוחה לא יעשנה סתומה כתב ר"ק אי זו היא פתוחה כל שנאחר מסיום הפרשה עד סוף השיעה כשיעור ג' תיבות של אלשה שלשה אותיות' ואם לא נשאר עד סוף השעה כשיעור הזה מניח שיעה אחת כולה חלק ומתחיל בשלישי' זו היא פתוחה וסתומה כל שמוקב התחלת השיעה וסוף שיעה ומניח חלק באמצע השיעה כדי לכתוב שם של שתי אותיות או יוחר זו היא סתומה. וסדורה שנוקב השיעה עד הנה או עד שליעיתה ומתחיל לכתוב בשיעה שתחתיה כנגד החלק של עליונה זו היא סדורה זה מצא ר"ק בסידור קדמונים ונמצ' סופרים מצא אי זו היא פתוחה כל שלא התחיל בראש השיעה אי זו היא סתומה כל שהניח באמצע שיעה ומה יניח בראש השיעה והמא נקראת פתוחה כדי לכתוב שם של אלש (שלש) אותיות ומה יניח באמצע ותמא נקראת סתומה כדי לכתוב שם של אלש אותיות גמר כל הפרשה בסוף הדף כדי לעשות שיעה אחת מלמעלה ואם שייר למטה כדי לכתוב שם של אלש אותיות מתחיל מלמעלה ונכתב ר"ק דברייתא פליגא על סידור של קדמוני' דלסידור של קדמונים פתוחה היא בסוף השיעה ולמסכת סופרים פתוחה היא בתחלת השיעה ואם יניח בתחלת השיעה ובסוף שיעה יצא ידי שניהם ובירושלמי דנפ"ק דמגלה אמרינן פתוחה מראשה פתוחה מסופה פתוחה משמע דמכל לד מיקרי פתוחה וכן משמע דחילוק הפרשיות הן סתום אחת פתוחה ואחת סתומה הסתומה היא שהרווח שבין הפרשיות סתום מכאן ומכאן וכל שהרווח פתוח לגד אחד או למעלה אי למטה נקרא' פתוחה ואם היה פרשה סתומה בסוף שיעה יניח שיעה אחת חלק ויתחיל בשיעה השלישית והוא פרשה סתומה כיון דאין פתוחה לא בסוף שיעה ולא בתחלת שיעה ושיעה חלק הוי כמו ריוח שבאמצע השיעה וכרמב"ם כתב דפתוחה בסוף השיעה היא פתוחה ולא הפתוחה בתחל' השיעה ואם היה סיים בסוף שיעה מניח שיעה אחת חלק וסתומה היא באמצע או בתחלת השיעה וכאשר כתבתי כן נראה עיקר דהירושלמי הוא עיקר כנגד מסכת סופרים כי מסכת סופרים נתחבר בדורות אחרונים ולא הורה מדברי בתלמוד ובן הסברא נתקנת בהפרשי' לעיל: **וצורה** הצירות מפורשות במסכת סופרים צורת האותיות יש באמצע כל שיעה ריוח כשיעור פרשה סתומה ומצאתי כל שיעה חלוקה לשתים והתחלת השיעות הן כתובים במסכת סופרים וגם הרמב"ן כתבן בהן קצת וצורת היה כתובים שיעה ראשונה כדרכה ואחר כל השיעות אחת מניחין באמצע ריוח מעט ואחר נשני מקומות [בראשה ובסופה ובכולו] באמצעיתה ומצאת השיעה חלוקה לשלשה ומצאת ריוח כנגד הכתב ובכתב כנגד הריוח ואחרי השיעות כתובין במס' סופר' : **אם** שבתתה שלא בדיו למעלה פירשתי מהו נקרא דין אשר לכתוב ולריך הבגלר ליזהר בכל המפורש בפרשיות זו כי אם שינה בא מכל המפורש בה פסולה ושיהא מעט ריוח בין תוך לאות ולא ריוח יותר מדאי עד שיהא נקרא בתתי קיבוק:

אמר רב זעירי אמר רב חננא קרע הבא בתי' שני שיטין יתפיר בתוך שלשה לא יתפיר אמר ליה רב זוטי לרב אשי הכי אמ' רב ירמי מדפתי האמר מר בתוך שלשה לא יתפיר הני מילי בעתיקתא אבל בחדתא יתפיר ולאו חדתא חדתא ממש אלא הא דעפיצא הא דלא עפיצ' והני מילי בנידין אבל בנרדין לא בעי רב יהודה בר אדא בין דף לדף בין שיט לשיטה בין תיבה לתיבה מאי תיקו: אמר אשיאן בר נדבך משמיה דרב ניקב תוך ב' ההא כשר הא ירכו פסול א"ר זירא לדידי מיפרשא לי מרב הונא ור' יעקב אמר לדידי מיפרש לי מרב יהודה תיבו כשר ירכו אם נשתייר בו מלוא אות קטנה כשר ואם לאו פסול אגרא חמיה דרבי אבא איפסיק ליה כרעא דה"א דהעם בנוקבא ארא לקמיה דרבי אבא אמר ליה אם נשתייר בו כמילו אות קטנה כשר ואם לאו פסול רמי בר דיקולי דהוא רמי בר תמרי איפסיק ליה כרעא דוא"ו דוהרג אתא לקמיה דר' זירא אמר ליה זיל אייתי ינוק' לא חכים ולא טפש אי קרי ליה ויהרג כשר ואי לאו פסול אמר רבה שבעה אותיות צריכות שלשה שלשה זיינין ואי הן שעטנ"ז ג"ן גרסי' בפרק הניזקין א"ר שמוא' בר. נחמני א"ר יוחנן כל ספר תורה שחסר יריעה אחת אין קורין בו תניא ספר שיש בו שלש טעיות בכל דף ודף יתקן ארבע יגנז תנא ואם יש בו דף שלימה מצלת על כל הספר א"ר יצחק בר שמוא' בר מרתא משמיה דרב והיא דכתב רוב הספר שפיר אמר ליה אביי לרב יוסף אי אית בהדיא דף שלש טעיות מרו אמר ליה הואיל ואיתיהב לתקוני ליתקן והני מילי בחסרו' אבל ביתרות לית לן בה תניא הכותב ספר תורה לא יגמור באמצע הדף כמו שגומר בחומשין אלא מקצר ועולה עד סוף הדף איני והא"מ רב ירמיה בר אבא אמר רב גידל אמר רב לעיני כל ישרא' באמצע הדף באמצ' השיטה איתמ'

רבנן אמרי

אף

קרע הבא בתי' שיטין יתפיר ראלה הא דאמרי' בשני שיטין יתפיר ראלה הא דאמרי' בשלשה לא יתפיר ראלה הא דאמרי' בתוך שלשה לא יתפיר ראלה הא דאמרי' בתוך שלשה לא יתפיר ראלה הא דאמרי' בתוך ש

אף באמצע שיטה רב אשי אמר באמצע שיטה דוקא והלכתא באמצע שיטה דוקא גרסינן בפרק הקור' את המגלה אמר רבה בר בר חנא א"ר יוחנן [c] אסור לכתב אפי' אות אחת שלא מן הכתב רב חסדא אשמהיה לרב חנגל דרוה כותב ספרים שלא מן הכתב אמר ליה ראייה כל התורה כולה שתבת' מפיך אלא הרי אמרו אסור לכתוב אפי' אות אחת שלא מן הכתב גרסי' במגלה א"ר חייא בר אבא א"ר אסי מלמד שצריכה מגלה שרטוט כאמותה [d] של תורה גרסינן בהמוצא תפילין כותבי ספרים תפילין ומזוזות לא התירו להן להפוך יריעה על פניה אא פורס עליה סדין או את הבגד גרסינן בפר' השולח גט לאשתו אמר רב נחמן נקיטינן ספר תורה שכתבו מין ישרף כתבו גוי יגנו נמצ' ביד מין יגנו ביד כותי אמרי' לה קורין בו ואמרי לה יגנו דהיישינן שמא כתבו כותי גרסינן בפרק הניזקין ההיא דאתא לקמיה דרבי אמי אמר ליה ס"ת שכתבתי לפלוני [e] אזכרות שבו אין כתובין לשמן אמר ליה ספר תורה ביד מי אמ' ליה ביד לוקח אמר לו נאמן [f] אתה להפסיד שכרך ואין אתה נאמן להפסיד ספ' תורה א"ל ר' ירמיה נהי דאפסי שכר אזכרות שכר דכולי ספר מי אפסיד אמר ליה אין שאני אומר כל ספר תורה שאין אזכרות שבו כתובין לשמן אינו שוה כלום ההיא דאת' לקמיה דר' אבהו אמר ליה ספר תורה שכתבתי לפלוני [g] גוילים שבו לא עברתים לשמן אמר ליה ספר תורה ביד מי אמר ליה ביד לוקח א"ל מתוך שאתה נאמן להפסיד שכרך נאמן אתה להפסיד ספר תורה ומאי שנא מדרבי אמי התם אינ' למימר טעי בדרבי ירמיה הבא קא פסיד כולי' אגריה וקא אתא אמר שמע מינה קושטא קאמ' ירושל' במגיל' בפ' ראשון [h] הלכה למשה מסיני שיהו כותבין בעורו' בדיו [i] מסורגל וכורכין בשיער וטוילין במטלית ודובקין בדבק ותופרין בגידין וצריך ' שיהא כותב על הגויל במקום שע' ועל הקלף במקום (א) נחושתן ואם שינה פסול ולא יהא כותב חציו [j] של קלף וחציו של עור ואין כותבין אא על עור של בהמה טהורה שנ' למען תהיה תורת יי בפיך מן המותר בפיך :

סליקו לה הלכות ספר תורה

הירעה

סכלת' לא יעיל שתיים ויחויר שתיים לא נועל שלש' ומחויר שלש' ומה שהו' מחויר כמלת כתב הראשון לא יעכב תניא גוילו וחצינו קלף אבל עוה מחצי גוילו לבתי אע"פ שאינו מן המובחר' מנין [k] שיטין נהגו ע"פ מסכת סופרים לעשו' אחרעי' ושמונה לו שנים וכן כתב הרמב"ם שנהגו הסופרים שלא לפחות מארבעים ושמונה ושלא להוסיף על ששים וכשם שאין כתב הרב רבי יהודה ברבלוני אחרעי' ושנים וסימן לדבר יז' ב"ס סינו בקדש :

מספר הטתים אות' רב נטרונאי

קלף של ספר תורה אם אינסר לעבדו ישראל לשמה מצוה מן המובחר ואם לאו ילך אצל הכותי ואומר לו קלף לספר תור' אני לרי' וכשמעבדם כותי לשם ספר תורה יהייב עמו ישראל מעט וכה"ג הוי עיבור לשם ושלאחר מקום שאין בו מי שיודע לעבוד גוילים או דק והונרמו לעשות ספר תורה ומצאו הקלפים שבאו ממקום רחוק יש להם רשות לכתוב בהוחם קלפים ספר תורה אלא הוו יודעי' שעיק' קלפים שאתם אומרים לא הכשירו רבנן דקרתי מתיבתא לכתוב בהן ספר תורה ולקרות בו בצבור ולא היה מכשירו אלא מר רב. משה נתון מחסיא בלבד והוא קרי ליה לדק קלף ולא קלף ניהו חיפא שמיה דמלית ולא קמיה ולא עפיין ולבנין מגלה הנן כתבה על. דדפקרא לא יצא וכבקר' מליה וקמיה ולא עפיין וכ"ש דק אלא קמיה מיהו בשיש לעשו' אותו גויל כתבו וכי אתי לעפוינהו עורחיים הרבה רוב הלבור סמכו עליו וקא קרו ביה בצבו' כלשבחן דרב משה סמכו עליו וקא קרו בה בצבור לבד המסדרין ומלקדקין במצות לו קרו אלא בגויל כהונן :

ולענין עיבור לשמה רבנן דקרתי מתיבתא סבירא להן דבל אלא לשמה נעבד לאו כהונן הוא ופסול מלמקרי ביה דהכי עבדי רבנן מעשים ומר רב משה נתון הוה פליג נמי בהא וסיים אמר מנו' מן המובחר למעבד עניד לשמה אבל מקורק ספר תורה בשר שקורין בו בצבור לא נמיק ואיתי לבא ולרבנן דקדוקא בהא מילתא לבחויי לדמר רב משה ומיהו אתם אתין במקומכם מי שעוש גוילים ולא דק אם יש במקומכם ספ' תורה כהונן הבמרו וקריאו בו בצבו' ואם לאו אל תבטיחו קריאתם ס"ת מפני זה שרי הכתוב אומר עם לעשות ליי' הפרו תורתך ו' יוחנן ור"ל מעייני בספרא דאבדת בנבקא ומפני אבאי קרא אף אתם ס"ת מן דק אע"פ שאינו מעובד לשמה אמר רב משה נתון בדאי הוא לסמוך עליו בשעת הדחק ובל שבן אל דרך שאמרנו עם לעשות ליי' הפרו תורתך אבל אם יש לבם יכולים לחזור אם יראשון הדק לחיות מחות ולהעביר עליהם סיד לשמה הרי יצאתם ידי עיבור לשמה ואם אין לבם יכולים לעשות כן נתנו בו אע"פ שאינו מעובד לשמה וקרא בו בצבור :

סליקו הלכות ספר תורה

סליקו לה הלכות ספר תורה

רש"י

באמצע שיטה דוקא ולא באמצע הדף : שלא מן הבקבו כלומר יסתבל בהתבקן מעבתיק ממנו ולא יבקבו על פה : בדברי שלום ואמת במגילה בתיב : להפוך יריעה לאחר שבתבה על פניה : עני בדברי ירמיה שלא היה סבור להפסיד רק שבר אזכרות שהוא דבר מועט : והוקרן בדבק אם יקרע : על הגויל גויל נקרא אותו שלא נתלש כי אם רק הבשר וניתקן שם ולא ניתקן בלר הבשר ולבך בותבין עליו לבד הבשר שהוא לבן ולבד הבשר אינו מתוקן בבל הקלפים אם אותו של לר הבשר נקרא קלף ובותבין עליו אותו של לר הבשר שהוא לבן ועוד יותר לבתוב בו והקליפה האחרת של לר הבשר נקרא הוכסוסטוס הוך הוא מתוקן כמו הוך פלן פוסטוס הוא בשר בלשון יון ובותבין בו בלבד שהו לו מקום הבקלף שלבן ועוד לבתוב בו לשניהם בותבין במקום שהין מתוברין זה לזה : אלא עור בהמה טהורה ואמי' של נגילה הוא ל והיא ממין שהוא טהור :

סליקו הלכות ספר תורה

ר"ת

באמצע שיטה דוקא ולא באמצע הדף : שלא מן הבקבו כלומר יסתבל בהתבקן מעבתיק ממנו ולא יבקבו על פה : בדברי שלום ואמת במגילה בתיב : להפוך יריעה לאחר שבתבה על פניה : עני בדברי ירמיה שלא היה סבור להפסיד רק שבר אזכרות שהוא דבר מועט : והוקרן בדבק אם יקרע : על הגויל גויל נקרא אותו שלא נתלש כי אם רק הבשר וניתקן שם ולא ניתקן בלר הבשר ולבך בותבין עליו לבד הבשר שהוא לבן ולבד הבשר אינו מתוקן בבל הקלפים שהם אותו של לר הבשר נקרא קלף ובותבין עליו אותו של לר הבשר שהוא לבן ועוד יותר לבתוב בו והקליפה האחרת של לר הבשר נקרא הוכסוסטוס הוך הוא מתוקן כמו הוך פלן פוסטוס הוא בשר בלשון יון ובותבין בו בלבד שהו לו מקום הבקלף שלבן ועוד לבתוב בו לשניהם בותבין במקום שהין מתוברין זה לזה : אלא עור בהמה טהורה ואמי' של נגילה הוא ל והיא ממין שהוא טהור :

סליקו הלכות ספר תורה

חדושי אנשי שם

מהר"ם א

בתרי מבוא

עורים על הקלף בתקום בשיטתן ופי' בתקו"ם בשתתן דהוי לגד הבשר :

הלכות

מזוזה עם פירש רש"י ונימקי יוסף ופירש הרא"ש

נימקי יוסף

שתי פרשיות דהיינו שמע והיה אם שמוע לרבע וכו' קדם והיה כי יביאך שמע והיה אם שמוע: ותקינו כתב אחד לכתוב אם נחסר מהם אחד אינו אלא כתב אחד ובתנאים שקרא כתיבה קמה: **פשיטא** דהא כתיבה ובתנאים ותקינו אחת לחת: לקיבל על יחד רבל שלי' הא נמי פשיטא אם לא עשה ליחד רבל לא נעשה הא אם כלל: שלין נוגל וכו' שמוכרקא נאות אחר' והיינו דתקני כתב א' מעבבן נאות אחר' אלבות מפקע לות לא' המדובקא לחברת מעבבן לחזות ותפלין: ניקב תוך הא סגו' הכל' שבתוכו כשר שהרי עדיין לוי לקרות כי: יד ויכו פסול שאין חדש יכול להכיר איזו אות היא. אם נשקייר קלת הרגל של יתין אז של שמאל כשיבור יוד אחר קטנה ודקה מאד כשר: ג' זיינין שלש' תגין בכל ראש ראש לשון השם' תגין לעין שהם בכל אלו האותיות של שעט"ז ג"ן והוא הדין לגדי כמופס ולמן כמופס: לבלן כתיב דכתיב ונכתבתם

ואפילו כתב אחד כלומר אות אחת: פשיטא דאותה אחת כתיבה קמה: קונו של יוד רגל ימינו של יוד הא נמי פשיטא דלא נעשית אותו כתיבה אחד נמי פשיטא דלא נעשית אותו כתיבה אחד לשמאל ואחד לשמאלה: שעט"ז ג"ן וה"ה לגדיה כמופס ומן פשוטה ודייקינו' שהם מלקקים לעצמו' כתב מיוחד הטוריה לגניה דאיתי שוטין למכל' בתין חוטר כזה: שהיה זב' ואחת שכתב בשיטה אחת שהי קיבון' ובתחתן [ב' חיבות ובתחתן] חיבה אחת כזה: ובלבד שלא יעשנה כקופה דהב מלמעה וקצר מלמעל' דהיינו אחת שהיה שלש קצה אחל' כזה: וכזנב היינו רחב למעלה וקצר למטה דהיינו שלש שהיה כזה: על הארץ בשיטה אחרונה כלו' בשיט' אחרונה לא יכתוב אלא שהי קיבו' שלו: נסו' שיטה היו כתבין אותה שהי חיבות כזה: בתחיל' שיט' אחרונ' היו כותבין אותן שהי קיבו' כזה: אינא דאמרי בסוף שיטה כדי שיכתוב שמים הארץ דמשמע כי כבנוה השמים על הארץ כן יהריך ימיכם: ומ"ל בתחילת שיטה דבני אריקי ארץ נשמים דמשמע כי היכא דמרחקים שמים מארץ כן יהריך ימיכ': ריש שיטה ראש כל שיטה ושיטה: דכריך לה מאחד כלפי שמע לאחר שבתב כולה מצד שמאל לצד ימין כשמונחת בדלת דהיינו מאחד כלפי שמע. שרשם השיטה שמע ישראל ואפס יי' אחד והתחיל לכולה מאחד ויקיפל ונא עד שמע: מוכסוטום פי' לעיל: כמין דף בדרך עמודים שבספרים תרוכה וקלף: אמרתי לו מה עשה אלה עוסה אותן פקוחות: בלא נקודה שקומו אותן ראות של אחד ונשעריך הוא שקום והריות הוא בתמנע הפשוט: אמ' לו הוא' ונקודה אינן כמוכות הכך ב' פרשיות זו בקופה בוא אחתן ונו בקופה בוהיה עקב לבן אנו עושין פקומות: אריות

הראש

אלא לקונו של י' לעיל בהלכו' ספר תורה בנקבי מהו קונו של יוד והכיון דגיקב קונו של ה"א והכיון דשעט"ז ג"ן כמלא

רש"י

שתי פרשיות שבמזוזה מעכבו' זו את זו ואפי' כתב אחד מעכבן ארב פרשיו' שבתפילין מעכבות זו את זו ואפי' כתב אחד מעכבין ארבע ציציו' מעכבו' זו את זו שארבעתן מצוה אחת ר' ישמעאל אומר ארבעתן ארבע מצות הן שתי פרשיות שבמזוזה מעכבו' זו את זו פשיט' אמר רב יהודה לא נצרכה אלא לקיצו של יוד הא נמי פשיטא לא נצרכה אלא לאידך דאמר רב יהודה אמר רב כל אות שאין גויל מקיף לה מן ארבע רוחותיה פסול אמ' אשיאן בר נדבך משמיה דרב ניקב תוך ה"א כשר הא ירכו פסול א"ר זירא לדידי מפרשא לי מרב יהודה תיבו כשר ירכו אם נשתייר בו מלוא אות קטן כשר ואם לאו פסול אמר רב שבעה אותיות צריכין ג' זיינין ואלו הן שעטנז ג"ן ת"ר וכתבתם יכול יכתבם על האבנים נאמר כאן כתיבה ונאמ' להלן כתיבה מה להלן בספ' [והיכא דאשמיט בה אות אחת אין תילין דגרס' בירושל' תולין בספרי ולא בתפילין ומזוזות] אמר רבה בר בר חנא אמ' ר' יוחנן מזוזה שעשאה שתים ושל' ואחת כשרה ובלבד שלא יעשנ' כקובה ג' וכזנב אמר רב חסד ועל הארץ בשיטה אחרונ' א"כ דאמרי בסוף שיטה כימי השמים על הארץ ואיכא דאמרי בתחלת שיטה כדמרתקא שמי מארע' וכבר עבדו לה ספריא תקנתא ברישי שיטי כי היכי דתיהוי על הארץ ג' בריש שיטה אחרונה ומאי נינהו ריש שיטי שמע ה' הדברים לבניך ובשבבך בין והיה מצוה בכל יורה עשב פן והשתחויתם השמים ואבדתם ושמתם אתם בדרך ובשעריך אשר על הארץ קדמאה לטטפת ד' בתראה לטוטפת ידך ידך תרוויהון חסרין קדמאה מזוזות בתראה מזוזו א"ר חלבו הזינא לרב הונא דכריך לה מאחד כלפי שמע ועושה פרשיותה סתומות מתיבי א"ר שמעון בן אלעזר ר' מאיר היה כותבה על דוכסוסטוס כמין דף ועושה לה ריוח מלמעל' ופרשיותה פתוחות אמרתי לו מה טעם אמ' לי שאין סמוכה לה מן התורה ואמר רב חננאל אמר רב הלכה כר"ש בן אלעזר תרגומה אריוח

ואמה הוא ריוח

כמין דף כלומר אות אחת: פשיטא דאותה אחת כתיבה קמה: קונו של יוד רגל ימינו של יוד הא נמי פשיטא דלא נעשית אותו כתיבה אחד נמי פשיטא דלא נעשית אותו כתיבה אחד לשמאל ואחד לשמאלה: שעט"ז ג"ן וה"ה לגדיה כמופס ומן פשוטה ודייקינו' שהם מלקקים לעצמו' כתב מיוחד הטוריה לגניה דאיתי שוטין למכל' בתין חוטר כזה: שהיה זב' ואחת שכתב בשיטה אחת שהי קיבו' ובתחתן [ב' חיבות ובתחתן] חיבה אחת כזה: ובלבד שלא יעשנה כקופה דהב מלמעה וקצר למטה דהיינו שלש שהיה כזה: על הארץ בשיטה אחרונה כלו' בשיט' אחרונה לא יכתוב אלא שהי קיבו' שלו: נסו' שיטה היו כתבין אותה שהי חיבות כזה: בתחיל' שיט' אחרונ' היו כותבין אותן שהי קיבו' כזה: אינא דאמרי בסוף שיטה כדי שיכתוב שמים הארץ דמשמע כי כבנוה השמים על הארץ כן יהריך ימיכם: ומ"ל בתחילת שיטה דבני אריקי ארץ נשמים דמשמע כי היכא דמרחקים שמים מארץ כן יהריך ימיכ': ריש שיטה ראש כל שיטה ושיטה: דכריך לה מאחד כלפי שמע לאחר שבתב כולה מצד שמאל לצד ימין כשמונחת בדלת דהיינו מאחד כלפי שמע. שרשם השיטה שמע ישראל ואפס יי' אחד והתחיל לכולה מאחד ויקיפל ונא עד שמע: מוכסוסטוס פי' לעיל: כמין דף בדרך עמודים שבספרים תרוכה וקלף: אמרתי לו מה עשה אלה עוסה אותן פקוחות: בלא נקודה שקומו אותן ראות של אחד ונשעריך הוא שקום והריות הוא בתמנע הפשוט: אמ' לו הוא' ונקודה אינן כמוכות הכך ב' פרשיות זו בקופה בוא אחתן ונו בקופה בוהיה עקב לבן אנו עושין פקומות: אריות

הרא"ש

אלא לקונו של י' לעיל בהלכו' ספר תורה בנקבי מהו קונו של יוד והכיון דגיקב קונו של ה"א והכיון דשעט"ז ג"ן כמלא

שרטי הגבורים

לשון רש"י

א ותעשה שבמקום ו"ו כמו מ"ל מקרא בנקב ומצורע הכהן לבגדיו ביום טהרו מחטאו לא תהם בלא סופם אם קורא מקרא בלי ואם לא בסוף מכן רחוק לומר בכל לוקח הדיוטה לחברו אז נתת ופרוטרוט אם מוצא בו איכוכות כיוצא כרי כולו בסל:

ב מיכון כמים גם לבסוף אם בסם בגמל:

ג ושע"ג בתב ו"ל ומיחה מתוך כלבון רבו' פרשיותיה מקוזות ומלא אין בתן כי אם יש יוקק לה בין שורי לוה ס אם שמע ובקו רבינו מנחם דמשום דקאמר מל לחרן בסוף מישה לחרונה ומן הכי מוכא עכ"ל ומתר הכוסקים כרבינו:

לשון רש"י

ד לשטנות מ"ר מוה מסר אחר בוי"ל רחשק ומלא כוי"ל לחרונ' הוסמלי מל לבסרי' ולא נמצא שום ספר ובכולם כתיב לשטנות מלא כוי"ו ראשון ואחר בוי"ו אחרונה ובן אומרים מל בראשו' ובן בדברי רבינו חשב שהקוק אין ספר המדוייק כולו לה ובן נתקי בתו' ברלוו:

ה יכתב לבבות סדי מוכחון מל בראיה סכון הרם לפרס ובן מוכנים בתבנו הנרמת לבנקב מבתון בגבר ו"לקיבו' הם מל ד' לוקיות ובם שמוכות לוקיות מל יי' תלרים בתלמת כוקא בת בחוכבו כרו מכל מכמנו' לון לסוסים מחוו' נלא לעשות חוקיות לבי מבראה בתלו' ובון לעשות לו קייעה ולעשות אלא ובסם בחלום בתקונה לקיים נוחה בכנר תן' הנות שחוכנו וכו' ובלנו מל יד' ומיכו ע"כ: ובן כת' הריוכ"ט שם כ' ובן סמ"ג שם ג':

שרטי הגבורים

ד לשטנות מ"ר מוה מסר אחר בוי"ל רחשק ומלא כוי"ל לחרונ' הוסמלי מל לבסרי' ולא נמצא שום ספר ובכולם כתיב לשטנות מלא כוי"ו ראשון ואחר בוי"ו אחרונה ובן אומרים מל בראשו' ובן בדברי רבינו חשב שהקוק אין ספר המדוייק כולו לה ובן נתקי בתו' ברלוו:

ה יכתב לבבות סדי מוכחון מל בראיה סכון הרם לפרס ובן מוכנים בתבנו הנרמת לבנקב מבתון בגבר ו"לקיבו' הם מל ד' לוקיות ובם שמוכות לוקיות מל יי' תלרים בתלמת כוקא בת בחוכבו כרו מכל מכמנו' לון לסוסים מחוו' נלא לעשות חוקיות לבי מבראה בתלו' ובון לעשות לו קייעה ולעשות אלא ובסם בחלום בתקונה לקיים נוחה בכנר תן' הנות שחוכנו וכו' ובלנו מל יד' ומיכו ע"כ: ובן כת' הריוכ"ט שם כ' ובן סמ"ג שם ג':

ריוח גליון מלמעלה ומלמטה: פקוחות שמסיים פרשת שמע בתחלת שיטה ותקחיל והיה אם שמוע בתחלת שיטה: מה טעם שקה פוס' לוחן פקוחות ולא כתורה סתומה כלומר לוחן ריוח של לחד וכשברי סוסים לה שמא בסוף שיטה והריוח בתחלה: שלין סתומה הגך שתברשיות בתוכה לוין סתומות שון כתוב נוהיה עקב לעיכך תני שוסה לוחן פקוחות: הלכה וכו' והיכי תמרת שמלה לעשותן פקוחות: קרטומה קירך כשעוסק הלכה כר שמעון בן לעזר קריוח קלת שמו לעשות לה ריוח מלמעלה ומלמטה: מלת תעבה לסברי מורדיכורס בלב"ו והוה עבן סוק הנוסך כפי הקונדריסין שלא יכמלו בעוד סכוכה ובלוחו שיעור צריך להניח ריוח מלמעל כדי שלא יבא לוחו כלי הנוסך לכתיבה: לוח פקוח כלומר שלינו נכפל חס שיב חש"מ שמו נסתומו: ער הקלף נקרא קלף חני הער העליון שנו השיער ונקרא דוכסוסטוס חני הנו התחתון הדבק לבשר והתפלין נכתבין על הקלף מלד הפנים המצעיים מעבור לא מלד הבשר ומוון נכתבת על דוכסוסטו' מהלל שחלק לת הער לא מלד הדבק בבשר: במעובד שיהא מעובד לבשר מלמה בין קלף בין דוכסוסטו': לין צריכין שרטוט לפי שהקלף דק הרבה ומלת יקרב ורבני ברפת ז"ל מצריכין לשרטט שיעה עליונה משום דרבי יצחק לאמר שנים כותבין שלשה לין כותבין: ולחיני ולחיני בין תפלין בין מזוזות: מגרס גיריסין שנגרסין הם נפה כל אדם והרגיל לכתבם לין לחוש שיעבה נהם:

תלאה בעורת הפתח עלמו: לחורי הללת חוץ למזוזה הסער: פסולה הנעשין דרך ביאתו ולוכת: לפונדקאותיהן כשהיו הולכי בדרך בוסיים מזוזה עמה ותולין בפונדק במקל: עד הנקר זכר למזוזה שלפי שלא היו לבם הנתיים דירה לא היה הפתח חייב במזוזה כלתניא לקמן פרק הקבלת הדר בפונדקי ארץ ישראל כל שלשים יום פטור מן המזוזה: בתוך הלל הפתח ולא מבחוץ הנעשין דרך ביאתו' ובתיב בעבריך הוא מקום סגירת הפתח: בעבי

רש"י

שריוח הא דקאמר הכא כרבי שמעון היינו במאי דקאמר ועשה לה ריוח מלמעל' וריוח מלמטה: תעבה לסברי עבן הנוסך כפי הקונטריסי' שלא יכפלו: קלף בגיל: דוכסוסטוס פירשנו כולהו לעיל: מיגרס גריסין רהוטין הן בפי כל אדם ואין טוענין בהן לבד אין צריך להעתיקן מספר אחר: תלאה במקל תלה המזוזה על הפתח: אי שהגיע לחורי הללת ושקנע בכותל לחורי הלל: סכנ' מן המזיקין מדאין מעקה' עד שיקבענ' בעורת הפתח בהלכה: פונדקאו' פונדיק היינו מ' סמליגין בו בעוברי דרכים ואין חייבת במזוזה אלא דירת קבע היא בתניא לקמן בתלמודא הדר בפונדקי בתרץ ישרא פטור ממזוזה כל שלשים יום: ושל בית מוכנו המלך כשהיו מהלכין בדרך היו נוטלין מזוזה עמהן והיו תולין אותן בפונדק במקל עד הנוקר זכר למזוזה כפי שלא היו רגילים לעשות דירת קבע אלא הולך מעיר לעיר בכל מלכותו: בתוך הלל הפתח ולא מבחוץ: בעבי הסמוך לר"ה אם היה עובי ההלל ד' או ה' עפחים יניחנה בתלל עפח ראשון הסמוך לרשות הרבי' כי היכי לניקרי לעיפנא

במלוה כי אתי לניחיה: אחר

ריש אמר רב מנשיא בר יעקב ואמרי לה אמר שמואל בר יעק' במלוא אטבא [a]דספרי רב נחמן בר יצחק אמר מיצוה למעבדינהו [b]סתומו' ואי עבדינהו פתוחות שפי' רבי ומאי פתוחו' דאמר' ר' שמעון בן לעזר אף פתוחו' תניא הלכ למשה [c]מסיני תפילין על הקלף ומזוזה על דוכסוסטו' קלף במקום בשר דוכסוסטוס במקום שער ומפרשי רבנן הני מילי [d]במעובד והאי דאמרי' מזוזה על דוכסוסטו' למצוה אבל אם עשה על [e]הקלף בשרה ותפילין אין נכתבין אלא על הקלף בלבד והלכתא מזוזה צריכה שרטוט תפילין אין [f]צריכין שרטו' ואידי ואידי נכתבים שלא מן הכתב מ"ט מיגרס גריס [g]וכדקבע לה למזוזה מברך ברוך אתה ה' אלהינו מלך העול' אשר קדשנו במצותיו וצונו לקבוע מזוזה אמר רב יהודה אמר שמואל תלאה במקל פסול תניא נמי רבי תלאה במקל או שרית אחורי הדלת סכנה ואין בה מצוה של בית מינבז המלך הוו עושין לפונדקאותיהן כן זכר למזוזה ואמר רב יהודה אמר שמואל מצוה [h]להניחה בתוך הלל

הפתח ואמר

סיים הפרשה בתחלת השיטה והתחיל לכתוב בתחלת השיטה לחוץ סתומה וכבר אחר לתם פתוחה מרחשה לו מסופה לחוץ פתוחה ופי' לקלי לפרוזי מילקא דרב דהתי לאמר הלכה כדברי האומר פתוחה היינו שיעשנה פתוחה מרחשה לו פתוחה מסופה לו פתוחה בתחלת ומבחון ומבחון סתומה ומבחון ומבחון דקאמר שסתומה דבתר כבי קלי [ז"ל וה"פ לו סתומה מבחון שהיא סתומה] א ותמעינן דבי פליגי תנאי חד תנוי קני פתוחה כלומר לף פתוחה לפי שלין זה מקום' וחד תנוי קני סתום' דוקא כמו שהיא במקומה ורב פסק כמאן דאמר לף פתוחה דהיינו במסקנא דשמעתין כרב נחמן בר יצחק וכבי נהוג עלמא ושוב שלא יניח כשיעור שלשה אותיות בסוף השיטה וכן בדרך השיטה לקיים מה שאמר והחיתנא נהוג עלמא כסתומות:

ומפרשי רבנן הני מילי במעוז' ונהיגי להניח עיבור לשמ' לפי' למזוזה הרמב"ם כתב המזוזה לא בעי עיבור לשמה:

והא דאמרי' מזוזה על הדוכסוסטוס היינו למצוה אבל כתבה על הקלף כשרה ור"מ הי' סובר לכתחל' על הקלף לפי שמשמר' יוקר על הקלף שהוא חזק: ואפילין אין נכתבים אלא על הקלף בלבד ומשמע דקרוייהו פסולי לגויל דמסקינן דתפילין דקלף דוקא ומזוזה לף דדוכסוסטוס אבל לגויל פסולי וכן מוכח בפרק המוציא דספר קורה דוקא כשר לגויל אבל לא תפילין ומזוזה דקאמר התם כתב' על הנייר ועל המעלית פסולה על הקלף ועל הגויל ועל הדוכסוסטוס כשרים ומאי לילימא במזוזה מזוזה לקלף מי כתבינן אלא לאו לתפילין וליעבמיך דתפלין [דדוכסוסטוס] מי כתבינן אלא כי תני הכיתי כם"ת וכן דכשרה גם לקלף דתפילין דוקא פסולי לגויל הא לף בקלף אם מינה וכתב במקום שיעור פסול אבל במזוזה דכשרה דדוכסוסטוס במקום שער והקלף במקום בשר לא מייך בה שמו וכשרה גם לגויל במקום שער כמו בדוכסוסטוס במקום שער ומה שנהגו לכתחילה לכתבה לגויל לפי שהוא חזק ומשתמרת ביותר: **אבל** רבי יהודה אמר שמואל כתבה לגויל פסולה מאי טעמא לגויל דכשרה כתיבה פירוש רש"י בלשון לחר בלא שירטוט וכלשון לחר פירש שלא דקדק בחסרות ויתרות אלא כבתב לגויל ולשון זה עיקר דלעיל קמא קשה דהא אמרינן לעיל שירטוט של מזוזה הלכה למשה מסיני והכא ליף מגזרה שוה: **סכנה** ואין בה מצוה פירש רש"י כיון דעשאה שלא כהלכה לין הבית מזקתר מפני המזיקין וקשה לרבינו הם לתם כן הוה ליה למימר כל שלא עשתה כמצוה ופירש הוא תלאה במקל סכנה דמוקף בה ראשו בהוא נכנס ויוצא וכן אחורי הדלת פעמים שהיא נולעת וכיון שמוחזק במקום שהיא נראית אינו חוטש לקבעה וכשמקום אחורי הדלת מוקף בה ראשו: אחר

כמלוא אמנה דספרי פירשו הגאונים כרחב חצי לעורן והריוח שמן הלדרין לא פירשו ודאה שצריך להניח בתחלה כדי לבגלל היקף כיון דנכרכת מאחו' כלפי שמע כמו ס"ת למ"ל לתחל' והוה נג"ל אבל בספר לין צריך ריוח: ומאי פקוחות וכו' אף פקוחות וכן נמי הא דקאמר על דוכסוסטוס הוינו אף על הדוכסוסטוס' דכל' המוני' ין (לף עט) אמרי' רבן שמעון בן אלעזר אומ' ר"מ היה כותבה על הקלף מפני שמשמרת וכבי אמרי' בשמעתין דמזוזה מוזה על דוכסוסטו' ואם שינה וכתבה על הקלף כשר' ואם קלמ' דאם כותבה על הקלף מפני שמשמר' הוין כרשם פקוח' ופרש' סתום' כתבתי לעיל בהלכו' [ס"ת] ולחילנא נהוגי להניח מבע חלק בתחלת השיטה ולא"כ מתחיל הי' אם שמו' ולוינו פקוח' ולמודא קאמר ובמסכת סופרים ולמודא קאמר ולחילנא נהוג עלמא בסתומו' כלב' ומאי סמכוני על הירושלמי דבלינ' לתמר' דיקן דבנגא' דיקן ומסקינן דכי קאמר' רב אריו' אלא לתסומו' ובירוש' בסיק רב בהדי' כמ"ד פקוחו' וה"נ בירוש' מוזה אית תנוי תני פקוחה ואית תנוי תני סתומ' שמו' בר רב שלא בסם רב הלכה כדברי האומר פקוחה שלין זה מקומה פקוחה מרחש' פקוח' כתוחה מסוב' פקוח' פקוחה מבחון ומבחון סתומ' ולשון הירושלמי קמון הלכתורה מעמ' לאם פקוחה לריוח מבחון בנת בת מל' בגויל ומיימ' מכשיר אוקה מל בגויל לכתחילה:

וכן מל הקלף: פ סוע"ג מלינ' וכתב בסם ר"ת ז"ל דהא דתפילין אין צריך פרשה יכו כין מיסם לשוסם הכל מיסם אחד לשמלה לו מחת אבי מחרבה רוחות צריך לפרשה וכן בראה דבר בסוד שבת ז"ל ואין צריך לפרשה בכל מיסם ואם ומם ירבה לפרשה פרשה בדרו אמו מאחו אדם לאיבר בסיסם בלא מרשום סוב מרשם ס"במדקאור שאין צרי לפרשה בכל מיסם ומיסם מסמם מה בשיסם ראשונה צריך ומיימ' כתב פרבינו:

חדושי אנשי שם

ביהר"ם א לשון אום' ולא מ"ג דבמלחמה מקרי מתמו' כפ"ג לא חוישינן נגי מחיה כיון דשוב מסום בלא זה מקומ' ומקיחה כבר דלא קשיא קבלת בירושל' ומלבוד סלנו אינה דרב א"ר שב"ל מ"ז

ר מ"ז

לשון ריא"ו

ומזוזה לשמות פרשיות מקומות שלין מניחין ריוח בין פרשה לפרשה אם כותב אלא אחת אשיקן כתבו בין פרשה אחת ולא עשאן פקוחות שסנים מוין ביניהם פרש"ו ואחר פרשה' בדברי מו"ם ואחר פרשה' אבל רבינו משה אומ' מחמה לשמות ריוח סכין פרשה ולא עשאה ריוח בסין פרשה לפרשה בסין פרשה סתומה בפרשה בסרים וכן ראה פקוחה בסרים בעיני בקר אלא בפרשה פקוחה יש בה ריוח אלא אחיו דומה ריוח פרשה סתומה לריוח פרשה פקוחה בחו שבתבנו לחמשל ובמחות:

ג

מיימ' מלינ' וכתב מוד מחתה לא בעי שבור לשמה וכן כתב סמ"ג ראיה לרבינו מיימון לחומה כתב סמ"ג דעבינו לחמכד קלף סתומות לשמה וכן פרש"ם ותשור: ד בסנים מבורם מלינקא דמסקים אם מוחות בנת בת מל' בגויל ומיימ' מכשיר אוקה מל בגויל לכתחילה:

וכן מל הקלף:

ה סוע"ג מלינ' וכתב בשם ר"ת ז"ל דהא דתפילין אין צריך פרשה יכו כין מיסם לשוסם הכל מיסם אחד לשמלה לו מחת אבי מחרבה רוחות צריך לפרשה וכן בראה דבר בסוד שבת ז"ל ואין צריך לפרשה בכל מיסם ומיסם מסמם מה בשיסם ראשונה צריך ומיימ' כתב פרבינו:

ו

וכתב סמ"ג וכן מבדיק לא פירש ובסין מלחר שבדיק בלבי סמם צריך בתחלה בלי מגזל אבל בכתב כלי מגזל אבל בכתב כם"ק כך כתב רבינו שמשון

וכן כתב הטור ז:

ח ופרשתם סלין פרש"מ מקומות בתין מניחין ריוח בין פרשה לפרשה אם כותב אם אינו נהגו לעשות סתום אבל בן שור שלא לבנות אבל לוקות לא בכל מיסם מחמיה לא שמא אלא בראש פרשה אחת אם וכיב ולא עשאה פקוחה בפר':

ט

ומזוזה לשמות פרשיות מקומות בתין מניחין ריוח בין פרשה לפרשה אם כותב אם אינו נהגו לעשות סתום בין פרשה לפרשה אם אינו אלא אחת אבל בן שור שלא לבנות אבל לוקות לא בכל מיסם מחמיה לא שמא אלא בראש פרשה אחת ולא עשאה פקוחה בפר':

ואמר רב [יהודה אמר] שמואל עשאה לבשני דפין פסולה ואמר רב יהודה אמר שמואל במזוז' הלך אחר היכר ציר היכי דמי היכר ציר כגון פתחא דבין תרי בתי בין גברי לנשי רישׁ גלות' בנא ביתא אמר ליה לרב נחמן קבע לי מזוזת' א"ל תלי דשי ברישא אמר רב יהודה אמ' שמואל עשאה לכמין נגר פסול איני והא כי אתא רב יצחק בר יוסף אמר מזוזתא דבי רבי כמין נגר עשויין והרוא פיתחא דדוה נפיק ביה רבי לבי מדרשא לא הוה עביד ליה מזוזתא לא קשיא הא דעבידא בסיכתא הא דעבידא באסתוירא והא הדוא פיתח' דהוה עייל ביה רב הונ' לבי מדרש' ועביד ליה מזוזה התם רגיל דוה דאמ' רב יהודה אמר רב במזוזה הלך אחר הרגיל אמר

אמר רב יהודה אמר שמואל כתבה בשני דפין פסולה מיתיבי כתבה על שני דפין והניחה בשני סיפין פסול' הא בסף אחת כשרה ר"תוס בשני סיפין קתמר בשני דפין פי' רש"י שהניח חלק בין דף לדף והא דפריך כתבה בשני דפין וכגיחה בשני סיפין פסולה אף נסף אחת כשרה דחוק לפירושו דנדף אחת היתה יניח בשני סיפין ונראה לפרש שני דפין בשני חקיקות כי הסיא דסושה דקתמר בשני דפין פסולה דספר אחת אמר רחמנ' ולא שנים דומיא דגט ומפ"ג דגיטין (ל' כ) דבעי רגא בין שנה לשנה מהו א בין הינה לחיב מהו ותיפוק ליה לספר אחת אמר רחמנא ולא שנים ושלשה פרשים לא נריכה דמערי וע"כ לא מיפסיל גט בחקיב' אחת בשני דפין דהא אמרי' בפרק בתרא דגיטין (דף פ"ז) שייר מקל' הגט ובתבו בדף השני כשר: היכי דמי היכר ציר כגון פתחא דבי רבי' דבי' בתי בין גברי לבי נשי אלם שחילק את ביתו חצי לחילוק אנשים המחוברים בביתו והיו לאשתו לעשות בה מלאכתה שהנעה ויש פתח ביניהם דבל בית פתוח לרשות הרבים ובעינן מזוזה דרך יחיד לביתה ולא ליציאה והכא בפתח אבין בית זה לבי' זה לא ידעי' הי תשוב בו מזוזה לא מהאי לא מהאי מהאי להאי אלא הלך אחר חור שבסף שייר הלק פוכב בו מהוה לך שהחור בו תושב בית והדרך ימין כשנכנסין בו מתקנין מזוזה: אמר לי' קלי דשי בריש פיר רש"י הבעמד סיפים בבנין הקלה ואחר כך אקבע המזוז' דגמרי' מציליק דבקי' ביה תעשה ולא מן העשוי ואי הוה אקבע הקלה המזוזה בסיפין והדר בסיפין בבנין הוה ליה עשוי במזוזה קודם שקבוע לידי מעוה וקשה לי דהוה ליה למיתר אבל מיתר בריש ועד דלקמן הוה ליה לאקויי גבי לא שתו אלא שבעמיד ולבסוף חתך אבל אחר ולבסוף העמיד בסולה תעשה בחיב ולא מן הבעשוי הילכך נראה דהאי ביקת דבנה ר"ם גלוקא הוה לי' ביקתא מבי נגרי לבי נשי ומשום היכר ציר קאמ' קלי דשי בריש: כתב הרשב"ם שאין בבי' חייב במזוז' עד שיהא לו לבקום ולא ידענא מנא לו הא דלא אשכח לבעל' לא בקתי שמאי לייס ליה קרקה או לייס שקבי' אבל פתח העשוי בהלכה לא מצינו שהלכה יעבב שמא היה מפרש הא דקאמר ליה רב נחמן לרישא בלוקא קלי דשי בריש לומר שאין הבית חייב במזוזה עד שיעמיד לו דלוקא וליבעא דקלאוזא לא משמ' הבי דלביבר ציר מייתי לה בדפרי': הא דענילא בסיכתא הא דעבידא באסתוירא פי' רש"ל בסיכתא

פסולה היינו שחתבה בסף בנגר שבותבין בבוקל באיסטוירא מקום חיבור הסוק והרגל ומעשה הוא בשר ב זקשה [לר"ת] דמעומד לאו דרך בנוי הוא ובקור' חשוב קרי לי' בכ' הבוב' אם הבירו' (ר' קא) אם' קורה ולוחות שנאחרון שוכנין היו ולא עומדין בלשיקה בפירקא קמא דב"ב (דף יד) אע"פ שהיו יכולין להיות מעומד לאחרן אחרו כראחנו ולא ולמר מעונבה של ברזין בספר קורה מעומד כל העם עומדים בשליח אמר ביבינה כל העם יעבנין ועוד אמרינן לקמן העמיד לה מלבן של קנים הוקה שפופרת ומניחה ואי מעומד יניחנה באחד מהקנים של מלבן ומי' רבינו תם בסיכתא מעומד ביתקום המשכן הקבועה נאחרן באיסטוירא הנתון בשוק לרחבה ובלע"ז קבול"ת בשרה ומיהו בפרק מעון חליצה לאמרינן האי איסטוירא עד תרעא נחיק על בראחנו היינו עלם היורד מן הסוק על הרגל ולא קבוליא הוא והא דאמרי' בירושלמי בפרק שני דמגלה לריך שיהא שמע רואה אם בני הסקה לפרש"י בבגוללה מאחד בלפי שמע מבוין בשמעמיד שיהא שמע לגד חיר הפתח ולא לגד פנים ולפי' רבינו תם אם הופך שיהא אחרונה לגד רשות הרבים ואחונה לגד פנים כדי שקהא שיהא שמע לגד חיר הפתח לפנים וכן פרשיות של תפילין היה אומר רבינו תם שבוחנין בבתי' משוכב ולא מעומד והאידנא נהוג עלמא כרש"י ולריך להדקק הא דאמרינן מוחק דבי ר' בשין נגר עבדין משמע דאחר מוזוזות דעלמא לא עבידי בשין נגר והיאך עבידן שלא היו פסולות הילבך נראה לפרש המוזוזות דבי ר' דעבידן באיסטוירא היינו באלבסין לא זוקף ולא שוכב ומחלה זוקף והיינו שוק המחובר לרגל ואחר מוזוזות דעלמא לפירוש רש"י [מעומד] לפי' רבינו תם [משוכב] בפסקה ג: והא הנהו פיתחא דהוה עייל בי רב הונא לבי מדרש הוה ליה מזוזה הנה רגיל הוה דאמר רב יהודה אמר רב במזוזה הלך אחר הרגיל ליתנה לבתחתא דהו' עייל בי רב הונא לבי מדרשא משמע דהיינו פתח הבי' שהיה יוצא ממנו ליכנס לבית המדרש וכן הא דקאמר פתחא דהוה בי ר' לבי מדרשא משמע שבי' יוצא בו מביתו ללכת לבי המדרש אבל פתח בית המדר' עבמזוז לא בעו מזוזה ובפירקא קמא דיומא (דף יח) פליגי בה תנאי דתנאי יכול יהיו בתי כנסיות ובתי מדרשות מעמאין בנגעים ת"ל והא אחר לו הבית מי שמיוחד ביתו לו ומשיך הא ר' מאיר והא דבנן דפליגי לענין מזוזה בבית בית דירה לחזן נ"ב ובברכות (דף מו) משמע דהלכה כמאן דאמר בבי אחבי ורבא דהנו אולי כי מעו לפתח' דבי בנשתא אמר ליה ליעול מר ת"ל עד הבשתא לאו מר אבא אמר ליה הבי אמר ר' יוחנן אין מבבנין אלא בפתח שיש בה מזוזה שיש בה מזוזה שלא' דעבד אלא בפתח הראוי למזוזה משמע דפתח בית הכנס' עטור ממזוזה וירושלמי דפרק ג' דמבלה משמע דבי מדרשא דר' חנינא היה בו מזוזה ומזוזתה כדי בקיעיו של אדם וכן בית מדרשו של ר"מ מרוטנבורק היה בו מזוזה ומאמר בשביה יפן שינק ערבי בלבדים בבית מדרשו היקפה רוח רעה מבעבקתו עד שקיקין מזוזה בפתח:

אחר

בשני דפין פרשה שמע בקלף אחד ופרשה והיה אם שמוע בקלף אחר ג: פסולה דבעינן שיהו בולן בקלף אחד: בין קרי בתי ומ' נגון שהלך ביתו הבית לערך הבתים לא הבית והלוי לערך אחתו לבניהם ויש פתח בין זה לזה ופתח לבל בית פתוח לרשות הרבים ואי בזה לא ידעי' למאן נחשוב דרך ימין לביאה לביתך ולך אחר היכר ציר והוא החור שהלבן סובב בו ואותו בי' שיש בו ציר הוא תשוב בית ובדרך ימין שבנכנסין בו ארץ מזוזה: שוי סיפה בריש העמד הסיפין בבנין הקלה ואח"כ אקבע בהם המזוזה דגמרי' מציליק דבקי' העשה ולא מן העשוי לביתך קולם שיהיו קבועים הסיפין אין ראוי לתת מזוזה בהם: כמין נגר בלוח שבעמיד המזוז' בסף בשביבה ולא נעמידה: פסול דמלוח לקבע' בוקיפה בספר תורה בחרונו שהוא דרך בנוי: בסיכתא ביקה שקובעין בחור פסולה שאינו דרך בנוי: בסתוירא בחבור הרגל עם הסוק והסוק זקוף והרגל שוכב בשר הואי' ואתא אחר זקוף: רב הונא ומ' אף אחר היכר ע"פ שהיה פתח קטן ולא היה בו היכר ציר והיכי אחרת הלך אחר היכר ציר: רגיל הוה הנכנסין בבית המדרש ויולאין היו בלין בחותו פתח: אחר הרגיל ואם יש שני פתחים לאחר אחד בפתח הרגילין לצאת ולבא יוכר בו יניח המזוזה: בשלים

רש"י

אחר היכר ציר הוי היכר ציר דר' יהוד' בגון פתח' דבין תרי בתי הילך ביתו הוי להילוך אנשים המחוברין בביתו והיו לנשים לעשות מלאכתן בהלנבה ויש פתח בין זו לזו ופתח לבל בית לר"ה ואמרינן לקמן מזוזה דרך ימין לביאה לו ליליק והבא בפתח שבין זו לזו לא ידעי' הי ליחשוב ביאה והי ליחשוב ליציאה לי מהאי לי מהאי אלא להלוך אחר חור שבלד היכר ציר הוי לבי מדרשא לא מהאי לי מהאי הוה הבעינן דרך ימין שבנכנסין בו מתקנין מזוזה: אמר לי' קלי דשי בריש שקבע' ואתבנה בסף בנגר שתוחבין בו לידי מעוה: עשאה כמין נגר שקבע' ואתבנה בסף בנגר שתוחבין הנגרין בבוקל בסולה דמלוה לתת פתורך בזה: הבית פיתחא דעייל ביה רבי לבי מדרשא פתח קטן היה לר' מתקומו בני המדרש ונכנס ויוצא בו כדי שלא ישריח תלמידיו לעמוד לפנין אם יעבו לפניהן: בי סיכתא נגר של אומנים בזה בסול: בי אסתוירא מקום חיבור הסוק והרגל מעומד ל"ת באיסטוירא כמו שמתו' חיבור הסוק והרגל הוי הסוק זקוף למעל' והרגל שוכב בזה כך הניחה המזוזה בשרה הוחיל ואתה אחד זקוף: ועביד ליה מזוזה ולעיל אמרי' דלא עביד מזוזה: רגיל הוה רוב הנכנסין והיולאין בבי המדרש באותו פתח: הלך אחר הרגיל אם יש שני פתחי' לאחד אחד באותו פתח הרגיל ליכנ' אלא בו יוח' בניחה המזוזה': בתחילת

הדושי אנשי שם

מהר"ם א ס"מ שבאיר שבין סיפה לשמה שלי מהו בו':

דרך תמים

ב ק"ל לפי זה איך בתבו בל בסולה לבדה בבל בסברים בסובל מעומד הם פרש"י ז"ל הקשלין אם מונחו בבתיב מעומד:

ג מהר"ם ז"ל וכך היא מנהג מרושב בורג בשין בין בפוסה:

עין משפט

מיי' פ"ה מה' תפילין סמ"ע עשין סי' כב סמ' ר"ר רפס

מיי' פ"ו מה' תפילין סמ"ע עשין סי' כב סמ' ר"ר רפס

בשלישי שעליון מודד מלמעלה למעלה שני שליסי הפתח וכשיכנס לתחלת שלים העליון יתן שם המזוזה ותקח לתחלה אחל דיעבר משלים העליון ולמעלה כשר אע"פ שיהיו בתחלת השלים דלפי מקסיר תפילין מה קשירת תפילין בגובה הראש כראשמרי מקום שמוזה בגובה הפתח כלומר אשמו לשניחה בשלים שאמצעי אלא בשלים העליון נעשה הסמוך וכו' כלומר אשם יש לחלל הפתח שהם עשה הסמוך לראש הרביס ומפרש טעמא כי היכי דיפגע במלוה קודם שיכנס רגלו לחלל הפתח: דנשריה שיסור כל הני מלסמוזיקוות"ה כל מה דיכליל לחוליה המזוזה כלפי ראש הרביס מליא: על ידי ימינך היינו מזוז' לצד ימין שהוא בכניסה: הבמיק אחור שנוחן שם המזוז' עשה אע"פ שהניח שם המזוזה בהלכה פסולה:

מלבן על קנים שלא מצא מזוזה עדן ועשה לה צור פתח של קנים: ולכסוף חתך לאחר שקבע המלבן בצורת הפתח התר הקנ' ההלול ונתן המזוזה בתוכו: שיטתי מקולקל: הקרקע היינו אסקופה העליונה: שקפי אע"פ שיש לו הקרה מלמעלה' רחבה אם אינו גולש מתח' הקרקע כשיעור טפח שהלל שוקף ומכה בו ומעכבו מלגלות חון כדרך כל הלכות אינו רחוי למזוזה:

אכסדרה אין שיש לה ג' אפנו' סתומות אלא פתח ורבינו' פתוקה לגמרי מתחת אחל למעלה סמוך לתקר' יש חוסן מעט המחויק את הסכך: פעורה הוחיל ופתוח' מלה מלמע' אין רחוי להניח מזוזה לאחוקו חוסן רבינו' אלר ימין: אכסדרה הני רב אין שם לה תרבע דפנות אלא שתין מגישות לסכך: אינדרונא פשיטא דחיינא במזוזה הנית גמור הוא כיון דדפנותיה גבוהו עשר' עפחי': לומיק' שהיקה עשרה תלונות תלונו' ותוכא קא"ל שחייב במזוז' כיון שכל השלש מהיתו' נמי אינם שלימו' מלמעלה: נית שער הפתוח לחצר וכו' ולריך שתי מזוזות אחד בפתח הית מבית שער לבתים ואח' לפתח החיצון שמן החצר לבית שער ולא אמרי' כיון דבתים פתוחים לו לעיטל בית שער לגבי [בתים] ולא לגיגנו מזוזה בפתח חיצון מהו דתימא הכי אמרי' בית שער חייב במזוזה היינו בית שער דחצר שתין בתים פתוחים לו שתין שם מזוזה אלא מדחוק לה הרבה אבל הכא שם שתחים שהחה הבית שער יש בהם מזוזה לומר לא ליבעי מזוז' כלל קמ"ל: נידון כישוטים שהיא חצר קטן ולריך מזוזה: כיהון כבי שער כחוייר דבינה ואין לרי' מזוזה: מבינה לבית אם בשהוא פותח מבינה לבית כלומר יש היכר ליר בבית חייב במזוזה: מבית לבינה כלומר שהיכר ליר הוי בבינה עיקר בינה שהרי היכר ליר הוא בבית: קשוניה עיקר ואע"ג דליר סוכב על בינה כי אמרי' לעיל הלך אחר היכר ליר הני מילי דבין הרי בתי דתרוייהו עיקר אבל הכא קישוניה עיקר וחייב: כ"ע

תפול הוא דעביד ולא לשם פתח: בית שער בית קטן שעשין כלר שערי חלירות ויוצב בו שומר הפתח: מרפסת שעשוי לפני הפלילה ולכל בני העלייה אוצלין בו ויורדין ממנה בהפתח דרך סולם לחצר: דלבי רב רבה: אינדרונא הכל גמור: כאכסדרא רומיתא העשויה חלונות חלונות: בי מרזיקי מפרש בסמוך בית שער הפתוח לחצר כו': לריך שתי מזוזות אחת בבית שמן בית החצר לבית שער: קישוניה חדר: בינון כקישוניה ולריך מזוזה: נתון בכתיב שער ואין לריך: מבינה לבית בתוכו שער: הכולי עלמא חייב בבית שער הוי אוהו שער שבו נכנסין מן הקישוניות [דרך] בית שער כשרוצין ליכנס לבינה ולהכי קרי ליה מבית לבינה ב ולי נראה אוכל מבינה לבית היינו פתח [הנעשי לצאת מן הבינה אל] הקישוניה שבאין מן הבינה דרך בית שער נכנסים בו לקישוניה כולי עלמא לא פליגי דחייב כי פליגי מבית לבינה פתח החיצון הוצא מבית שער לבינה שהיוצאין מן הבית דרך בית שער יוצאין בו לבינה: מר סבר עיקר בינה עיקר בית שער לבינה נעשי ליציאה ובאה ופעור: וא"ם לשם קישוניה נעשה והיו בשאר בית שער וחייב ל"ת ועיקר [מבינה לבית] אם בשהוא פתוח פתח מבינה לבית בהיכר הליר הוי בבית כ"ע לא פליגי דחייב [כ"פ מבית לבינה להיכר ליר הוי בבינה מ"ם] עיקר קישוני' וחייב אע"פ שהליר סובב בבינה דכי אמרי' לעיל הלך אחר היכר ליר הני מילי בין הרי בתי דתרוייהו עיקר אבל הכא עיקר קישוניה ולשמה נעשה [בינה] וחייב: בינה עקר ולשמה נעשה לשומר ופעור:

אמר ר' זירא אמר רב מתנה אמר שמואל מצוה להניחה בתחל שליש העליון אמר רבא מצוה להניחה בטפח הסמוך לרשות הרבים מאי טעמא רבנן אמרי כי היכי דתפגע ביה מצוה מיד ורב הונא מסיר אמ' כי היכי דנינטריה א"ר חנינ' בא ורא שלא כמיד הקב"ה מדת ב"ו מלך ב"ו בפני ועבדיו משמרין אותו מבחוץ אבל הקב"ה משמר את ישראל מבחוץ שנ' ה' שמרך ה' צלך על יד ימינך דרש רב יוסף בר אבא משמיה דרבא העמיק לה טפח פסולה תאני העמיד לה מלבן של קנים חותך שפופרת של קנה ומניחה אמר רב אחא בריה דרבא לא שנו אלא שהעמיד ולבסוף חתך והניח אבל חתך והניח ולבסו' העמיד לא משום תעשה ולא מן העשוי אמר רבא הני פיתחי שימאי פטורין מן המזוז' מאי פתח שימאי פטורין מן המזוז' ורב יוסף הד אמר דלית ליה תקרה וחד אמר דלי' ליה שקיפי אמר רבה בר רב שילא אמר רב חסדא אכסדרה נפטורה מן המזוז' ואע"פ שיש לה פציימן מאי טעמ' לחזוקי תקרה הא דעבידי מתיבי בית שער אכסדרה ומרפסת חייבת במזוזה הכא במאי עסקינן באכסדרה דבי רב אכסדר' דבי רב אנדרונ' מעליא הוא באכסדר' רומיאתא אמר רבי רחבה אמר רב יהודה בי ארזיקי חייב בשתי מזוזות מאי בי ארזיקי אמר רב פפא סבא משמיה דרב בית שער הפתוח לחצר ובתי' הפתוחי' לבית שער תנו רבנן בית הפתוח לגינה ולקטונית ר' יוסי אומר נדונין בקיטונית וחכמי' אומרי' נידונין כבית שער רב ושמואל דאמרי תרויידו מגינה לבית בולי עלמ' לא פליגי דחייב מאי טעמא עיקר בית הוא כי פליגי מבית לגינ' מר סבר עיקר גינ' ומר סב' עיקר קטוני' רבה ורב יוסף דאמרי תרויידו מבי לגינ' בולי

ר"ש"י

בתחיל' שלים העליון יניח המזוזה: הנישריה לכל הני' בולי מן המויקין: על יד ימיך היינו מזוזה שהוא ליד ימין בכניסתו: העמיק החור עפח וקבע בו המזוזה פסולה: הפמיד לפתח מלבן של קנים שבין הלולין ויתן המזוזה בתוכו מקום חתך: אבל חתך בשפופרת והניח המזוזה בתוכה ואח"כ הניח את המלבן בלר לא דכתי' תעשה ולא מן העשוי: תקרה אסקופה העליונה: שקפי מזוז' ל"ת הליה ליה תקרה שתין בבית מקולה שקפי אסקופה העליונה: אכסדרא ג' דפנות סתומות בלא פתח והרביעית פתוחה לגמרי מתחת אבל יש למעלה דופן מעט המחויק את הסכך ואוקה פתיחה לאו פתח ואע"פ שיש לה פליטין היינו פליטין עמודין: לחזוקי תקרה לחזק הקרקע אלא

ר"ת

ר"ת אמר ר' זירא אמר רב מתנה אמר שמואל מצוה להניחה בשלים העליון אמר רבא מצוה להניחה בטפח הסמוך לרשות הרבים מאי טעמא רבנן אמרי כי היכי דתפגע ביה מצוה מיד ורב הונא מסיר אמ' כי היכי דנינטריה א"ר חנינ' בא ורא שלא כמיד הקב"ה מדת ב"ו מלך ב"ו בפני ועבדיו משמרין אותו מבחוץ אבל הקב"ה משמר את ישראל מבחוץ שנ' ה' שמרך ה' צלך על יד ימינך דרש רב יוסף בר אבא משמיה דרבא העמיק לה טפח פסולה תאני העמיד לה מלבן של קנים חותך שפופרת של קנה ומניחה אמר רב אחא בריה דרבא לא שנו אלא שהעמיד ולבסוף חתך והניח אבל חתך והניח ולבסו' העמיד לא משום תעשה ולא מן העשוי אמר רבא הני פיתחי שימאי פטורין מן המזוז' מאי פתח שימאי פטורין מן המזוז' ורב יוסף הד אמר דלית ליה תקרה וחד אמר דלי' ליה שקיפי אמר רבה בר רב שילא אמר רב חסדא אכסדרה נפטורה מן המזוז' ואע"פ שיש לה פציימן מאי טעמ' לחזוקי תקרה הא דעבידי מתיבי בית שער אכסדרה ומרפסת חייבת במזוזה הכא במאי עסקינן באכסדרה דבי רב אכסדר' דבי רב אנדרונ' מעליא הוא באכסדר' רומיאתא אמר רבי רחבה אמר רב יהודה בי ארזיקי חייב בשתי מזוזות מאי בי ארזיקי אמר רב פפא סבא משמיה דרב בית שער הפתוח לחצר ובתי' הפתוחי' לבית שער תנו רבנן בית הפתוח לגינה ולקטונית ר' יוסי אומר נדונין בקיטונית וחכמי' אומרי' נידונין כבית שער רב ושמואל דאמרי תרויידו מגינה לבית בולי עלמ' לא פליגי דחייב מאי טעמא עיקר בית הוא כי פליגי מבית לגינ' מר סבר עיקר גינ' ומר סב' עיקר קטוני' רבה ורב יוסף דאמרי תרויידו מבי לגינ' בולי

ר"ת

בתחיל' שלים העליון יניח המזוזה: הנישריה לכל הני' בולי מן המויקין: על יד ימיך היינו מזוזה שהוא ליד ימין בכניסתו: העמיק החור עפח וקבע בו המזוזה פסולה: הפמיד לפתח מלבן של קנים שבין הלולין ויתן המזוזה בתוכו מקום חתך: אבל חתך בשפופרת והניח המזוזה בתוכה ואח"כ הניח את המלבן בלר לא דכתי' תעשה ולא מן העשוי: תקרה אסקופה העליונה: שקפי מזוז' ל"ת הליה ליה תקרה שתין בבית מקולה שקפי אסקופה העליונה: אכסדרא ג' דפנות סתומות בלא פתח והרביעית פתוחה לגמרי מתחת אבל יש למעלה דופן מעט המחויק את הסכך ואוקה פתיחה לאו פתח ואע"פ שיש לה פליטין היינו פליטין עמודין: לחזוקי תקרה לחזק הקרקע אלא

לשון ריא"ל

ומקוקה בתחל' שלים העליון ולמעלה ומה"ם הוא ממקומה בגובה שלים העליון ולא בתחל' שהשלי' שלים העליון ולמעלה מניחה בכל מקום שירצה בתנאי בקונה שרתוקה וכך פי' שם בהרמב"ן:

לשון ריא"ל

וכל שהתחיל שם לשם מצוה מן הדרדרן ונתיקר' מלמעלה אינם שתין לשם דלקוח חייבין במזוזה:

לשון ריא"ל

ג' וכן ראוי לעשות באי שמוך ראש שתחת של בני רחבו של בתיקל אף של מי שהיו בני הבתיקל שיון ותלקין שהיל ולא בשבו לתיקון שהתה היהרדוחה לבנים וכרי הוא כמו פתח שתין לו אלא בנים אחד ובשער מן המזוזה וכך פי' שם שבת מו"ם:

חדושי אנשי שם

מהרים א

ואע"ג דלגבי פתח מערבי לא הוי ריגין בכניסה ויציון בתרדבי:

ב כ"ל דאפילו ולהכי קרין לים כו' ג"ב דיוסבא אין לו אין בשון רש"י אלא לאין המשתיקין ומה שם לו של פרש"י שהם עיקר' משאין שהתה הוא ליכנס בו מן הקישוניות דרך בית שער לבינה אין לו קרוי מגינה לבית אלא מבית לבינה אבל בית פרש לבינה מגינה לבית אם עשוי לצאת בו מן הבינה אל הקישוניות:

לא צריכא לף על גב דלא רגיל אלא בחד פרש"ו והא לאחרן הלך אחר הרגיל כגון בקרי בחד ונישל אידך לגביה אבל אלא' לגבי חד לא בטילי כזר פירש לשון אחר מתסוכת הגאונים הלך אחר הרגיל שני אדם רגילין לילך ולבא בו : [ולמעוטי פתחא דרבי שיגיע עשר אלא לו לבדו ולאחריו פתחא דרך הוצא שהיה רגיל לף לאחרים אבל שנים לו ג' פתחים לגיה אחד ונעשו כולם כשביל בני הבית שהם מרובים וקשים לוכו הבית מרובה וקצר והוצרכו לו פתחים הרבה כלם הייבים במזוזה ולף"מ שנתמעט מן תקמים ואינה צריכי' עתה לבלם אלא לא מ"מ] : **פיתחא** דאקרנא כגון שהפתח ממל' כל המזרח ומגיע לדרום ולצפון והא ליה פלימין אלא כולהי הבית אל צפון ודרום : אחדיה פלימי בתחת לף על פי שאינן נראין כפלימין אלא כולהי הבית שמשבי' עד שם מ"מ פלימין הם : **רב** מרי חיקלע וכו' והיה כולהי הבית אלא ימין הפתח עובר להלאה מן הפתח ואם עירבו נמצא שלא היה לו פלים אלא משמאל וקבע ליה המזוזה בפלים שבשמאל : **כיפה** ר"מ מחייב וכו' ונראה דהלכה כר"מ כיון דרבי ישמעאל ורבי עקיבא קיימי כוותיה וכן משמע לגיל דקאמר אימר דאמר"מ מימין משמע מי אמר משמע דאי הוה פלימא מימינא הוה ניחא ליה לענבר כר"מ : ואי קשיא לך וכו' אתם בשבתים פטרתים לקמן ור"מ קירן דחייבין מדרבנן : **שרגשים** ר"ו אמרו בהן וכו' הא כתמא חייבין ולא מנו שבתב הרמב"ם דוקא שבשים מקקשטרים בהן : **תנו**

רש"י

לול הפתח מן הבית לעלי' ומה דרכו לרוכב בחמצע עלייה ונעשין לה ד' מחיצות סביב המעלו' למעה כדי שלא ידה אדם מן המעלו' לבית כי אם גרשו' ונעשין פתח בחיצות וכן נעשין בני העלייה ד' מחיצות סביב דרך הארובה למעלה ונה פתח : אם יש שני פתחי' כדפריש: לא צריכ' דאף על גב דרגיל בחד מנייהו עפי דהא דאמר לעיל הלך אחר הרגיל הני מילי תרי בתים זה אצל זה ורגילין בחד בעל אידך אבל הכא לגבי חד לא בעל. ל"א לעיל נעש'רק לאדם לבד אבל הכא בני בית נעשה לכל בני הבית והם מרובין וצריכין פתחים הרבה אף על פי שנתמעט עתה התקמים ואין צריכין אלא לאחד מהן : דאקרנא בקרן שיש הבית : והא אין לו פלימין מזוזות אלא רחבי הבתים בדין כלומר אילו עדאי במוקדי כלומר אלה רחבי הבתים הן הן הפלמין : אלא חד פלימא שהיה הפתח אצל מפתח וצריך הפתח הוא הזוזה ואין אצלו כלום אין לו פלים אלא סף שסונדים : רבי מאיר מחייב לקמן דמחייב במזוזה בית שאין לו אלא פלים אחד : מאי קלמוד מימין : מימין בבא אים ה' בשבי' אדם נכנס בפתח עזרה הוי אומר אדון מימין בבא אצל המזוזה אצל דרך ימין הוי בזאת : מיעטו הכתוב למזוזה אם דרכי יש"ו : מאי קלמוד מימינו : מימין בבא אצל המזוזה : מאי קלמוד מאי משמעות אומר : כדרך בית אחר שיהיה מן הימין רגלא דימינא עקר ברים' הילכך דרך בית אחר הוא דרך הלוכך ומלאפקיה דחמנא בלשון בית אם דרך ימין לבית אחר בשיגן ולא דרך ימין ליתא' : אדון אחד בגוף אים בית ה' : כשהיה בפתח הבגר' שבמזרחו והולך למערב הוא ליה אומו אדון מימין שהיה מתן אצל הקיר נפוני של מזבח אצלמא לכל דבר שנתן דרך בית אחר ליקבו מימין כי הכא אצלא דרך ימין הוא בית אחר : מזוזות בתיב מלא טעמא שים לו שני פלימין מתוייב במזוזה אבל לא בפלים אחד אחרון אלמוד דהא מיבטו מזוזות שתים :

כיפה אולם העשוי בשיגול שיש ברגליה עשרה קודם שיכפוף האול הנה וכו' עלו הרגלי' בקו המלה בשוה עשרה : לדברי הכל חייב במזוזה שהרי שיעור הפתח הוי עשרה עמה : רבי מאיר מחייב דם"ל תוקים להשלים כלומר כיון שיכול להכוך מן הצינו' על שיהי' שוה בקו המלה גם כי לא כ"ע לא פליגי דפטור כיון שהיכר ליר בגינה : ביאה גינה היא ולא ביה : מגיגה לבית כלומר שהיכר ליר בגיה הוא : עיקר גינה הוא שלא נעשה הבית לא לשמור הגנה ולא מהני היכר ליר ופטור : קיטונים עיקר שהרי הליר סובב מבחוץ וחייב במזוזה : לאומר כלומר למגנה לגיה דברי הכל חייב ומביה לגנה דפליגי רבי יוסי ורבנן הלכה כר' דמחייב במזוז' : ליר דרך הע"לי כשעשין ארובה באמצעלי' עולין לה מן הבית במעלות ועושין פתח אחד למע' כדי שלא ירדו מן העלי' לבית כי אם גרשו' ועושים בעלי' ל' מחיצות סביב לארובה למעלה ועושין בו פתח כדי שלא יעלו אלא גרשות ופעמים עשין עושין אלא אחד למעה ואלו נועלין מבאן ואלו נועלין מבאן ועשין לה אלא פתח אחד אינו צריך אלא מזוזה אחת לאולינן אחר היכר ליר וכשיש לה ב' פתחים צריך שתי מזוזות בכל פתח ופתח באומו לר שהיכר סובב בו : אלא בחד אפ"ה לא בעיל אתי שאינו רגיל לגבי אידך דהא לאחרן לעיל הלך אחר הרגיל הכי' למעיטי פתח דרבי שאינו עמוי אלא לו לבדו ולאחיוויי פתח' דרב הונא שהיה רגיל אף לאחרים אבל שנים או שלשה פתחים לחדר ה' ובולן נעשו לבית כל בני הבית שהיו מרובין ותקשים אומו חדר היה תליר מהשים והולרכו לה פתחים הרבה בולן חייבין במזוזה ואף על גב שנתמע' הקשים ואין צריכין עכשיו אלא לאחד מהם : דאקרנא קרן זוויה של בית אין לה פלימי מזוזות אלא רחבי הבתים : מלחיה פלמיה כלומר אלו רחבי הבתים' פלמיהו' משמאל שהיה הפתח אצל הזוית ולית הפתח הוא הזוית ואין אצלו מלא לאחר כלום אלא שמונה : ממאן דרבי מאיר כדמסרש לקמן דמחייב במזוזה בית שאין לו אלא פלים ה' : מימין כשהפלים מצד הימין שנו מצות מזוזה : מאי קלמוד מאי משמעות אומר : כדרך ביתאחר שיהיה מן הימין רגלא דימינא עקר ברים' הילכך דרך ביתאחר הוא דרך הלוכך ומלאפקיה דחמנא בלשון ביתאה ש"מ דרך ימין לבית אחר ובשיגן ולא דרך ימין ליתא' : אדון אחד בגוף אים בית ה' : כשהיה בפתח הבגר' שבמזרחו והולך למערב הוא ליה אומו אדון מימין שהיה מתן אצל הקיר נפוני של מזבח אצלמא לכל דבר שנתן דרך ביתאה אצלא ליקבו מימין כי הכא אצלא דרך ימין הוא בית אחר : מזוזות בתיב אלא טעמא שים לו שני פלימין מתוייב במזוזה אבל לא בפלים אחד אחרון אלמוד דהא מיבטו מזוזות שתים :

כיפה אולם העשוי בשיגול שיש ברגליה עשרה קודם שיכפוף האול הנה וכו' עלו הרגלי' בקו המלה בשוה עשרה : לדברי הכל חייב במזוזה שהרי שיעור הפתח הוי עשרה עמה : רבי מאיר מחייב דם"ל תוקים להשלים כלומר כיון שיכול להכוך מן הצינו' על שיהי' שוה בקו המלה גם כי לא

בולי עלמא לא פליגי דפטיר מאי טעמא ביאת גינה היא כי פליגי מגינה לבית מר סבר עיקר גינה ומר סבר עיקר קיטונית אביי ורבא עבדי ברב ורב יוסף · ורב אשי עבד כרב ושמואל והלכת כרב ושמוא דתומרא איתמר לול פתוח מן הבית לעליה אמר רב הונא יש לו פתח א' חייב במזוזה אחת שני פתחי חיי' בשתי מזוזו' אמר רב פפא שמע מינה מדרב הונא דאי אינדרונא דאית ליה ארבע וחמש פתחי חייב בכל פתח ופתח פשיטא לא צריכה דאף ע"ג דלא רגיל אלא בחד אמר אמימר האי פיתחא דאקרנ' חייב במזוזה אמר לי' רב אשי לאמימר והיא דלית ליה פצימין א"ל עאדיה פצימין רב מארי איקלע לבי מר שמוא הזא דליכא אא חד פצימא מישמאלא ועביד לה מזוזה אמר ליה כמאן בר מאיר אימור דא"ר מאי מימין משמא מי אמר דתני ביתך דרך ביאתך מימין אתה אומר מימין או אינו אא משמא תלמיד לומר ביתך מאי תלמודא אמר רבה דרך ביאתך וכי עקר אינש רגליה דימינא עקר ברישא רב ושמוא בר אחא "קמיה רב פפא מישמי דרבה בר עולא אמר מהבא ויקח יהוידע הכהן ארון אחד ויקוב תור בדלתו ויתן אותו אצל מזבח בימין וגו' מאי ר' מאיר דתניא בית שאין לו אא פצים אחד ר' מאי' מחיי' במזוזה וחכמי פוטרין מאי טעמיהו דרבנן מזוזות כתיב ור' מאיר מאי טעמא דתניא מזוזות שומע אני מיעוט מזוזות שתים כשהו' אומר בפרשה שנייה מזוזו' שאין ת"ל הוי ריבוי אחר ריבוי ואין ריבוי אחר ריבוי אא למעט מיעוטו הכתוב למזוזה אחת דברי ר' ישמעא ר' עקיבא אומר אינו צריך הרי הוא אומר על המשקוף ועל שתי המזוזות שאין תלמוד לומר שתי ומה תלמוד לומר שתי זה בנה אב על כל מקו' שנא' מזוזות הרי כאן אחד עד שיפרוט לך הכתו' שתים וכיפ' שיש ברגליה עשרה חייבת במזוזה דתניא כיפה ר"מ מחייב במזוזה וחכמים פוטרין ושוין שאם יש ברגליה עשרה שהיא חייבת ת"ר בשעריך אחד שערי בתים ואחד שערי חצרות ואחד שערי מדינות ואחד שערי עיירו' ורפת ולולי' ומתבן ואוצרו' יין ואוצרות שכן כולן חייבין במזוזה יכול אף אני מרבה בית שער אכסדרה ומרפס' ת"ל בית מה בית מיוחד לדיר' אף כל שהוא מיוחד לדירה יצאו או שאינו מיוחדין לדירה יכול שאני מרב' אף בית הכסא ובי' הבורסקי ובית המרחץ ובי' הטבילה ת"ל בית מה בית עשוי לכבוד אף כל שהו' עשוי לכבוד יצאו או שאינם עשויין לכבו' יכול שאני מרב' אף הר הבית הלשכו' והעזרו' ת"ל בית מה בית שהוא חול אף כל שהוא חול יצאו אלו שהן קדש ואי קשיא לך הא דתניא בית שער אכסדרה ומרפסת חייבו במזוז' התם בשבתי' פתוחין לתוכן ובית התבן ובית הבקר ובית העצים ובית לשהנשי' רוחצו' בהן פטורו'

מן המזוזה

תנו

חקר כמאן דחקר דמי : פטורין כיון דמחוסר מעם לא מקרא במזוזה שהנשים רוחצות וכו' שאינן נעשין לכבוד : בית

לשון ריא"ז

א ומה כן בשבתים שאין שהן מעשה לו מתנים מקומות לוקן בתים בשתה ומשמידין בהן הרלקות ובן מאוכלות בלוקן ובל לוקן בסבומין בתחי ובקבקים של חזון ביקר ובשתי שבגיין אשי מחכני גזות ולא לריך לקנות מחודש בגרי בסתה לא מבטן שם בלגין ובם לזבקוחבלן ובבוקלי' ומתבן הן בתי הם בתים מתעמידין בהם הרלקו' בתי מבלתי מ"ל :

ב רש"ו מוסה על זה כי פירשים ומשם מוכיח מעור ר"ל מיקן רש"ל דלוקם בתים שהן הלוקים ומעור בתוקם דדיו לבם בחוקם לחת לחילו הם יש בתוכי

ג ר"ו מלבב על זה ובתב דבית שער חייב ודרבנן תמלו הן בית בקות לו :

לשון ריא"ז

בר"ה בשלא היו בבתים מתוחים לתוכן אבל הם היו בבתים בקופין לתוכן חייבין במזוזה שבית הבקר בלבד ומשמרו חברות אחין חייבין במזוזה לבי שהחברות הן לבני בבתים ובתים בתוחים לבם במזוזה בתוחים :

ד מוסה בלבד ובתב אחין חייבין אלא אם בן שבשים ושבות לתתבשם בם מבני בים בם ומוד לדורת אדם אבל בשתם מעורים ומעור מבבים לרבת רבינו :

לשון ריא"ז

בית שתבן ובית שבקר ולולין של תרבנלין ובית שאחרות אם אין בבל מתן ובית הבשים חייבים במזוזה שהרי הן בית דירה לאוגן הבשים אבל אם אין בם בשים מתת בשות בהן מעוחר אחין דומין לבית שאינו לדירת אדם בתבות בקו בתלות :

ה מהר"ם מרוטנבורג

מלא מזוזה אחת ומה שבתב הרמב"ם דוקא מקקשטרים בהן : **תנו** רש"י

רש"י

לול הפתח מן הבית לעלי' ומה דרכו לרוכב בחמצע עלייה ונעשין לה ד' מחיצות סביב המעלו' למעה כדי שלא ידה אדם מן המעלו' לבית כי אם גרשו' ועושין פתח בחיצות וכן נעשין בני העלייה ד' מחיצות סביב דרך הארובה למעלה ונה פתח : אם יש שני פתחי' כדפריש: לא צריכ' דאף על גב דרגיל בחד מנייהו עפי דהא דאמר לעיל הלך אחר הרגיל הני מילי תרי בתים זה אצל זה ורגילין בחד בעל אידך אבל הכא לגבי חד לא בעל. ל"א לעיל נעש'רק לאדם לבד אבל הכא בני בית נעשה לכל בני הבית והם מרובין וצריכין פתחים הרבה אף על פי שנתמעט עתה התקמים ואין צריכין אלא לאחד מהן : דאקרנא בקרן שיש הבית : והא אין לו פלימין מזוזות אלא רחבי הבתים בדין כלומר אילו עדאי במוקדי כלומר אלה רחבי הבתים הן הן הפלמין : אלא חד פלימא שהיה הפתח אצל מפתח וצריך הפתח הוא הזוית ואין אצלו כלום אין לו פלים אלא סף שסונדים : רבי מאיר מחייב לקמן דמחייב במזוזה בית שאין לו אלא פלים אחד : מאי קלמוד מימין : מימין בבא אים ה' בשבי' אדם נכנס בפתח עזרה הוי אומר אדון מימין בבא אצל המזוזה אצל דרך ימין הוי בזאת : מיעטו הכתוב למזוזה אם דרכי יש"ו : מאי קלמוד מימינו : מימין בבא אצל המזוזה : מאי קלמוד מאי משמעות אומר : כדרך בית אחר שיהיה מן הימין רגלא דימינא עקר ברים' הילכך דרך ביתאחר הוא דרך הלוכך ומלאפקיה דחמנא בלשון ביתאה ש"מ דרך ימין לבית אחר ובשיגן ולא דרך ימין ליתא' : אדון אחד בגוף אים בית ה' : כשהיה בפתח הבגר' שבמזרחו והולך למערב הוא ליה אומו אדון מימין שהיה מתן אצל הקיר נפוני של מזבח אצלמא לכל דבר שנתן דרך ביתאה אצלא ליקבו מימין כי הכא אצלא דרך ימין הוא בית אחר : מזוזות בתיב אלא טעמא שים לו שני פלימין מתוייב במזוזה אבל לא בפלים אחד אחרון אלמוד דהא מיבטו מזוזות שתים :

כיפה אולם העשוי בשיגול שיש ברגליה עשרה קודם שיכפוף האול הנה וכו' עלו הרגלי' בקו המלה בשוה עשרה : לדברי הכל חייב במזוזה שהרי שיעור הפתח הוי עשרה עמה : רבי מאיר מחייב דם"ל תוקים להשלים כלומר כיון שיכול להכוך מן הצינו' על שיהי' שוה בקו המלה גם כי לא

בית הכנסת וכו' דדיירי בה [אורחים] אין מקדשין אותו הקדש
גמור כדי שיהיו מוהרין לשבב ולאכול בה האורחים לפי שאין
ידם של בני הכפרים משגת להכנים בתוכיהם : אבל הברכים
שהם רגים ואין מגיע לכל אחד ואחד אלא עורה מעט מן האורחים
יכולין לעשות בתים לעורך ואין
צריכין לשבב ולאכל בבית הכנס' :
לא דהקדש גמו' הוא:בשבו' בשמיע' :
פעמים ביובל שאין לבעריה הרבי'
בן יהיה כל אחד ואחד הבדיקה על
חנינו : המשכיר וכו' על
השוכר שהוא צריך לשמיר' כיון
שהוא לו בתוכה ואף על גב שאם
לא היה שוכרה היה חייב המשכיר
לעשות לה מזוזה מידי דהוה תניא
התקנות הענ' אם כיון שהשוכ'
לא מצא בה מזוזה חייב לעשות לה
מזוזה': לא יעלנה וכו' וכתבו בשם רב
אחא משבח' ז"ל דה"מ בדלא קנה
לאחר בני אח' ואי קנה לאחר בני'
אחר עוקר ליעלה כדאמרי' מתירין
ליני' מבנגד לנגד ולריך עיון עכ"ל :
תרים דמיירי ביורש : בגוונא דקני'
שיגיאהם בשופר של קנה ויקבענו
במקום הראוי למזוזה בשני מסמרי' :
והדר בפונדקי שאין יושבתו
קבועה במזוזה הפטר
ואפילו שוכר בחולה לארץ כיון דלא
שכרה לשלשי יום אינו חייב במזוזה
שכרה לשלשי יום אינו חייב במזוזה
מיי' פ"ג מה' דלא קפדינן בשוכרה : משום יישוב
ארץ ישראל דכיון דלא יכול לישלה
מסה בשיעורא לא יצא אלא בקונה
שאין מתני עורה מזוזה אחרת ואפי' אם
יוצא ממנה יבוא אחר לשכרה כיון
שהיא מזומנת במזוזה ונמלאת ארץ
ישראל מיושבת :

סליקו הלכות מזוזה

הלכות תפילין

נימוקי יוסף

ארבע פרשיות קדש עד מימים ימימה שייה כי יביאך עד סוף
הפטר שלשי' שמע ישראל רביעי והיה אם שמוע : ואפי'
כתב אחד קס"ל כתב ר"ל אות אחת שנחסרה ממנו לגמרי : פשיטא
דפסולין לקולא של יוד שנחסר רגל של יו"ד וקמ"ל שאע"פ שה"יוד היא
אות שאינו צריכ' היכר גדול שנקוד
אחת היא אפי' הכי פסול : הא נמי
דלא קפדינן פשיט' כיון דיש חסרון באות : לא
צרכה לתתני פסול אלא לאיבד
לב מה מילתא דרב אצטריך לאשמועינן
בד' רוחותיה אף על פי שהאותיות
נכתבות בסוגן : לטשטש לטעם
לטושעות הרי הקריאתן שמע והד
בוהיה כי יביאך הרי הסרון והד
מלא הרי כאן ד' פרשיות בד' בתיב
בתפי שם מקום וקורין שם לשתי
עש : עד אחרבע התיבות של
קלף ויניחם וכו' כל אחת ואחת
בפני עצמה ה"ל זכרון ולזכרון בין
עיניך : בעור

רש"י

ארבע פרשיות שמע והיה אם שמוע קדש והיה כי יביאך ולקמן
מפר' סדריהן : לטשטש לטעם לטושעות הרי
כ' בק"ש והד בוהיה כי יביאך הרי הסרי' והד מלא לטשטש לטעם הרי
לטושעות הרי הרי כאן אחרבע מכאן שבותבן ד' פרשיות בד' בתיב :
עש בתפי שתים בתפי הפריקי שם מקומות : על ד' עורות [ד' בתיב
בד' עורות שבותבין על ד' התיבות קלף ויניחם בד' בתיב
מה' ס' עורות : בד' בתיב של עור ת' :] שמפשיטין עגל קטן ולוקחין
התיבה עור ומניחין אותו בדפוס שיש לו בו כמין ד' אצבעות ומניחין אותו לייבש על הדפוס ונוטלין אה הדפוס ומניחין מאיליהן בוה

הראש

תנו רבנן שתין בו ד' אמות על ד' אמות פטור מן המזוז' אף על
פי שבכל הספרים אין כתוב אלא בית שתין בו ד' אמות הרי"ף
גרס ד' אמות על ד' אמות ומסתברא דלא חזי לדירה בענין אחר ואלא
כמו שבתב הרמב"ם שאם היה אחרבו יותר על רחבו הואיל ויש בו לרבע
ד' אמות על ד' אמות חייב במזוזה
לאחרבע אמו' על אחרבע אמו' בעינן
לכל הנהו דאתיש בהמיא בריבוע
גם"ק דסוכה : השוכר בית וכו'
ואם יש בתה חדרי' ועליות זה לפני
מזה כולם חייבין במזוז' שוכת אחב
בתב וחבויים שבאותים פטורין מן
המזוזה מפני שאין קבועי' לדירה :
ונהגו לכתוב שדי מבחון על
המזוזה בריוח שבין פרש'
לפרשה וכן נהגו לכתוב בחשבנו
ובגרסת בנגד לדינו יי' אחד מבחון
שם של י"ד אותיות וסם שמוכות
לאותיות של יי' אלהינו יי' אחד
באלף בית: אבל מנבני אין לכוסיף
מאות ולא לעשו' אותמו' לפי שנראה
כלו מכוון לעשו' לו קמיע לשמירתו
אלא יעשה המצוה כתקנ' לקיי' מאמ'
בורוא והוא שומרו ושומרנו אלא
על יד ימינו :

סליקו הלכות מזוזה

הראש

תנו רבנן לטוטפות וכו' בשמע והיה אם שמוע בתיב לטוטפת
והיה כי יביאך בתיב ולטוטפת אבל בין ופא לקיו אין בתיב
וא"ו וקשה להיכי משמע קרי ואין לומר גורעין ומוסיפין והוסיף
ושקלינן [וי"ו] דבין ע' לע' וסדינן בין פא לקיו דלא אשכחן אלא בהאלא
התיבה ופוסה דבפרק שני דזוהים
(ל' כ"ה) דרשינן ולקח מדם הפר
דם מהפר יקבלנו וכן בפרק יש
נוחלין (ל' קיח) ונתתם את נחלתו
לאחרו דדרשינן ונתתם את נחלת
שאחרו לו אבל בחמצע תיבה לא וכן
פר"שי בפ' הוהב (ל' נ"ד) נבי הא
דאמרינן דשקלינן לו"או דוסף
המיסיתו עליו ודינן לה אמיסיתו
והוי המיסיתיו בבני מין א אפי'
הכי הוי המיסיתו ופר"שי ז"ל
ולוקמה בחמצע התיבה אלא ואפי'
לא אמרינן הכי אלא בתחלת התיבה
או בסוף פר"ת דדרים וא"ו ולא"ו
ולטוטפות דאפילו מאן דלא דרים
וא"ו וא"ו ולא"ו דרים והכי אמרי'
גבי והעוקר דאפילו מאן דלא דרים
וא"ו דרים וא"ו וה"ל ולשון טוטפת
כי שהוא לשון הקשיב הנהון על הראש אבל המלה כמו טוטפת וברגיטין
דפ' בתר אשה יוצאה (ל' מו) שהוא כלול המקה את הראש אי נמי נקרא
טוטפת על שם שהוא נתון בראש בין העינים כמו שביל ואוזל בד' אזן
ועיניו מעייפן ותפלין לשון פלילה שהן אות והוכח לכל רואיהן שהביא
שרוי עליו שב' ורואו כל עמי הארץ כי שם יי' נקרא עליך אלו תפילין
שבראש : ושון

הראש

ארבע פרשיות לשל תפילין מעכבות זו
את זו ואפילו כתב אחד מעכבן
פשיט' אמר רב יהודה אמר רב לא נצרכה אלא
לקוצו של יוד הא נמי פשיטא לא נצרכה אלא
להא דאמ' רב יהודה כל אות שאין גויל מקיף
לה מד' רוחותיה פסולה ת"ר לטטפת לטטפת
לטוטפות הרי כאן ארבע דברי ר' ישמעאל רבי
עקיבא אומר אינו צריך טט בכתפי שתים פת
באפריקי שתים ת"ר וכתבתם יכול יכתבם על
ארבעה עורו' ויניחם בארבע בתים תלמוד לומ'
זכרון זכרון אחד אמרתי לך ולא שנים ושלישה
הא כיצד כותבן על ארבעה עורות ומניחן
בארבע בתים בעור אחד

רש"י

ארבע פרשיות לשל תפילין מעכבות זו את זו ואפילו כתב אחד מעכבן
פשיט' אמר רב יהודה אמר רב לא נצרכה אלא לקוצו של יוד הא נמי פשיטא לא נצרכה אלא להא דאמ' רב יהודה כל אות שאין גויל מקיף לה מד' רוחותיה פסולה ת"ר לטטפת לטטפת לטוטפות הרי כאן ארבע דברי ר' ישמעאל רבי עקיבא אומר אינו צריך טט בכתפי שתים פת באפריקי שתים ת"ר וכתבתם יכול יכתבם על ארבעה עורו' ויניחם בארבע בתים תלמוד לומ' זכרון זכרון אחד אמרתי לך ולא שנים ושלישה הא כיצד כותבן על ארבעה עורות ומניחן בארבע בתים בעור אחד

לשון רי"אז

ובראש בשיטי שאם היה תריך
וקבר ויש בו כשיעור לרבע
אחות על לרבע אחות חייב
וכן בראש בשיטי שאם היה
בית גדול פחות לבית קטן
שאין בו לרבע אחות בין
שהיה שיכר פיר לבד שהיה
גדול בין שהיה שיכר פיר
לבד שהיה קטן חייב במזוזה
שהתחל של גדול הוא בתשב
ישראל הוא שבתות לרשו
הרבים הו בגיגה שהוא חייב
במזוזה ואפי' אם היה שיכר
ביר מבחוץ מבחוץ בקונטרי'
בראשות :

לשון רי"אז

ב לפיכך ראוי לאדם לכוסר
בבן בחסרות ויקרות שאם
בתב בחסר מלא פסל עבד
שאותות שיכר ואם בתב
המלא חסר פסל ואין לו
הקנה שאין ראוי לתלות
אותן בחסר בין בשיטין
ובראש בשיטי שאם חסר כל
מלא ובתב אותה בתקנה
בשיר' אין מבשיקין בבדקת
קדש בין בחדש האביב בין
ובשיב כי יביאך שבבל בראש
אחת בית אחת בתוכו :

חדושי אנשי שם ד"ת

ומדר"ם א אבלנבי
בקדש
בבתיב ושם חמישה בשם
ברבך אלו כי נמי שבלים יי"ו
דוסף ושדיה אחמשה בוה
ליה חמשיתו ובריך ורש"ל
ולוקחים בחמצע תיבה ה"ל
חמשיתו ונקרין לה חשבתן
גורתן ומוסיפין לסבסק
אות בתיבה אלא אי בראשה
אי בסופה :

ל מיימוני פלא על זה בתו
שבשכר בראש בתוך ושיין
בשור בתוך :

ושיין שנותן חוט ושיהה וכו' אע"ג דרבנן אמרי דלא"ל ריוח ביניהם
מודו דאם כתבן בעור אחד שצריך להפגיר חוט ושיהה
בין בית לבית ויש שנושין בן אמילו כשהם כתובים בד' עורות ואומרים
דאריבא נמי דאי בהיכא דאמרינן נמי בד' עורות אבל לשון ושון משמע דקאי
אאם שנתלקו ביניהם אין הריצוקיב'
מילקא בתכיים בפסח היא שבכל
תפילין צריך שיהא החרין שבין בית
לבית ניכר מבחוץ : גרסינן
במילקא ויהי לאות על ידך בד'
מקומות מזכיר פרשת תפילין בקדש
לי והי' כי יביאך שמע והי' אם שמוע
מכאן אמרו מצות תפילין ל' פרשיות
של יד הן בארבע אחת של ראש הן ל'
שונות' ואין הן קדש ויהי כי יביאך
שמע ויהי אם שמוע כותבן בסדרן
ואם כתבן שלא בסדרן הרי אלו
יגנזו : עור בשמה שהור' בשרות
אע"פ שלא עבדן לשמן ובהל' ס"ת
בתבתי הלכה ברבן שמעון בן
גמליאל דבעי עיבוד לשמן הילכך
הקלף והרצועות ושור הבתי' טולם
צריכים עיבוד לשמן ופירשתי
לעשלה דין העיבוד וצריך שיאמר
לשמן והאוכרו' שמוקה צריך שיאמר
לשם קדושת תפילין אני כות' ותפלין
נכתבין על הקלף במקום בשר
וקלפי' שלנו נקרעים קלף וכותבין
במקום בשר ואין קולין בתפלין לפי
שצריך לנקב בסדרן :
והקורא

רש"י

ואם כתבן בעור אחד שעשה עור
אח' וכתב בו ארבע פרשיו' והניחן
בארבע הבתים כדפי' : וצריך שיהא
ריוח בין הפרשיות כשיכתבם על
עור אחד כדי שלא יתקבצו יחד
ליתן בכל פרש' בנים ח' בפני עצמה :
שנותנין משיה' בחרין וחוט בין כל
בית ובית : ואם אין חריצין ניכ' שבין
כל בית ובית אם אינו ניכ' מבחוץ
כשלא נתן אם עשה מחיצו' הבתי'
מבפנים ואין החרין ניכר מבחוץ :
בתבה על עור ח' כל ד' פרשיו' ואם
בתבן בד' עורו' בחרב' אגרות אגרי'
לבנוק אם חרב' אחגרו' יחד בתפיר'
או בדבק שקור' בגלו : אות סימן :
ויש לו שתים שתי וגוות של רחם
העשויין בד' בתים : שאולה הטו' על
מרבע הבתים של אחת מהן מבפנים
עור אחד ויהא נראים בבית אחד
ומניח ביד אם ע"פ שאין מחוברים
מבפנים : מדברי יוסי בשמע שהור'
בו רבי יהודה ואין צריך לדבק :
תפילין של רחם תמורה קדושתו לפי שרובו של שדי נעשה בשל רחם
אין לתת אבל בשל יד אינו אלא יום שם רבועה קשה רוחב אצבע
וכפול רחבה מעט במין יום ובפיר דבהיב ורחב כל עמי אחרן ותניא
רבי אלעזר הגדול אמר אינו תפילין של רחם : פתיחה שבר הניחן
ברחם אסו' להוריון ולעשותן של יד : ולמ"ד דומה מילקא הי' ומשמעינן
לצרך הרחם אסו' לעשותו לשל יד : בגון לאחתי מעיקרא על של רחם
לעשותן של יד אם ירצה : ועל גבי עור נגילה וטריפה של בהמה טהורה
דקרינא בהן מן המותר במין בהמה טהורה אלא ממין בהמה טהורה אלא
גרע הורגו מלך מהרגו אפקלטור : ונכרכות בשערן צריך לבריך
כל פרשה ופרשה לבדה כדאמר במתניתה וטרף מאחד בלפי שמע : כל
פרשה לבדו צריך לבריך סביבה עטור בהמה טהורה : כיצד סודרן
בסדר הנחתן בבתים :

לשון ריא"ז
אם לפי ששם רבי מאיר צריך לבקר בפרשיות בבנו שאם שאם בשמוקה בקומה הו בשמוקה שקומה שבנה ובשבה בפרשיות בראשונות בלן בתחתו ובתחילו מתחלת בפרשת ובאם הם שמוע בית בשמוקה ובתחלת בתחלת לבנה בשאמ"ם מוקאת בדרך שבם בתחנה בם"ם : ב מני בלבו על אם ובסירת ל"ם דשמר בתים שבתפילין לא בסי שיבוד לשמן ואחר בשמוקים בתבו בדבינו בשם עור הבתים צריך שיהא משוכר לשמן : ובתבן בשאר בתבות דיבול לבשות בבתים מקלם שבם בית נקרא בור ומשור בשבל אמ"ר אחשוב בבאר לבבן בתבו בדבינו :
ג מיי פ"ג מהלכות תפילין הלכה ובתב דבלבב בתבם מבונו מיבתב בפרשות בתבות ולחה"ב ובריך מאחר בל בתבות ל"ב בתבם בדבינו :

חדושי אנשי שם

מהרי"ם א מיתורת דרך חיים
אות בפרק בשלה ולא נראה בם בתבן מין ושרף ותבו חדת אבו ולא מיחדי אלא לשמן בשלה בלבד אם בתבן מין מוסר ושבר בר' ובך דבתבן מין ושרף בית מיחדת דרב בתמן ובם ת ובבי נראי בתם אמ' רב בתמן בתבות בשיבן ס"ת מבתבן מין ישרא ולא נראים אבו לבבי מין בבל בבי מוסבתת אלא לשמן בתבן בוחי לו בתבת בוד מין ובבי מיבתי לם רב אלבם בטיל בטרף אבו ם ק ובמ' בר' בשלה אדרב חיבת בבותבת בם ע"ב :

ואם כתבן בעור אחד והניחן בארבע בתים בעור אחד וצריך יצא לית ריוח בניה דברי רב' וחכמים אומרים אין צריך ושיין שנותן משיהה וחוט בין כל אחד ואחד ואם אין חריצין ניכר פסולות תנו רבנן כיצד כותבן תפרה של יד כותבה על עור אחד ומניחה בבית אחד בעור אחד ואם כתבו על ארבע עורות והניחן בבית אחד בעור אחד יצא וצריך לדבק שנאמר והיה לך לאות כשם שאות אחת בחוץ כך אות אחת מבפנים דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר אינו צריך אמר רבי יוסי מודה לי רבי יהודה בר' שאם אין לו תפילין של יד ויש לו שתים של ראש שמצילה עור על אחת מהן ומניחן מודה דיינו פרונתייהו אמר רבא מדברי רבי יוסי חזר בו ר' יהודה מדקאמר טילה והא אמרי' שלח רבי חנינא משו' רבי יוחנן תפר של ראש אין עושין אות של יד ושל יד עושין אותה של ראש לפי שאי מורידין מקדוש המורה לקדוש קלה הבא במאי עסקי בהדתא ולמאן דאמ' הזמנה מילת היא דאתני עלה מעיקרא תנו רבנן ציפין זהב או שטלה עליהן עור בהמה טמאה פסולו עור בהמה טהורה כשרות ואף על פי שלא עיבדן לשמה רבן שמעון בן גמליאל אומר אף עור בהמה טהורה פסולות עד שיעבדנו לשבן תני רב הונא בר רבא מפרשניא ספר תורה תפילין ומזוזות שכתבן (א) מין ישרף ותני הדא ינגו מסור עבד כותי אשה כותי קטן ישראל מומר פסולין שנאמר וקשרתם וכתבתם כל שישנו בקשירה ישנו בכתיב וכל שאינו בקשירה אינו בכתיבה גרסינן בפרק שמונה שרצים תנו רבנן כיתבן תפלין על גבי עור בהמה טהורה ועל גבי עור חיה טהורה ועל גבי נבלות וטרפות שלהן ונכרכות בשערן ונתפרות בגידן והלכה למשה מסיני שהתפלין בשערן ונתפרו' בגידן אבל אין כותבין לא על גבי עור בהמה טמאה ולא על גבי עור חיה טמאה ואין צריך לומר ע"ג נבלות וטרפות שלהן ואין נכרכות בשערן ואין נתפרות בגידן ת"ר כיצד סודרן קדש והיה כי יביאך מימין שמע והיה אם שמיע משמאל ותתניא איפכא אמר אביי לא קשיא כאן

כאן

בעור אחד כלומר שמכשיטין עור של עגל קטן ומניחן אותן בדפים שיש בו כמין ד' בתים ומניחין אותו לתפיינם שם וטילין אח"כ הדפים מתהפכין ונשארים הבתים עשויין תלויים : ואם כתבן אותן ד' פרשיות בעור אח' בתחיכה אחת של קלף : והניחם וכו' כגון שהניח ריוח בגזל בין פרשה לפרשה ושם כל פרשה ופרש' בני' שלה ואע"פ שארבעתן בקלף אחד יצא כיון שכל פרשה ופרשה בבית שלה : וצריך ליתן ריוח בגזל בין בית לבית : אינו צריך כל כך אח' פני בחוט או משיהה בין כל ח' ואח' כדמפרש ואזיל : חריצין ניכ' אם החרין שבין כל בית ובית אינו ניכ' מבחוץ בפסולות אע"פ שנשם מחיצ' בבתים מבפנים כיון שאין ניכר מבחוץ : כיצד כותבן תפלה של יד כל הד' פרשיות על עור אחת תחיכה אחת של קלף : על ארבע עורות כל פרש' בפני עצמה בתחיכ' של קלף יצא כיון שכולן בבית אחד דבתפילין של יד כתיב והיה לאות לשון יחיד : לדבק אותן תרב' עורות בתפירה או בדבק שקורן בגלוה בגמו : והיה לאות ולא אותות : אינו צריך לסבר לא קפידנן מבפנים : בר' שם החכם : שתים של ראש שיש לשם ארבע בתי' שעולה בתו' בעיה בהרבה ספרים והוא מלמון שלאי שהוא תחיכה לומר שמכשה כל הבתים בעור אחד שבראין בבית ח' ומניחה בורות אף על פי שאינן מדובקים מבפני : שהה בתמיהה : מדברי רבי יוסי נראה שחזר בו רבי יהודה ואין צריך לדבקן : שולה בלוה אילמלא אין צריך לדבקן : אלא מקרוב לפני של ראש בוד מקרוב חמור של ראש קרוב שהמור שיש שין ולא בקשר וכשל והוא אין בן אלא יוד שבוכן ראש של ראש' ונראה' בימין יוד ועוד כתיב וראו כל עמי הארץ וגו' ותניא רבי אליעזר הגדול אומר אלו תפילין שבראש ועוד שיש בו ד' בתים : בחתיכה שלא הניחן בעיין משול' ומשו' כבי מות לעשותן אבל אם הניחן מעולם בראש אין מורידי' להניחם בוד : הזמנה ובלהו מבהומינו לצורך הראש אין בשאין לעשות ליד : לחתני עשה בנאלו שאם יצערך יכול להניחם בוד :

ציפן והב וכו' פסולות דבעינן מן המותר בפיך : שלא עיבדו לשמן אלא לאחר שיעבדו יאמר על זה העור תהלות תפילין וסני דהזמנה מילתא היא : רשב"ם וכו' דהזמנ' לאו מילתא הי' : ישרפו לשם ע"א נתנו ואין בהן קדושה כלל : ינגזו לשמה לא נתכוון לע"ז ודי בגניזה שלא יתקשטו מהם : מסור ישראל המוסר ממון הבריו למלכות שהוא מתוהן שמורידין ולא מטלין ובכותבי הקדש הוא : עבד שטבל ומלו ולא נשתחרר שלא נתחייב במצות עשה שהזמן גרמא בנשים : אותה בירי לו יות הם וכבתי דמן : אשה וקטן ועבד אמור שאינן במצות : וקטרה שחייב בתפירה : בגלוה וטרפות אע"פ שאינן מן המות : במיך כיון שהן ממין שהור ואינו אלא גזרה מלך לאסרם באכילה שהרי יותר הסוב מי שהומת ביודי שמים למי שה מת בידי אדם : ונכרכות הפרשיות כאשר ישיבות בתים : בשערן בשעה בהמה שהורה ובמו כן נתפרות בגידין של שהורה ולקמן אמרי שאין נתפרות אלא בגידין של שור ולא של בהמה דקה : כ"ד סודרן תפילין שבראש קח בני שיש בהם ארבע בתים מי אמרינן בסדר שבתוב בתורה או לא : לימין

לימין הקורא כשהקורא עומד כנגד המניח פניו הוי ימינו של זה לשמאלו של זה לימין המניח שמע והיה אם שמוע ולשמאלו קדש והיה כי יביאך והקורא העומד כנגדו קורא לימין עצמו תחלה והם פרש׳ קדש והיה כי יביאך וחא״כ חזור ומניח לשמאל עצמו וקורא שמע והיה אם שמוע ולעול׳ הסיומא מלבאו בלומר פרשה והיה אם שמו׳ ופרשה כי יביאך בחמצע הן לפי שפרשה קדש לשמאל האניח ופרשה שמע לימין המניח ולקורא העומד כנגדו שמע והיה אם שמוע בשמאל וימין קדש והיה כי יביאך החליף וכו׳ : גוויקא לבריית׳ כגון שנתן פרשה והיה אם שמוע בניח החיצון ובניח הפנימי שמע ח״נ שנתן בניח החיצון משמאל המניח והיה כי יביאך ובניח הפנימי לו קדש ומשום הכי פסולו׳ כל אותן נתים שהם נקבלה עליהו מפיני שירחו לת הלויר כלו׳ שיהיו חיצוני׳ כגון שמע והקדש אם לא ירחו לת הלויר אלא שיעמדו בחמצע פסולים אבל גוויקא לגוויקא שיסמוך והיה אם שמוע סמוך לפרשה קדש ופרשה והיה כי יביאך סמוך לפרשה שמע אין נפסלין בזה וגויקא לחלמיי אלא בכל מנין נפסלין אם שינה מהסדר הנזכר לעולם צריך שיהא שמע והיה אם שמוע לימין המניח והקדש והיה כי יביאך לשמאל המניח : תיקורא היא רצועה קצרה שקופרין אותה על הפיליון של יד בנית ממזרח למערב והיא כעין גטר : מערבתא הפיה שנין בית לבית בתפילין של ראש שמעבור הוצי׳ התפיר׳ ממזרח למערב כלומר׳ ושוין שנותן תוצ׳ לו משיח׳ בין כל אחד ואחד : שין של הפיליון לבית החיצון מן הלד של ימין שושין כמין קמעין דקיס נקלף ונראין כמין שין של אדבע ראשין ונלד שמאל שין של שלשה ראשין שיגיע חרן שנין בית לבית למקום הקפר למעה : כיון

רש״י

כאן מימין הקורא כאן מימין המניח כשהקורא עומד נגד המניח הוי ימינו של זה נגד שמאלו של זה והקורא הוי׳ כשדרן כסדר שכן מוקדם מוקדם מאוחר מאוחר הילכך הא דתני לעיל קדש והיה כי יביאך מימין מימינו של קורא קאמר דהשתא הוא קורא כדרכו מימינו לשמאל ומצא הוא קורא כשדרן והא דתני מיכאן ואילך דשמע קדש והיה כי יביאך משמאל לימין קאי שהוא ימין הקורא : גוויקא לבריית׳ שבתב והיה כי יביאך קודם לקדש או אם הקדים והיה אם שמוע לשמע לאו נעשית פנימי׳ חיצונה וחיצונה פנימיה אבל גוויקא לגוויקא כגון שמע ולהי׳ כי יביאך או בריית׳ לבריית׳ כגון קדש לוהיה אם שמע : תיקורא גטר לאחר שלקן כתיגרות בנתים כמה כרחב שלהן שהכתי׳ עשיין כעין בתי ידי׳ שקורא הנצוח ומכניס התיגרת בתוך הפה ונותנו בתוך בתי הלבעות וחוקך השלשה הדפנות מכל אחת מעמ׳ להשותן והרביעית נשארה תרוכה ונופל לתוכו תרוך ומשילו על שלש הדפנות ותופ׳ חוק של שלש הדפנות על רוחבו של זה והוא בית מוסגן של תפילין מתחת ונראה כעין דף של גטר : מערבת׳ כשותן הרצועה של תפילין סביב אות׳ תיקורא יכפול הקלף סביב אותה רצועה כעין שנושין לפי המכניסיים שלא תהא הרצועה קטועה אלא כשרוצה מושב׳ אילך ואילך ומתרוך ראש זה ומקצר אה זה לשון מערבתא שמעבירה ומושכה לצד שיראה : ושין של תפיליו לבית חיצון : עושין כמין קמעין דקין נקלף ונראין כמין שי״ן : ולריך שיגיע חרן שנין כל בית ובית עד מקום חרין למעה כלומר עד בית מוסגן הרייט תיקורא : כיון

מעברת׳ על סס שהרצועות שוכרות בתוכו ואינן קטועות בתוכו אלא מעביר׳ מלד זה לצד זה ובערוך כתב מעבר כתב מעבירתא היא תיקורא וכן נשרים נקראים מעבירתא ותיקורא היא מקום שמכניסין בו הרצועה ונקראת מעבירתא דתפיליו ולא בעי למימר דקרוייהו הדא מילתא היא דהא נמי׳ השיני נקראי אלא מקום המהבר אהדדי השיב להו כתלת ווים מפרשים מעבירתא רצועה קטנה שמעבירין למעלה על תפיליו של (ראש ושל) יד וכן נהגו האיכנא ואמי׳ אין פירוש של מעבירתא רצועה קטנה אבל מקום אין תפלין נפסלים מסוס בית הינון שאינו רואה אה הקויר חדא ולא מיקרו אינו רואה אה הקוי׳ גונא אה״כ חיבר לבן בית אחר ובשמא דליכון יסד פסולין היינו מסוס דבעון שיהו תעלה עליהן עור בהמה שמלה ובגד דאינו רואה אה הקויר לא שייך אלא בתפיליו של ראש שהן אדבע בתים ושיגה אחד מן הבתים ממקומן אבל בתפיליו של יד שהן בית אחד לא וכן נמצא בתשובת הגאונים : כתוב בשמושת רבא עדתא דסי״ן דימינא מניח בית אלא דיסיא ומשמאל אדבע ריסי ואי אתיך לית לן בה ובגד כתוב שם שנוהגין על הלף הפרשיות הלף אחר וכורכו בו ושמא בגל יד אתמר אם כתבה בל׳ עורות לאוכא מ״ל לריך לדבר והרמב״ם ז״ל כתב מכורכים אה הפרשיות נמעלים ועוד כתוב שם אחר חביי אם כתבינהו לגויל ספיר דמי׳ ואי פחות לא מיפסיל בהבי תפיליו חגויל מי בתבינן עוד כתוב שם בתיקון של תפיליו שבושם אלבעות ואי שבדינהו עבי ספיר דמי׳ ואי פחות לא מיפסיל בהבי ולריך שיגיע החרין למקום התפירה פירוש חרין של שי״ן דהיינו חודה של שי״ן ולשעה יגיע עד אחתי הקפר ורש״י פירש חודה של שי״ן לריך שיגיע חרין של בבל״ הבתים עד מקום הקפר ומפי רשבן נר״ה מדאמרי׳ על שין ולא אמרה על תיקורא ונהגו בבני הפירושין להביע חרין השין וחרין הבלעת הבתים עד התפירה לתוקרא בתבי ולא בבר דומי :

כאן לימין ״ הקיר׳ וכאן לימין המניח א״ר חננא אמ׳ רב החליף פרשיותיה פסולות אמר אביי לא אמרן אא נואתא לבריית׳ ברייתי׳ לנואתא אבל נואתא לנואתא וברייתי׳ לבריית׳ לית לן בה וליתא לדאביי אא לא שנא הכי ולא שנא הכי פסולה אמ׳ רב חננא אמ׳ רב האי תיתורא ״ דתפיליו הלכה למשה מסיני אמ׳ אביי האי מעברתא דתפיליו ושין של תפיליו הלכ׳ למשה מסיני וצריך שיגיע חרין למקום הקפר ורב מנרדעא אבר כיון

והקורא קורא כשדרן כסדר שכן כתובין בתורה מוקדם מוקדם ומאוחר מאוחר פילכ׳ הא דקתני קדש והיה כי יביא׳ מימין מימין של קורא קאמר בשתא כשקורא כדרכו מימינו לשמאלו נמצא קורא׳ כשדרן בדרך שכם כתובים בתורה קדש והיה כי יביאך שמע והיה אם שמוע וקדש לר״ח אמלי פלגינהו לקרות שתים הראשונות מימין ושתי׳ האחרות משמאל הל״ל ראשונות מימין וכל האחרו׳ משמאל או אוכל ג׳ ראשונו׳ מימין ורביעים משמאל כמו בני נר מערבי פר׳ שתי אלפים (דף לח) דליף מגרות של מנורה מזרח ומערב מונחי׳ מדכתי׳ בנר מערבי לפני ה׳ מכלל דכולהן לאו לפני ה׳ ולא קאמר הני הגרות לפני יי׳ והני אחתר לצד מזרח אלא רק אחת׳ קרי נר מערבי ויש לדחו׳ לפי שהתפיליו נקוראו בחמצע הראש ושתים פרשיות מימין וג׳ משמאל ומפר״ש דקדש והיה כי יביאך מימין של קורא ומשמאל של קורא הוי שמע מנחתון ואחריה והיה אם שמוע מבפני׳ והשתא ניחא מה שחילקן שתים שתים וכן פר״ח בסנהדרין כל בית החיצון שאינו רואה אה הקויר פסול בגון קדש ושמע וכן רב האיי והיה נתן סימן הויית להדדי וכן רב שריר׳ נאון ונתן סימן שי״ן של קד׳ ושין של שמע אצל שיני שבראשין וכן בתשו׳ הגאונים ומה דקאמר הקורא הקורא כשדרן לא כסדר הכתובים בתורה אלא מפרש רבינו הם דהוא סיום הבריית׳ דהילכ׳ סודרן מפני שהיורן בהלמו׳ כאן מימינו של קורא כאן מימינו של מניח ולא כי׳ לזיהו נעתיד בקורא ואי זו נעמיד במניח חוזר ופירש והקורא קורא כשדרן כסדר שכן כתובים בבריתא ראשונה קדש והיה כי יביאך מימין שמע והי׳ אם שמוע משמאל ונהלכות הרי״ף ז״ל אין כתוב והקורא קורא כשדרן ובשיטת רבנו שהוא היתון תפיליו הקדמוני׳ בתוב בסדר רש״י ז״ל ומשו׳ פרשתא דקדש מימינו בבריתא קמא ופרשתא דשמיך ליה והיה כי יביאך בבריתא הינא ופרשתא דשמע בבלישיה ופרשתא דהיה אם שמוע ברביעיה ובמכילתא משמע כפירש״י ז״ל בפרשה והיה כי יביאך בארבע מקומות הזכיר הכתוב פרשת תפיליו קדש והיה כי יביאך שמע והיה אם שמוע מכאן אמרו מעלת תפיליו לארבע פרשיות והבר תני כותב בסדר ואם בהבן אלא בסדרן הרי אלו יצנו משמע בסדר שנאמר ברש׳ ולריך לפרש דבתיבת הסופר קאמר שיכתבם בסדר שה׳ כתובות בתורה ולא על הנתחן בנתים ובתפיליו של יד שהן בעור מ׳ יניח חלק לפרשה והיה אם שמוע על שיכתיב פרשת שמע ולפי שנחלקו בדבר זה בגאוני עול׳ ותפיליו של אלו פסולין לאלו ואמרו חכמים מקום יש בראש להניח בו שני תפיליו ובן בזרוע ירא שמים יצא ידי שניהם ויעשה שני תפיליו ויניח שניהם ויכון בשעת הנחתן בתוכן שהן עשויין בתקון אלינא דאבלבתא בהן אלי ידי חובתי והשאר הן בראיעות ואין כאן בל תוסיף אלא בעושה ה׳ בתים ולא יניח שני זוגות בנים אחד כי אחד מן הוגן פוא חול ואסור לתקן בנים של תפיליו אלא שעשה ב׳ כיסן וסימן לבל בים ובים אלא יחליפם :

תיתורא דתפיליו הלבה למשה מסיני ופירוש תיקורא הוא עור הנכפל למעה לכסות פי הבתים והוא בית מוסג של תפיליו ונראה כעין דף של גטר ומשוך ומלשן של רש״י משמע שהבתים והתיקורא של עור אחד והשולם לא נהגו כן לפי שעור הבתים דק ועור התיקורא עשוין עב וחזק וכופלין אותו לשנים ושושין נקב מרובע בכפל העליון ומכניסין בו הבתים והכפל התחתון מכסה את פי הבתים :

מעברתא היינו כשבופלין אותו עור חוזר ממנו בלד השלש מעבי׳ לדדין ומניח בו בחמצע להכנים בו הרצועה ונקרא מעברתא דתפיליו ולא בעי למימר דקרוייהו הדא מילתא היא דהא נמי׳ השיני נקראי אלא מקום המהבר אהדדי השיב להו בתלת ווים מפרשים מעבירתא רצועה קטנה שמעבירין למעלה על תפיליו של (ראש ושל) יד וכן נהגו האיכנא ואמי׳ אין פירוש של מעבירתא רצועה קטנה אבל מקום אין תפלין נפסלים מסוס בית הינון שאינו רואה אה הקויר חדא ולא מיקרו אינו רואה אה הקוי׳ גונא אה״כ חיבר לבן בית אחר ובשמא דליכון יסד פסולין היינו מסוס דבעון שיהו תעלה עליהן עור בהמה שמלה ובגד דאינו רואה אה הקויר לא שייך אלא בתפיליו של ראש שהן אדבע בתים ושיגה אחד מן הבתים ממקומן אבל בתפיליו של יד שהן בית אחד לא וכן נמצא בתשובת הגאונים : כתוב בשמושת רבא עדתא דסי״ן דימינא מניח בית אלא דיסיא ומשמאל אדבע ריסי ואי אתיך לית לן בה ובגד כתוב שם שנוהגין על הלף הפרשיות הלף אחר וכורכו בו ושמא בגל יד אתמר אם כתבה בל׳ עורות לאוכא מ״ל לריך לדבר והרמב״ם ז״ל כתב מכורכים אה הפרשיות נמעלים ועוד כתוב שם אחר חביי אם כתבינהו לגויל ספיר דמי׳ ואי פחות לא מיפסיל בהבי תפיליו חגויל מי בתבינן עוד כתוב שם בתיקון של תפיליו שבושם אלבעות ואי שבדינהו עבי ספיר דמי׳ ואי פחות לא מיפסיל בהבי ולריך שיגיע החרין למקום התפירה פירוש חרין של שי״ן דהיינו חודה של שי״ן לריך שיגיע חרין של בבל״ הבתים עד מקום הקפר ומפי רשבן נר״ה מדאמרי׳ על שין ולא אמרה על תיקורא ונהגו בבני הפירושין להביע חרין השין וחרין הבלעת הבתים עד התפירה לתוקרא בתבי ולא בבר דומי :

ר״ת מ״ר

ח סמוכ פסיר ל״ב חיליא דמ׳ רב שריר ורב האיי׳ לבר יפתקב דפלגינו עם רמ״ם בסלבת קטנות בדין סדר בתחת ספרסות תקן בבלי׳ ומסקפלין דאיכו מבני בתרייתא דאיכו מבני׳ ב׳ ומסקפלין דאיכו מבני׳ ב׳ ומסקפלין דאיכו מבני׳ ב׳ ומסקפלין

קולמוס דריש ליה וכן הלב וכן נמי אמרי בהמי' ודרועה (דף) כל לה שריו עובר עליו אינו נקב: רצועה שחורות וכו' יש שעושין בתים של תפילין מעור לבן ולא נחמ' שחורות ולא ברצועות ומ"מ בני תפילין הוה שיהא הכל שחור: ועב דא כמגוזא פי עגולין

ר"ת

כיון דמיגבר תי לא צריך אמ' אביי האי קולפא צריך למבדקיה דילמא אית ביה ריעות ובעינן כתיבה תמה וליבא ורב דימי מנהרדעא אמר קולמוסא בדיק לה א"ר יצחק בר רצועו שחורו הלכה למשה מסיני והא תניא תפילין אין קושרין אותן אא במינן בין לבנות בין ירקות בין שחורות אדומות לא יעשה משום גנאי ורב אחר הני מילי מבפנים אבל מבח' שחורו ותו לא מאי גנאי ודבר אחר מבפנים איכ' ומכנין דמיתהפכ' תנא תפילין מרובעו הלכה למשה מסיני אמ' רבא בתיפרן ובאלכסונן ליבא תנינא להא דת"ר העשה תפילתו עגולה סכנה ואין בה מצוה אמר רב פפא כי תנן במתניתין דעבידא כי אבנגוזא אמר רב הונא תפילין כל זמן שפני טברן קיימת בשרה ורב חסדא אמר נפסקו שתים כשרה שלש פסולה אמר רבא הא דאמר מר שתים כשרה לא אמרן אלא זו שלא כנגד זו אבל זו בנגד זו פסולה וזו כנגד זו ושלש פסולות לא אמרן אלא בעתיקתא (א) אבל בחדת' ליתן בה אמר לי' אביי לרב יוסף היכי דמי עתיקתא והיכי דמי חדתא אמר ליה כל היכא דכי מיתליא בשילא והדר חלים (ב) חדתא ואידך עתיקת אביי הוה קאי קמיה דר' יוסף איפסיק ליה רצועה דתפילין א"ל מהו למיקטריה א"ל וקשרתם שתהא קשיר תמה א"ל רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי מדו

ר"ת

ר"ת

ר"ת

מהו למתפרי ועזולי תפרי לנו א"ל פוק חזי מה עמא דבר אמר רב פפי גרדומי רצועה בשרין ולא היא מדאמרי בני ר' חייא גרדומי תכלת בשרין וגרדומי אזוב כשרין דת"ר תשמישי מצוה אבל הכא דתשמישי קדוש לא מכלל דאית לי' שיעורא וכמה שיעורא אמ' רמי בר חמא א"ר שמעון בן לקיש עד אצבע צרד רב כהנא מחוי כפוף רב אשי מחוי פשוט רב קטיר ליה ופשיט ליה שדי ליה רב אחא בר יעקב קטר לי' ומתלי' ליה מר בריה דרבנא עביד כדידן ופותייה הרצועה כאורכה דשיער אמר רב יהודה בר רב שמואל משמיה דרב קשר של תפלין הלכה למשה מסיני אמ' רב נחמן בר יצחק ונייהן לבר רב אשי הוה יתיב קמיה דמר זוטרא אתהפיכ' לי' רצוע' דתפילי א"ל לא סבר מר ונייהן לבר א"ל לאו אדעתאי וראו

מהו למתפרי עם אות ליה פוק חזי מה עמא דבר: רש"י פ' לאיסורא ור"ת מפרש לאיקרא כהנא דפירקא קמא דעירובין גבי הילמי ולחייס והיא דפרק שלש שאכלו ונשתמשא רבה כתי' היכא לאיפסיקי רצוע' לא שרי לגרדומי וכו' עד לא לחיוטי ולא לקעריה שנא' וקשרת' קשיר' תמה הוה משתע בפי' רבי' תם דשרי תפילה: ובירושלמי ריש פירקא קמא דמגלה רבי ירמיה איפסיקה ליה רצועה דתפילין אל לר' אבא בר ממל אמר ליה וקשרת' קשירה תמה ולא הזכיר שם תפילה ושל כתוב ר' ועירא איפסיק לי' ביל' דרצועת' משמע שנפסקה הרצועה ותפרה בגידין ונפסק הגיד והסיר' לו לחוור ולקשר הגיד אפסיק ליה הגיטות שדא ליה ולא מן אולפן פי' שלא מן הדין אלמא מוכר לתפור הרצועה שנפסקה: ואיתי דגרסי גידא דתפילי ומייתי בתפילה מרוגעת שבתיאור' ובתוב' אתן מהו לתפרן בגידי לו בחוטין הכי אמרי רבנן רצועה ליכא תפילה כלל בגוב לא בונו ויריע' דמיירי שנפסק הרצועה המקפה הראש והורוע להתם בעי קשיר' תמה שלא יהו שמה כ' קשרי' אבל הרצועה' הקלויה למשה לא שייך בהו קשירה שנא' וקשרת' לאות על ידיך והיו לטוטפות בין עיניך דוקא על היד ועל הראש הוא דכתיב בה קשירה למעוטי קשיר' שפיר' תמ' אבל הרצועות הקלויה לא שייך לאסור בהו קשירה ותפיר' הא בעי רב דימי למימר דאם לא נשקייר ברצועה אלא כל שהוא חוץ לקשר כארו': גרדומי רצועה כארוה פי' רש"י מה שהלוי מן הרצועה אחר שנתקשרו בראש אם נפסק מאותן רצועות ונשקיירו גרדומין כארוה: ובמדר' שיעורא וכו' מתוך פירוש רש"י משמע דהני תמוראי לייריי הרצועות של ראש שפי' רבא בסדיה מנית תפילין קטר להו בריסיה וסיורי הרצועות פשוט ושדי להו כל כתפו מאחריו ומתלין להו לרצועות הקלויות היה גודלן ומשלשלן עד לבו ומשמע דשיעור אורך הרצועות בראש חוץ לקשר לפר כפוף כמו שיהא לפשוט מאצבע ועד גודל ובשיעור אורך רצועות היד לא לייר' ובערוך כתוב בערך צרדה בכתי' בילמדנו בפרש בא אל פרעה השיעור רצוע' של יד אמר ריש לקיש עד אצבע צרדה ואתי' לרדה אמצעי הקנים בהוסכתא אי אזו אצבע צרדה זו אצבע גדולה של ימין ובשיף ופשוט ולפי המבלתין פשוט היינו שבגיב הרצוע' עד אצבע צרד' בשיהו פשוט ובכפוף היינו שבגיב הרצועה עד אצבע צרדה בכפופ אצבעותיו עד פסי ידו ולרצועו' בראש לא פי' שיעור ובשמושא רבה מפרש שיעורייהו אמר ר' יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב קשר של תפלין הלכה למשה מסיני פירש רש"י שיהיה הרצוע' בל ראשה בעין לבש בין שיהא שדי נראה עליהם שן נראים בעור היה הימין שכפול בעין שן ולבש נראים בקשר ויוד נראים באותן של יד כמין רצוע' קטנה וראשה בכפוף מעט כמין יוד וכן פירש רש"י ולאו כל עמי הארץ כי אם ה' נקרא עליך אלו תפילין שנראה לפי שכתוב עליהן רוב הש שין ולבש וכל יד אין בהם אלא יוד ונראה לר"י דלהיו ויוד דלאו אותיו' נמורות הן ולא הסיני מאותיו' הש לבניל ובפ' בקרא דמגלה (ד' כו) קרי להו לרצועות השמיני קדושה: ובשום מוכח לא קרי להו אלא קשר של תפלין ושל דאמרי' בפר' נ"מ (דף כח) לא הוכשרו למלאכ' שמי' אלא עור של בהמה טהור' למתי הילבתא חילים' וכו' אלא לעורן והא קאמ' אביי שין של תפלין הלכה למשה מסיני אלו עפשיטא לצריך עור בהמה טהורה ומשיך אלא לרצועות ואם דלא ויוד הם מאותיו' הש הוו הלכה למשה מסיני ואם אם צריך לתלות תפלין של יד בסנגנם לבית הכסא דשמא כיון דמחוסרת בעור לא צריך דלא אסרו אלא תפלין של ראש מסוס שין: ונייהן לבר הלכה שהרא' של ראש אם נפסק מאותן רצועות שהן מלך אחד ונצועות שחורות מלך אחר והכו ונייהן ראייה מדאמרינן אינהו הכיפכיה ליה לבר רצועה דתפלין אמר ליה ולא סבר ליה מר ונייהן לבר: תילו

מדו לתפרי עם אות ליה פוק חזי מה עמא דבר: רש"י פ' לאיסורא ור"ת מפרש לאיקרא כהנא דפרקא קמא דעירובין גבי הילמי ולחייס והיא דפרק שלש שאכלו ונשתמשא רבה כתי' היכא לאיפסיקי רצוע' לא שרי לגרדומי וכו' עד לא לחיוטי ולא לקעריה שנא' וקשרת' קשיר' תמה הוה משתע בפי' רבי' תם דשרי תפילה: ובירושלמי ריש פירקא קמא דמגלה רבי ירמיה איפסיקה ליה רצועה דתפלין אל לר' אבא בר ממל אמר ליה וקשרת' קשירה תמה ולא הזכיר שם תפילה ושל כתוב ר' ועירא איפסיק לי' ביל' דרצועת' משמע שנפסקה הרצועה ותפרה בגידין ונפסק הגיד והסיר' לו לחוור ולקשר הגיד אפסיק ליה הגיטות שדא ליה ולא מן אולפן פי' שלא מן הדין אלמא מוכר לתפור הרצועה שנפסקה: ואיתי דגרסי גידא דתפילי ומייתי בתפילה מרוגעת שבתיאור' ובתוב' אתן מהו לתפרן בגידי לו בחוטין הכי אמרי רבנן רצועה ליכא תפילה כלל בגוב לא בונו ויריע' דמיירי שנפסק הרצועה המקפה הראש והורוע להתם בעי קשיר' תמה שלא יהו שמה כ' קשרי' אבל הרצועו' הקלויות למשה לא שייך בהו קשירה שנא' וקשרת' לאות על ידיך והיו לטוטפות בין עיניך דוקא על היד ועל הראש הוא דכתיב בה קשירה למעוטי קשיר' שפיר' תמ' אבל הרצועות הקלויות לא שייך לאסור בהו קשירה ותפיר' הא בעי רב דימי למימר דאם לא נשקייר ברצועות מאותן רצועות בקשר ונשקיירו גרדומין בארוה: ובמדר' שיעורא וכו' מתוך פירוש רש"י משמע דהני תמוראי לייריי הרצועות של ראש שפי' רבא בסדיה מנית תפילין קטר להו בריסיה וסיורי הרצועות פשוט ושדי להו כל כתפו מאחריו ומתלין להו לרצועות הקלויות היה גודלן ומשלשלן עד לבו ומשמע דשיעור אורך הרצועות בראש חוץ לקשר לפר כפוף כמו שיהא לפשוט מאצבע ועד גודל ובשיעור אורך רצועות היד לא לייר' ובערוך כתוב בערך צרדה בכתי' בילמדנו בפרש בא אל פרעה השיעור רצוע' של יד אמר ריש לקיש עד אצבע צרדה ואתי' לרדה אמצעי הקנים בהוסכתא אי אזו אצבע צרדה זו אצבע גדולה של ימין ובשיף ופשוט ולפי המבלתין פשוט היינו שבגיב הרצוע' עד אצבע צרד' בשיהו פשוט ובכפוף היינו שבגיב הרצועה עד אצבע צרדה בכפופ אצבעותיו עד פסי ידו ולרצועו' בראש לא פי' שיעור ובשמושא רבה מפרש שיעורייהו אמר ר' יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב קשר של תפלין הלכה למשה מסיני פירש רש"י שיהיה הרצוע' בל ראשה בעין לבש בין שיהא שדי נראה עליהם שן נראים בעור היה הימין שכפול בעין שן ולבש נראים בקשר ויוד נראים באותן של יד כמין רצוע' קטנה וראשה בכפוף מעט כמין יוד וכן פירש רש"י ולאו כל עמי הארץ כי אם ה' נקרא עליך אלו תפילין שנראה לפי שכתוב עליהן רוב הש שין ולבש וכל יד אין בהם אלא יוד ונראה לר"י דלהיו ויוד דלאו אותיו' נמורות הן ולא הסיני מאותיו' הש לבניל ובפ' בקרא דמגלה (ד' כו) קרי להו לרצועות השמיני קדושה: ובשום מוכח לא קרי להו אלא קשר של תפלין ושל דאמרי' בפר' נ"מ (דף כח) לא הוכשרו למלאכ' שמי' אלא עור של בהמה טהור' למתי הילבתא חילים' וכו' אלא לעורן והא קאמ' אביי שין של תפלין הלכה למשה מסיני אלו עפשיטא לצריך עור בהמה טהורה ומשיך אלא לרצועות ואם דלא ויוד הם מאותיו' הש הוו הלכה למשה מסיני ואם

לשון רש"י

כתב שיעור אורך הרצועה לפי הרצוע' של יד כדי שתקיף את הפר' כמקום שמניח את הת אלא ותמשך הרצועה עד אורך אצבע בדרך סגיא פחות מאצבעות של יד וכדרך שם רגש הרצוע ושיעור אורך הרצועה של ראש מתחיל בשתי הרצועות עד כאן כתוב שמתחלת עד סוף ואם הרצה לאריך בה יותר הרשות בידו:

לא יש לאסור שבתוב בהן דמיהו אין בר שמרות דשמאלא עד חדש בקר בקר אסור אם בתוב מרוסים על הבשר לא עכב:

ולא יש לאסור שבתוב בהן דמיהו אין בר שמרות דשמאלא עד חדש בקר בקר אסור אם בתוב מרוסים על הבשר לא עכב:

כן הך נמי פשיטא ומשמע זה היה מסתפק ה"ר רבי יעקב מאור"ליגים אם צריך לתלות תפלין של יד בסנגנם לבית הכסא דשמא כיון דמחוסרת בעור לא צריך דלא אסרו אלא תפלין של ראש מסוס שין: ונייהן לבר הלכה שהרא' של ראש אם נפסק מאותן רצועות שהן מלך אחד ונצועות שחורות מלך אחר והכו ונייהן ראייה מדאמרינן אינהו הכיפכיה ליה לבר רצועה דתפלין אמר ליה ולא סבר ליה מר ונייהן לבר הלכה שהרא' דלא אסרו אלא תפלין של ראש מסוס שין ונייהן לבר הלכה שהרא' דלא אסרו אלא תפלין של ראש מסוס שין:

ראו כל עמי הארץ וכו' אלו תפילין שבראש לפי שבראש יותר משל יד דבל של יד אמרינן לקמן לך לאות ולא לאחרי: קשר של תפילין צריך שיהיה כלפי פנים פרש"י ממול עורף ולא בגידי הראש ל"א שיהא הקשר מונחים והלא גרלים מונחין כדאמר לעיל ומייתי לגר וכפי' הא' פיקר כי הדלה הוא הקשר ורב עמרם כתב קשר של תפילין צריך שיהא למעלה בתפילין של יד לחי דכתיב ושמרתם שתהא שיהא כנגד הלב מאי פגיד לי' מניח בנוהה שבורוש כלתנא דבי מנשיא על ידך זו קיבור קושר למעה מן התפילין ואין מורידין למעה הרבה ומרחיק הקשר ממעבור של תפלין שיעור מה שמכנים רועה לאוכה ואיקיים ליה כלפי פנים כדי שיהיו ישראל כלפי פנים ואיקיי' דר' יצחק לאמר צריך שתהא שיהא כנגד הלב ודר' חייא בריה דרב אויא דמנח להו להדי ליביה וכתב הגאון ז"ל כשהיה התפלין בנוהה זרועו יש אוחן כלפי פנים דהיינו לגד ימין בדי שבשיכוף זרועו למעה שיהו תפלין בנגד לבו: תפ"ל מאימתי מברך עליהן משעה הנחתן ואי' ולאמר וכו' עד משעה הנחתן ובד שעה הקירתן מבלן היה מלקלק ר"ר אליהו שצריך לד' לקשר תפלין בכל יום ורבי' תם אומר שאין צריך וכבית רש"י לדברי מה דאמרינן בפירק קמא דחולין (דף יט) ת"ח צריך שילמוד שלשה דברים בתב שחיטה ומילה ורב יהודה אמר אף קשר של תפלין וברב אחנים ומיתת ואיכך הני שביחי פי' ואיכך אמאי לא הטיב הנך דרב יהודה הני שביחי בתב שחיטה ומילה (לא) שביחיר"ת מ"ר וצריך להתלמד שיעשה ואי בעי למעבד קשר של תפלין בכל יום שביח עפי מבולהו ומיהו רש"י פי' הנך שביחי קשר של תפלין ברכת אחנים ומיתת ואין צריך לימוד שמבראוהו בתי בסם ולא נסיר"ת דבתב שחיט' ומיל' שביחי עפי ועול דקדק רבינו הם מה דחטיב בפר' בחרא דעירובין (דף לו) קשר של תפלין קשר של קיימ' ואם כי' צריך לבתור ולהלי' בכל יום לא הוי קשר של קיימ' ועיד עד שעת הקירה דהכא מפרש רבינו הם לשון הידוק שמהדקן ומלמלן בראשו וזרועו כמו שלא הקורה בו ענבה (דף כו) וכמו הקור בו בכלב (סוטה דף נ) ולפירו' רבינו איהו הי' לו לומ' משעת הקירה ומד שעת הנחה וה"ר שמשון היה אומר דמסתבר כדברי רבינו הם בתפלין של ראש וכדברי רבינו איהו בתפלין של יד בכתיב בגל יד

ר' מנחם

וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך תני' רבי אליעזר הגדול אומר אלו תפילין של ראש והסירותי את כפי וגומר אמר רב חנא בר ביזנ' א"ר שמעון חסידא מלמד שהראה לו הקב"ה למשה קשר של תפילין אמר ר' יעקב אמר רב יהודה קשר תפילין צריך שיהא למעלה שיהו ישראל למעלה וצריך להיות כלפי פנים שיהו ישראל לפני' אמר רב שמואל בר ברורי אמר רב ואמרי לה אמר רב אחא אריב' אמר רב הונא ואמרי לה אמר רב מנשיא בר ירמי' אמ' שמואל "כל המצוי מבר' עליהן עובר לעשייתן מאימתי מברך אביי ורב' דאמרי תרוייהו משעת הנחה עד שעת קשירה אמר רבה בר חייא בר רב הונא אמר רב חסדא שה בין תפילין לתפילין תיזר ומברך שה אילא שה לא והאמ' רב חייא משמיה דר' יוחנן על תפילין של יד הוא אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להני' תפילין על ראש הוא אומ' אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות תפילין אביי ורב' דאמרי תרוייהו לא שה מברך אחת שה מברך שתים וכן הלכתא [יה"נ אשכחן בירושלמי כשהוא לובשן מברך אקב"ו להניח תפילין וש"מ דאינו מברך על שתיהן אא א"ה"נ כתב רב האי גאון וה"נ כתב רב אחא משבחא ז"ל] וחזינא בהלכו' גדולות ברא מילתא טעותא והלכת' כדכתבינן דלא מברך לשתי' אא היכא דשה אבל לא שה אינו מברך אא אחת גרסינן בפרק לולב וערבה תני' תפילין כל זמן שמניחן מברך עליהן דברי רבי וחכמים אומרים אינו מברך אא שחרית בלבד איתמר אביי אמר הלכה כרבי ורבא אמ' הלכה כרבנן אמר רב מארי בריה דבת שמואל חזינא ליה לרבא דלא עביד כשמעתתיה אא כל אימת דמנח מברך אמר מר זוטר חזינא לי' לרב פפי דכל אימת דמנח מברך רבנן דבי רב אשי כל אימת

דממשמשי

צריך שיהא למעלה בתפילין של ראש מיירי ורוצה לומר שיהא הקשר למעלה בעורף שכנגד הפנים ולא כל כך למעה כנגד הגרון: וצריך להיות מונחים בקשר של תפילין של יד מיירי שלא יהא הקשר מבחוץ לסוף הורוע לא מונחים שהוא בנגד הלב: עובר וכו' עובר קושר לעשייתן מלשון ויעבור לא הכושי ולא אומר קושר שהייתי אומר שיקדים הברכה הרבה לעשיית' אלא עובר כלים הרן לפני הגרון והגרון מזרע עצמו להשינו ומקיומו: משעת הנחה וכו' הוי אומה לגרך עובר לעשייתה: ראה שה וכו' להניח תפלין מפני שעכשיו מתחיל להניחן ביד ובשל ראש מברך על מצות תפלין דעכשיו נומר המצוה: שה מברך שתים לפי שהפסיק בין מצ' למצוה ולו הוא מברך בתפלין של ראש על מצוה תפלין [וכו' שיעת ר"ת ורי"ף] ונפסק המצ' מהר"ם תפלין מקוני ז"ל סיומן כ"ב כתבו הה לשונו סה מברך שתים פי' רב יהודאי גאון ז"ל ורב עמרם ורבינו הם ז"ל אלא שה ובן לין מברך בי שה לחתם על של ראש אבל שה מברך שתים על של ראש וכן ראיתי בפירוש מילמדנו שתפילו מניחן זה אחר זה בלא שיח שמברך על של יד להניח ועל של ראש על מצות תפלין ולא כדברי המפרשים ז"ל לא שה מברך לחתם כלומ' שיוצא בברכה שבירך על של יד עד כאן לשונו ז"ל: כ' ומן שמניחן כלומ' אם יצערך ליכנס לביה הכנסת או ליטן שיוכל בצריך להלון אוחן בשירי' לגלונטנרי לגר' פעם אחר':

דממשמשי

רש"י

תילו תפילין של ראש שבתוב בו רוב הסם שין לבית: למעל' בגוב' הראש ולא למעה בצוארו: וצריך שיהא מבפנים שיהא הקשר מבפנים והבוי של הדלת מבחוץ כדאמ' מייתן לגר ויש גורס כלפי פנים ממול העורף ולא בגידי הראש: משעת הנחתן משמע לאחר שהניחן משעת הנחה עד שעת הקירה לריון דעדיין לא קשרן עוב' לעשייתן הוא: בין תפילין לתפילין בין של יד לבל ראש

ר' מנחם

ר' מאיר

ר' יה"ל

ר' ר"ת

ר' מאיר

ר' מנחם

ר' מנחם

ר' מנחם

דממשמשי בהו מברכי תנא שה בין תפילין לתפילין עבירה היא והוזר עליה מעורכי המלחמה א"ר שמעון בן לקיש אין מעבירין על המצות אמר רבה ש"מ מדריש לקיש עבורי דדרעא אטוטפתא אסיר תנא כשמניח מניח של יד ואחר כך מניח של ראש וכשהיא חולין חולין של ראש ואח' כך של יד בשלמ' בהנחה של יד קודם שנ' וקשרתם לאות על ידיך והרר והיו לטוטפות בין עיניך אא בחליצה מנא לן אמר רבה בר המנונא אסברה ליה והיו לטוטפות בין עיניך כל זמן שבין עיניך יהיו שתים תפלין של יד אינה מעכבת של ראש ושל ראש אינ' מעכבת של יד ת"ר תפילין מאימתי מברך עלידן משעת הנחתן היה רוצה לצאת לדרך מניחן וכשיגיע זמנו ממשמש בהן ומברך ועד כתי מניחן עד שתשקע החמה ר"י אומר עד שתבלה רגל מן השוק וחכמים אומרים עד זמן שינה ומודים חכמים לרבי יעקב שאם חל צן ליכנס לבית הכסא ושקעה חמה שוב אין מניחן אמר רב נחמן הלכה כרבי יעקב ואיכא דאמרי אמ' רב נחמן אין הלכה כר' יעקב תנ' ושמרת את החוקה הזאת למועד מימי' ימימה ימים ולא לילות מימים ולא כל ימים פרט לשבתות וימים טובים דברי ר' יוסי הגלילי רבי עקיבא אומר לא נאמרה חקה זאת אא לענין פסח בלבד דקסבר ר' עקיבא לילה זמן תפלין אבל שבתות וימים טובים לאו זמן תפלין ונפקא ליה מהאי קרא דתניא רבי עקיבא אומ' יכול יניח אדם תפלין בשבתות וימים טובים

תלמוד לומר והיה לאות יצאו

ממשמשי בהו קיימא לן דתפילין צריך למשש בהן כל שעה שלא יסיח דעתו מהן : סח בין תפילין לתפילין ולא בירך על של ראש אלא סעך לברכה ראשונה : עבירה היא בידו ותוזר עליה ממערכי המלחמה כדאמר פרק אשה מלחמה (סט) מי אתים הירא ורך הלבב מעבירו שבידו : אין מעבירין על המצות אלא מיד כשקבא בידו ישבשה : עבורי אטוטפתא לעבור על תפילין כשיבואו בידו ולא יניחה אסור : כל זמן שיהו בין עיניך יהיו שתים שכל זמן שאוהן של ראש מונחים אוהן של יד נמי יהו מונחין אלמא דשל ראש קליגן ומסיירין תחילה : אינה מעכב' ואם אין לו אלא תפילין של ראש אז אל יד מניחן לבדן : תפילין שהניחן קודם עמוד השחר אימתי מברך עליה : משעת הנחתן כלומר זמן הנחתן כדמסיק : ולכשיגיע זמנו דהיינו כדמסיק ברכות מסיבר חברו ברחוק ל' תחות ממשמש בהו דהוי כאילו מניחן : עד שתבלה רגל מן השוק היינו אחר שחשיכה : שוב אין מניחן בליל' לאן זמן תפלין הוא אלא לענין פסח בלבד וכמי קאמ' עשה פסח מצוה לשמ' : פיס

בפסח הנקוב מדבר אפילו כשמסלקין בערב שבת סמוך לשקיעת החמה אין לברך

סח בין תפלין לתפלין וכו' שמפני מצות קיי' תפילין והקונן יקריי' בתנאי המלחמה וברוב זרוב אף קיקן' ואף ליהא שמיב רבה ולקושה ולעצות אמן אין לתפסיק : ונהלכו' תפלין שהיקפתא כתיב סח בין תפילה של יד לתפילה של ראש אם שח שיחת חולין חוזר עליה מעורכי המלחמה אם בקחוש' ויסח שמי' רבה שח אין חוזר עלי' מעורכי המלחמה אלא חוזר ומברך על של ראש שמי' שמפני שכל תפילין גריכות שהי' ברכות ואם ברכן כאחד עולות זו לזו ואם הפסיקן בקושה בטלה ראשונה וצריך לברך שתים על של ראש כה דקתמר שמני שכל תפלין גריכות שהי' ברכות תפלין לראש קאמר כלומר לעולם עשונות שהי' ברכות ואם לא הפסיק אלא נם עליהן ברכ' לבניה ולכך כשהפסיק צריך לחזור ולברך ברכה לבניה : ואף על פי שאינו חוזר מעורכי המלחמה אם הפסיק לענו' קדושה או אמן נכי דאין הבעביה בהולה כל כך לחזור עליה מעורכי המלחמה אבל מקום אינה אינורה שנורם לברך ברכה שאינה גריפה כדמוכח ביומא בפרק בא לו (ל"מ) ובפרק אלו נאמרים (ל' כא) דתנן מעמד ספר תורה וקורא בה אחרי מות ואף בעשור ובעשור שבחומש הפקדונים קורא על פה ובריך בגמ' ובייתי ספר תור' ויקרי ביום ומשני ביום לקיים מאמר ברכה שאינ' גריכה אלמא כל הינא שיכול לעטור עצמו בברכה אחת אם נורם שגרי' ברכה אחרת מיתקרי ברכה שאינה גריכה : גרסינן בפרק אמ' לה המעונה (דף לג) אמר ר"ל אין מעבירין על המצו' אמר רבא שמע מינ' דמר"ל עבורי דרע' אשטפת' אסיר וכי' רש"י וכשמוגש בתפלין של יד בחל' אבו להעבירם ולהניח של יד בחל' אין מעבירין על המצות וקשה לפירושו וכי אין כאן איסורא לא משום אין מעבירין על המצות והלא הוא משום סדר הנחתן כדאמר בפסוק וכי' רבינו תם בשם רבינו הגנאל שאמר בשם רב שאין עבורי דרע' אשטפת' אסור להעביר ולהקדים ולהם של זרוע בתוק' הלה ולתת עליה של ראש כי אז יהיה זקוק להעביר על המצות כשניח תפלין כי יצטרך לפסוק של ראש שמוגש בהן הלה ולהניח של יד קודם של ראש הילכך צריך להניח בתוק' הלה של ראש ובעיסם של יד וה"ר אליהו פירש דלענין משמוש קאמר דאמרי' לקמן חייב אדם למשש בתפלין בכל שעה וחומר מצון וקאמר דבשל יד ממשמש הלה דמגיע בהן בראשו אין מעבירין על המצות · תנן בפ' הקבל' (ל"ח) תפלין של ראש אינה מעכב' של יד ושל יד אינה מעכב' של ראש ואמרי' עלה בגמרא אמר רב חסדא לא שנו אלא שיש לו אבל אין לו מעכבת אמרו לו מתרת [אמר לה לא אלא] מן דליתא ליה קרי מצו' חדא מצה [כמי לא] ליעבר ומעיקר' מאי סבר בוירה שמא יפסע הילכך בין יש לו בין אין לו אינם מעכבת ויכול להניח זה בלא זה כגון שיבא לאיבא שום אונס כגון שהולך בדרך ואין יכול להקפיד ולהניח של יד ומניח של ראש ולא חיישינן למה שאמרו כל זמן שניך עיניך יהיו שתים : ת"ר תפלין מאימתי מברך עליהן משעה שיכול להניחן עד שיהרהן בורוש ובראשו כדי שהיה הנרב עובר לעשייתן : תניא ושמרת את החקה הזאת וכו' אמ' דאמר כפר' נא סי' (ל"נח) ובפ' כילד מברכ' (ל"מ) דבני מערבא מברכין בתר דמסלקי תפלייהו היה אומר שהיו מברכין לשתור הוקיו בשהיו מסלקין אותן בשעה שלא יסיח דעתו מהן : סח בין תפלין לתפלין ולא בירך על של ראש אלא סעך לברכה ראשונה : עבירה היא בידו ותוזר עליה ממערכי המלחמה כדאמר פרק אשה מלחמה (סט) מי אתים הירא ורך הלבב מעבירו שבידו : אין מעבירין על המצות אלא מיד כשקבא בידו ישבשה : עבורי אטוטפתא לעבור על תפלין כשיבואו בידו ולא יניחה אסור : כל זמן שיהו בין עיניך יהיו שתים שכל זמן שאוהן של ראש מונחים אוהן של יד נמי יהו מונחין אלמא דשל ראש קליגן ומסיירין תחילה : אינה מעכב' ואם אין לו אלא תפלין של ראש אז אל יד מניחן לבדן : תפלין שהניחן קודם עמוד השחר אימתי מברך עליה : משעת הנחתן כלומר זמן הנחתן כדמסיק : ולכשיגיע זמנו דהיינו כדמסיק ברכות מסיבר חברו ברחוק ל' תחות ממשמש בהו דהוי כאילו מניחן : עד שתבלה רגל מן השוק היינו אחר שחשיכה : שוב אין מניחן בליל' לאן זמן תפלין הוא אלא לענין פסח בלבד וכמי קאמ' עשה פסח מצוה לשמ' : פיס

ר"ש"י

ר"ת

לשון ריא"ז

לשון ריא"ז

יצאו שבתות וימים טובים שהן גופן אות דכתי' כי אות היא ביני ובין בני ישראל גרסי' ביום טוב פרק ראשון היה בא לברך ותפילין בראשו ושקעה עליו חמה מניח ידיו עליהן עד שמגיע לביתו היה יושב בבית המדרש ותפלין בראשו וקרש עליו היום מניח ידו עליהן עד שמגיע לביתו ואי איכא בית הסמוך לתומה דמנטרן בגויה מנח להו דתתם אמר רבי אלעזר המניח תפלין משתשקע החמה עובר בעשה קסבר השמר דעש עש השמר דלאו לאו ר' יוחנן אמ' עובר בלאו קסבר השמר דעשה נמי לאו היא וא"ר אעזר אם לשמרן הרי זה מותר אמ' רבינא דהוה יתיבנא קמיה דרב אשי [וישן] (א) בדלא סליק תפיליה אמרו ליה לשימרן קא בעי מר אמר לי אין והזיתיה לדעתיה דלא לשמרן הוה בעי לא קסבר הלכה ואין מירין כן וקיימא לן כרב אשי ומאימתי זמן הנחתם מבדי שירא' את חבירו ברחוק ארבע אמות ויכירהו בראמ' בפרק מאימתי לתפילין כאחרים ולקרי שמע מותיקין אמר רבה בר בר חנה חייב אדם למשמש בתפילין בכל שעה ושעה ק"ו מציץ ומה ציץ שאין כתוב לא אזכרה אחת אמרה תורה עליו מצוה תמיד שלא יסיח דעתו ממנו תפילין שיש בו כמה אזכרות לא כל שכן ת"ר על ידך זה שמע אתה אומר שמע אי אינו אלא ימין ת"ל אף ידי יסרה ארץ וימיני טפחה שמי' ואומר ידה לידך תשלחנה וימינה להלמות עמלים רב אשי אמר ידכה זו יד כהה תנו רבנן אומר מניח תפלין בימיני שהוא שמאל והתני' מניח בשמאל שהוא שמאל כל אדם אמר אביי כי תניא דהוא בשולט בשתי ידיו תנא דבי מנשה על ידך זו קיבורת

ר מנוה

ושקעה וכו' איכא דאמרי דאמר ליה לילה לאו זמן תפלי' ובימות החול מיירי ולא הוה חלין לכו ונוטל בידו שמא יפלו לו בדרך לפיכך מרגין ליה שיהיו מונחים בראשו עד שיגיע לביתו ולמ"ד זמן תפלין הוא שקעה ר"ל שקיעה היום עליו ולא שיגיעה שם יתבנו לפיכך מרגין ליה משום הלכה של תפלין שיוליכם דרך מלבוש כיון שבגר הוי בראשו בהיקר : מניח ידו עליהן יכם אוקן בידו כדי שלא יגמרו ממנו הסומנים בו : בגיה המדרש ולאינו שמור מלעטים : מנח וכו' לשלא שרי' לכו לולוכם בראשו עד ביתו שהוא בתוך הבור :

השמר דעשה דבתיב ושמרת מימים ולא לילו' ולאו הבא מכלל עשה עשה : השמר לשלא נגון השמר בנגע הצרעת הוי לאו גמור ללקות דמוסר רחמנא שלא יקון בהרסו : אם לשמרן שלא יתבנו מוקר להניחן אפילו לאחר שקיעת החמה : הלכה לילה זמן תפלין הוא : ואין מורין כן שמא ישכחם בראשו ויבא לשמרן שהרי מקו' שמור שם היה : ואין מורין כן אף מי שטהר בהן מניחין ואינו עונר לא כלום ולא נעשה : ויכיני שמע שמחם יד שמאל הוא : יד כהה הוא שמאל שאין בה כח לעשות המלאכות : אמר מירום הוא מי שימינו כהה ועושה המלאכה בשמאל : בשולט וכו' שהיה בו שהיה שוה לו וכיון שכן מועיל לו שיניח בשמאלו שהוא שמאל כל אדם : קיבורת

רש"י

היה בא בדרך בערב שבת : מניח ידו עליהם והחמים הזהירו לו להכניסו דרך מלבוש לעיר בשלו העברה בלאחר יד משום מיון : שמור לחומ' בתחילת כניסתו יתנם באוהו בית ולא יוליכם עד ביתו : דמנטרי' בגויה שנשמרין בתוכו : עובר בעשה דכתיב ושמרת את החקה וגומר ימים ולא לילות ולאו הבא מכלל עשה עשה : עובר בלאו דכתיב ושמרת כל השמר הוי לא תעשה : אם לשמרן שלא יתבנו מוכר להניחן אחר קשיעת החמה : קסבר הלכה דלילה זמן תפלין : ואין מורין כן שמא ישכח ויבא בהן מדקאמר לשומרן קא בעינן : ידי יסרה ארץ וימיני טפחה מדכתיב ימין ש"מ דיד הימנו שמאל : כהה עמומה בלא כח כי יקרה בה כתיב דמשמע יד רעועה ומקולקלת : איטר ימינו היא שמאל לדידיה : בשולט בשתי ידיו שהיה שוה לו בכח הילכך בין לדף בימינו נמי שולט הילכך מניחו בשמאלו לפי שהוא שמאל לכל אדם אף על גב דלדידיה הויא נמי ימין : קיבורת

עין משפט

לא וכתב הפור דרבינו ברוך אלא שלא זה וסבר דבעינן דליל אין תפילין הוא הלא סתם לתפילין בלילה נזדמנה שמא ישן בהן חי פרוסה לנתה דרך יכול להניחן קוד' ומהן ולברך הליכן נוחד ומוכר ודרישים בתב ברבינו :

לשון ריא"ז

ביום מוכנים לנתה לדרך מוחקיה מוחה יתבנו הרי זה מוכן עליו סתם לדברי קמוה לילה הוי זמן תפלין לם כוח מנוח' בדי לשומרן מוח ולבמוחר הוא מחבנם בהן ומוכרך עליהן וכך הלאו לומר בשמשבים ולבנם בגיגת בלילה :

ב ומי' רבינו יחיאל דוקא בשמוש בל מלאכתו בשמאל אבל אם הוא בותב בימינו אף בל מ' שאחר מלאכתו בשמאל דינו בשאר בל אדם :

לשון ריא"ז

בלאחר מניחם בימינו אסור מחמלו ואם היה אולם בשתי ידיו ומניחם בשמאלו אסור שוחל בל אדם אין לו זרוע שנתחבה ידיהו בשמאלו לשמלם הן הקיבורת מוכר מקבלם אליך :

הדושי

אנשי שם

מדרש א ני' ויכן קסם לסבנו דר"א נחי לא חסבתן דסרי אם לשומרן אלא לסבנו דשלם קלי ושוד דשמים שנשיים דרש תאי מלאי ליה הלב' ואין מוחר בן ומ"ש אלבה יסן בהן ויש ליסב ויסן בסם מיגת מרלי דסרינן לקמי' : ב הילכן הם ח דליב אסור בשמשות מלאכה חייב בתפלין :

הנא מכלל עשה עשה : עובר בלאו דכתיב ושמרת כל השמר הוי לא תעשה : אם לשמרן שלא יתבנו מוכר להניחן אחר קשיעת החמה : קסבר הלכה דלילה זמן תפלין : ואין מורין כן שמא ישכח ויבא בהן מדקאמר לשומרן קא בעינן : ידי יסרה ארץ וימיני טפחה מדכתיב ימין ש"מ דיד הימנו שמאל : כהה עמומה בלא כח כי יקרה בה כתיב דמשמע יד רעועה ומקולקלת : איטר ימינו היא שמאל לדידיה : בשולט בשתי ידיו שהיה שוה לו בכח הילכך בין לדף בימינו נמי שולט הילכך מניחו בשמאלו לפי שהוא שמאל לכל אדם אף על גב דלדידיה הויא נמי ימין : קיבורת

ר"ש

וכתב בעל התרומות הא דקיימא לן לילה זמן תפלין הוא היינו לענין זה שלין לריך להלון מיד בשהוא לילה ומיהו אסור להניחן לכתחלה בלילה מדאמרינן ובר אמר מקי מניחן עד שהשקע החמה ר' יעקב אומר עד שתבלה רגל מן השוק וחכמים אומרים עד זמן שיכה המודים ורבי יעקב אם אם הלון ליכנס למרחץ או לבית הכסא ושקעה חמה שוב אין מניחין אלא חכמים ורבי יעקב דסברי לילה זמן תפלין הוא מדאמרו להניחן בראשו עד זמן שיגיע מודון לקבל קמא דאין מניחין לכתחלה משקעה חמה : ואין לומר דסברי לילה לאו זמן תפלין אלא ארו להשוחן בראשו לאמר עד שקבלה רגל מן השוק ומר עד זמן שיגיע דלא מיסתבר לאמר כבי כיון דאיכא איסור דאוריתא ושוכר נעשה אם מניחן בלילה הוא הדין נמי אם אינו מבלקן והיינו השמר דעשה דמחוייב לבלקן ולכך היו מבריכין בני מערבא לשמור מוקין בשביל מבלקין תפילין שמוך לשקיעה הרבי משמע ושמר' חוקת תפילין שיהיו בראשך ימים ולא לילות ותדע מדאמרי רבה בר רב הונא מלני בהן בתורתא ופריך והאמר רבה בר רב הונא ספק חשבה ספק אינה חשבה לא הולן ולא מניח הא ודאי חשבה הולן ומשני התם בערב שבת איקמר אבל בחול אינו הולן ובערב לילה ומן תפלין ובשבת לאו זמן תפלין בדבי עקיבא הילכך בשבת הולן בלילה אבל בחול אינו הולן בלילה אלמא הוינן דבשבת שאסור להניח לריך להלון מיד בשהוא לילה הדין בחול למאן דאמר לילה לאו זמן תפלין הוא ולמ"ד לילה זמן תפלין אינו לריך להלון בלילה ונם אינו מניח בלילה מבוא הרמקה דילמא אתי ליבן בהו ואם דתניא בפרק המוצא תפלין (ד' עו) הנעור בלילה רבה הולן ורבה מניחן בראשו שלין לריך להלון דאי אם רבה מניחן לכתחלה קאמר לא הוי לריך למימר רבה הולן דהא יכול להניחן אלא הכי קאמר רבה הולן אפי' לכתחילה רבה מניח מלהלון ובטל הביאור בהא בשם הגאונים בענין אחר ובאחר בתנחי עיקר : כדי שיראה את חבירו ויכיר הו וכו' ירושלמי אמר אם אין קיימין אי ברגיל אפי' רחוק אמה הכיס ליה ואי בשאינו רגיל אפי' קרוב לגבייה לא הכיס ליה אלא אמה אחן קיימין ברגיל ואינו רגיל בהוא דאזיל ליה לאכסניא ואתי לקמיה : בשולט בשתי ידיו דדר שינו ובתרתם ובתבתם מה בתיבה בימין אף בשרה בימין ואלה בתובה בימין ובאר רבינו המעשים עושה בשמאל בתב בעל הקרומות זה הבלל יניח תפלין ביד תשק בה ברב אפי' אדרים ידך זו יד בהה ולא אזלינן בתר בתיבה : קיבורת

קיבורת בין עיניך זה קדקד היכא אמרי דבי ר' ינאי מקום שמוחו של תינוק רופס אמ' מר על ידך זו קיבורת מנא הני מילי דתנו רבנן על ידך בגובהה של יד אתה אומ' בגובה של ידיאו אינו א"א על יד ממש אמרה תורה הנח תפילין בראש והנח תפילין ביד מה של ראש בגובה אף של יד בגובה ר' אליעזר אומר אינו צריך הרי הוא אומר לך לאות ולא לאחרים לאות רבי יצחק אומר הרי הוא אומ' על לבבכם וקשרת שתה' קשירה כנגד הלב רב חייא בר רב מבוין ומנח לה להרי ליביה רב אשי חזייה לאמימר דהוה צוירא בידיה ומחזיא תפילין א"ל לא סבר לה מר והי' לך לאות ולא לאחרי לאות א"ל במקו' לך לאות איתמר אמר מר בין עיניך זה קדקד מנא הני מילי דתנו רבנן בין עיניך בגובה של ראש אתה אומר בגובה של ראש או אינו אלא בין עיניך ממש נאמר כאן עיניכם ונאמר להלן בין עיניך למת מה להלן בגובה של ראש מקו' שעושה קרחה אף כאן בגובה ראשו גרסינן בפרק המקבל תניא הנושא משוי על ראשו ותפילין בראשו אם תפילין רצוצות אסור ואם לאו מותר באי זה משוי אמרו במשוי של ארבעת קבין תני רבי חייא המוציא זבל על ראשו ותפילין בראשו הרי זה לא יסלק לצדדין ולא יקשרם בידו שהוא נודג בהן מנרג בזיון אבל קישרם על זרועו במקום תפילין משום ר' שילא אמרו אפי' מטפחת שלהן אסור להניח על הראש שיש בו תפילין וכמה אמר אביי ריבעא דריבעא דפומבדית' גרסינן בפרק א' מציאות אמר שמואל המוצי' [תפילין בשוק שם דמיהן ומניחן לאלתר] והדר מבריז וכן הלכתא גרסינן בפ' מי שמתו איבעי' להו אדם מהו שיכנס בתפיליו לבית הכסא קבוע להשתין בהן מים מי חיישינן שמא יפנה בהן או לא רבינא שרי ורב אדא בר מתנה אסר אתו שיילוה לרב' אמר להו אסור גזרה שמא יפנה בהן ת"ר הנכנס לבית הכסא חילין תפיליו ברחוק ארבע אמות ונכנס וכשהוא יוצא מרחיק ארבע אמות ומניחן אלו דברי בית שמאי ובית הלל אומרים אוחזן בידו ונכנס רבי עקיבא אומר אוחזן בבגדו ונכנס בבגדו מלך דעתך משתלי ושדי להו אלא אוחזן בבגדו ובידו ונכנס ולא יניחם בחורין הסמוכין לר"ה שמא יטלו אותן עוברי דרכים ויבא

קיבורת לשון קיבוץ בשר כמו קיבורת דאהיני: בגובה של יד יש שהיו אומר בגובה של יד היינו גובה בשר הסמוך ליד והוא בין היד ובין המרפק הנקרא קודח ור"ל אומר שהוא גובה הבשר שבזרוע שהו' בין הכתף ובין המרפק הנקר' בכל זוכה' דמצות תפילין בזרוע כדאמרינן תניבין ישראל שחיבבן הקב"ה במצו' תפילין בראשיה' ובזרועותיהן וכפ' בתרא דשירוין וקושרן בזרועו במקום תפילין ואמרי' הנח אין לו זרוע פשוי מן התפילין ואתו עכשו שבין יד לקודח אינו קרוי זרוע אלא כתבתן כפ"ה דאהלות דחייב רמ"ח איברים שבאדם אלבשים בפים היל ששה בכל אצבע שנים בקנה שנים במרפק ל' בזרוע ול' בכתף אלמא דעכשו הסמו' לכתף הוא הנקר' זרוע והוא בין הכתף ובין המרפ' הנקרא קודח כדמשמע בתם' פרכין בפרק האומר (ל"ע) לתקן ביד על האיל ותרגל עד האדבונה ואיל היינו מרפק הנקרא קודח ואילי ידיו מקרגמינן מרפקי ידוהו משמע דמרפק ביד הוא בנגד אדבונה' הרב' שהיא בלשון כן מרפק בלשון הזרו' ובכל זוכה' משמ' לאיל היינו קודח ולא כפר"ש מי דפרי' בני אוב לו ידבוני היינו הבה' הא במסכ' סופרים הניח לא יניח ב' אליליו על גבי הספר והו הקודח ליסמן עליו ואמרי' בפ"ב דזבחים (דף יח) לא יחברו ביום אלין הונרין במקום שמוי אין לא למטה ממקומן ולא מהגיהן ולא דהיינו בנגד] הקודח שם דרך לחבור ולא תחת בית הסחי ועוד דשם הוא מקו' הועבה ועו' דלמעלה מביא הסחי לו אמם' לחבור ואמרי' נמי בפרק המפלת גבי ולר בנעי אמו וגבי אליליו על ב' ברכיו והא דכתיב בירמי' שיש נא בלויי הסחב' והמלאוק תחת אילי ידיך הי' אומר ההנלי' ביד והיו מונריקתחת הקול' ונוקן שם בלויי הסחבות אלא יזיקו לו החבלי' ודא דתקנן בשבת (ל"ב) המוציא בפיו ובמרפקו אפשר שיקן אדם הכן על הקודח ונופף זרועו ויסחו ודא דתקנן בפר' אדרע מיסו' (דף סה) בעל אוב זה פיקוח המדבר מעחוי ובמדא תניא בעל אוב זה המדבר בין הפרקים ובין אילי ידיו אלמא דאילי היינו שחי דתניא במתני' י"ל דמה דשייר במתני' פרים בבריאה וכמו שהוסיפ' הבריאה בין הפרקים דהיינו בין פרקי אצבעותיו הוסיפה נמי אילי ידיו דהיינו הקודח ועוד מלאמרי' שאפה שימה בנגד הלב היינו ע"כ בגובה הזרוע שאלל הכתף: במקום לך לאות ומהבדרסי' בערכין (דף ג) הני כהני הוחיל וליתנהו במצות [תפילין ביד] דכתיב ולבם הכהן מהו בר ומכנסי בד יהיו על בשרו שלא יהא רב' חוצן בינו לבין בשרו ש"מ דתפילין נמי אבא' מנח להו בלא חציל' ואמרינן נמי בפ"ב דזבחים (דף יט) שבשרו היה נראה בין עין למצנפת שפס מניח תפיליו אמת שאינו יכול למניחן על המצנפת: אמר מר בין עיניך זה קדקד והא דאמרי' לעיל במקום שמוח של תינוק רופס לאו דוקא קאמר שיניח במקום המוח ולא יותר אלא מקו' הנחת תפילין [מתחלה] ממקום שמתחיל הבשר להיותו מקום שעשה קרחה ועד מקום שמתו של תינוק רופס נמשך ממקום הנחתן והיינו דאמרי' מקום הקודח ועוד מלאמרי' שקשה שימה בנגד הלב היינו ע"כ בגובה הזרוע שאלל הכתף: במקום לך לאות ומהבדרסי' בערכין (דף ג) הני כהני כוחיל וליתנהו במצות [תפילין ביד] דכתיב ולבם הכהן מהו בר ומכנסי בד יהיו על בשרו שלא יהא רב' חוצן בינו לבין בשרו ש"מ דתפילין נמי אבא' מנח להו בלא חציל' ואמרינן נמי בפ"ב דזבחים (דף יט) שבשרו היה נראה בין עין למצנפת שפס מניח תפיליו אמת שאינו יכול למניחן על המצנפת: אמר מר בין עיניך זה קדקד והא דאמרי' לעיל במקום שמוח של תינוק רופס לאו דוקא קאמר שיניח במקום המוח ולא יותר אלא מקו' הנחת תפילין [מתחלה] ממקום שמתחיל הבשר להיותו מקום שעשה קרחה ועד מקום שמתו של תינוק רופס נמשך ממקום הנחתן והיינו דאמרי' מקום ים בראש לכניח [מני] תפלין והא דקאמר לעיל מקום שמתו של תינוק רופס ה"ק עד מקום שמוח וכו' וכן מוכח בירושלמי והמוניח תפילין דקאמר הכא על מקום הנחת תפילין שיערו לומר עד מקום גוכה של ראשו מחוץ וכמה הוא מחוץ מעקה אמר: אמר רב זריק' רב המנונ' אסבר לי על מקום שמתו של תינוק רופס משמע שמתחיל בהקחל' הבשר הסמוך למצח ומחוץ עד גוכה הראש: אפי' מעפחת של לחם אסור וכו' ומ"ש גורסין אילו מעפחת אלא לומר אפי' מעפח' שקושר בה לאמרן שהוא דבר מועט אסור מפני שבגלוי הוא לתפילין לשום עליה' שם משא' והרמב"ם בפר' שמוקר לשום המצנפת בראשו אחר שהניח תפילין ולא אסרו אלא מעפחת שראשה בו בגלוי לתפילין שאינו דרך מלבוש אבל שדרכו לשום בראשו על הרוש בגון מצנפת וגלימא וכובע וכיוצא בו מוחר: ויש מקשין עליו מדאמרינן בירושלמי רבי יוחנן לא הוה מנח תפלי אלא מפסחת לפסחת והוה חציל ריסיה מפסחת על עקרה פירש רבי יוחנן היה חוטם בראשו מקרירות לכך לא הוה מנח תפלי אלא פעם אחת בשנה ועל אותו פעם היה צריך לחבור ראשו ולעעבי מפסח ועד עקרה ולא יותר לחוטם' לשום מצנפת אם הוא מנח תפלין בכל יום ויכסה ראשו כמו שהיה רגיל ויהיה הר"י דכל כך היה חוטם בראשו אלא היה מוציא לו הכסוי שהיה מכסה הראש לבי שבוהה התפלין בין הכובע והראש ויהיה הרוח נכנס בנקיים ומיהו לו ומה שהיה מנחו יותר בפסח נראה לי מטום [דבי כתיב] ושמרת את החקה הזאת לפסח כתיב. הר"ר הנכנס לבית הכסא חולן תפליו ברחוק ד' אמות ונכנס פירש הנכנס לעשות צרכיו אבל בכניסה לתוך אין צריך לחלון מדקא מינעיא ליה לעיל מהו ליכנס לבית הכסא קטנ ויחתן וכ' ולכאי לא הנח בבריאה ביה הכסא דאתפילו אינו קבוע אם נכנס לעשות צרכיו צריך לחלון [ברחוק ד' אמות] וה"ה בלא בית הכסא כ"מ שיעשה צרכיו צריך לחלון] ומתוך הוסיף זו היה גורס רב אחאי מהו ליכנס אדם בתפילין לבית הכסא נעוע ופי' שפוטו להיות קבוע בי היה לו פשוט

לשון ראש"ל

ל קפר תפלין צריך שיהי' למעלה מן ראש בגובה שבורך שהוא היה הגולגלת בתחתית בקונים בראשית ואל יד בגובה זרועה שהוא בקיבורת ובן צריך שיהיה בקפר בלמי שבנים פיסים בקפר של ראש בתחלת שבו מוכון בלבא שבנים ואל יד יהיה בנגד הבי הבן בורת שהוא מוכון בנגד הלב ולא בגבו של בקבורת:

ולא יסן בה׳ לא שינה הכנ ולא שינ׳ערלי אבל כשהן בראש מוכר
להשתין בהם בנים הכשר ערלי וגם מוכר ליסן בהן שינת
ערלי כלומרי כשהר׳(ל׳מו) הנכנס ליסן ביו׳ רגה חולן רגה מניח אבל
כשהן ביהלו אפילו ליסן בהם שינת ערלי אסור שמא יפלו מידו וא״ת
והיאך שינת ערלי מוק׳ והלא אסור
להסיח דעתו מהם ובשע׳ שמקנמנ׳
מסיח דעתו מהם וכי אי״כ ר״ר יוכה
דמקוק דברי הימב״ם מלאכי
קירון לדב׳ה הלא הוי היסח הדע׳
אלא כשעומד בקלות ראש ובשחוק
אבל כשעומ׳ בירא׳ ומתעם׳ בדברים
אב״ם שעום׳ במלאכתו ובאומנותו
ואין דעתו עליהן אמש אין זה נקר׳
היסח הדעת ולזי לא היתה הכי
היאך יבול אדם להניח תפילין כל
היום וכן נמי כשהוא מתנמנם אין
כאן היסח הדע׳ כי הוא שוכח הבלי
העולם ואין כאן קלות ראש והא
דשריג׳ בנים הכשר קבוע לאוחזן
בגבנו ובינו לעשות בריבו ובכא
אסרינן בנים הכשר ערלי להשתין
בהן מים כשהן בידו היינו טעמא
משום דנים הכשר קבוע ליבא
ניצוצו׳ ושרי אבל בנים הכשר ערלי
אינא ניצוצא ואסיר ואם תאמר
והיאך אינם הכם׳ בנים בלא ניצוצ׳
והלא אי אתסר לבדולים בלא קשני׳
וי״ל דבני הכם׳ עושה ברביו מיושב
וכלים מי רגלים ואינא ניצוצות
אבל כשמשתין מעומד אינם כלים
ואינא ניצוצות ומעה לשפשף אלא
ירשה כברוק שבבה ומוצא לבו על
בגיו שהן ממוזרים : בין בר לבם׳
שלא בנבר ראשו גרסינן בסוכ׳ פרק
היסן (סט) שבא ושיבש בתפלין הרי
זה אינו אוחז לא בראש׳ ולא בקינ׳
בד שיעול ידיו ויעלם מפני שהוא׳
בעסקינן בהיסן בתפלין ורשה קרי
אוחז בראשה ולא בקינלה דבריר׳
יעקב : תפרין בריבן בוף נקי
וכו׳ כלומר לא שיבא לדיק בחלישב

ויבא לידי חשד ומעשה בתלמיד אחד שהניח תפילין בחורין הסמוכין לרשות הרבים ובאת זונה אחת ונטלתן והביא׳ לבית המדר׳ אמרה להן ראו מה נתן לי פלוני באתנני כיון ששמע אותו תלמיד עלה לגג ונפל ומת באותה שעה התקין שיהא אוחזן בבגדו ובידו ונכנס אמר ר׳ מיאשא בר בריה דר׳ יהושע בן לוי הלב׳ גוללן בסין ספר תורה ואחזן בימינו כנגד לבו אמ׳ רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן ובלב׳ שלא תהא רצועה יצאה מתחת ידו טפח אמר רב יעקב בר אחא אמר רבי זירא ביום גוללן בסין ספר תורה ובלילה עושה לדן כיס טפח ומניחן אמ׳ רבה בר בר חנא אמר רבי יוחנן לא שנו אלא שהניחן בבלי שהוא כליין אבל הניחן בבלי שאינו כליין אפי׳ בפתו׳ מיטפח ודברים שהתירו בבית הכס קבע אסרו בבית הכסא עראי מאי טעמא בית הכס׳ קבע דליכ׳ ניצוצות שרי בית הכסא עראי דאיכא ניצוצות אסור גרס׳ בפרק כל הבשר אסור לכשל בחלב אמר רב יהודה חולי מעיים פטורין מן התפילין תניא בית שיש בו ס״ת או תפילין אסור לשמ׳ מטתו עד שיוציאם או עד שיניחם כלי בתיך כלי אמר אביי לא שנו אלא שהניחן בבלי שאינו כליין אבל בבלי שהוא כליין אפי׳ עשרה מאני בבלי אח׳ דמו אמר רבא גלימא אקומטרא בבלי בתוך בלי דמי תנו רבנן לא יאחז אדם תפילין בידו וספר תורה בזרועו ויתפלל ולא ישתין בהן מים ולא יישן בהן לא שינת קבע ולא שינת עראי א״ר יוחנן תפילין צריכין נוף נקי כאישע בעל כנפי׳ מאי טעמא אמר אביי שלא יפיח בהן רבא אמר שלא יישן בהן אמר ר׳ יצחק הנכנס לסעודה קבע חולץ תפליו ונכנס ופליג׳ דר׳ חי א בר אבא דאמ׳ר הייא בר אבא מניחן על השלחן וכן הדדור לו עד אימת אמר רב נחמן בר׳ יצחק עד זמן ברכה אמר רב חסדא האי מ׳דר׳ דאזמניה למיצר ביה תפילין וצר בידה תפילי אסיר למיצר ביה זוזי אזמניה ולא

נולגן וכו׳ שיכרוך אותם בדבר עוקיאם ואין צריך שיעשם בכים שלהם כיון שעדיין צריך להניחם בראשו אחר שיגלח : ואותן בימינו ויהיו מנוסין בגבנו כנגד לבו כדי שיהיו אותם ולא יפשב בהם ומקנה בשמאל דבלאו הכי אסור לקנה בימין מפני שמראה בה שעמי תורה ; בגלילה אחת ראשי לבנים: בים עבה דבל דבר שיש בו עבה היא מקום אלוק לעצמו כלאחריהן לענין אהל: קבע שהוא במקום בגוה אז יש שם אפירה ליבא ניצוצא כשמחין מים לבוכך הקירו לאחזן בגבנו ובינו : ערלי מבחין משומד ואינא ניצוצי׳ של מי רגלים שניקוות בל רגליו ומעה לשפשף אלא ירשה בברוק שפכ׳ ושמא ישפשף ביד ימינו רגלו הימנית ובשמאלו רגלו השמאלית : חולי מעים פטור בורה שמא יפיח בהם : חולץ תפליו ומניחן בכיס שלהם שמא ישכחו בוקר הפש׳לה ושוב לא יכנסם עד זמן ברכה: ואם לא בשכחו לבים אותם בין שבאר לאחול אף על פי שלא מיבך עדיין ברכת המזון : וצר בה ואינא הומנ׳ ומעם מיקרי הזמים קבוע : אומני׳ שאם זה הסוחר יהיה לעוך תפילין : ולא

אמר אביי לא שנו אלא שהניחן בבלי שאינו כליין אבל בבלי שהוא כליין אפי׳ עשרה מאני בבלי אח׳ דמו אמר רבא גלימא אקומטרא בבלי בתוך בלי דמי תנו רבנן לא יאחז אדם תפילין בידו וספר תורה בזרועו ויתפלל ולא ישתין בהן מים ולא יישן בהן לא שינת קבע ולא שינת עראי א״ר יוחנן תפילין צריכין נוף נקי כאישע בעל כנפי׳ מאי טעמא אמר אביי שלא יפיח בהן רבא אמר שלא יישן בהן אמר ר׳ יצחק הנכנס לסעודה קבע חולץ תפליו ונכנס ופליג׳ דר׳ חי א בר אבא דאמ׳ר הייא בר אבא מניחן על השלחן וכן הדדור לו עד אימת אמר רב נחמן בר׳ יצחק עד זמן ברכה אמר רב חסדא האי מ׳דר׳ דאזמניה למיצר ביה תפילין וצר בידה תפילי אסיר למיצר ביה זוזי אזמניה

ולא

תלא שוכל ליזהר בתוכה שעה : הרוצה לקבל מלכות שמים וכו׳ ואמרינן במסכת ר״ה (דף יז) דמושבי ישראל בגופן הייבו קריאת שלא מנה תפילין : ועוד שנו חכמים ליום הדין אם זכיו במצות תפילין כף זכיות מכרעת ואם פשע בהן כף חובות מכרעת אלין לך בגולה בכל מצות עשה שבתורה יוקר מצות תפילין שהוקשה כל התורה כולה לתפלין שנאמר למען תהיה תורת ה׳ בפיך לכך צריך כל אדם שיהא והיה במצות תפילין ומה שהיא רמוזה בידי קצת חגשים היינו כלהקן רבי שמעון בן לעזר אומר כל מצות שמסרו ישראל עליה עצמן בשעת הגזירה עדיין מחזיקה היא בידם וכל שלא מסרו ישראל עצמן עליה בשעת הגזירה עדיין רמויה בידם והא דאמרינן בירושלמי מפני מה לא החזיקו בה מפני הרמאים שובגת הוה בחד בגרת דהוה שעון ממונא בערונאה [ת״ל לאדם להפקיר] אבכח חד בגרת מגלי ותפילי עליריסה ת״ל [לא לפקיר] ממונו אלא לצדון הנעשר מצות ע״ת [דנטנאה דנריין] אפקריה בגיה לאמוקי שנאה כפר ביה אמר ליה לך הימנה אלא לשמא דקונאה בריך הוא דהוא על ריסיך לא בעי למימר שלא החזיקו במצות תפילין מפני שיש רשעים שמראים עצמן כבשרים ומניחין תפלין ומרמין את הבריות ונשבע זה ומנעו הבשרים מלהניחם כי ישרים דרכי ה׳ וצדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם אלא ה״פ מפני מה לא החזיקו השלם לאוקם מניחין תפלין כל היום כשרים ולאמנין בעיניהן כי כן היה הדבר ראוי שמי ששם ה׳ נקרא עליו [תמיד שלא יחטא אלא] מפני הרמאים שהן רשעים ומניחין תפלין לרמות בהן השלם : ירושלמי רבי יוחנן היה לובשן אחר חלון ג׳ ימים לומר שהחולי ממרק מה עשה הסולם לכל עוביכי הרוקא לכל תחלוחייכי רבי יוחנן בן זכאי לא הוו תפלין זעיין מייה לא נקייה ולא בסיקוה וכן ר׳ אעזר תלמידו אחריו : גרסינן בפרק כל הבשר (דף קי) אי״ר יהודה חולי מעיין פטורין מן התפלין בשים ובנדים פטורין מן התפלין : מהוש דהוא ליה מצות עשה שהזמן גרמה ואף על גב דקיימא לן בר״ע דאמר לילה זמן תפלין מכל מקום שבה ויום עוב לאו זמן תפלין והוה ליה זמן גרמה ובירושלמי מסמע אפילו לאחר לאיה ליה לילה שבת וי״ט זמן תפלין אפילו הכי בשים ובנדים פטורין דדרים ליה מקרא דקאמר בשים מניין ת״ל ולמדתם אותם את בניכם בנדים מנין ת״ל שמע ישראל ה׳ אלהינו ה׳ אחד מי שאין לו אלא אחד ינא זה שים לו אחון אחר ובגדים׳ בתכילתא למען תהיה תורת ה׳ בפיך לפי שנאמר והיה לך לאות על יד ידך שומע אני אף הבשים בשמע והדין נותן הואיל ומצוה מצה עשה ותפלין מצות לא תעשה אם לאדם לעוזה שהוכנה בנשים ובעבדי יכול אפי׳ בתפלין כן ת״ל למען תהיה תורת ה׳ בפיך לא אמרתי אלא למי שחייב בתלמוד תורה ולזכרון בין עיניך מכאן אמרו המניח תפלין בקורקע בתורה והקורקע בתורה פטור מן התפלין ור׳ שמעון בן אבי בתב בתשובה וליתא לבך ברייתא דבא דבנן קשיטי לקורקע אומנותן ומניחין תפלין ומברכין עליהן ואי לאו דחובה היא לא הוו מברכין ובתב בעל העיטור ומסקבדא לן דהקורקע בתורה קאמר ולא בתלמוד ואינהו בגמרא עבקי׳ : אבי׳ חייב בכל המצות האמורות בתורה חוץ מן התפלין שנא׳ בהן פאר מדבר אמר רחמנא ליהוקל פאתך הנוגע עליך אלא הוא דמחייב׳ כולי עלמא פטירי והוקא ביום ראשון אבל אחר יומי חייב כיון שהגיה שב אינו חולץ אבי׳ בפני פנים הדשות : ובתב גאון ע׳ נאם דאבלות עהיקתא הוא נתפלין וכן מנהג בשתי ישיבות : גרסי׳ בפ״ב דסוכה (דף כה) ת״ר תקן ומוזגיהן וכל בני הובה פטורין מן התפלה ומן התפלין וחייבין בקריאת שמע מבוה ר׳ שלא אמרו מוזגיהן וכל בני הובה חייבין והתקן פטור :

תניא ר׳ חגיגא בן עקיבא אומר נותני ספרים תפלין ומזוזות הן ובוריהן וקברי תבריהן וכן הבוסקין בשלא׳ שמים לאיהויי מונר הבלא פטורין מן התפלה ומן התפלין ומקריה שמע ומכל מצות האמורות בתורה לקיים דברי ר׳ יוסי הגלילי שהיה אומר הבוסה בעלו׳ פטור מן העבה: ירושל׳ בשלבי מגילה תפלין ומזוזה מי קודם שמוא אמר מזוזה קודמ׳ רב הונא אמר תפלין קודמין מ״ט דרב הונא שבן מוהגין בספרבי ומים והולכי מדברות ומסתברא דהילכתא כרב הונא דמלה דעופה עדיף ונם מפרש הלמודא עכמא אמא תביב ליה עיקר : כתוב בסיפוא ראה לא תכסה לאחוקי תפלין אלא מאן דקרי בתורה בנביאים ובכתובים בתורה בספר בראשית בנביאים בספר שמואל בנקונני׳ בספר מלכים וכו׳ בשאבקה

לפנים בפרק הקבלת : תניא הקבלה אין לה בדיקה ואינה ניקחת אלא מן הסופרים

בפרים

ולא צר ביה כיון לליכא הומנה ומעשה לאו קשיים קושה היא וסרי לקשר ולהה נו מעות : תחת מרגלותיו כיון כר לכסם ונקוד כיים שלכם : מאי שעמה סרי יכול לסולקם מן הבית או להריחוקם ממעטו ולא יהיה בזיון כל כך : נעוריגהו וכו' לשמרם יוקר עוב : שלא כנגד ראשו כדי שלא יתפעמו התפלין מעובר הרחם : ר' שגיל הוה ובודאי אשתו היה ממון : בביסתיה שסיו התפילין בנים שלהם והלא הנים ביתו : בעצמו אין ירחת מלבו' שמים עליו שאמר בפה ואינו עושה : קורה בלא מנחה כלומר אין הפלתו מקובלת : עובר בח' עשה לפי שנתרבע' מקומות הוכר בתורה בתרבע פרשיות שבתפלין עשה שבזרוע ועשה שבראש שהן שמונה : בה' עשה ועשו לכם ציצית ונתנו על ציצית והיה לכם לציצית [ורתי' אותו] בדילים תעשה לך : בה' עשה אחד בפרש' שמע ואחד בפרש' והיה אם שמוע :

סליקו להו הלכות תפילין

ולא צר ביה צר ביה ולא אזמניה שרי למיצר ביה זוזי מאי טעמא הזמנה לאו מילתא היא וכן הלכתא בעא מיניה רב יוסף בר נתוניא מרב יהודה מהו שיניח אדם תפלין תחת מראשותיו תחת מרגלותיו לא קא מיבעיא לי דביון דבזיון הוא אסיר לא כי קא מיבעי לי תחת מראשותיו מאי אמר ליה רבי אמר שמואל מותר ואפילו אשתו עמו וכן הלכתא מאי טעמא נטירינהו טפי עדיף והיכן מניחן אמר רבי ירמיה בין כר לכסת שלא כנגד מראשותיו אמר רב המנונא בריה דרב יוסף יומא חד הוה קאימנא קמא דרבא ואמר לי זיל אייתי לי תפילין ואתאי ואשכחינהו בין כר לכסת שלא כנגד ראשו הוה ידענא דהרהוא יומא יום טבילה הוה ולאנגמרן הלכה למעשה הוא דבעא אמר ר' חנינא אני ספרים ומזוזות יש להן בדיקה וטיקתה מכל מקום תפילין יש להן בדיקה ואינן נקחין אלא מן המומחה פרש"י תפילין יש להן בדיקה אדם יכול לבדקן בחסרות ויתרו אבל מן המומחה פרש"י מודעא שריכין עבור לשמה ספרים ומזוזות נקחין מכל אדם אלא בשנין הרו עיבור לשמה וקשה לכפרק הניחין ואמרי' דם"ק נמי עיבור לשמה ואיפשר דמפרש הן הרא נשאר ספרים והוחק הוא הילכך נראה לפרש דלעיבור שלא לשמה לא חיישינן דהכל בקיאין בזה והא לאין תפלין נקחין אלא מן המומחה היינו הנקי בחסרות ויתרום לחייבו' שמא יתעצל בבדיקתן ושורה הוא לו לכסיר הקמיר ולחזור ולקרען והא דתני' בפ' בתר' דעירובין (קף לו) הלוקח תפלין מן הסוק בודקן אחת אחת הקם כשלקחן בדיעבד' אלא מן המומחה ובכי תניא בתוספתא' ע"ז אין לוקחין הפלין אלא מן המומחה מי שלקח ממי שאינו מומחה ומצא ביהו שנים לו שלשה ממדיס בודק ממנו תפלה אחת של ראש לו של יד נגמר הדאשון ובן בב' וכן בשליסי ובן ברביעי והא דתנן המוצ' תפלין מכניסין זוג זוג אף על פי שלא בדקן משמ' בבור תפלין החיצון ת"ל מונח תפלין שהנו שנטלו מאת' שהיה מניחן ומסתפק בדקן וכן אמרו בפר' אלו מציאות (קף כע) שם אף המיה ומניחן ואין צריך לבדקן: שנינו במכילת' נאמ' כאן ומימה

וגאמר לכלן ימים הרבה נאולהו מה ימים האמור לכלן אינו פחות מי"ב הדם אף ימימה האמור כאן אינו פחות מי"ב הדם מגיד שצריך לבדוק אחד לי"ב הדם דברי ספרים ומזוזות יש להן בדיקה וטיקתה מכל מקום תפילין יש להן בדיקה ואינן נקחין אלא מן המומחה פרש"י תפילין יש להן בדיקה אדם יכול לבדקן בחסרות ויתרו אבל מן המומחה פרש"י מודעא שריכין לבדקן בחסרות ויתרו אבל מן המומחה הוא דלא נקחין אלא מן המומחה דמעלה הוא לבדקן בחסרות ויתרו אבל מן המומחה אבל אם יכול

מיתרא ס"ם דיסלך ד"ם תתאי • ד"ד ת"ק דהקשה חית דלא לחנו כ"ה דידקה ג"ג תתאי • ס"ם
דלטוטפות ה"ה תני • סטטנו ג"ן ס"ע דשתים ט"ט ד"ט דלטוטפות ד"נסמך ז"ז דמזוזות ב"ב
ן דהתרן ג"ג תתאי • תחר רבא כל תפלין בלא כריכי כתבי תחזוקת מסילי וכני מזוזי מ"ר
הכא סייגו תנין נדוניס מכל תנין קטיסתה לו לזכירה סטטנו גן הלא בכל מקום סי
המזוזי לריכן תנין קטנ' כרתי' כפ' כקתן רבה וכנא' דיקן לא הזכרו כלל אי התנין
מסתכר כלל לתפסל תפלין בסגיל אי התנין • הלרבה דכרים ס"ם כ"מזוזא רבה אין לא
עליה כדכרי"ל לעיל • והרמב"ם ז"ל לא פתחם בספרו חדבתב אחרי • ומריך ליזבר
על המזוזות ויכן כתו דיינן זקיפות על המזוזות כתו שהן כתובו בסם תור ואי הן כתיבות
מבחרבע פרשיות הללו • פרשה ראשונה יש בה מזוז אחת בלבד סביה מם פתוחים בל
ועליה מלשה מיינן • פרשה שניה יש בה חמשה מזוזי ובמזוזות אחרן הן הא ועל כל מ"ח
תרב"ל דיינן והן ה"ל ואתב והא הראשונה ואחרונה כל כי הקשה והם אל ויהרוג והם אל
פרשת שלישי יש בה חמשה מזוזי ואי הן קוף אל ובקוף יש עליה מלשה מיינן ויקן
ובקרתם יש עליה מלשה מיינן ושית שית פה אל ולטוטפו אל כל אות אחת מלשה מ
מיינן • פרשה רביעי יש בה חמש מזוזי ואי הן פה אל והסמך יש עליה מלשה מיינן ל
והסמך יש עליה מיין אחת ו"ט פ"ט אל לטוטפו • אל כל אחד מ"מלשתן מרבע מיינן כל
המזוזיו אם שברה ואם לא פשה הנתן מן הוסיף ונרע כהן לא פסל • הלכך טוב
כונן כי מין פסול ואינו כתוב ולא בנרעין • ואי הן חסרות ויתרו שכתב הרמבם הלכה
קדם לי כל כבור מלא • וכזור מלא • בחוק חסר הוליא מלא • יבלי חסר ואי • יכיולך מלא
והמחרי חסר • והיכזוב מלא • לאבתיך חסר ואי • העבדה חסר • מלא חבר הבריש
מכות מלא שאר חסר נבלך חסר בעבור מלא לאות מלא • ולזכרון מלא שיכך מלא
מלא הוליכך חסר יד הוזקה חסר לעזרה מלא • פרשה שנייה ואי יבחר חסר לבבין
חסר ואם אחר חסר כבור מלא בחוק חסר הוליאנו מלא ויחרוב חסר כבור מלא תבב
ועד בכו מלא וזכ חסר וכל כבור מלא • לאות מלא ידבה כתוב בהא ולטוטפת חבר
מחרוכה עיניכם מלא הוליאנו מלא יד ואי • פרשה שלישי מלך חסר לבניך מלא בביתך
יד שנייה ובקומך מלא לאות מלא יד חסר לבשבת חסר שני ואין עיניך מלא מזוז
ו רשמנה בתיך חסר יד שנייה ובשעריך מלא • פרשת רביעי והיה אם חסר
בוחו ירה מלא ואלקים מלא ויתרבך חסר ואו ובתחומיכם מלא יבולה מלא הטבה חסר
חסר אתם חסר לאות מלא לטוטפת חסר ואו מחרוכה עיניכם מלא אתם חסר בביתך
יד שנייה ובקומך מלא מזוז מלא ביתך חסר יד שנייה ובשעריך מלא לאבתיכם חסר שני ואין
ובלטוטפות מסלשי מלא עליו ר"ת ואחר אם הוא חסר שני ואין
ואחר שיכתב הפרשיו כ"ם ונם ויזיינם יקראם שיהם כבחינת דקדוק ויבלו כל מ"
טולה מכות • לתחלה כראחרי עבי הזוזה כתרבה מחחר כלפי אחש ויכריך
פרשה ופרש"ם סטר"ם של בחרה שהרים יש מבחרכין על כל פרשה קלקפקן קות פ"שיהל
הבי וכ"כ בסלשה רבה ויכריך עליה קילפה מו שילמה וכ"כ הרחב"ם שיכריך
בחטלי והבית שאין בכלל מחוכה בבריש המשבכין בתפלין הבית הוא לחבר הבריל
תשבב ובנרם ובכתם לא נהנו לכרוך עליה לא מבטלת הלא קלף לא כרכין שבתקפה
ובירוש רפ"ק אחרי הלבה לא מחם חסיני ואחבי כ. ורו כתבו בדרו מסרבע ובקבה ורבה
בעבר ותולין בחטלי ודוכקין בדבק ותפרין בנידין ובתב ה"ר כריך בעל התוספות
ראיה ומם לטלו חטלי מו לכרוך קלף על הפרשיו דלא מיירי בהכי לא מיירי בשם
בקלף ולאחר שיעשו חטלי מו קלף על הקרע ודיביקו בדבק ובקומבה בחם שיכריך
נבי קדם של ס"ת ואחר שיכרין שבר הבבי ובבינסבה לבית פרש קדם מיתין הקורא
מחל המנה בבי ראשון שתחי קבוקה הפרשה בגון שתחמידין ס"ם בהיבל ובבי שבתבו
לו פרש ואיה כי יבחר ובבי הבנשי פרש שתם ובבי הרבינו שהוא בית חיצון פרש הר
אם שתים ואיה סדר הנתן בבתי לרש"ל אבל לר"ת ואי אם שתים בבי הבנשי ואחת בשם
ואי נם לר"ת כריך לבתבן בסדר שהן בתוכן בתורה בתחבן בתבלתין בד' תקומו אמר
פרש תפלין כו ואי הן קדם ואיה בי יבחר שתם ואיה אם שתים בתבן בסדרן
שלא בסדרן ינגנו הילבך בתפלין של יד שהן בתוכן בקלף ס"ו יבים חלק לפרשה שנייה
ואיה אם שתים ויבתוב פרשה רביעי שהיא שתים ואח"כ יבתוב ואיה אם שתים שלשה
שהיה ואחר שהבנשן בבתים ובבתים ובבתים שהיה לחם שור דשים הבתים שהיה לכך בבתים
בבתים ויעשה מרובע ואיה הקורא תיתר ואחרתו שור שלמו ויעשה נם המשבחת
המשבחת תבני בדברן כדי שיהא • ביבר ריבוע המיתורה • הנשאר בתחבב הוא מבלי
משבחת שהבנשן בו הרבותות ויש שהביאו שיר אחר חזק ושושן מתבו התיתורה מבר
ביאתרי לתעלה ואחר שיעשה התיתורה מרובע בריבוע אבשן יחבור לוחם בגדי בחבר
טהרה תבירה מרובעת ויעשה שלם תבירו בבל בד שיהיו בין הבל שני עשה תבירו ואם
התבירה יהא סובב מחבי רוחות ויעבור חוט התבירה בין בל בית ואי אם בסבר מאבל
בשלשה מקומות כריך לתבור בשם אחר ואח"כ יבנים הרבועה בתוך המשבחת ועשה בר
של תפלין ויחדוה הרבועה סביב ראשו ויבנון שיהא קבר של תפלין בבוכה הראש לא מבחר
בבוחר ויעשה הקבר בחין דלת ורוחה הרבועה לוחם פחו מבורך בעורים ואחרן אל
ימין עד הבטבר ובל לד אחל עד החוב ים לוחרים של בד ימין עד התילה ובל בד שמאל
הבטבו אם בחת לא בבל • **ובתפלין** של יד יעשה דבוס אל עבן אחד הרבו בפי הר
הפרשיו דיקה שור דק מבבה לרבעים בהר ואם חבבל ובבה ובבר שיהא מעובר לשחה אחרבה
ואחרבו פתי ובתבו על הדבוס עד שיתבבב ואח"כ יוביא הדבוס ויבאר הבי שבאר הבי
ד' פרשיו בקלף אחד קדם ואיה כי יבחר שתם ואי אם שתים אבל ובר"ם בריבוע בלבד
ואיה אם שתים חלק עד שיבתוב פרשה שתם שהיא הד אחת כי יבתוב פרש ואיה אם שתים
פרשה שנייה בבינבן בתיבתן בסדר שהן בתובות בתורה ובתבו לבתבן בבבו שיהן בבו
פרשה ויבריך ד' פרשיו בתלתן בתלתן ובריך עליהן שבר בל בתחה שהרוה ים שבתבן
לכרוך עליהן קלף ולדברי הרמב"ם חטלי ובתבן לבי ובתבו לבעבר עור אל הבי לרוח
הרוש ואותיות ואיה בו מעבדות בתחילו הלא נהיה לו בשבדת בתפלין שיבבבר הראש
יד בתו תיתורה בתעלי והסוברי בתבו בן לבי שהתפלין של יד ג"ו והה וקרה ותיתורן אחר
תחת הבנדים ותתבלבלן ובבמדן ותחקלקלין בל הן הבעיר בבוש זה עליהן לחזקן
בבפלים בבך תמוס בית הראשון שהיו בוחה לת הרוחר בדברסין לעל ובוסה בתיתורה
ומעבדתה תעבר הבי מו מעבר אחר בדר' שמוס לתפלין של הראש תרוכבי בתבירן ובבבבן
ובמבין בתיתורו ובבוס הרבועה בבבבדתה ויעשה קבר שהתה הרבועה שוברת בו בבבבן
בדרוש ובבוס הרבועה אבל הקבר ישבה קבר קטן בבבר יוד לחבלי מותיו שבי בו בבבבן
בבוס הרבועה אבל הקבר בבמדת יוד ואחרך הרבוע בדי בתבנים עד אבבב ברבה ובבו בבבבן
אבבבו ב בבתים • **ובשמניה** התפלין מבבה בל יד תחלה ואחרך להבים ואחרבן
ראשו בלא בבבה ואם בח בבתים אחבי לעבות אחן שיהא אמי רבה אם בבבה אחרבה אם בבבה אחרבן
בבבב בבבבב בבבבן בבבבן בבבבן

ורבנן לילה לא זמן ציצית והוי מצות עשה שלא הזמן גרמא ונשים חייבות בה: הלי אחר תכנם בה מלי דרש ניה לדרשות נשים סומא לא לישרייך דהשתא בסות לילה חייב בסות סומא לא כל שכן דישנה ברחייה אצל אחרים: ולא שלש דעלי' בת שלש פטור: מאחר מריבוי דאחר: גר מצות שבולן

הלכות ציצית

נימקי יוסף

ארבע ולא שלש כשם לעולי' ארבע קרנו' חייב בציצית אבל אם אין לו אלא שלשה קרנות פטור מן הציצי' נפקא ליה מאחר שלא היה צריך לומר הנשה אלא לרבות בסות סומא: תרגע

רמב"ם תנו רבנן °הכל חייבין בציצית כהנים לויים וישראל גרים ועבדים משוחררין ר' שמעון פטר לבנשי' מפני שמצו' עשה שהזמן גרמה הוא ונשים פטורו' וקיימא לן כר' שמעון (א) מאי טעמא דרבי שמעון דתניא וראיתם אותו פרט לבסות לילה אתה אומר פרט לבסות ליל' או אינו אא פרט לבסו' סומא כשהו' אומר אשר תבשה בה הרי בסות סומא אמור ומה אני מקיים וראי' אותו פרט לבסות ליל' ומה ראית לרבו' בסות סומא ולהוציא °בסות לילה מרבה אני בסות סומא שישב' בראיה אצל אחרים ומוציא אני בסות לילה שאינה בראיה אצל אחרים ורבנן האי אשר תבסה בה מאי עבדי ליה מבעי ליה לכדתניא על ארבע כנפות בסותך ארבע ולא שלש אתה אומר ארבע ולא שלש או אינו אא ארבע ולא חמש כשהוא אומר אשר תבסה בה הרי בעלת חמש אמו' מה אני מקיים ארבע ארבע ולא שלש ומה ראית לרבות בת חמש ולהוציא בת שלש מרבה אני בת חמש שבכלל חמש ארבע ומוציא אני בעלת שלש שאין בכלל שלש ארבע ואיך נפקא ליה מאשר ארבע

סומא אמור ומה אני מקיים וראי' אותו פרט לבסות ליל' או אינו אא פרט לבסו' סומא כשהו' אומר אשר תבשה בה הרי בסות סומא ולהוציא °בסות לילה מרבה אני בסות סומא שישב' בראיה אצל אחרים ומוציא אני בסות לילה שאינה בראיה אצל אחרים ורבנן האי אשר תבסה בה מאי עבדי ליה לכדתניא על ארבע כנפות בסותך ארבע ולא שלש אתה אומר ארבע ולא שלש או אינו אא ארבע ולא חמש כשהוא אומר אשר תבסה בה הרי בעלת חמש אמו' מה אני מקיים ארבע ארבע ולא שלש ומה ראית לרבות בת חמש ולהוציא בת שלש מרבה אני בת חמש שבכלל חמש ארבע ומוציא אני בעלת שלש שאין בכלל שלש ארבע ואיך נפקא ליה מאשר ארבע

בפרק היה קורא (דף יג) למה קדמה והיה אם שמוע נוהג בין ביום בין בלילה ויאמר אינו נוהג אלא ביום: ועוד קשה אם אמר רב יוסף כמה מצלינן הא שמעתתא דבי אתא רב שמואל בר יהודה אמר אמרי במערבא דבר ל בני ישראל ואמרת אליהם אני ה' אלהיכם אמר מי היו אומרים בתחלה פרשת ציצית (ובמרה) בערת והדלנין כל מצות ציצית לפי שאינם נוהגות בלילה אמר תנאי הילכך אתחולי מתחלינן בדמתחלי במערבא ובין דמתחלינן מגמר נמי נמרינן דהא אמר רב אם תתחיל בומר אלמא דכל האומרו אין סברי אמן דבין לומר פרש' ציצית בערב ולא ק"ל כרבי יהודה דרמא הבלתא לפרזומא לאינם ניקוב: פרט לבסות לילה היה אומר דנינו אם הא דקאמר הכא פרט לבסות לילה היינו בסות המיוחד לילה אבל בסות המיוחד ליום אין בו משום כלאים אפילו אם לובשו בלילה והקדק זה מדקאמר בפרק התכלת (דף מ) אמר ר' ורמ"ח אמר רב מתנה אמר שמואל הכלת אין בו משום כלאים ואפי' בעלית פעורה ומסיק דהתי עלית פעורה מיירי בהעיל למועלת והקדק דבנינו אם מדקאמר ואפי' ולא קאמר אפי' בלא ואו משמע דבלא עלית פעור אינעריך לאשמועינן דהכלת אין בו משום כלאים כי הניא דבפרק טרף בקלפי (דף מו) אמר רבי אמור משום בר קפרא תומר היה ר"מ מיבורי עולם חול שניבוחרו עושה לה מערכה וסודרן ואפי' בשבת ומוכח התם מדקאמר ואפי' בשבת דקרבי מילי אלא לאשמועינן וכבת נמי אלא לאשמועינן דאין בהם משום כלאים אפילו בלילה ואף על גב דלאו זמן ציצית הוא דלגמרי אתיר הכתוב כלאים בציצית ואין בו משום כלאים בכל אפי' לגופו בלילה וכן משמע מהא דקאמר בבי סדין בציצית בזרם משום בסות בלילה ולא קאמר בזרם שמא יתבסה בו בלילה וכן אמרינן בפרק התכלת (דף מד) דציצית שאולה חייבת בציצית מבלשים יום ואילך משום דגרתיה בטלו ואשתרי נה כלאים אף על גב דפשורה מדאורייתא אלא כיון דהוקרה אצל בעל הציצית וכספרי תניא אם היתה מיוחדת ליום ולילה חייבת בציצית ושל תניא התם רבי יהודה בן בבא אומר ביחוד בעלי חכמים בסות אשה מן הציצית אלא פטורים בבגלה מתבסה בה הילכך נראה לכלאים בציצית שרי בעלית אל איש בין לאיש בין לאשה בין ביום בין בלילה ואפי' הכי חשוב מצות עשה שהזמן גרמא כיון לבסות לילה פטור ומוד דעלית אל יום נמי אם נבסה בלילה שרי ולא מיחייב אבל אם יראה ליה דהני קרי שמיני אחרני דלשמייה קמא המקבעה בלילה בבסות יום חייב לברך מלבד מצבה דהוי מצות עשה שהזמן גרמא אבל אם יראה ליה דהני קרי שמיני אחרני דלשמייה קמא המקבעה בלילה בבסות יום אין מברכין עליו בלילה מדקאמר אשה נבסה בלילה אינו חייב לברך עד היום: וראיתי באשכנז לפני יום הכפורים כשאשמיטין באשמורת שלישית נצר בעלית אל אחר כדי ליפטר מן הברכה מצות עשה עליה שאולה אשה המסבקת להו בעלית אינו אלו אם צריך לברך אם לאו ונראה לי דבשנוי קמא דלי היכי דבסו' לילה פטור אפי' ביום הכי נמי בסות יום חייב בלילה וכן כתב בספר המצות שרי"נצא היה מברך בלילי יום הכפורים בשהיה מתבטל בעלית ולא מבשמ' בירושלמי דפרק קמא דקידושין דקאמר אמר לבור"ם אי אתם מודים לי שהיא מצות עשה שהזמן גרמא הלינן טעמא דהזמן גרמא בבסות לילה משמע הא בסות יום חייב אף בלילה ומה שמתבטלין באשכנז בעלית אל אחר כדי ליפטר מן הברכה מצות עליה שאולה נראה לי שטושין הם דהא דעליה שאולה פטורה מן הציצית היינו האוהל מחברו עליה שאינה שבת אלאים יום פטור מלהעיל בה לציאת בתנור בגדים תעשה לך על ארבע כנפות בסותך אבל בבסות שאינה שלך לא חייבה תורה לעשות בגדים אבל האוהל מחברו עליה מצוה לך ברוך ובן מצאתי בשבת בעל הערוך ז"ל ולמאי דפרים' שבלאים בציצית מותרין אף אבלה מיקרי לך הא דאמרינן בפרק התכלת (דף מג) בני הכנים נהי דאיסרי אלאים בגדיהן בגדיהן עבוד' אלא בגדיהן תעשה לך אלא אם תאבד בגדים אעפ"ר ראמנא דבני הא גוזא אלבם ומשמע דכל לבישה התירה תורה בין ביום בין בלילה אבל אם לבישה אלא עבודה לא הותרה מבולם ועוד אלאים בציצית הותר בעלית המיוחד לבישה שעיקרו עמוד הילכך כל זמן לבישתו הותר בין ביום בין בלילה אבל בני הכנים לא אסור אלא בבגדיהן לעבודה הילכך דוקא בגדיהן עבודה ארו ועוד היה אומר ר"ת דאף אלא בגדיהן עבודה ארו והכי קאמר נהי דאיסרי בגדיהן עבודה בלאמר בגדים המיוחדים לעבוד' אלא בגדיהן עבודה כגון בגדים שאין מיוחדים לעבודה כמו בגדי חול מי ארו וכן מוכח בתוס' דבלאים דקאמר בגדי כהונה ובגדי כהן גדול אין בהם משום כלאים בגדי כהן גדול שלא נהן לתגינה חייב במקדש בין לשרת בין אלא לשרת פטור [מכאן סתן ראיון לעבודה] אמת אין בהם משום כלאים אפי' אלא בשעת עבודה והא דאמרי' ביומא בפ"ג (דף סט) שהיו מקבלין אותן ומניחין אותן אחת אחת ואלו אחת אחת אשתין מתם משום כלאים היינו דוקא בהעבה אלא בדרך לבישה ובעמת המילקח דאלהי לבישה משום אלא ניקבה תורה לאלאים אבל דבשגגות עבודתו יפעבוד מיד ולא ישתהו עליו כלל הילכך כשהחיבה תורה לבישה לבגדי הוקר' אפי' אלא בשעת עבודה: כיבעי ליה לבדתניא על ארבע כנפות בסותך ד' ולא אלא וכו' והא דקנינא בסיפרי בפרשת ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם אף בעלי אלאים ובעלי אם ובעלי שבע ובעלי שמונה בתשעה ת"ל ד' על ד' בנפות יצאו בעלי אלאים ובעלי חמש ובעלי שבע ובעלי שמונה בתשעה ת"ל ד' בנפות יצאו בעלי אלאים ובעלי חמש ובעלי שבע ובעלי שמונה בתשעה ת"ל לא הכתי פירוש לו לא הכתי אלא על בגדי בגדיהם ה"ל שבכל הבגדים שיש לבגד אחרה תורה לעשות ציצית הן מעט הן הרבה ת"ל על ד' מנפות ונתמעטו מעט אחרנה נתמעטו בעלי אלאים שהוא בסול אף אם הטיל בן ד' ציצית אחרנה בנפות בעיבן ונילבא ונתמעטו בעלי ה' ויותר אין להטיל בכל הבגדים אלא בד' מן הבגדים:

תנן

ובקיימא לן כרבי שמעון: ומליקין מסא דרבי יהודה כרבי אליעזר שהיו תלמידיו מחבלין ממנו בבסות מפני אלא היה להם ציצית בבגדיהן וקאמר ואינהו סברו משום בסות לילה כי אף על גב דסדין חייב בציצית לא היו מניחין בו ציצית משום דילמא אתי לאתויי ציצית בבגדין שהוא בבסות לילה והוא פטור כר' שמעון והוי כלאי אלא במקום מצוה ומצטרף תלמוד הלי עשמא ולא נקט עשמי אחריני דמפר' במנחות משום אלא אילן אם משום בזרה שמא יקרב בסותו בתוך אלא אלא דהלכה' אלא הלכה' ועוד דאיה מפרק במה מדליקין (דף כו) מסא דקאמר בשמעתין דאלא אלא דאריך כי היכי דמרגינן אחר בגדים לבגדין עומאה ברגינהו נמי לבגדין ציצית מאחר הבגד ומשני הוא מבגד ליה לרבו' בסות סומא והיינו בר' שמעון ולא קאמר לרבות בעלת חמש ברבנן: ועוד סתם ברייתא בכ"מ ק"מ דקדושין (דף לג) דקא חשיב ציצית בהדי עשה שהזמן גרמא ועוד דפ"ב דזבחים פליגי בה תנאי ומרבה חד בסות סומא מאחר הבסה ואידך מרבה ליה מאחר ולא קאמר דבבר כרבנן אלא דוחק להעמיד שיטה כרבי שמעון ועוד דאמרי' בברכות

חדושי אנשי שם

ד"ת א וא"ת אותלי לא דרשינן הכא כל דאתינהו בלא תלבשו אתנהו בגדילים דומיה דקדוש ביום ומ"ס אייבו ומשמ' בקיים דבסא דרשינן מכוונים כמוכנה דמרא ב"ש ומירן ר"מ ומשום דבקיים אמרינן אם אמרו לא אמרו אלא בלבד אמרינן אין בקיים לאמרם אלא לשנות שלחר עליון מתחתון ומתחתון עליון על דרך זה סרי זה בה לאחר ובמקום לאחר ולמ"ג מתבטלת אלא בלא חוטן עליון כמו דבסיס בלא חוטן אלא בקיים ראשון ליה אלא שוכי אחר אחר ולא תיקרי לחם אלא חוטין ראשון ראשון בקיים ס"ק דבמות מתרץ בזה:

ג' ד"ת

ושלחת אלון בה ר' בבמות בפורים ומה יש לם עוקר מתרבים ומחוסרת סברי יש לבל מתם לרבים ואינו משיל אלא לתרבים בכמו בלבד סברי בקורים לתרבים ר' ולא עוקר בדי לבטר מן הציצות לא עשה בלום סברי מתקום מתרך ומרי סוא בעלת חתם בבמות ומחיבת בבגדים ובן אם קבר בבגד הרבים לו מקבר בלום אחין בבגד מתבטל בקשרתו לו בקשרתו:

ד"ת א וא"ת אותלי לא דרשינן הכא כל דאתינהו בלא תלבשו אתנהו בגדילים דומיה דקדוש ביום ומ"ס אייבו ומשמ' בקיים דבסא דרשינן מכוונים כמוכנה דמרא ב"ש ומירן ר"מ ומשום דבקיים אמרינן אין בקיים לאמרם אלא לשנות שלחר עליון מתחתון ומתחתון עליון על דרך זה סרי זה בה לאחר ובמקום לאחר ולמ"ג מתבטלת אלא בלא חוטן עליון כמו דבסיס בלא חוטן אלא בקיים ראשון ליה אלא שוכי אחר אחר ולא תיקרי לחם אלא חוטין ראשון ראשון בקיים ס"ק דבמות מתרץ בזה:

ארבע ציציות מעכבות זו את זו ישכולן מצוה
אחת הן ר' ישמעא אומר ארבעתן ארבע מצו'
ולית הלכת כר' ישמעא דתכלת אינ' מעכבת
את הלבן והלבן אינה מעכבת את התכלת
[תניא] רבי יצחק אומר משום[ר' נתן שאמר]
ר' יוסי הגלילי שאמר משום ר' יוחנן בן נורי אין
לו תכלת מטיל לבן תניא היה רבי מאיר אומר
קשה עונש הלבן מעונש התכלת משל למלך
בשר ודם שאמר לעבדיו הביאו לי שני חותמו'
לאחד אמר לו הבא לי חותם של זהב ולאחד
אמר לו הבא לי חותם של טיט פשעו שניהם
ולא הביאו אי זה עונשו מרובה הוי אומר זה
של טיט תנו רבנן טלית שהקטן מתכסה בו
ראשו ורובו והגדול יוצא בו עראי חייבת אין
קטן מתכסה בו ראשו ורובו אע"פ שגדול יצא
בו עראי פטורה: תנו רבנן טלי כפולה חייבת
בציצית רבי שמעון פוטר ושוין שאם כפולה
ותפרה שחייב רבה בר רב הונא איקלע לבי
רבה בר רב יצחק חזייה דהוא מיכסי בטלית
כפולה ורמי ליה חוטי דתכלת אכפלי אפשיט
קם חיטי על רישיה אמר ליה [לאו] היינו כנף
דכתב רחמנא באורתא שרייה ואיכסי גרמא
אחרינ' אמר ליה מי סברת ציצית חובת גברא
הוא חובת טלית היא זיל רמי לי אמר רב טבי
בר ביסנא אמר שמואל כלי קופסא חייבת
בציצית אמר רבא ומודה שמואל
בזקן

רש"י

שכולן מצוה אחת הן הרבע דומקא למצו' אחת וכי רבי רחמנא בעל' חמש להעיל הרבע כנפות רבייה ולא להעיל הכנף המיסי דמצוה ציצית בארבע כנפות: ולר' ישמעל דאמר הרבעתה הרבע מצו' כל כנף מצוה לעצמו וכי רבי בעלם חמש להעיל לבולהו רביי' דכל חד מצוה בארבעה כנפות: התכלת אינה מעכבת את הלבן אף על גב דמצוה להעיל שני חוטי הכלת בהוך הציצים כדמפרש לקמן אפי' הכי אין זה מעכב את זה ואי עבוד הרבעתן לבן לו הכלת יצא: גדול שבשבט של לבן לפי שאינו מעיל ציצים: זה שאמר לו של שיט שפטר ולא הכיאו: שהקטן שהגיע לחינוך: טלית כפולה שהיתה תרוכה וכפלה לשתים: ור"ש פוטר שאם הקטנו נמצאו ציצית בתמניתה: שאם כפלה והפרה שהיינה דלא היפשוט: היפשוט נתפשט הטלי' והיו הציצים בתמניתה שהיו תרוכה בכפלים נקושתן וזיתה כפולה והכפל מונח על ראשו ושני ראשי הציצים למעה מתחריו ושני ציצותיו נקרעו' פתאח ושני ציצותיו בשני ראשי הכפל מקום שתורכו כלה וכשנתפשטה נמצאו שני ציצו' של כפל בתמניה הטלי' כנגד ראשו של רבה: לו היינו כנף דבתמניתן הן עומדין: מי סברי' חובת גברא הוא דכשהקיים מצוה ציצים בתחת מהן הקטר בתחריתי: חובת טלית הוא הטלית הכפולה חייבת בציצים: זיל רמי לה הסר תוכן ציצו' סהיו נכפל' והעל הה אחרו' ממונן: כלי קופסא עליהן הראשון לציצות חש"ם מתוחין ומקופלין בקופסא הוחיל ועומדין להתכסות בהו כתיר הכסה קרינן ביה: לכנוד

ר' מאיר

רבא

ר' יוסי

רש"י

רבה

רבא

רש"י

רבה

רבא

רש"י

רבה

רבא

בזקן שעשאה לכבודו שפטורה מאי טעמא אשר תבסה בה אמר רחמנא והאי לאו לכסויי עביד בההיא שעתא רמי ליה משו׳ לו׳ענ לרש חרף עשרו פירוש שעשאה לכבודו שעשאה לתכריכין שלו רב נחמן אשכחיה לרב אדא בר אהב׳ דרמי חיטי ומברך אשר קדשנו במצותיו וצונו לעשות ציצית אמר ליה מאי ציצית דשמעינא הכי אמר רב ציצית ׳אינה צריכה ברכה ושקרינן וטרינן ואסקינן דברהא פליגי מאן דאמר ציצית אינה צריכה ברכה קסבר הוצת

נוקן שעשאה לכבודו לתכריכין שלו ואע״פ שעכשו אוקה לפעמי׳ בחיין כיון שאין עיקר עשייתה לתכסויי מחיים הויא ליה ככסות לילה שהיא פטור׳ אף ביום לאפוקי כלי קופסא שעיקר עשייתן לתיכסויי בה מחיי׳: בההיא שעתא שמתרמי מוקנין שם ציצית והעלה הריעב״ח ז״ל שמנהג יפה הוא לתת ציצין׳ בתכריכין כיון שרגילין במצוה מחיים משום והלך לפניך צדקך וגו׳ וי״מ שיש במדרש שלכך נשמכה פרשת נסקל דפרשת ציצית לומר שהמת חייב בציצית: אמר רב ציצית אינה צריכ׳ ברכ׳ נתב הריטב״ח בתב רבינו ז״ל והלכת׳ כרבא דאמר אבר׳ הוא הא אם מברכין לעשות ולחי מיתה דשמואל הלכי קופסא ואין לנו לזוז מדברי רב אלפס ורמב״ן וכן הגאונ׳ ז״ל וגם הרב׳ מגדולי האחרונים ז״ל פסקו כן ומיהו ולאי קי״ל כתוספתא דברכו׳ לתני׳ העושה ציצית לפלמו אומר שהחיינו ואם לא אמר בשעת עשייה אומר בשעת בעיפה הראשונה דהכי הלכתא בלולב ובסוכה בדאיתא בדוכתייהו: ובכשיו נשאר לנו לבאר מעתה ציצית אם העשיתה מעכבת בו אם לאו ולפרש קצת לשון הברכה וכילה מברכין אותו והמציה ציצית ותקלין איזה מהם מקדים לפי שרבו בזה סברות המפרשים ז״ל ונאמר כי יש מן הראשונים ז״ל שאמרו כי אין מעתה עליה מתקיימת אלא בעשיתה הראש לבסות בו ראשו וגשלו אז ראוי כדכתיב אחר הכסה בה ולבריהם אין מצו׳ ציצית באלו העליונות הקטני׳ שנהגו ללבוש בדוב המלבוש ואין בראש כן ומה שהו מברכין להתעטף וכו׳ למנו׳ מן המובחר ואיפס׳ שהתלמוד מדבר לפי מנהגם שלא היו רגילין ללבוש טלית בת ארבע כנפו׳ אלא טלית גדול כדתמרינן עליה של תלמיד חכם צריך שיהא ברא׳ מתכתיו עמה אבל משורת הדין כל כסות של ארבע כנפות חייבת בציצית ויוצא בו ממצות ציצית אע״פ שאין בו לא ציטוי ולא עשוף דרחמנא

ריש״י

לכבודו לתכריכין: והיינו שעת כשלוכשין אותו למת: רמי לי׳ מטילין בו ציצית: משו׳ לוענ לרש דלמי לוענב כלומ׳ אוכטר לי׳ מן המצה: (ציצי׳ לשון ליצנו): אינה צריכה ברכה בשע׳ עשייתה: מוכח

אינרמוס חד וקאי לאיירך אינן מוטילין זה בלא זה ואין הלכה כר׳ ר׳ יוחנן בן נורי הוא דאליג עלי׳ וק״ל הלכה כר׳ מחנרו ולא מרבו ולא מסתבר דקאמר מלקיה דבני ר׳ חייא בפלוגתא דר׳ ורבנן אלא בכולי עלמא אתיא ו״מ לי אינרמוס אקראי ולא נשתייר בו אלא כל שהוא לרבי דסבירא ליה דמעכבין זה את זה אבל לרבי ומני חוטי תכלת מצה אחת הן ומוטיל הכלם אבל לרבנן דסברי דאין מעכבין זה את זה אם אין בו תכלת בין יש לו לבן צריך שיתן ד׳ חוטין פירוש אבי׳ הן ממין אחד אם נפסק חוט מעיקרו פסול דבין שנפסק מקום חטרו לגבוה לא נאמרו כי אם שלשה חוטין אבל אם נפסק [אפילו] כל אחד מהם נשתייר בהן כדי עגינה כשר ואם לא נאמרה אלא לגרדומין לא שיהא לבמרי ההיא דבני ר׳ חייא דבני ר׳ חייא אליבא דרבנן מגרסי לכל ד׳ חוטין כדי עגינה ר׳ חייא אבא דאמר רבא לא נאמרה אלא לגרדומין ואשתייר מקלתן ויוצא בו לרבא אליבא דר׳ אי אינרמוס חוטי תכלת לבמרי [ולא נשתייר ממנה כדי עגינה] ואשתייר חוטי לבן שלמים אז להכך [כשרים] ולא מייתי הא דבני ר׳ חייא אלא ללא נעי פוסק כתהלתן לומר כדאיתא ליה ולומר כדאיתא ליה והא דקאמר רב נפסק חוט מעיקרו פסול לאו דוקא מעיקרו אלא כל שלא נשא בו כדי עגינה נפסק עיקרו קרי ליה כיון שלא נשתייר בו כדי הכשר ומי׳ זה נראה עיקר דגרדומי תכלת דבני ר׳ חייא משמע לאינרמוס כל אחד בלבדן כי קרא לכל הציצית תכלת כדקאמר תכלת שבדך רוחה כשרה וכן רבי תכלת׳ לאינני דביתהו וכן משמע ליבא דגמרא דקאמר מאי טירי ומאי גרדומיו לאו טירין לאוסקוה מיניהו ואשתיור מיניהו גרדומי לאינרמוס אינרמוס אמת הגרדומין לכל ד׳ חוטי קאי וכן משמע דומיא דגרדומי אוזב דקאי אכל שלשה קאי אוזב הילכך אבי׳ אינרמוס כל שמונה חוטי ונשתייר בהן כדי עגינה כשר ואם יש אחילו בחוט אחד פחות מכדי עגינה פסול: וגרסינן הו אינשיא לבו כדי לענגן כולהו בהדי הדדי או דילמא כל חד וחד לחודיה קיימן ואזלינן לחומרא וכעי׳ כדי לענגן כלהו בהדי הדדי אלימי ולא מיענגי ואי הוו קעיני הוו מיענגי מאי אמר ליה רב אחא בריה דרב אחא לרב אשי כ״ש דמיענגי ואמר רבא שמע מינה צריך לקשר על כל חוליא וחוליא ס״ל לא צריך הא דאמרי בני ר׳ חייא גרדומי תכלת כשרים כיון דאיתקרי להו חוליא איתקרי לה כולהו מכלן משמע קלת דכדי עגינה דקאמר לעיל לא בעי שיהיה בעקיל כדי עגינה אלא אפילו נפסק כל הפקיל ונשתייר בגדיל כדי עגינה מדקאמר כיון דאיתקרי עילאי איתקרי כולהו דאי נשאר כדי עגינה בעקיל לא איתקרי הקשר: ורש״י נחק לפרש דרבא ליה דבר המצוה׳ דבעי כדי עגינה ולא משמע כן וכן בסיפרי אלקי בפרשת גדילים בד״א בתחלתה אבל בסייפא ובגרדומ׳ אפילו כל שהוא משמע דאינרדומ׳ אפילו כל שהוא משמע דאינרדומ׳ אפילו מלקן דבעי׳ דבר המצוה׳ דבעי׳ כדי עגינה ולא משמע כן וכן בסיפרי אלקי בפרשת גדילים בד״א בתחלתה אבל בסייפא ובג

חובת גברא הוא והוי' לה מצוה שאין עשיית גמר מלאכתה וכל מצוה שאין עשייתה גמר מלאכתה אין צריך לברך שהרי התפילין אין עשייתן גמר מלאכתן ואין צריך לברך לעשות תפילין ומאן דאמר ציצית צריכה ברכה קסב' ציצית חובת טלית היא והויא לה מצוה שעשייתה גמר מלאכתה וכל מצוה שעשיית גמר מלאכת' צריך לברך משעת עשיית' כמו המילה שעשייתה גמר מלאכתה וצריך לברך והלכתא כרב דאמר חובת גברא היא דהא אנן לא מברכינן לעשות ציצית הילכך הא דאמר שמואל כלי קיפסא חייבין בציצית ליתא ורבי אמר בעל הלכות ואיב מאן דאמ' הילכת' כשמואל דאמר חובת טלית היא ואנן כתבינן מאי דסבירא לן אמר רבא הא מילת אמרית' אנא ואיתמר במערבה משמיה דר' יוחנן כוותי היא של עור וכנפיה שר בגד פטיר היא של בגד וכנפיה של עור חייבת מאי טעמא עיקר בגד היא אמ' רב יהודה טלית שאילה כל שלשי' יום פטורה מן הציצית מכאן ואילך חייבת אמ' רבה אמר רב יהודה טלית שנקרעה חוץ לשלש יתפור תוך שלש לא יתפור תניא נמי הכי טלית שנקרע חוץ לשלש יתפו' תוך שלש ר' מאיר אומר (לא) יתפור והחכמי (א)אומרים' [לא] יתפור וישוין שלא יביא אפילו אמה על אמה ממקום אחר ותורה בה וישוין שמביא תכלת ממקו' אחר ותורה בה ורב' שלא תהא נפסקת איתמר רב אמ' אין מתירין מבגד לבגד ושמואל אמר מתירין מבגד לבגד רב אמר אין מדליקין מנר לנר ושמואל אמ' מדליקין מנר לנר רב אמר אין הלכה כר' שמעון בגרירה ושמואל אמר הלכה כרבי שמעון בגרירה אמר אביי כל

ני מצוה

דרחמנא בגדיכם וכסותך קאמר וכל מלבוש וכסות במשמע ובלבד שיהא לו בגדות ואי מיהו אשר תכסה בה היינו לאו לביסוי הגוף אלא עשיית הראש אלא לא לרבות כסות סומא אי בעלת ה' כדאמרן לעיל והרי אמר טלית שהקטן מתכסה בה ראשו ורוכו ובהול יוצא בה ראשי שהיא חייב' ומשתמש לתן בה לגהול כדי עשיית הראש וביסוי רוב גופו אלא ודאי כדאמרן ובן פשט המנהג בכל ישראל כי רובם אינם לבשים עלי גדולה ראשיו לעשות ושוטן טליתות קטני' שלובשן אותן שלא מיעטו מן ראיתם אותו אלא בסות לילה אי בסות סומא ולא בסות שחתם המקשרון ווו נראים ראויה בדורה וכן פסק הרב בעל הלכות ז"ל ואין לדרר בזה ומכל מקום מצוה מן המובחר שיהא כולו מעוטף במצוה ווו דרך ירא שמים לחבב המצוה וכל שכן מצות ציצית הקולה בנגד כל המצות ולא שיהא מעכב בלל ובאלו הטליתות הקטני' שנהגו אין מברכין להתעטף אלא נהגו לברך על מצות ציצית ואין לבטל המנהג: ונהגו גם כן לעשות המצוה מעומד: וכבר נשאלתי על המנין הקלין והמתעטף בטחריית אויה מקיים וראיה שראוי להקדי' מצות ציצית שבקולה בנגד כל המצו' ובוד שהיא הדירה יותר שנוהג' בין בהול בין בשבת בין בין' עוד וחדיר ובאיזו הדיר הדיר קוד' וכן מצאתי לרב רבינו יונה זצ"ל בספר הירחה וז"מ אותם שמתעטפים בטליתם ר"ת נמלה כיון שאין דרך להתעטף אלא לה' כל המלבושי' שנתנו מקצ' ריש' ברחוביהם מצות הקלין בתה לפניו תהלה ומברכין עליהם תהלה לפי שאין מעבירין על המצות ואפילו אותם שאין מהנין אלא בעלי' קצן ראוי ללבוש אותן על מלבושים לקיים בו יפה ולא תקורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם ובוד שהרי דומו אותו חכמים לאותם של עבד שמקניה בו רבו כשתכסה אותו ומוקר לאדם לייכנס בעלי' מצוייא

לביה הנם' ושוה גרביו שלא אסרו אלא הקלין שיש בהם משום קרחה ומריחון צוף נקי שלא יפיח בהם ושלא ייבן בהם והן בתב הגאון ז"ל ונראה לי ראיה גמורה לדבריהם מהא דאמרינן בנמרא דרב יהודה לא מברך על הציצית אלא בלפרא ואמרינן דאפי' כרבי דאמר בתפילין שכל זמן שמניחן מברך עליהן ה"ה לציצית אלא דרב יהודה בגרא בציעתא הוה ולא הוה שדי בגלויה מיניה בוליא יומא ש"מ שמוקר לעשות כל גרביו בשלים מצוייא אשם לא כן היה צריך לסלקו בשעשה

לגרביו והן המנהג פשוט ולמדנו מאותו מעשה שחייב אדם לברך על הציצית כל זמן שלובשו אותו מתעטף בו ואפי' אף פעמים ביום ואם נפלה עליהו שלא במקומן ואחר ולובשו ומתעטף בו יש אומרים שאינו צריך לחזור ולברך והן מנאתי בשם ה"ר יונה זל"ל הקל אבל מורי ז"ל היה אומר שאף בזו חוזר ומברך אם נפלה מרוב גופו [דה"ל היסח הדעת] ונרא' לי בדבריו מהאי עובדא דרב יהודה דאמרי לי' לתפלין ובתפלין אמרי' הכל זמן דמתעטפי בהו מברך והיינו הוקא בשעוקרן ממקום הנחתן ומחזירין למקומן והן פי' בקום ובן פי' ה"ר יונה בשם רבו ה"ר משה בר מיאזור ז"ל ובזמן הכן ה"ה לציצי' בגדיהן עליהן קשר הלך נגיה הנשמה בעליה בגדול חייב לחזור ולברך בדברי ה"ר ז"ל ושמעתי דקנבי רבנן ומן שלשים בעליה לפי שעה ל' יום דרך אדם להניח עליהו מטולמה אבל אחרים ולא יזכר מכאן ואילך נראים בשלו והל' יום בריך שיהו רטפין שלא החזירה בנתים בכלל כל זה מיסוד הריטב"א ז"ל: ומן לשלשה וכו' עליה שיש בו ציצית ונקרע הנגף סמוך לציצותיו אם הוא חוץ לשלשה יתפור שהרי לא נתבטל הציצית כיון שנשאר שיעור שלש להיות בנף הריטב"א שלשה על שלשה: תוך שלשה אם נקרע תוך שלשה בטל הציצית מיד שלא נשתייר בו שיעור בנף וכשחזור וחברו הוה ליה תכשה ולא אן המשיו ושוין אפילו למ"ד חוץ לשלשה יתפור לפי שלא נתבטל הנגף הכא מודה שלא יביא אפי' אמה ממקום אחר ויציה בעליתו אם היה מקום ציצית קיים ונקרע שאר רוב הטליתא דהוה ליה תכשה ולא אן המשיו ועל דרך זה נמצאת מפורש' בשם ר"ג בעמרם ז"ל וה"ר טוביה ז"ל וכן כ' הרב בעל הלכות ז"ל: וחכמים אומרים לא יתפור ואתיא דרב יהודה דרבנן דהלכתא כותיהו ודעת הרי"ף ז"ל ורוב הפוסקי' לפסוק כר' יהודה שלא הכא מופסקת אינו יודע אם כך הגיה הרי"ם ולא ראיתי בו שום פי' ב: אין מתירין ציצית שהוא בשלים של מצוה לעורך עליה אחר אפי' נתה ממנו ראיה ביה בזוי מצוה וכן מצר הנוכה לעורך נר מצוה כיון שלוקח למצותו:

טלית שאולה וכו' והך היודע מדרבנן הוא דמלאו רייס' פטור' לעול' בדדרבי' בפרק ראשון הגוז (ד' קלי) בסוכה ולא של אחרי' ומדרבנן הוא דחייב והוא מסוס דברי' כשלו לפי שאין דרך להשאיל יותר מל' יום והיינו דוקא בשאל טלית שאינה מצוייא אבל השואל מחברו טלית מצוייא כה יכרך לאחר: ברוך נ' לא יהפו' ופרס"ו ז"ל דחייבי' דלמ' פיים מידי מהוא בהפירה ויניחנו ויוסיף עליו חוטין לשם ציצי' ואינ' קנס' ולא מן הטעוי אבל הון לשלם לאו מקו' ציצים הוא ולפיר' זה יראה דעלי' של למר שנקרע הוך נ' מוכר להפור אלהיבא אלין דרך לקפור בחוטי למ' אלא בחוטי קנבי"ם ואינ' ראוי' לציצים ורב עמרם פיר' הון לנ' יקפור לכיון דאיה ביה שלש על שלש אינ ביה הוד' שלא ביה ציצים לא פער ליה לעלים: **ושוין** שלא יביא וכו' משום דכל כנפי בגדיה בעינן ונפיק וה לא היה בנגד זה נשתת עשייה: ושוין שמביא הכלת ממקום אחר והולה ביה פי' שמקיר ציצים מעלי' אחר והול' ביה ואין בוה משו' ולא מן הטעוי שהרי צריך לברוך ולתקן הציצים בנתחלה ובלבד שלא תהא מופסקת שיהו כל חוטיה שלמים:

אחרנים

רש"י

חוב' גבר' ועשיתם' הוא גמ' מצותי': וכנפי' של עור שנתקנו הריניה וחל' בהן עור: תוך לשלש למעלה מנ' אלבעות הכנף: יתפור ולא חיישי' דילמא פיים מידי מן חוט התפירה ויוסף עליו אחרנ חוטין לשם ציצי' ואיכא תעשה ולא מן הטעוי דהא תוך לנ' לא חזי לתלו' ציצי' כדאמרי' לקמן: תוך נ' דראוי להניח שם ציצים: לא יתקור דחיישינן לה דמירשנו: ממקו' אחר ונתעלי' אחר ויש בה הכלת והולה בה משום דעל כנפי בגדיהם בעינן ובנף זה לא היה מנגד זה נשתת עשייה: ושוין שמביא הכלת מקיר ציצים מעלי' אחרת והולה בה דהכא ליכא ולא מן הטעוי דהא צריך לחזור ולברכה ולתקנ' כאן בתחילה: ובלבד שלא תהא מופסקת שיהא כל חוטיה שלמי': אין מתירין ציצים מבגד לבגד ובסוף בריית דלעיל ושוין מוקי לה בדיעבד: אין מדליקין נר חנוכה מנר חנוכ' משום ניוויי מצוה כדמפרש בשבת (ד' כב): כל

לרגיו וכן המנהג פשוט ולמדנו מאותו מעשה שחייב אדם לברך על הציצית כל זמן שלובשו אותו מתעטף בו ואפי' אף פעמים ביום ואם נפלה עליהו שלא במקומן ואחר ולובשו ומתעטף בו יש אומרים שאינו צריך לחזור ולברך והן מנאתי בשם ה"ר יונה זל"ל הקל אבל מורי ז"ל היה אומר שאף בזו חוזר ומברך אם נפלה מרוב גופו [דה"ל היסח הדעת] ונרא' לי בדבריו מהאי עובדא דרב יהודה דאמרי לי' לתפלין ובתפלין אמרי' הכל זמן דמתעטפי בהו מברך והיינו הוקא בשעוקרן ממקום הנחתן ומחזירין למקומן והן פי' בקום ובן פי' ה"ר יונה בשם רבו ה"ר משה בר מיאזור ז"ל ובזמן הכן ה"ה לציצי' בגדיהן עליהן קשר הלך נגיה הנשמה בעליה בגדול חייב לחזור ולברך בדברי ה"ר ז"ל ושמעתי דקנבי רבנן ומן שלשים בעליה לפי שעה ל' יום דרך אדם להניח עליהו מטולמה אבל אחרים ולא יזכר מכאן ואילך נראים בשלו והל' יום בריך שיהו רטפין שלא החזירה בנתים בכלל כל זה מיסוד הריטב"א ז"ל: תוך שלשה אם נקרע תוך שלשה בטל הציצית מיד שלא נשתייר בו שיעור בנף וכשחזור וחברו הוה ליה תכשה ולא אן המשיו ושוין אפילו למ"ד חוץ לשלשה יתפור לפי שלא נתבטל הנגף הכא מודה שלא יביא אפי' אמה ממקום אחר ויציה בעליתו אם היה מקום ציצים קיים ונקרע שאר רוב הטליתא דהוה ליה תכשה ולא אן המשיו ועל דרך זה נמצאת מפורש' בשם ר"ג בעמרם ז"ל וה"ר טוביה ז"ל וכן כ' הרב בעל הלכות ז"ל: וחכמים אומרים לא יתפור ואתיא דרב יהודה דרבנן דהלכתא כותיהו ודעת הרי"ף ז"ל ורוב הפוסקי' לפסוק כר' יהודה שלא הכא מופסקת אינו יודע אם כך הגיה הרי"ם ולא ראיתי בו שום פי' ב: אין מתירין ציצים שהוא בשלים של מצוה לעורך עליה אחר אפי' נתה ממנו ראיה ביה בזוי מצוה וכן מצר הנוכה לעורך נר מצוה כיון שלוקח למצותו:

כל

עין משפט

נר מצוה

כל מילי דמר רבה בר נחמני הוה משמע שהלכה כשמואל: לבר מהני
הלכה דכיון דלצורך מצוה היא אין כאן ביטול אבל לצורך חול אסור בעוד
שהראשון זולק למצוה ולמיבך כתב ה"ר אשר ז"ל נספר המנהגות
שאסור להדליק מנרות של בית הכנסת בעוד שהולקין למצוה לצורך
דבר של חול אבל כשצריך לבנותן

בר פנות

מותר וכל בר של מצוה בין של שבת
בין של המוכה בין לצורך הלמוד
קורה בין לצורך חולה שיש בו
סכנה אז הוה דין אחד להם:

אין ציצית אלא בל שהוא מיוצר

בגרמטין כהלקמן והלכתא
דעני כתוך שלשה אצבעות מן הכנף
בין מן הצד בין מלמעל בסוף הכנף
כי ובתחיה הציצית מעלשה הון לבבל
ר"ב אצבעות מין גדיל ומנקוטיסיקנן
לקמן לעניי הקלה שלים גדיל ושני
שליטי מנף נמלא גדיל ל' אצבעות
ומנף ח' אצבעות ואסיקנא דאין
שיעור זה אלא למצה אבל למעלה
אין לו שיעור ויש שפירשו דלצורך
הטוען הוא שאין לו שיעור ומן
כיון דבולב אין לו שיעור למעל
לבולו אבל מנין הטוים שיעור יש
להם בין למעלה בין למטה ויהיו
הטוים אחר שנכללו לב' חוטין ויש
לבעלי הקבל דזה ענין בגדול ובמוק
ואסיקנא בגמרא דחוט של כרך
עולה למנין • קניא בספרי פחיל
הקלה עוני שור כשין פחילה אין לי
אלא הקלה לבן מנין אמרה תורה
הן הקלה והן לבן מה הקלה עוני
ושור אף לבן עוני ושור עד כאן
ולמדנו מתנו שאם אין החוטים
שוורים פסולה ולבן נהגו לעשות
נסו כל חוט וחוט קשר כדי שיעמד
בשוריהו ושיהו נראין בריר"ת ז"ל
בכל השורין בתחלתן יפה אע"פי
שנפרדה שוריהן ונעשו י"ו לא
מפסלי דהוו להו כגרזומי ציצית
וכתרם וכן פסק הר"ם בעל הלכות
ז"ל ונראה בריהם: עביד אדם
בלות שלא בגלן בלל הם ל"ל המצות
י"ז חוטין: ענין כדיקן אדם חוטין
שוזרין קודם שיכנים בנקב ומצוקן
שוזרין ומליף לה בספרי פחיל בכל
עוני ושור אין לי אלא הקלה לבן
מנין הרי אתה בן הוחיל ואמרה
תורה הן הקלה והן לבן מה הקלה
עוני ושור אף לבן עוני ושור: מן
המנין ממנין הה' חוטין: אלא אביה
להו מינבך מר בריה דרבינא עביד
כדיקן אמר רבה בר בר חנה אמר
רבי יאשיה דמן חוטא אמר שמואל
חוט של כרך שלה מן המנין. אמר רב אדא בר אבא אמ' רב נפסק
החוט שלהן פסולין ת"ר אין ציצית א"א ענף
וכן הוא אומר ויקחני בציצי ראשו אמר אביי
וצריך לפרודי כצוציתא

ארבעה בתוך ד' וכו' פי' ד' חוטין וכנים בתוך ג' אצבעות בכנף
העליון ומשולשה הציציה ד' אצבעות משמע שכל הציציה
גדיל וענף אינו אלא ד' אצבעות ורש"י פי' משולשה תלויה בכנף לבד
מן הגדיל ד' אצבעות ואז הוי הציצית שם אצבעות ור"ת פירש המשולשה
אגדיל אלא מלמטן המשלשל בכנפות
שהוא לשון גדיל וחיבור וכן מוכח
בספרי דתני לה אגדילים ולא
בפרשת ועשו להם ציצית דקניא
בפרשה כי אלא גדילים קעשה לך
למה נאמר לבי שבת ועשו להם ציצי
שומע אני יעשה חוט אחד בפני
עצמו ת"ל גדילים וכמה גדילים
נעשים אין גדיל פחות מג' חוטין
מדברי ב"ה ב"ש אומ' ל' חוטין של
תכלת וד' חוטין של לבן של ל' אצבע
אצבעות והלכה כדברי ב"ש אמאי
דגדיל ל' בעינן והכי נהגינן לעשות
ציצית י"ב אצבעות שלש גדיל ל'
אצבעות ושני שליטי ענף שמונה
אצבעו: גרס' בגמ' אמר רבה
בר חנה אמר רבי יאשיה דמן חוטא
אמר שמואל חוט של כרך שלה מן
המנין פירוש למנין שמונה חוטין
ושמה אחד מן החוטין לדוך וכורך
בו שניא שבעה: בני

רש"י

כל מילי דמר רבה: אצבע חוטין
מוכן בחוט הכנף וכופלן לשמנה:
משולשה תלויה הענף מן הגדיל
אצבע אשלשה שב"ה אומרי
שיהא [כל אחת] בחוטן אלשה
אצבעות [אחת מד'] משפת של
אצבעות ד' אלה הציעו כמדה גדול: שיש
בתשעה בחלב קשר: ותחת בחלבע
ואצבע בגדול והכל שיעור אחד:
בתוך ג' אצבעות כלומר אלא ירחיק
מן שפת הכנף יותר משלש אצבעו:
אין לבן ציצי אלא לבן יוצא ותלוי
ויוצא מן הכנף משהו: אין לו שיעור
למעלה הכא' דבני ליהו אלוך ויש
לו שיעור למטה המשולשה אצבע
בעינן אבל גיר מהבא לא והא
דקתני משהו הכא משהו מי מתקבל
גרמא: עביד אצבע חוטין:
ועייף להו כיה כופלן לשמונ' קולס
שיהלס בכנף: ומייל להו בגלימת
מבנים הכפל בנקב הכנף: ואביק
להו מינבך עונבן שחור ומבנים ב'
הראשון בתוך הכפל ותלויין בעניב
בעליה תביק לבן [בעניבה]: בעיבן
קמניא בנקב העליה והכי משמע ליה
גדילים שנים שני גדילין שהן ל'
חוטין ואחר כך טופלן לשמונה: עביד קמניא הדרים גדילים א
לרבות עוד שני גדילים שהן שמונה חוטין: דאינהו שיהסר לאחר
שהכניסן בעליה טופלן לשיהסר: כדיקן מבנים ד' חוטין ואח"כ כופלין
לשמונה: חוט של כרך אוהו חוט שכורך סביב ושם ממנו הגדיל עולה
מן המנין דה' חוטין שנמנו כמבן: מעיקרו להיותו נראה המחוב לעלי:
ואי אינרדומי אינרדומי שנכפסה קלה וגשתייר קלה: כדי לעונבן זה על
זה: אלמן קלה הציציות בכנף ואחר כך פסק ראשי חוטין שלהן כפולין
משום קטנה ולא מן הטעוי: וצריך לפרודי להפריד חוטי הציציה זה
מזה כצוציה: דאחר מתי כמו בלוריה: שלא נוהים שהנוקה לעשה ומרודה
לעולה:

עשאה

כל מילי דמר רבה בר נחמני הוה משמע שהלכה כשמואל: לבר מהני
הלכה דכיון דלצורך מצוה היא אין כאן ביטול אבל לצורך חול אסור בעוד
שהראשון דולק למצוה ולמיבך כתב ה"ר אשר ז"ל נספר המנהגות
שאסור להדליק מנרות של בית הכנסת בעוד שדולקין למצוה לצורך
דבר של חול אבל כשצריך לבנותן
מותר וכל בר של מצוה בין של שבת
בין של המוכה בין לצורך הלמוד
קורה בין לצורך חולה שיש בו
סכנה אז הוה דין אחד להם:

אין ציצית אלא בל שהוא מיוצר

בגרמטין כהלקמן והלכתא
דעני כתוך שלשה אצבעות מן הכנף
בין מן הצד בין מלמעל בסוף הכנף
כי ובתחיה הציצית מעלשה הון לבבל
ר"ב אצבעות מין גדיל ומנקוטיסיקנן
לקמן לעניי הקלה שלים גדיל ושני
שליטי מנף נמלא גדיל ל' אצבעות
ומנף ח' אצבעות ואסיקנא דאין
שיעור זה אלא למצה אבל למעלה
אין לו שיעור ויש שפירשו דלצורך
הטוען הוא שאין לו שיעור ומן
כיון דבולב אין לו שיעור למעל
לבולו אבל מנין הטוים שיעור יש
להם בין למעלה בין למטה ויהיו
הטוים אחר שנכללו לב' חוטין ויש
לבעלי הקבל דזה ענין בגדול ובמוק
ואסיקנא בגמרא דחוט של כרך
עולה למנין • קניא בספרי פחיל
הקלה עוני שור כשין פחילה אין לי
אלא הקלה לבן מנין אמרה תורה
הן הקלה והן לבן מה הקלה עוני
ושור אף לבן עוני ושור עד כאן
ולמדנו מתנו שאם אין החוטים
שוורים פסולה ולבן נהגו לעשות
נסו כל חוט וחוט קשר כדי שיעמד
בשוריהו ושיהו נראין בריר"ת ז"ל
בכל השורין בתחלתן יפה אע"פי
שנפרדה שוריהן ונעשו י"ו לא
מפסלי דהוו להו כגרזומי ציצית
וכתרם וכן פסק הר"ם בעל הלכות
ז"ל ונראה בריהם: עביד אדם
בלות שלא בגלן בלל הם ל"ל המצות
י"ז חוטין: ענין כדיקן אדם חוטין
שוזרין קודם שיכנים בנקב ומצוקן
שוזרין ומליף לה בספרי פחיל בכל
עוני ושור אין לי אלא הקלה לבן
מנין הרי אתה בן הוחיל ואמרה
תורה הן הקלה והן לבן מה הקלה
עוני ושור אף לבן עוני ושור: מן
המנין ממנין הה' חוטין: אלא אביה
להו מינבך מר בריה דרבינא עביד
כדיקן אמר רבה בר בר חנה אמר
רבי יאשיה דמן חוטא אמר שמואל
חוט של כרך שלה מן המנין. אמר רב אדא בר אבא אמ' רב נפסק
החוט שלהן פסולין ואי אינרדומי אינרדומי
ואישתיי מינייהו כדי לעונבן שפיר דמי וכישרין
גרסי בסוכ' פרק קמא תלאן ואח"כ פסק ראשי
חוטין שלהן פסולין ת"ר אין ציצית א"א ענף
וכן הוא אומר ויקחני בציצי ראשו אמר אביי
וצריך לפרודי כצוציתא

ארבעה בתוך ד' וכו' פי' ד' חוטין וכנים בתוך ג' אצבעות בכנף
העליון ומשולשה הציציה ד' אצבעות משמע שכל הציציה
גדיל וענף אינו אלא ד' אצבעות ורש"י פי' משולשה תלויה בכנף לבד
מן הגדיל ד' אצבעות ואז הוי הציצית שם אצבעות ור"ת פירש המשולשה
אגדיל אלא מלמטן המשלשל בכנפות
שהוא לשון גדיל וחיבור וכן מוכח
בספרי דתני לה אגדילים ולא
בפרשת ועשו להם ציצית דקניא
בפרשה כי אלא גדילים קעשה לך
למה נאמר לבי שבת ועשו להם ציצי
שומע אני יעשה חוט אחד בפני
עצמו ת"ל גדילים וכמה גדילים
נעשים אין גדיל פחות מג' חוטין
מדברי ב"ה ב"ש אומ' ל' חוטין של
תכלת וד' חוטין של לבן של ל' אצבע
אצבעות והלכה כדברי ב"ש אמאי
דגדיל ל' בעינן והכי נהגינן לעשות
ציצית י"ב אצבעות שלש גדיל ל'
אצבעות ושני שליטי ענף שמונה
אצבעו: גרס' בגמ' אמר רבה
בר חנה אמר רבי יאשיה דמן חוטא
אמר שמואל חוט של כרך שלה מן
המנין פירוש למנין שמונה חוטין
ושמה אחד מן החוטין לדוך וכורך
בו שניא שבעה: בני

רש"י

כל מילי דמר רבה: אצבע חוטין
מוכן בחוט הכנף וכופלן לשמונה:
משולשה תלויה הענף מן הגדיל
אצבע אשלשה שב"ה אומרי
שיהא [כל אחת] בחוטן אלשה
אצבעות [אחת מד'] משפת של
אצבעות ד' אלה הציעו כמדה גדול: שיש
בתשעה בחלב קשר: ותחת בחלבע
ואצבע בגדול והכל שיעור אחד:
בתוך ג' אצבעות כלומר אלא ירחיק
מן שפת הכנף יותר משלש אצבעו:
אין לבן ציצי אלא לבן יוצא ותלוי
ויוצא מן הכנף משהו: אין לו שיעור
למעלה הכא' דבני ליהו אלוך ויש
לו שיעור למטה המשולשה אצבע
בעינן אבל גיר מהבא לא והא
דקתני משהו הכא משהו מי מתקבל
גרמא: עביד אצבע חוטין:
ועייף להו כיה כופלן לשמונ' קולס
שיהלס בכנף: ומייל להו בגלימת
מבנים הכפל בנקב הכנף: ואביק
להו מינבך עונבן שחור ומבנים ב'
הראשון בתוך הכפל ותלויין בעניב
בעליה תביק לבן [בעניבה]: בעיבן
קמניא בנקב העליה והכי משמע ליה
גדילים שנים שני גדילין שהן ל'
חוטין ואחר כך טופלן לשמונה: עביד קמניא הדרים גדילים א
לרבות עוד שני גדילים שהן שמונה חוטין: דאינהו שיהסר לאחר
שהכניסן בעליה טופלן לשיהסר: כדיקן מבנים ד' חוטין ואח"כ כופלין
לשמונה: חוט של כרך אוהו חוט שכורך סביב ושם ממנו הגדיל עולה
מן המנין דה' חוטין שנמנו כמבן: מעיקרו להיותו נראה המחוב לעלי:
ואי אינרדומי אינרדומי שנכפסה קלה וגשתייר קלה: כדי לעונבן זה על
זה: אלמן קלה הציציות בכנף ואחר כך פסק ראשי חוטין שלהן כפולין
משום קטנה ולא מן הטעוי: וצריך לפרודי להפריד חוטי הציציה זה
מזה כצוציה: דאחר מתי כמו בלוריה: שלא נוהים שהנוקה לעשה ומרודה
לעולה:

עשאה

בני ישראל ולא הכותי משמע דוקא כותים משום דכתיב בני ישראל אבל אסור כשרה לעשות ציצית ולא תמרינן כל שאינו בלבישה אינו בעשיה דבני תקלין דוקא כות דרדשין הכי משום דכתיב וקשרתם והקשרתם ודרשינן כל שיש בו קשירה ישנו בעשייה: עשאה מן הקוים וכו' קוים היינו חוטין הקלעין בידים, ונולטין בפיק קוי' הדרך לקולען. נימין חוטין שיונלין מן הגב לתקן: גרדין חוטין שיונלין דבר רוח שפת מוליב אבל לבי בשפת הגבר: פסולה משום דנפיק תליה לגמרה: מן הסיסין קפיצ' של מטוה ולא נשוו לשם ציצית: הפורת לא יפחות מו' וגו' מרחה דוקא שכשם הכלה לוים לדקדק במנין החוליות שהתכלת ניכר בחוליות וחוטה לרקיע ולכן דומה לחוטר שבין רקיע לרקיע. אבל לחידת לית לן תכלת אין לדקדק במנין החוליות ומשלי עצמה כמו לן צריך לקשר על כל חוליה וחוליה בי הקשר הוא להכיר מנין החוליות: ולחמשה קשרי לא מלינו סמך לבימי הנמים היו עושין שנעה קשרי לכל הפחות בדלמרינן הטוחה לא יפחות מנ' ועל כל חוליה קשר: וחש נפרש שצריך לקשר על כל חוליה דקאמר היינו אחד של לבן ואחד של תכל' לא נמלא סמך לחמשה קשרים דקתלה קושר סמוך לכנף וכורך חוליה לבן וחוליה תכל' וקושר שני שנים ושוב לבן ותכלת וקושר שני שלשה ושוב לבן ותכל' וקושר שני ארבע ומשיים בלבן וקושר שני חמשה ורש"י פי' דהא דאמרי' דמעות ציצית שהולה בנגד כל המצו' דמינו עשאה לציצית בגיטערי ר"ן רמ"הושין וה' קשרים שני שני ר"ג ולמ"ב דציצי' נתי חסר יו"ד אבל הקי"ן בקנחומא אמר דנחד בתיב לציצית ולמד משלמ' הקרון הטלם יורדין ושה נוהג ר"ן לעשות שני קשרים סמוך לכנף ומשם כריכה ביניהם ושלשה בסוף בגדול ואין מוריידין ובכל קשר היה קושר שני קשרים בי אחד לא היה מקשיים ולא היה הטוב קשר ואין הטוב של הכרך היה עושה כל הקשרי וה אוחנה נהגו לעשות ארבעה חוטרין שבין המשה קשרים שוין כל אחד רוחב גודל עם הקשר והוא מי ציצית ומקשיים הגדול יפה וחולקן שמונה חוטין ארבעה לכאן וארבעה לכאן ושמונה הקשר: עשה

רש"י

עשה לציצית מן הקוים הנקלעין היינו חוטין הקלוין בכל הרוחה וקוקלין מן הגבר. נימין היינו אוחן שיונלין מן הגבר בקטירה: גרדין פרגש: פסולה כל זמן שמחוברין לבגד דבעינן עשייה לשמה ואי תלוי ושומר בה הוא: סיסין קלונגלין בתשבנו: כשרה לחיכת הלוייה לשמה: שהרי מושכת על הקרן שקרא הולה עליה ומכה על הקרן כלומר שיגביהה למעלה מן הספה תודה של כנף בסיקלה ונוגעת הקלייה בקרן: וצריך להרחיק כו' וצריך להגביהה מן הספה מלא קשר גדול שיעור הציפורן עם הבגד עד הסרך רחשן: ולשעריך דרב כשא דאמר לעיל ארבע בחוך שלם דמשמע שלא יגביהנ' יותר משלשה מנשות מן הספה: כמה דקריב לספה עפי מעלי ולפילו בחוכה של ספה ליתכשר: דאיסתכר ניסקר ומירקב הנקב וירד למעה עד שפיחת מן הספה עד הנקב מלא קשר גדול. נשעה עשייה ליתמר פה דרבי יעקב ואחת נמי בשעת עשייה היה בו מלא קשר גדול. תכלת ולבן שם כל הציליה. שכרך רוחב שעשה שני שלש גדול ושלש ענף כשרה ואף על גב דמטיהה שלש גדול ושני שלש ענף. חוליה אחת

כצוציות דארמאי אמר רב הונא אמר רב מנין לרוקת ציצית כן הכותי שפטולה שנא' דבר א בני ישרא' ואמרת אליהם ועשו להם ציצית בני ישרא' ולא הכותים אמר רב יהודה אמר רב עשאה מן הקוצין מן הרמיסין מן הגרדין פסולה מן הסיסין בשרה בי אמרית קמיה דשמואל אמ' ליה מן הסיסין נמי פסולה בעינן טויה לשמה וליבא ורהבת כשמואל פירש סיסין פקעי' של מטוה אמר רב גידל אמר רב ציצי צריכ' שתה' גיטפת על הקרן שנא על כנפי בגדיה אמר רב יעקב אמר ר' יוחנן וצריך להרחיק כמלא קשר גדול איצטריך דר' יעקב ואיצטריך דרב דפא דקאמר בתוך שלש דאי מדר' יעקב הוה אמינ' כמה דמרחיק לה טפי שפיר דמי קא משמ' לן דרב דפא ואי מדר' דפא הוה אמינא במה דמקרב טפי מעלי צריכה רבינ' ורב סמיא הוו יתבי קמי' דרב אשי אסתתר קרנא דגלימיה דרבינ' ובצר ליה ממלא קשר גודל אמר לי' רב סמיא לא סבר לה מר להא דר' יעקב א"ר יוחנן אמר ליה בשעת עשייה איתמר אמ' רב תכלת שכרך רוחב כשרה ואפילו לא כרך בה אלא חוליא אחת כשר ועוד שלש גדול ושני שלישי ענף וכמה שיעור הוליא תניא ר' אומר כדי שיכרוך וישנה ויישלש תנא הפותח לא יפחות משבע ומוסיף לא יוסיף על שלש עשר לא יפחות משבע בנגד שבעה רקיעי ולא יוסי' על שלש עשר כנגד שבע רקיעי וששה אירים שביניה תנא מתחיל בלבן ומסיים בלבן מתחיל בלבן הכנף מן כנף ומסיים בלבן מישום מעלין

כצוליכה לחמאי פי' כעלית של כותים דבוקה מלמעה ופרוש מלמטה: [בני ישראל ולא כותים] ומכאן דקקו כותים שאם עשאה אינו כשרה ולא תמרינן כל שישנו בלבישה ישנו בעשייה כלומר בני הקלין מדאינערך קרא למעטו כותים מבני ישראל ויפה דקדקו כמנהג: לשון זה מלאתי וכהנו בהוספו' צו רבינו יהודה ז"ל נוה לאתו לחיות נוסף לעשות וכמר' הסיפיה אמרי' לרבנו יש ביש) נמוד לאתו של רבי הגיון בן דוסא דשדי ביה הכלת לציריקים לעתיד לבוא: כו' הקוים פי' ש"ל ז"ל שהם חוטים הלוייה בשוף היריעה וקרי להו קוים על שם שמוהגים לקלעם מהם ובעי' תעשה ולא מזה בעשו ובשון הגיפין שמניחין מן הבגד לתמור ולא מן הגרדין שגרדין מן הבגד כדי לנתוקה כל אלו פסולין אם הם מחוברין שם דבעינן תלויים לשם ולוכל: הסיסין הקשיות של מעוה קולם שלתרנו כלל. כשרה הסל תיכל קלייה לשמה ורב לא בעי טויה לשמה והלכתא דבעינן טויה לשמה וכל דאמר תכלי כל מילי דמר עבוד כרב בר מתלת הא דאמרינן כחומרי דרב אבל בקולי דרב לא עביד אלא היכא דמשתברא טעמיה ונרחין הדברים דטוירה נמי בעי לשמה וכוחי ומוחיה לאו בני לשמה ניתנו ואמרי' ים טוש' על בגדו והוטין בוטלין בסלה משום דבעי' משלך ומיהו אם בגל נמר ועשה חוטין כשר דוכה בי יו"ד' ושינוי הנוף אמו' אבל לכתל' אמר משום טוש בגל בעול' וחוטין שחולים כשרה המסמש על דעת עלוחה הוא והוא קנהו ואפילו לכתלה: נושבת פרש"י ז"ל שלא יקשר הציצית לשמה בסוף הכנף אלא מן הצד בענין שהיה עומדת בנוף הכנף על הקרן ולא על הגדיל שקורין תורי"ל אלא בלבו שעושין לאחר שעת הנגד והכי קאי הטיל על הקרן או על הגדיל רבי אליעזר פוסל בשהיהן והלבה כמוהו ומיהו אף הגדיל סוף עילה עם הנגד לשיעור מלא קשר גדול שנא פרק העלין של גדול אדם ניטלי סמוך לגמורן בתוך שלש' אלנעוה א: אשתכר נסתלקו קלת הוטין מסוף הארוגה של בגד ונתמעט השיעור של מלא קשר גדול. נשעה עשייה איתמר שיעור מלא קשר גדול ובין שנעשה בשרוה אפילו נסתכר אין לחוש. רוח' רוב לורך הוטני' ולא נשאר ענף אלא מיושנין כשרה דיעבד ובן אפילו לא כרך אלא חוליא והשאר ענף ומיהו כשעשה קשר אחר החוליא כדינו בחוליא בלא קשר אינו מתקיים ואין בלן בגדיל וקשר העליון לחוריתה אינו סמוך לכנף אלא אותו סוטו בסוף הגדיל שהפריד בין הגדיל והענף ונקרא עליון משום שכאנו עלי ומגניהו ניהו עומד עליון כך פרש"י ז"ל ובקושטא: ונוי' קבלת פרש"י ז"ל עיקר מצות תכלת ולא על פי שאמרו נוי' קבלת וכו' צריך לעשות בן היום בלבן ביין שהוא ניכר לתכלת. ומשה שיעור הוליא כלומר לכל הפחות. משעשה כריכות לכל חוליא לכתל' מדרבנן דאילו מדאוריתא בשלשה כריכות יצא ואומר רש"י ז"ל שאנו נוהגין עם הקשרים והוליות שביניהם להלים למנין תרי"ג שם"ר ז"ל דשקולה מצות ציצית כנגד כל המצות לפי שהוא כמנין תרי"ג כי ציצית שולה בגימטריא ת"ר ח' חוטין וה' קשרים י"ג וכו' ובן אנו נוהגין לעשות ה' קשרים וז' חוליות וכב' החוליות שבעה כריכות ובאחרונה י"ג כריכות זכר לתכלת שדומה לרקיעים ולאוירים ומכל מקום אם הוסיף אדם פחות לא פסל ואין לשנות מנהג בכל זה ובשמה על הרמב"ן ז"ל אלא הוכר קשרים בכל ענין זה כלל: מעלין

הטיל על הקרן או על הגדיל רבי אליעזר פוסל בשהיהן והלבה כמוהו ומיהו אף הגדיל סוף עילה עם הנגד לשיעור מלא קשר גדול שנא פרק העלין של גדול אדם ניטלי סמוך לגמורן בתוך שלש' אלנעוה א: אשתכר נסתלקו קלת הוטין מסוף הארוגה של בגד ונתמעט השיעור של מלא קשר גדול. נשעה עשייה איתמר שיעור מלא קשר גדול ובין שנעשה בשרוה אפילו נסתכר אין לחוש. רוח' רוב לורך הוטני' ולא נשאר ענף אלא מיושנין כשרה דיעבד ובן אפילו לא כרך אלא חוליא והשאר ענף ומיהו כשעשה קשר אחר החוליא כדינו בחוליא בלא קשר אינו מתקיים ואין בלן בגדיל וקשר העליון לחוריתה אינו סמוך לכנף אלא אותו סוטו בסוף הגדיל שהפריד בין הגדיל והענף ונקרא עליון משום שכאנו עלי ומגניהו ניהו עומד עליון כך פרש"י ז"ל ובקושטא: ונוי' קבלת פרש"י ז"ל עיקר מצות תכלת ולא על פי שאמרו נוי' קבלת וכו' צריך לעשות בן היום בלבן ביין שהוא ניכר לתכלת. ומשה שיעור הוליא כלומר לכל הפחות. משעשה כריכות לכל חוליא לכתל' מדרבנן דאילו מדאוריתא בשלשה כריכות יצא ואומר רש"י ז"ל שאנו נוהגין עם הקשרים והוליות שביניהם להלים למנין תרי"ג שם"ר ז"ל דשקולה מצות ציצית כנגד כל המצות לפי שהוא כמנין תרי"ג כי ציצית שולה בגימטריא ת"ר ח' חוטין וה' קשרים י"ג וכו' ובן אנו נוהגין לעשות ה' קשרים וז' חוליות וכב' החוליות שבעה כריכות ובאחרונה י"ג כריכות זכר לתכלת שדומה לרקיעים ולאוירים ומכל מקום אם הוסיף אדם פחות לא פסל ואין לשנות מנהג בכל זה ובשמה על הרמב"ן ז"ל אלא הוכר קשרים בכל ענין זה כלל: מעלין

לשון ריא"ז

אם שנוקנין לעשותן אלא שפרים כשבגן זה כורך חוליא אחת וקושר ובזה כורך שתי חוליו וקושר ושוב כורך שתי חוליו וקושר ושוב כורך שתי חוליות וקושר אחר חוליה אחת אבל קשרים המוך לכנף ת' קשרים לחשב חשר דמשלמן בקרם ולא מוריין אחן קשרים דיו בקשר אחד אלא שנהגו לעשות כו ה' קשרים כדי שיהלה בחמשת הקשרים ותכבון בחוטי' ביוחשריא של פשטת תרי"ג בנגד תרי"ג מצות לקיים מה שנא' וראיתיה לזכר את כל מצות ה' ז

חדישי אנשי שם

מהר"ם א וכן הר"ר בסוף כב"ק ובן בתב הר"מב"ם ומהילות עמק קראו בגמרא לה"ם פי' לא' ז

מעלין בקדש ולא מורידין רב בר חנא
הוי יתבי חליף גברא דמיתבסי גלימא כולא
דתכלת ורמיא ליה תכלתא וגדיל מגדיל אמר
רב יאי גלימא ולא יאי תכלתא ורבה אמר יאי
גלימא יאי תכלת במאי פליגי רבה סבר כתיב
גדיל וכתיב פתיל או כולה גדיל או כולה פתיל
ורב סבר לעולם בעינן פתיל והיא לשיעורא
הוא דאתא גדיל שנים גדילים ארבעה פתיל
עשאה גדיל ופותלהו מתוכו א"ל אביי לשמואל
בר יהודה האי °תכלת היכא צבעיתו לה אבר
ליה מייתנין דם חלזון וסמנין ורמינן להו ביורה
ומרתחינן ליה ומייתנן ביעתא ושקלינן מיניה
באודרא וקלינן ההוא אודרא ושדינן ההוא
דבביעתא לנורא שמע מינה תלת ש"מ טעימ'
פוסל' ושמע מינ' טעימה פסולה ושמ' מינ' בעינן
צביעה לשמה היינו טעימה פסול' היינו צביע'
לשמה אמ' רב אשי מאי טעם קאמר מה טעם
טעימה פסולה משום דבעינן צביע' לשמ' ת"ר
תכלת אין לה בדיק' ואין נלקחת לא מן המומחה'
°תפלין (ומזוזות) יש להן בדיקה (א) ואין
נלקחין לא מן המומחה ספרים יש להן בדיקה
ונלקחין מכל אדם ותכלת אין לה בדיקה והא
רב יצחק בר יהודה בדיק לה בגשם פירו' מייתי
גליא ומיא דשבלילתא ומי רגלים בני ארבעים
יום ותרו להו בנוייהו מאירתא לצפר אי איפרד
חזותא פסול ואי לא כשרה ורב אדא משמיה
דרבא קמי רב עויר' אמר מייתא המירא חרסנ'
דשערי ואפי לה בנוייהו אם נשתנה למעליות'
כשרה ואי לא פסולה וסימנך שנוי לשקר שנוי
אמת לא מאי אין לה בדיקה משו' טעימה מר
ממשכיה אתי תכלתא בשני רב אחאי בדקודה
בי רב אחאי כדרב יצחק בר יהודה ואישתני
לגריעות בדקיה כדרב אויא ואשתני למעליות'
סבור למיפסליה אמר להו רב אחאי האי לאו
תכלת הוא ולאו קלא אילן הוא לא לאו שמע
מינה שמעתת' אהדדי איתמר היכא דבדקיה
כדרב יצחק אי לא איפרוד חזותה כשרה
איפרו בדקינן לה כדר' אויא אישתני למעליות'
כשרה ואי לא פסולה שלחו מת' שמעתתא
אהדדי איתמ' ר' מני טרח וזבין כתוטרי מתנית'
אמר להו ההוא סבא הכי עביד קמאי דקנך
ואצלות בעיסקיהו תני' היה ר' מאיר אומר מה
°נשתנ' תכלת מכל מיני צבעוני' מפני שהתכל'
דומה לים והים דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא
הכבוד שנא' ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו
כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטוהר
ואומ' במראה אבן ספיר דמות כסא ת"ר הלוק'
טלית מצוייצ' מן השוק מישראל הרי היא
בחזקתה כן הכותי כן התגר כשרה מההדיוט

ר"ש בצורה

ר"ש

ר"ש

מאי

מעשה שם

כיצד לן בקדש ולא משום שהלבן חסוב מן התכלת שהתכלת דומה
לכסא הכבוד אלא דכיון דהעלהו ללבן התלה מעשה
הבגד מין בגד אין מוריקן אותו ויעשו ממנו קשר לאחרון שהוא קיום
הכלל: ורמו ליה וכו' לגליא וגדיל
מגדיל כלומר כל הגליא היה גדיל
ולא שייר בה בגד כלל: ולא יאי
תכלתא דאין בה בגד: ומתלהו
מקומו כלומר שיהא הבגד את הגדי'
ולא שיעשה הגדי' בסוף החוטין ושל
שיהא פתיל של כרך מן המנין כך
פרש"י ז"ל: אודרא מעט מן
האמר שטווין חוטין לציציהו: טעימ'
פוסל' מה שטעלין מן היור' בציעת'
לעצו' הנסיון משמ' שאם היו נוקני'
אורגין של נסיון ביור' פסלה כולה
משום בטול תכלת שיהא כל עיקר
מרא' התלון בגר שלא יהא דב' אחר
מעשה שם' מן הכתל' טוטעים' גוף פסול'
ולפי קלי לאורגין שרפין אות' לפי
שפסולה היא לעוות חוטין לציצית:
אין לה בדיקה כדמפרש בסמוך
משום טעימה: המומח' הוא דאית
לי' תרתי שהוא נקי ומוחזק בכשרו
ודייק במעשיו כן מפר' ירושלמי:
ספרים יש להם בדיקה פרש"י ז"ל
בחסרון ויתרון: ואין נלקחין וכו'
שמא לא נתעבדו לשמן: ונלקחין
מכל אדם הלא בני כיבוד לשמן:
ונלקחין וכו' אין לריכין בדיק' שיש
עדיף לי' כב עורה לנתק התפירות ולבדקן
עוד לי' הי' בחסרות ויתרות ולחור אותן ואתי
לם אחור ר"ל
לאיימוני ולא בדיק בגלי אות' בלעו:
מיא דשבלילתא פינגרי"ק בלע"ז:
בני מ' ו' פרש"י ז"ל מתינוקות בנמ' ו'
ומ' שנמתו בבני מ' יום: שינוי שקר
בשנשתנו לרעה: שינוי אמת שנשתנו
לעבר שהוא אמת ראיה שהו' כשר:
שמעתת' אהדדי אמת בבדיקתן
בשניהם ואי אתפיל
בקמייתא לגריעותא ובבקרייתא
למעליותא כשר: ערש וכו' הגר
היה ולוכות את הבגדים לא היה
רוצה לטמוך על הבדיקות אלא
ליקח בטוחן מן המומחה: כתומרי
מתנייתא דלעיל דקתני שעשאה
פסולה: בחזקתה שנעשית
בהלכתא: מן הכותי מן הגר מן
הגר הכתוב ומוחזק ליקח מישראל
ולשכור דחוקה לא מרע נפשיה
להפסיד סחורות ליקח [שלא] מן
המומחה: מהדיוט שאינו הגר אם
בטוע הי' שמא הוא בטע ואם חוטי
הלבן שמא הוא עשאה ולישי שעשאה
כותי פסולה: וזנה

הרא"ש

עשאה וגדיל ופותלהו מקומו פי'
הבא פתיל בגד למע"ג שלא
גורם רש"י ופתלהו מקומו החוט
שכור בו יהא מן המנין: ק"ר

פסולה אע"פ שאמרו אין אדם רשאי למכור טלית מצוייצ' לכותי אא אם כן
הרגיר ציציותיה

מאי

הר'שי

אנש שם

מרר"ם א

בסמ"ג ובלא"ר
ובן גי' הקו"ד ספרים
ומחוקות יש לכן בדיקה
ונקחין מכל אדם וכן הוא
בתרבי:

למלוה ז: דומה ליס שנעשה בו ניסים לישראל: ויש לריקיע ורקיע לכסא כבוד ומחוך כך זוכר מן התכלת אלא הב"ה היושב על כסא הכבוד ובוד נר'
לישראל שיהא כסאו עליהן: דבתיב ותחת רגליו ובתיב ספיר ובכסא כתיב ספיר אמא קיימא רקיע בדמוק כסא ותכלת דומה ליס ויש לרקיע: מן
הכותי אם הגר הוא: כשרה אלא מרע אנפשיה וזבין לה מישראל: פסולה דשמא הוא בבעה ושלא לשמה נעשיה ואע"פ שאמרו כו' אפילו הכי אמרינן
גבי הגר ישראל מכרה:

מאי טעמא הבא תרגימי משום זונה רב יהודה אמר שמא יתלוה עמו בדרך ויהרגנו תנו רבנן סדין בציצית בית שמאי פוטרין וב"ה מחייבין והלכה כבית הלל אמר ר' אעזר והלא כל המטיל תכלת לסדינו בירושלים אינו אלא מן המתמיהין ומסקנא אמר רבה הא מילתא אמריתה אנא קמיה דשמואל ואיתמר משמיה דר' זירא במערבא כוותי' משמיה דר' יוסי גזרה שמא יקרע סדינו בתוך שדה ויתפרנו ודתור' אמרה תעשה ולא מן העשוי שרייה רבי זירא לסדיניה רבה אמר גזרה נמי משום כסות ליל" "והאידנ' דלית לן תכלת רמינן ליה לסדין ציצי' ממיניה ושפיר דמי דאמרינן איבעיא לרבי שלן פשתן מהו שיפטר של צמר צמר בפשתים אמר רחמנא היא דפטור דכיון דתכלת פטרא לבן נמי פטר אבל פשתים לצמר לא או דילמא לא תליב שעטנז צמר ופשתים אמר רחמנא גדילים תעשה לך מהם לא שנא צמר לפשתי' ולא שנא פשתים לצמר תא שמע דאמר רחבה אמר ר' יהודה חוטי צמר פוטרין בשל פשתן וחוטי פשתן פוטרין בשל צמר חוטי צמר ופשתי' פוטרין בכל מקום ואפילו בשירין ופליגא דרב נחמן דאמר שירין פטורין מן הציצי' הא לרבות שחוטי פשתן פוטרין בטרית של [צמר] ומהא נמי שמעינן דחוטי פשתן פוטרין בשל פשתן דאמרינן אמר ר' אעזר והלא כל המטיל תכלת לסדינו בירושל' אינו אלא מן המתמיהין ופרקינן לא גזרה משום קרא אילן ואקשינן ולא יהא אלא לבן בעלמא הלא הצמר הרבן פוטר בפשתים במצות לבן ופרקינן הני מילי היכא דליכ' מיניה אבל היכא דאיכ' מיניה לא כלומר לא פטרינן ליה בצמר אלא בפשתים דהוא מיניה כדרבי שמעון בן לקיש דאמר ר' שמעון בן לקיש כל מקום שאתה מוצי' עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים את שניה' מוטב ואם לאו יבא עשה ודחה לא תעשה וכיון דאיכ' פשתים לפשתים דמקיים עשה בנייה לא דחינן ליה ללא תעש' ועבדינן צמר לצמר ופשתן לפשתן והזינן

תנו רבנן סדין בציצית בית שמאי פוטרין וב"ה מחייבין פרש"י ב"ש פוטרין מן הציצית משום דלא דרשי סמוכים למשרי כלאים בציצית והא דנקט לשון פטור וחייב ולא נקט לשון איסור ואיתר משום דציצית חובה היא לגבך [ונעלים של צמר] אפילו אינו לובש ולב"ש נמי אסור לעשות [כה] לבן של פשתן והכלת של צמר ולב"ה מותר והא דנקט מילתא שאין בו ציצית בלא כלאים שביקר המצוה היא התכלת וקבלת עמרא הוא משמע לפירושו דסדין מיחייב במינו בלא פטר ליה אלא משום כלאים אבל במינו בלא כלאים שרי וכן פירש בתוספות וכן כתב ר' יצחק ברבי יהודי והא דקרא ר' זירא לסדיניה קבלת היקה בו ומלאכת דאמר לרב הענינא סדינא בציית' ציצית מה קבלת עלי' אעיקר מצות ציצית קביר דהיינו הכל' וקב' לפירושו דהא מיבעיא לן ליציצית חוט' גברא הוא אי הוט' עלי' קיימא מהכ' דחוטא עלי' הוא מעליא' דב"ש נקט פוטרין דגם ב"ה לא פליגי אב"ש בסברא זו ועוד [דהכלות בזולות] מוסק דחוטא גברא הוא מדמברכין להתעטף בציצי' כדדייק בני נר חנוכה דהלקה טוסה מצוה מדמברכין להליק לה' הנר' עוסה מצוה הוה לן לברוכי להניח והכ' נמי אי חוטא עליה הוא הוה לן לברוכי לעשות ציצית ועוד הקשה ר"ת בברים ינמוק אמרי' אפילו מאן דלא ברים סמוכין בעלמא במסנה קורה ברים ונסלר רב עמרם חס' עשה בדברי' הכלב' כב"ש ובוך תלת מינייהו ובכל דוכתא קיימא לן דעשה דוחה לא העשה ולפי' מכלאים בציציה: ופר"ת דמלאורייתא מחייבי ב"ש לא דמדרבנן בזרו מהכך טעמי דמפר' דב' הקבלת נורה משום קלא אילן אי משום כסות ליל' אי משום שמא יקרב סדינו בתוך שלש ופטרי ליה אפילו מדינו דלמא אתי לאיבבר בה הבלת לפי שהוא עיקר המצוה ואי שריא ליה למבבר מינו אתי לאיבבר בה הבלת וב"ה מחייבין אפילו הבלת דליה להו בזירה הב"ש ובב"ש ק"ל דרבי אלעזר בן לדוק דאמר והלא כל המטיל הבל לסדינו אינו אלא מן המתמיהן סבר בוחיה ורבי דקאמר אם כן למה אסרוה אביה בלל קיימי וקאמר רבי אם כן דהלבה בב"ה ב"ש קיימינן ואסרוה לפי שאין בקיאין אבל ביה אלא ליה להו הני בזירוה והיה אומר ר"ת שהבל בם עליה של פשתן ומבדך עליו דהוי ברכה לבטלה: כל המטיל הבלת בסדינו בירושלים אינו אלא מן המתמיהין פי' רוחין המיהן ואומר כלאים הוא לבוש ונעל הטיעור בהבו בשם רב הא שבקב בשלטה אי עבדו רבנן הקנאה למרמי חוטי לציצאה בבלמא דציצאה והשיב שמעולם לא נתנו בתקנה דוחה מחסיא והכירנא משום הבא מרי נחון ומר יעקב מ' אחרון ומר אבימי אחרון וכל הבאונים אחריהם ולא היה אחד מהם שהורה כן ואף אחם לא העשו כן ואלו מאן דרמי חוטי לציצאה בבגדיה בגדר משום לא הקשה חס לשון הרב אלפס והאידנא דליה לן הבלת רמינא בסדין בציניה ממיניה וכו': ובקב

מאי טעמא הבא תרגימי משום זונה רב יהודה אמר שמא יתלוה עמו בדרך ויהרגנו תנו רבנן סדין בציצית בית שמאי פוטרין וב"ה מחייבין והלכה כבית הלל אמר ר' אעזר והלא כל המטיל תכלת לסדינו בירושלים אינו אלא מן המתמיהין ומסקנא אמר רבה הא מילתא אמריתה אנא קמיה דשמואל ואיתמר משמיה דר' זירא במערבא כוותי' משמיה דר' יוסי גזרה שמא יקרע סדינו בתוך שדה ויתפרנו ודתור' אמרה תעשה ולא מן העשוי שרייה רבי זירא לסדיניה רבה אמר גזרה נמי משום כסות ליל' "והאידנ' דלית לן תכלת רמינן ליה לסדין ציצי' ממיניה ושפיר דמי דאמרינן איבעיא לרבי שלן פשתן מהו שיפטר של צמר צמר בפשתים אמר רחמנא היא דפטור דכיון דתכלת פטרא לבן נמי פטר אבל פשתים לצמר לא או דילמא לא תליב שעטנז צמר ופשתים אמר רחמנא גדילים תעשה לך מהם לא שנא צמר לפשתי' ולא שנא פשתים לצמר תא שמע דאמר רחבה אמר ר' יהודה חוטי צמר פוטרין בשל פשתן וחוטי פשתן פוטרין בשל צמר חוטי צמר ופשתי' פוטרין בכל מקום ואפילו בשירין ופליגא דרב נחמן דאמר שירין פטורין מן הציצי' הא לרבות שחוטי פשתן פוטרין בטרית של [צמר] ומהא נמי שמעינן דחוטי פשתן פוטרין בשל פשתן דאמרינן אמר ר' אעזר והלא כל המטיל תכלת לסדינו בירושל' אינו אלא מן המתמיהין ופרקינן לא גזרה משום קרא אילן ואקשינן ולא יהא אלא לבן בעלמא הלא הצמר הרבן פוטר בפשתים במצות לבן ופרקינן הני מילי היכא דליכ' מיניה אבל היכא דאיכ' מיניה לא כלומר לא פטרינן ליה בצמר אלא בפשתים דהוא מיניה כדרבי שמעון בן לקיש דאמר ר' שמעון בן לקיש כל מקום שאתה מוצי' עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים את שניה' מוטב ואם לאו יבא עשה ודחה לא תעשה וכיון דאיכ' פשתים לפשתים דמקיים עשה בנייה לא דחינן ליה ללא תעש' ועבדינן צמר לצמר ופשתן לפשתן והזינן

חוטא עליה הוא ואפילו אינה לובשה אסור ויתר נמי בהא קלא כיון דלב"ש פטור הוי לבו בלאים אלא במקום מלה ובוכר מטוס כלאי ולב"ה דמיהיינו בציצית דרשי סמוכים ואין כאן משום כלאים ומותר לבוכן ובעלים של צמר נמי לב"ש אסור לעשות בו לבן של פשתן ומאר אלא הלבן והבלת של צמר לב"ה מותר ונקט פלוגתייהו בסדין משום דבסיקא ליה מילתא ואין בו ציצית הבלת בלא כלאים ועיקר ציצית הבל' הכיר והבלת עמרא הוא: אינו אלא מן המתמיהין מתמיה בל רוחין שאומר כלאי' הוא לבוש אבדנים בילל פליגי רבי ור' אעזר: [אמר רבי] ת"כ דהלבה בב"ה למה אסרה בירושלים לפי שאין בקיאין לדרוש סמוכין להתיר כלאים ואתו למיסרי כלאים בכל מקום וא"ת כיון דמלאורייתא חייב מנו דבנן למפטריה מציצית משום בזירה יש לומר שבא העשה שאני בלא חשיב עקירה מה שיוסב ואינו מקיים המצוה לממילא נעקר ולאו אינו עקר בזיבים ל"ת ר' ור' אעזר אמרי' ב"ש פליגי דאמרי סדין פטור ואי רמי

מרים

ביה ציצית הוי כלאים וקאמר דאינו אלא מן המתמיהין דומה אינה אסורה ליכא ת"ה ב"ב דליכא איסורא למה אסרוה ב"ש: הא מילתא אמריהה הבא בשמוש בכי אמרו סדין בציצית: נזרה שמא יקרע סדינו קודם לכן בתוך שלשה אצבעות הכנף דהיינו מקום הציצית ויתפרנו בחוטי פשתן ויבוא סוף הסוגיין הבנין שם ואח"כ יבקנו לשם ציצית וקרינן ביה העשה ולא מן העשוי: שרייה רבי זירא לסדיניה הקיר ציצותיו מסדינו שהיה של פשתן

ונעלו משום בזירה שמא יקרע: של פשתן מני חוטי ציצית לבן

שמעון

עין משפט

מאי צ"ל מ"ש ביצים בלא כלאים מ"ש מ"ש מ"ש

שמטילין עם התכלת אם הם של פשתן מהו שיטטרו נטליה לבן של צמר
אע"ג דליכ' הכא מין בגוף הבגד של צמר הוא הבלי: אמר בפסחים מסיע לו
דבעי אפי' אמר לבן דמבגד דשני חוטי תכלת דהוא עמר' פטור בפסחים מטוס לבן: גדילים
דתכלת בתים בהדיא אמר לבן נמי פטר בפסחים מטוס לבן
תעשה לך מסמע גדילים תעשה לך
מכם מלמד ופסחים מזה לו מזה
לומי' הוא שבטנו כגון פשתי' בלמר
חוטי צמר ופסחים של לבן בפסחים
של צמר הכל' פוטרין בכל מקו' בכל
מין בגד ולא לבו להכניס ראיה:
כתיב הכנף על ציצי' הכנף המשמש
מין כנף שיהא מציצית ממין הכנף
הבלי: גדילי' תעשה לך משמע גדילי
קטשה לך מהן מלמד ופסחים: בין
בפשתים מינו כגון עליה קנבוס או
מפי: שאר מינין כגון ציצי' של קנבוס
לא של מפי במינן אם גם הבלית
מלוהו המין פוטרין: הוא ל' ואמרו
בגדי כתר' סתם בכלאים ובגבעי'
ובציצית על בגדי בגדיהם: ופרש
לך הכתוב בלא' מהן אמר ופסחים
בכלאים שנא' ובגד כלאים שעטנז
בגדים דבהיב בבגד אמר לו בבגד
פסחים ולמד סתום מן המפורש:
ונולה שיכר הנתלש מן הענבים כגולה
שתולשין אותו שמו: הכלדו הסריקין
מיני בגדי מפי ובקהסירין: והקנטלמן
הציצות הכשרין ממפי ונולה של
מיש וכולהו המפורשין: אמר
ופסחי' הוא לבן' כדילמינן מבגדי'
קטשה לך: המכסי בפשיחא ומשמ
דלא הוה לי' ציצי' בו כלשקיל ותרי:
סרבלא בגון אותן שלבו שהן עגולין
ואין לו לא שני בגדי דפטר מציצי':
בקיעת בקע: בסיפות בחורף:
פרבלא מגבל: עלבקי כלומר
הקטנות ושעות הנקים ליפטר:
רלויית

וכתב מהוכן אמרי רבותא דאמרי' לחוטי פסחן לא פטרי בגל פסחן
דמהאוריית כיון דכתי' בקרא אמר ופסחים גדילים תעשה לך וכן לא
דרשינן בגף מין בגף אם כן כל דבר פוש' במינו ורחוקו לבעל הבשור
שבתב והשתא דקיימא לן בכתים הלל
לסדין חייב בציצי' מדאוריית' ורבנן
הוא דגזרו בזרה מטוס כסות לילה
כי היכי דתכל' ליה' פסחן נמי ליכא
דקיימא לן בדבי יוחנן בן נורי דאמ'
אין לו תכלת מעיל לבן בלומר אמר
[בגוף] לבן במקו' אמר בגוף תכלת
לבן ומסדין ליכא למימר
הכי הילכך פסחים לא פטר בעליה
בלל ודא דאמרי' בסיפרא אם אמר לו
פסחים רב נחמן לסבירא ליה
שיטין דרבנן הוא במקרן סבי
ומטוס הכי מופטרי בכל דהו אבל
טלי' דאוריית' לא מיפטר בלא תכלת
אם בטלית של פסחן פוטרת
ומסאר לבלים לטטוס בתוטי
פסחן אין מוחין אומר שבטנו
בלא צור ובן בטלי' של שרי
אין מטולין בם בומר ופסחים
אלא אם כולו אמר אם כולו חוטי
פסחים אם מתוכו כגון חוטי
מטי ר"מ אמרי אמר ובגדי
פסחים חייבים בציצית אין
סתורים אבל בשורין ובכלך
ובטבא של מאש אין חייבין
בציצית אלא מדברי סופרים
ובך פיא שיטת רבינו יצחק
בפסקיו אבל לדברי מה"ם
בלן חייבין אין סתורים ובן
עקר כמו שביאר מה"ם
בפסקיו:

הרושי אנשי שם

מהר"ם א דאר פיטוים
פוא דמרבינן
מהכנף אין בגף אמר לבן
אמר' אמר תבל' ובשבר' דבוי
תרי פיטוי בפסחן לבן בגוף
בין תבל בבל פאי לבי לאיל
דמרבינן מהכנף אין בגף
אילבך אפילו בסדין ליבא
לתבביים מהכנף אין בגף
דבי רבי רחמנא אין בגף
בפסחים תבלת פוא דרבי:

ל ובתב מהי אבאי ל"ל אמאי
בציצית מבגד בפסחים בלא
בפסלי אחרים גם יעשה בציצי
אחרים ולא אחרים ובן
בדבי' ור"ל' אין ראיה
ובתב פוא' דמרבינן בגוף ליאסר
אלא לבשות ציצית אל בפסחן
בפל מאי:

סתם' בפסחן ר"ל בלא בגד
דבי' דסתם בדבי' דאמר בגוף
ובפסחי' פוטרין בין בגוף בין
אלא בגוף אחר מין בגוף
פוטרין אלא בגוף אין
פוטרין ומוכרי לבשות ציצית
אל הוא בטלית אל מאי ומוא
בתם בדבי' ס"ם ציצי ושל
ת"ת סי ט' בתב בסמ"ג:

לשון רש"י

אין דומין לאיסור שבטנו אלא
מאר מצות תבלת אבל בחוטי
אחין תבלת אי' מטילי' חוטי
בגד בטלית אל בפסחן בוטל
ומסאר לבלים לטטוס בחוטי
פסחן אין מוחין אומר שבטנו
אלא אם כולו אמר אם כולו חוטי
פסחים אם מתוכו כגון חוטי
מטי ר"מ אמרי אמר ובגדי
פסחים חייבים בציצית אין
סתורים אבל בשורין ובכלך
ובטבא של מאש אין חייבין
בציצית אלא מדברי סופרים
ובך פיא שיטת רבינו יצחק
בפסקיו אבל לדברי מה"ם
בלן חייבין אין סתורים ובן
עקר כמו שביאר מה"ם
בפסקיו:

מדאוריית' לי' הלכת' כותיה דק"ל כתנא דבי ר' ישמעא' דאמר הואיל ונאמרו
בגדים בתורה סתם ופרט לך הכתוב באחד מהן צמר ופשתים אף כל צמר
ופשתים צמר גמלים וצמר ארנבי' ונוצה של עזים והשירין והכלך והסריקין
כולן פטורין מן הציצית והא דאמר רחבה אמר רב יהודה: דטלי' צמר ופשתים
פוטרין בכל מקום ואפילו בשירין דשמעת מינה דשירין חייבת בציצי' הא פליג
עליה רב נחמן דאמר שירין פטורין מן הציצי' ואוקמא להא דתניא השירין
והכלך והסריקין חייבין בציצית חיובא מדרבנן ודייקינן מסיפא דברית' דקתני
וכלן צמר ופשתים פוטרין והן עצמן במינן פוטרין שלא במינן אין פוטרין אי
אמר בשלמא דרבנן הינו דפטרי במינן אא אי אמר דאוריתא צמר ופשתים
הוא דפטר בהו ופריק רב יהודה להאי דוקיא ואמר הא לא קשיא כדרבא
דרבא רמי כתיב הכנף מין כנף וכתי' לא תלבש שעטנז צמר ופשתי' יחדו הא
כיצד צמר ופשתי' פוטרין בין במינן בין שלא במינן שאר מינין במינן פוטרין
שלא במינן אין פוטרין וקם ליה רב יהודה ורבא בחדא שיטתא דשאר מינין
חייבין מדאוריית' ולית הלכת' כותיהו ורב נחמן קים ליה כתנא דבי ר' ישמעא'
דאמר הואיל ונאמרו בגדים בתורה סתם ופרט לך הכתוב באחד מהן צמר
ופשתים אף כל צמר ופשתים והלכתא כותיהו וחזונן נמי כאן דסבירא ליה
דחיטי פשתן בטלית של פשתן לא פטרי ואייתו ליה ראי' מרבא דאמרי' מלאכ'
אשכחי' לרב קטינא דמיכסי סדינ' א"ל קטינא סדינ' בקייטא וסרבלא בסיתוא
מצדקי למפטר נפשיך מציצית ציצית

מה

ג"ה דבדי ב"ש מפני בעוקבותן שהיו מקיימין בכל פעם דבדי בית שמאי לדבריהם ואנן דב"ה אמרו מחייבין [שנו] גם בדברי ב"ש פוטרין ולעולם
נמינן מחייבי' וכלתי הוא הדי"ם לסמוך עליו ואף לדברי ר"ה בגזרה רחוקה היא דגזרו במינו אשו תכלת והכלת בוטיה בגזרה אם בזרה
בסות לילה: והאידנא ליכא לן הכלת לא שייכי אנן בגזרה ולכך לא מחיתי באנשי ספרד שמקעבטין בגליה של פשתן אלא לברכות מצות ציצית
ביון: אמר ופסחים אף כל אמר ופסחים פוטרין אלא בגוף ולכך לא מחיתי באנשי ספרד שמקעבטין בגליה של פשתן לא פטרי וכו'
והלי דדייק רבא נמי דאמר ופסחים פוטרין אלא במינן וכו' לית הלכתא כוותיה ור"ה פסק הלכה כרבא דהוה בתרא ולא בהשובה ואף
על גב דקבא דבי רבי ישמעא' כרב נחמן הלכה כרבא והא

דקאמר

מה תהא עלה אמ'לי' ענשיתו אעש'א"ל בזמן דאיכ' ריתהא ענשינן וקאמרי' אם אית'רציצי' של פשתן פיטר בסדין אמאי לא רמי ליה רב קטינא בסדיניה דאמר ליה מלאכא ציצית מה תהא עליה אא ש"מ דהויטי פשתן לא פטרי בסדין והאי סברא לאו סברא מעלי' היא וליכא ראיה מהאי מעשה למיסר הויטי פשתים בסדין של פשתים דהאי ציצית דקאמר ליה מלאכא לרב קטינא מה תהא עליה לאו אלבן קאי דאיפשר למעבדיה מפשתן אא אתכלת קאי דלא אפשר למעבדיה מפשתן דתכלת נמי מיקרי ציצית דתנו רבנן סדרין בציצי' בית שמאי פיטרין ובית הלל מחייבין וקאמר ר' אליעזר עלה והלא כל המטיל תכל' בסדין בירושלי' אינו אא מן המתמיהין דשמעת מינה דהאי דתנו רבנן סדין בציצית אתכלת קאי דצמ'נירו וגזרו ביה משו' בסות ליל (משום תעשה ולא מן העשוי) אבל לענין לבן דפשתים בפשתי' ליכא למיגזר אירו עדיף דקא מקיים עשה ולא תעשי' וליכא בהאי מילת' כפיקא ועוד דאירו עדיף מצמר נפנים דצמר נפנים חיובא דרבנן הוא ופשתים בפשתים חיובא דאוריתא הוא גרסי' בפ' לולב הגזול והיבש תנו רבנן "קטן היודע לנענע חיי' בלולב היודע להתעטף חייב בציצית היודע לשמור תפילין אביו לוקח לו תפלין היוד' לדבר אביו מלבדו תורה וקרית שמע תורה [מאי] אמר רב המנונא תורה צוה לנו משה וקרית שמע פסוק ראשון היודע לשמור ידיו אוכלין על ידין טהרו' וכו' ת"ר וראיתם אותו וזכרתם את כל "מצות ה' שקולה מצוה זו כנגד כל המצות כולן תני' אידך וראיתם וזכרת' ועשית' ראייה מביאה לידי' זכירה זכירה מביאה לידי' עשייה רבי שמעון בן יוחאי אומר כל הזהיר במצות ציצית כאלו מקבל פני שכינה כתיב הכא וראיתם אותו וכתיב התם את ה' אלהיך תירא ואותו תעבוד גרסינן בפר' במה מדליקין א"ר שמעון בן לקיש כל הזהיר במצות ציצית זוכה ומשמשין אותו שני אלפים ושמונה מאות עבדים שנא' כה אמר ה' צבאות בימים ההמה אשר יחזיקו עשרה אנשי' מכל לשונות הגוים בכנף איש יהודי וגו' וגרסי' בסוף שור אדם מחבירו בכל עת יהיו בגדיך לבנים זו מצו' ציצית ושמן על ראשך אל יחסר זו מצות תפלין ת"ר חביבים ישראל שסיבבן הקב"ה במצות תפלין בראשיהן ובזרועותיהן ציצית בבגדיה' מזוזה בפתחיה ועליה' א' דוד שבע ביום הללתי' וגו' ובשעה שנכנס דוד לבית המרחץ וראה נפשו ערום אמר אוי לי שאני ערום כן המצו' כיון שנסתכל בגויל' נתקרר דעתו אחר שיצא אמ' עליה שיר' שנאמר למנצח על השמינית מזמור לדוד עד המילה שניתנה בשמיני רא"א כל מי שיש לו תפלין בראשו ובזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו מוחזק אני בו שלא יחטא שנאמ' והחוט המשולש לא במהרה ינתק ואומר תונה מלאך ה' סביב ליריאיו ויחלצם :

סליק להו הלכות ציצית

דקאמר נפ"ק דומנו' סד"ח כרבא דרבא רמי כתי' וכו' קמ"ל דלא כרבא היינו לקנא דבי ר' ישמעאל דפליג עליה וכן יראה דהלכה כרבא דהוא בתראה וקיימה הוא למה פסק הרי"ף הלכה כרב נחמן כיון דרבי' פליגי עליה רב יהודה ורבא ותי' משום דקנא דבי ר' ישמעאל הא איכא דקאמר נפ"ק דומנו' סד"ח כרבא דרבא רמי כתי' וכו' קמ"ל דלא כרבא קנא דבי ר' ישמעאל מפק' מאיר' הכ' דבי ר' ישמעאל וכו' בגרסי' בנמ' אמר רבא אמר רב סחורה הבאה לבעלת שלשה והשלימה לד' פסולה משום העבד ולא מן העשוי דשלש רשותות נעשו שלא כמלותן וכי הדר מתקן לה הוו תעשה ולא מן העשוי תעלן ציצית וחזוזה : ת"ר זירא הטיל למוטל' סביב לירושלים השוים מצות : ויחלצם מחטא את הצדיקים :

סליק הלכות ציצית

עיין מ"ש

קטן היודע וכו' למדנו שחובת חינוך הקטנים במצות הוא בכל מצוה ומצוה : זוכה ומקבל פני שכינ' כתב הריטב"א ז"ל במנין הזעין וקרים כי היא דומה אור לנוגה של הקב"ה והמסכיל יבין עכ"ל כוך הבינא ז"ל דאמרי' בגמרא דבינה הוא אויל בשבחא בסוקא הוא אויל בתרי' רב אשי חזייה לאיסי' קרב' דבלימים ז"ל מאי דעתיך לאשדייה הכ' גדול בבוד הבריות שדוחה לא קעבר שבקור ז"ל ומא תרגמה רב בר שבא בלאו בלא הסור ז"ל הכא נמי בכרמלית דרבנן הוא ולמדנו מכאן כי מי שנפסקו חודי ציציותיו בענין שנפסלו בכך אם הוא ברשות הרבים נמוהה שיש בתחב"ש עשרה אמה ומטלים מצד אל לד ובדיליון לענוד בה לפעמים שיש רבוא פושעו ואפי' בשוק הכוכ ליש עליה שאינה מטויאת בהלכה שהוא אכל כל רשויות הרבי' שיש לנו עתה בתוך העיירות כרמלית הן ויש חוטים לנאת בזמן הזה בשבת בעלי' אם שאין בו עיטוף גמור והוא קחת הגלימא העליון שבראיה כמשוי ומלטים בכולו וגם כי אין לחוש לזה המלבוש במור הוא חשוב טוב הוא לעשות בשתלביקו אחיזות כעין סרב' וכן שמעתי שהיו נוהגים בשבבנו ולרפא וכך ראיתי רבנים שהיו חוששין בדבר זה בשם הרב החסיד ז"ל עכ"ל :

אשר יחזיקו כי אחוזות הם ע' מלבד ישראל ועשרה מכל אומה הם ז' מאות בכנף ה' הכוון בכ' בכנפות הרי אלפי וקמני מאה וזה מבני מיכירו בזמן הזה כמה בגולה מלו' זו וכי היא שבעיג' עלינו בגולה ומהיאה אותנו לחיי העולם הבא : לבנים וכו' שמלבן את האדם להיות קמיד בעבודת הגוף והנפש שלא לחור אחרי לבו ואחרי עיניו : ושמן על ראשך וכו' שיש בה שמן של הקב"ה נדבכי' ורחו בל עמי ובומ' ואומ' עוד שם משמעון : שבע ביום הללתיך ובוא ד' ציציתו ובפל' של יד ובפל' של ראש ומזוז' :

סליק להו הלכות ציצית

א"ר שמעון בן לקיש כל הזהיר במצות ציצית זוכה ומשמשין אותו שני אלפים ושמונה מאות עבדים שנא' כה אמר ה' צבאות בימים ההמה אשר יחזיקו עשרה אנשי' מכל לשונות הגוים בכנף איש יהודי וגו' וגרסי' בסוף שור אדם מחבירו בכל עת יהיו בגדיך לבנים זו מצו' ציצית ושמן על ראשך אל יחסר זו מצות תפלין ת"ר חביבים ישראל שסיבבן הקב"ה במצות תפלין בראשיהן ובזרועותיהן ציצית בבגדיה' מזוזה בפתחיה ועליה' א' דוד שבע ביום הללתי' וגו' ובשעה שנכנס דוד לבית המרחץ וראה נפשו ערום אמר אוי לי שאני ערום כן המצו' כיון שנסתכל בגויל' נתקרר דעתו אחר שיצא אמ' עליה שיר' שנאמר למנצח על השמינית מזמור לדוד עד המילה שניתנה בשמיני רא"א כל מי שיש לו תפלין בראשו ובזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו מוחזק אני בו שלא יחטא שנאמ' והחוט המשולש לא במהרה ינתק ואומר תונה מלאך ה' סביב ליריאיו ויחלצם :

סליק להו הלכות ציצית

עשיית הציצי' צריך לשוות החוטין לשם מצות ציצית ואח"כ שוחר אותם כדאיתא בספרי ועשו להם ציצית שומע אני יעשה כמות שהוא הלמוד לומר מה הציצית הנעשה פתיל תכלת בעוויי ושזור אין לי אלא פתיל תכלת עווי ושזור לבן מנין הרי אתה בן הואיל ואמרה תורה הן תכלת ולבן מה הכלה עווי ושזור אף לבן עווי ושזור ואם תאמר מי פסל חוטין בשרה מ"ש לשונות דפסולה לאחרי אלעזר' דבלימא נבעינהו חוטין נמי אדעתא דבלימא נבעינהו בשזורין דכיון דשזורין הן ואלו לשם ציצית נעשו ואתה בעל העיטור מסתברא אם שוותן כותי ושזרן ישראל לשמן כשרין ואם אחר שמוש מן הסיסין פסולה וסיסין היינו מקעיות שנעוו אלא לשמה ומתם מקעיות אינן שזורין וצריך לשזרן לשם ציצית ופסולה משום שנעווה אלא לשמה ואין מועיל להם אם שיזרן לשמה וכן בשר של תפלין אם עבדו אלא לשמה ואח"כ בדקו והחליקו לשמה אין מועיל להכשירו כי נפסל בדר בעיבוד אלא לשמה והא"נ עוויית חוטי ציצית ומודד ד' חוטין באורך שבה עפחים מרווחים מד' אצבעות בגדול ואחד מן החוטין יהיה ארוך כדי לכריך בו הגדול ועושה נקב באחרו על הטלית באוך אלבעות על הקרן ומרוחק מהקרן המקבר הגדול עד סוף כפורן של גדול : וממלא קבר גדול מן הכנף עד סוף אלא אצבעות בגדול מן הכנף הוא מקום ציצית ופוסק החוטין לד' ואח"כ יהיה אוחן בנקב וקופלן לשנים ולוקח ד' חוטין מלד זה ודד' מלד זה וקושרן על שבת הכנד שני פעמים זה על גב זה כי הקשירה אחה לא הי' מחקיים ואח"כ כורך החוט האחרון סביב שבעה החוטין ז"ל לדקדק בחוליות ובמגיינן מאחר שאין לנו הכלה אלא כורך עד שיהא בריבה ואם הקבר בגלא רוחב גדול וקושר שני קשרים ומזור וכרך וכן יעשה עד שיהו ה' קשרים ולבריבות בינים ויהיה כל הגדול רוחב עפח והכנף בתורך ב' עפחי' שיהא אלים בגדיל ושני אליבי ענף ואם נפסקו החוטין אח"כ ונשאיר בכל אחד מהם כדי אצבע כשר אבל אם אין כדי אצבע אף באחד מהם היינו נפסק הוא מציקרו ונפסול והחרד ל' דבר הפס יבלוה הציצית קולם עטיפה כדי אלא ירבה ברכה לבטלה ואליה המיוחד ליום מבדך עליו אם מתבטף בו בלילה ונכנס המיוחד לבלילה אם נתבטף בו ביום אין מבדך עליו ונכנס המיוחד ליום ולילה חייב בציצית והסדינין אע"פ שאדם יבן בהן בנקב פיקר תשמישו בלילה ונכנס לילה מיקרו והמתבטף בעלית שאולה מצויאת מבדך ובלונס עליה אחה בגדיו כל היום ונשבע תפלה מתבטף בעלית אחר

התכלת הלכן אין מעכב התכלת והתכל׳ אין מעכב הלכן פירש רש״י ז״ל שיהו נותנין בטלית שני חוטי לבן מפני שהוא אין כנף שלא תכלת ותרכב חוטין בטלית שני לבן וקיימת לן בבית שתי כהא דבפסיק רב פפא בבית שתי קרקין בפירקין ותיתפח ר״ב על מנהגנו שהנו שוטין תרכב חוטין שהן שתוה ואמתי אין סדין לא היה לנו לבטל מלא שנים שהן תרכב בגגד הלבן לפירש רש״י ז״ל ותרדרב כיון שאין התכלת מעכב את הלבן היה יותר נכון לעשות [כ׳ חוטין] דהשתא איכא לאיתויי לגבל חוטיף ובראה לו ראיה [לאתגביעו] [דההיא דלקמן סדין בציציות דפירך אלא היכא הנא לבן אחת מאלה היה פוטר הסדין] אע״פ שהיו כל השתנה חוטין לבן ושוה ים לוחר דה״ב לית תשוט כל תוסיף אמילו אמילו אינרדים אבני כוש ואותר רבינו תם עכשיו אמנו מוהגין ד׳ פשוטין שהן ע״ כפולים כנגד תכל׳ ונכון שהם נפסקו הרב חוטין ויודע שהם כ׳חוטין שנכפלו שהם כנגד הלבן מו כנגד תכלת כפרים כפרי עניבה ואם אין יודע פסול עד שיתברר לו ואמילו אם כ׳חוטין אינ׳ לפפוקי דשמא נפסקו הני חוטין אחרי ולא נאחר רק מ׳ הכינתו אלא האחר אינרדומין ופסולין וכן עשה ר״ת תעשה לעשות בג׳ חוטין גרדומי ואין נראה לר״י מדאמרינן לעיל גבי רבינו דגרדומין פסול אחשב דוקא אתם דאשמיעי קדושה ניכרו אבל הכא דשמיעי מנו׳ כשר לגמרי דזרי דגרדומין לרוטה ושוה דלקמן גבי סריגין גרדומין מ״ה שנפסקו החוטין לשהוה מ״כ אחשב דקתי אבל הניני תכלת ולכן הוא דגרדומי אוהב כפרים לגמרי אמילו אינרדו כולהו ודוחיי דהכי ניכרת בהדחת תני לה ואומר ר״י דכפרים אמילו אינרדום כולהו דת. ל״ל כ״מ ל״ל כולם ושמא דבר מיניהו לקולא מיניהו לחומרא ומיהו בם אמ׳ אמנם לו טיטת ר״ת ואם אחר מי נרדום כולהו כשר כדפרש״י ר״ מם כן לינקו רבא רבותא לימא אינרדומי כיני כפרים דאשתא כין לכן בין תכל׳ ויש לומר ודאי לרבי לומר אבו אמר אם היה מהבני הבלם על נרדומי אבל לרבנן דתרי מנו אם לא מהבני חד אחברי ואמר׳ הבי מהבני אי נרדו׳ לכן או אבל״ מ״כ ה״ה כולהו בחשת״ ובאמת שישור נרדומין אחר שהוא כדי לשונכן ע״כ לא כפי לחיות שיסתר אין הענב כדי בעניבה והגדול אלם כולו שיהיה בסופנד״ ופתיל זה אינו חדת לגרבה כר כר אחה כשר הוא בגדול לבד או כפתיל לבד ושוד לליסב׳ מאת׳ כדי לעטוב תוקבל ושו׳ תוראתר לקנן נריך לקשר על כל חוליא דאי ס״ל לא נריך הא לאחר כבי ר״ח״ה גרדומי אבל׳ ולכן כ׳ים ואם לא היה סס כי אם קשר אבסוף הגדול היכי אחר גרדומי אבל׳ בפרי׳ אם נפסק הגדול הא נפסק הקשר ואם לא היה מבסיר סוס בסיקא בגדול מ״כ היה הקשר קיים וכ״פ בסוג וכן אשתא לקתנגבי ואין ניכי׳ לא תשבו ב ומיהו אם ס״ק אשתא ים סר״ל דקתי אתנף דוקא דבעינן מעבף כדי תת קת עניבה בלא גדול אינשי׳ לבו כדי לשונכן כולהו בהדדי לא כל חד וח״ל לחודיה איקו פירש כולהו בהדדי ר״ל דאינרדום כולהו כשר ר״ל לעטוב כל הח׳ חוט ן ולי הדיוט הנותב הבני תוסופר אם הא דקתי׳ בגרדומי אן דולם׳ כל חד וחד לחודי׳ אסר ר״ל כל חוטי הניני׳ כל אחד לחודי׳ נריך לבו כדי עניבה וכן אשתא הבלם או אם ר״ל לבו לעטוב חוט לבדו ובסת״ מ אשתא׳ חוט אם לבדו ב אמר בהדי אשתא מינ׳ נריך לקשר אין חוליי׳ לאחר בנשם ר״פ קרי חוליא ואם ל״ל עוקם חוט של תכלת ושוטה חוליא אחרת ואח״כ לבן ואתחיל בלבן אפני אחוא אין כנף דאשיים בלבן אשתא בקדם ולא אחרינן ואתרי׳ נמי בתחילת הכורחת לא ראשות מן בגגד ד׳ הקיעים ד׳ הקיעים והחוטים ד׳ ומיהו אי בגגד ד׳ הקיעים ד׳ מוריים שניהם ע״ל לשון אם ר״ג ואיתא לתנא אלנו אחוט פוטרין רק״ה [קשרים] ״ואמר ר״ דרי״ף ובן כל גדולי הדור לבאון הוה אחין תכלת אין לחוש בחסר חולית אלא יבדוק ויחזור ויבדוק עד שיהא ה׳ קשרים ובין קשר לקשר בתלת גולל שיהא בין הקשר והבדק שיהא חוזק הגדול ל׳ אבנשר בגולל ויזו אחבינן אהה דאתרינן לקנן אמילו לא כדק בה אם חוליא אחד בשרה ויש נתנין לבדוק בתחלה איעור חוליא של לבן ולבניה איעור חוליא אחרת בתקום בכלת אין דאמר לפוסקת בבריכה אלא בתו אחים אתתלה בזאתן אחי תכלת אם לעשות גם עתה אותם ה׳ קשרים פירש״י ז״ל לפי שהוא מדרש בציצית עולה בכל אתנות לציני׳ בגיאמטרי׳ ת״ר ואם׳ חוטים וה׳ קשרי׳ קרי תרי״ג ואם הקשר ר״ יהוד (דבכתובות) אמרינן דבר׳ ציצית דבת כ אין לפסם לבל׳ ציצית אלא יוד אחת ואיר׳ ל׳ ציצית מבלתת אותן ג׳ יודין ושוד כיון דקרינן ציני׳ אין אין אחד אם כין על אחדדם ואל דין ה׳ קשרים מהנים הבולם לעשות כ׳ קשרים לאמעלה בתקו׳ אחיבור הטלי׳ וג׳ כלפי הקרקע אבל אינפכא לא דאמרינן בקדם ולא אמרינן ודין דפ״ה לקנן בגי׳ ואלדיבר דאבבר ה׳ קשרים אין נראה לר״י מדאמר רבא לרב קשר על כל חוליא וחוליא ואם ע״ג דתלמודא דהי לרבו אבל מבל מקום רבא לא הדר ביה אלא דאמילתא דאיתי סייעתא לא אני לאיתיב ונראה עתה מנוה אין המוכחר לקשר קשר הבנין סמוך לסוף אחת ואח״כ ל״ ה קשרים כלא דקדוק הוניו׳ אלא אוד ל׳ אבנשרת אוהב הגדול בגולל כדלקמן גבי כתב אבא אמונים וכו׳ ושל הקשרים עצמו נוטה רבינו תם דר״ל לעשו׳ אחוט של כדק הקשרים והיה ראוי רשם אחוט כמתכנו׳ של הו׳ חוטין ואחדקן יחד בקשר אחד נבד ואמר׳ רבינו אחנן דבסה״ כ לא מיקרי קשר אל קיימת בדאחד כלו קשרים דנא מיקרי אל קיימת אם לא בשתקדר״ כ׳ החוטים יחד כל׳ ת״ קשרים ומיהו לא נאמר לכבר״ג אמרן כמן אלא רשם אחד אתקשים אין אחד אבל כל׳ דתפ״ל זה הרשם אוסף אילך [זה מוסן] אילך ובבור לאיתנתו ומיהו נראה לי דלא הוי קשר אחרי׳ אלא אם כן אחד בחוטין ולעבוד הי׳ מהני אם הו׳ רק חוט של כדק אבל אחר בחוטין אינם אמתקיימים ור״ת היה מבוא ראיה לדבריו מהריא דאנו קשרים אבל לדי אבסקת ר׳ יהודה אומר מינכו והיה מת עניבה אחבנים כ׳ ראמר אתיבו׳ בקבה בתחנביתו׳ ואם היה רוצה לאחרו׳ אוסך כ׳ ראמר אחבנים אם היה אבי׳ ציני׳ ומוד דרך הנקב היה קשר נאות אמ״נ אליבא אלא אחד קשר ה״כ אבל אם אינו אמר ראיה מוכר אל אפנין אמנם ראם הרבוצה דרך הנקב ואחיב קשר נאות והקשה ר״ל דאמ׳ ר״ל אמנם הרי עניבה הה״נ אם לא אם אם אקשר ראמר אחר אבל אחר קשר נאות אם אבינרו דרך הנקב מבלתו אבלו ואח״כ קשר אבי אבעיר אבל אחר דרך הנקב ואם היה אבעירו לנאות היה קשר נאות כ׳ אבתי׳ כמו אחר אחרו׳ גם יוד של אפנין הי׳ קוסרי׳ כמו׳ אבתו׳ נם עתה אחזר בו ר״ת ועם׳ אבי׳ אמת אבתי׳ אבל כדק אבי קשרי׳ אין נראה קשר אל קיימת אם אבתי׳ אבל אבעיר ר״ אמר אבתי׳ אבל לגדול הקשר לאמת אלתתות חוט אל גדול מ״ת אין אם אמדקו

יפה קשר כשר הוא וה״ר אלחנן הי׳ מיהא ע״מ אלוקח חוט אל כדק וכוכך האחרים ולוקח כשרוטה לקשר אחד חוט אמ״ הו׳ וכוכך אליהם מיד אחר כך אבל כמו אדרבה ולוקח אבינהם יחד אל החוטין הנותרין ב אפשרים אחוזק בדרך אחר קשרין ואחזר וכוכך קצת לאפרים הקשרין הם אחזה ואחזר ולוקשר כבתחלה ולא נהנרא לר״י כל אלו שניני קשרין דאם כן מאי קאמר אינשרי אלאמר אינשרתי כולהו הא עדיין מתקייתי הוו אחוטין הנותרין ולא יעתק מי אינרדם לבקולא אבל אם אינרדם לפרם מה דפיר׳ לעיל מסס ר״ז ל״ל דאמר׳ מי אינרדם כולהו חזרי כשר ניחא ואין ראי׳ אבאן דכיון דאינרדומים כולהו אם אין אינרדם כולהו אבל אם אינרדם ר״ל אבן נהיגינו בקשר אל נולב ונם בציני׳ לקבל רק פעם א׳ ושוב אתבטל והרבן אבינ׳ ותתוך כך מהודק יפה אמילו קשרו בב ראמר אבאר עב׳ ל הנהנהנו שבאבנין לקשר בד׳ אחבאן ואדבא אחבאן בציני׳ אקשרין אחשבן בטלית וכן שאבן כל הקשרי׳ וכן נכון לעשות בציני׳ דבינהון לא אחבר׳ ליה עיילתא אינשרי׳ כולהו מתוך ס״ה אחבאן דלא אבבאן נרדומי׳ ציני׳ אלא עכו״ם ולא הנדל׳ ולכך אחר אבלא לפרם אבאן לגדל בפסול הנדל׳ בפסולין אבי׳ אינרדומין הנדל׳ ולא אינרדומין אבל אם אינרדם אינרדומין אבל אם אינרדם אינרדומין אבל אם אינרדם

מרדכי

חדושי אגשי שם

א ג"מ פי' וחיכו פסקה כנוי דמשורין ומחשבים מ"ם שמתן גרמה מ"ו כפרים בשמות ביטיות:

ב ס"ה וחכ"ם פשוט מלגרך מה"ם • סתם כתב כותי פסוק וה"כ פיס לנו לומ' שפטיקר פיס כבתיבה חס"ם כישראל כוגב אין נריך לברך על כבתיבה כי אינו דומה לשחר מלות מחוסר לבקוה ב.מנו אלחקי: ש"ו

ערבי נחל ולית ליה פוסיף לא קם מכאן די"ל כשמשה הכל ביתהומחטיל כו חוטין הרב ודאי לא מיכם לן דהכל ביני מחד מכל אם עשה ביני בהלכת וחזר והטיל כו ביניה מחר ודאי מיכם כל תוסיף ביני אח' מחר רחמנ' ולא שני כהבמה וכך פ"ה לקמן נבי כמן כטלית כת ח חוטין דלא סיף כל תוסיף כשהטיל הכל יחד והקשה ה"ר אלחנן דכא"הכחנקין המחנא מיפכה נבי לולב דאין נריך מגד והוסיף עליו מין מחר מיכם כל תוסיף ואי אין נריך לא הוי תוספת דהאי לחודיה קאי ואלו לחודיה קאי ויש לדחות דמין מחר שאני וה"כ נבי ביני מין מחר היה פוסל פ"כ לשקרבינו סמשון: ת"ר טלית "שהקטן מתכסה בו ראשו ורוכו והגדול ונמה בו שרחי חייב ביני' מין הקטן מתכסה בו ראשו ורוכו אע"פ שהגדול ונמה בו שרחי פטור' פסק רבי' משה שמדבר בקטן שיונמה כשוק כטלי' זו ואין נריך גדול לשוחרו ע"כ לשון סמ"ג: ואי מאן דבריהי לגלגיתה לא עשה ולא כלום פירש אחר מגד דנבנאיתו לשיפסל' מיני' לא עשה ולא כלום שרחי עשה ה"ר אחייבא ביני' לא מכני' אם אחר חייבה גדול דמינברח לא אמילו מטו ואיכו לבחורה גרמה שיהא [הפסק] בין שתי הקרנות ואלתי לר"מ דוקא נקט בעלת ה' דמיחייבא אכל ו' נח אשכחן בתלמו' אמה אמה עליה מי בגרמה אב' קרנות ואוייה בת ו' והשיב לי דברא לו אמין חייב ביני' דלא משתמש בשום מקו לאחייבה ולקמן אמר קנת דלא שנה דקמת בברייתא בפרק התכלת מרבה אני בעלת ה' שם בכללה ר' משמע דאמתי טעמא אמילו טוכה ע"כ לשון תוספות שאנן: ובסמ"ג בשם ז"ל מי שיש לו טלית בעלת ה' אם בעלת ו' אין מטיל ביני' אלא לר"מ הכנפות המרחקות זה מזה בגאמת' אל מרבע בנפות בסותך אסר תבכה בה בכ"ל: בתב רבינו שמשון ז"ל אחר לי רבי בשם ר"ג דאותם שליאו שעושין אשכנז והם אין אלבו אים לה בית הגוף וחייו לפניו וחייו לאחוריו בעין קפלייר אינה מן המוכח דלא תקרי אחר אבם בה ואם ראשו משמע קנת אבר לבסות מדבעינן בפ' התכלת עשור טלי' שהקטן מתעטף בו ראשו וגדול ונמה בו ערחי וכו' משמע שריך שיהא עליו שם מלבוש ראוי לבסות עליו לבל הפחות לקטן ושיהן לדבר שאינו מוכרחין להתעטף בטלית ובן נבי אכל עטיפת הראש ומה שאומר בערוך סודר חייב ביני' איינו סודר אחבסה בו ראשו ותלוי לאמטה הרבה שבי' יכול להתעטף בו ולכך קורה ר' אבר על הטוחין בין ביני' בין בלא ביני' כי רביה בידיה משום שפין תעשה להניח טלית בת ארבע בנפי' בלא ביני' ורבי אחר לנו שעשה טלית בתין שרבל קטן ולו שני בנפי' וכגריה לב' בנפים קנת ואיה לה ארבע דאפילו רב שמת דאיירי בתן בבגריה דאשתמש שאין טלית אן המוכחר ליינו לפי שהתף אתנו מעט ושבור לבטלו אחורת ד' בנפו אבל אם אחר אחייבה ביכרת אין לך טוב אחנו ובן דרך שאתעטפין והבגדים שעושין בן אחת מלבושיה ועשיני ראו אותו של רבי בדי להורו הלבה לאשם ונריך להרחיק הקרבו זה מזה שיהו ביכרים הטוב בשנים עד בתן לשונו • גרשיון שלרי הקונין האם בראשית דבבן הוא אומר ה"ר שלמה אדרום שאם "נפסק לאים חוט בל טלית בשבת שאסור לנוכבו עד שיתקן אותו שאם לוכבו עובר בעשה דיש לו ד' בנפות והסיק ר"י דליתיה כדאוכח בשאשתין דאמ"ג דאיפסיק בראשית דבבן לא הוי שרי אשם כבוד הבריות דלא דאיכן אלא לאו דלא אסור לבן גרמה לר"י דת"ע דביניה אינו שלא להטיל בו ביניה בשילבשנו ולא אסר הבאות בלשון לא תלבש בגד שיש לו ד' בנפים בלא ביניה דאו ודאי שיה הדין עיתו שלא מ"ע גרידא להטיל בו ביניה ואכל מקום אין הטלית אסור לבבו ונם שאר אין אסור בין שאין עתה יכול להטיל בו אם אינה שבת ואחול ודאי עובר כל שנה שלובשו בעשה דהטל בו ביניה וכן במזוזה ומעקה ותבא דאסור במזוזה יאסר לינבן בבית שלא בעמוד ובעה קאי ואם לא עד כאן לשון תוס' • שוב גרשיון "שם איונה בטלית שאינה מבויצה בהלכתה בשבת חייב אע"ג דדרך תלבוש הוא הביני' אחיבי ולא בטלי' ואם מחשב בדאתר קמן פרק תולין מסקינא לר"י בסרבל שנפסקו מתנו הלולאות של מטי אם יכול לבלבשו אחרי אחיבי' אם דילמא הוא ויכול לפרוף עליהם אחנו אם בשום דבר אחר וכ"ע: תנו רבנן טלית בפולה חייב בביני' ור' שמעון פוטר ובאין שאם בפולה ואתר' אחייבין לפי' ראשון שפ"ה בפוף הקונין הבא מיירי שבפולה בולה לבבי חייבת שבן דרך מלבוש ור' שמעון פוטר לפי שלא אחרה אי נמי לא פטר אלא קרבי הבטילות ולרבנן אחיבה קרבי הבפולו להתחייב בעת שילבשנו להטיל ביני' על קרבי הבפולו אבל לא של בונן דאחרבע אחר רחמנ' כדפרי' • בעודן ריחחה שבשינן פי' אחי שים לו טלית בת ארבע בנפים ואחזר עליות כדי להיפסל מן המנו' בשבת ודוקא בחייבי' סביו רבילים לטליות בת ארבע בנפים אבל אנחנו אין דרבינו בבנפים ארבע בנפים אפילו בעודן ריחחה לא מיבעבי ואיה אלא כדי לקיים מצות התלויה בה ואתן סברה מרוכה דאחר שבקולה בגבד כל אחבות תוס שאכן: הנות אמשמה ודאי ראיתין ליה פירוש בשאמות ואם תאחר ר"ת דבני בלאים לא מיחייב דלאחרי אחבי' אבל בלאים ואחר ר"ת דבני בלאים לא מיחייב דלאחרי אחבי' אבל ביניה היא מלוה גדולה ואיבה לוגב לרשות' ל' דהתם בני בלאים אין כאן לוגב לרשות אבי' בה"ג שלא היה בהבה בלום אמנו ואחתחם היה מוחר ואם שבחנין עתה לבטיל ביניה אבל אם אחר ר"ת לפי שעתה נאתעטפו אבי תעשה ביניה עולה תרי"ג ואם יהיה לו טלית ברחה בעדו שקיים בל התור בולה וה"ל עדו שקר ושוב אחר ר"ת לדורותם בני ביניה בחיב אסר ודרשינן לדור תם ור"י אחר דעתה אין בהרין בחלו ביניה בטלה לפי שבשבו אחיה אפטור מן הביניה ויהיו לו וחייבו בהוא חייב לא היה לו ה"ל לוגב לרשות ואי אחרבע ר' אבחומה אחיה לאם בסחבה פרשת ביניה לפרש אחקום לאחר שאתים חייבין ור"ל לאחר שיחיו אחייבו ואחוביה שם לבריך להטיל ביני' בבגדי אתים דלשאיל לבח לא יהיו שאה אחת בלא ביניה ואחריבו תו הרבה ולבתר בחב ר"י ח"ל כי שבינבנו אלוה אח בני לקשר הביני' בבגדי הבגד שיהיו אחמתי לעתי' לאחיר הבגד הקשו ואחרי הן תלוין אחרל' ואין זה הן העבור וכן הנון לבשו' בר בחן לשונו ושיין בחרדבי בחסב' אחתות ושם אחרבתי בדבר זה: אחרר אחבה מ"ר יהוד' "טלית שנקרע אחן לבן אתחר אחר שלם ר' אחיר אחר לא יתפור ואחבאים אחתרי יתפור ובשאלה דר אחיר הוי בין שנקר' קאחת אחן ר"ל ר' רחוק הן הבפה גדל ויהיה הבסר בחת ביני' אחבה לאיחר' דלבשאי' ישאר חוט הן אחפירה שאבר ויבית עוד ד חוטין אחרים ויגרפם עם חוט הבשאי' לבשו' ביניה וה"ל תעשה ולא הן הבשאי אבל בסבקרע לאחבל' אחלבשה ליב' לאיחים לבבי שהרי לאו הבסר ביני' הוא אחתי לא חייבי לבך אחבשה ואחי הדיוט בפלאתי בל שבר אחות קטן שלא הביא רק דברי ר' אחיר אחשבה שהלבה בר' אחיר לבל דאחתי אחבי שאחן יקרים שדינו אחן בין אחר לבבי אחיר ואי' לין אחשבה אחיה הוי אינה דבית שאחי אי לאו דה"ל בבי' שאחי בדבריהו ר"ת ורב שמרם ואחן שבר אחות קטן לאחרבה אחיל: ושאין שלא יביא אחי' לאחה אחת אחן אחה אחבלת ואחלה בה ודוקא לבבי אחן אחקום אחר דודאי ה"ל בבי' אחי

אחשבה ולא אחן הבשאי אבל אם הוא בקרע לאחבל' אחבלה ובדיין אחיבה לבב' אחיבה לאחבה: טלית אין בוטר בה אלא אינה פירם הקונטרים שאם אחרוה אחיה ישאל בה חוטין אחרות וקרה אחרבן לבל דלאו ביבשה דבלי בראה לאחיבי בשאל מינים בגון שרלין ובלך ושרקין לאיקבטור לא אחבין אחרבית' אי נמי אחרבן אשום זה אי ואחיבו: ת"ר בחה חוטין הוא נתן בית שאחי אחרים אחרבע וכ"ש הבלבל אחרבים שלשה ובחה אחה אחבלת ב"ם אחרים אחרבע וב"ה אחרים שלשה רב אחרים חייב הך חילתא בהדי אחי אלי דק"ל בבית שאחי ואם כן קשה לבני הקונטר' דפיר' דבלונתיבו קאי אחבנה דבית שאחי לאחרבי' ל' לא הוי אחרבע דיק ד' אחבשות ואם כן הגדיל אחרבו שבים לאחרבי' לבעל בויי ביניה בלים נגיל ל שלבשי שבע וה"ל בין בבל ו' אחבשות וה"ב עבדינן אחרבו י"ב אחבשו' בבגד שבע אם ואחר ר"ת דאחבשות ר"ל נגיל אחבנן אל"ת ואחגיל קאי בלונתיבו ואם בלבבר בית שאחי אחרבע וה"ב ה"ל אחרבע ביניה י"ב אחבשות בחבינבו וכן אחבשות בסיפרי דקאי אחבלים דאינה אחם נגילים אעשה לך בחה נגילים שאין ב"ל אחרבים בלבה ב"ם אחרבים ר"ל אבלת ואחרבע בל לכן בל ל' אחרבע אחבשות ובלבב בב"ם אחר רב פפא אחם דאחרבי' ד' בגבול אית בקבוצה אחם ואילא בתבר אחר ר"ב אבריך לבשר בחקי' ראחב הגדל ולא אחרבו אבות אבות קבר וכן אבינו [שם בר' קדשי קדשי] בי אבדית בבם ואי' אריך אחם דהוי בראם האחבבם ובהיבו דוקא לבם בדי אית אחבבן אחבן בלבן אין דרך אבדיה בבך אף לא ה' ובוקד אינה בטל ד' חוטין בשאנין אחבב בחביבת בטלית בחוך ב' אחבשות אין הבבן דלאחר אבן לא אחבין בבן אבדיה בבן הלא לאחבה אחבלא נגיל אחבן בבחבת בל הבבן אלא אחת אחבבן הבבן בבחבת בל לבבן בל לבבן אחבבן אחבבן בל לבבן אחבבן בל לבבן אחבבן בל ל

פירוש ר"ת דמכיי קלי כת"ק ורכה כרסב"ג ונרכה לא סני בהזחב' אלא בני עיכוד
ריינו כסתוא ואינ"ג דכיעלמא ק"ל פרק יש בכור הלכה כרב בחיסורי הכא ק"ל
בסתוא דקם רבא בסיעתי' ורוכה דמסתבר מילתיה ודלמי סתרי' לתהוא כללא דפ'
בסתוא ולא מיתי' ליה כמה דבעדינן
בכור ב"כ לשונו ובתב רבי' סמשון וז"ל כ' לתיון מיתי' לפי ר"ת בהא דבעדינן
בסתוא דמא"ל דק"ל כרב בחיסורי ה"מ בחזחרי דרב[דהא כל מילי רבא בחזחרי
בסתוא] ור' עביל ולא בקולי דרב אמא דבקולי דרב לא תפסי אלי בלל ותר דאלקון ל"ל
בסתוא לתון קדום אלא בתקום סעדה ומיהו לא חביב אלא תנא' קולי דסתוא וק"ל
בסתוא לתון קדום אלא בתקום סעדה ומיהו לא חביב אלא תנא' קולי דסתוא וק"ל
ר"ת דמיהו דהכא נמי חזחרי דסתוא היא ולא חב אבי ליתיחבבי ומי כבר המפל
מתי' והנהיא דהכא נמי חזחרי דסתוא היא ולא חב אבי ליתיחבבי ומי כבר המפל
מתי' והנהיא דהכא ק"ל הלכת כותי' דרב כין לקולא כין לחומר ויש לחזקון לקיים פי'
מחרי' בהיא דק"ל הלכת כותי' דרב כין לקולא כין לחומר ויש לחזקון לקיים פי'
רש"י ל"ל ולהלי עוד מל תפלין לא כבי עיב לאחן דסיינו המתיון דמיון שיקר קדום
בהוקמל נוילין כל ס"ת אפי' דמ"ה מוד דבעו ביכו לאחן דסיינו גוס קדום היא אם ס"ת
בכתב עליה ל"ג לר"ת דהא מתחל' בתיקון מינו קדום כלל אלא דמאחר נמוד
ס"ת ובייכו כמו אורג בגד לאת ובוד דבעוון מל תפלין ומיכ' אלא קדום דאחר מכיי
אין מל תפלין הלכ' לא"ה ותחיב לי' קדושה נמוד' ה"ה לא כבי מיכוד לאחן הילכך
ברמה כבי' ר"ת ע"כ לשונו: תפלין יש לכם בדיקה פי' ר"ת מסוס דיכול לרחות
בדקדוק חסרות ויתרו ואמר דברים אם הן בתקנן והא ליכא לאיתיה דילת שביה
מלא לאחן לו בתנו אלא לאחן דכל הכתוב תפלין בקי בדבר זה ודמי לבהיה דרים
ביטון סתם ספרי דדייני מיגאר נמיר: ספרים ומזוז' ים לכם בדיקה כמו כן אם
בכתבו בהלכון ובקחן מבל אדם מסוס בדקו יש לכם לבודקן אבל תפלין אינ"ג
דיש לכם בדיק' בנמי היא לקרוצן כדי לבודקן ואין ביקחין לבתת' אלא הנהמות
ובביטול הכל בקרון בדפרי ותביה נמי בתוספתא דע"ח אין ובקחין תפלין אלא מן
המומה ואם לקח מתי אמיבו תומתם ומכא כיבו ב"ג במדיס הב ורש"י ז"ל פי' דתפלין אינן
לו אל בלם בלת' הרחיון בל בנמיד הב ובן בנמיד הב ורש"י ז"ל פי' דתפלין אינן
מיבקון אלא מן המומה' מבו דבריבי מיבור לבתת וק"ל דהא ס"ת בינו מבוד לבתת
ובקלת' ובקחן ב"ת הבא מיריי בספרי אחרי ולא בם ס"ת ת"ת קבי' מתוזו' דקתני
ספרי' ומוזו' ים לכם בדיק' ובקחן מבל אדם המיבר מתי' בלבון מה מזוזה לכם ס"ת
תפלין ומו מי יוכל לדעת אם עבר וכתב אלא לאמה יש לומר דדין ספרים ומזוזה
ורבי' רוב העולם אלהבי ה"ר ורמ"ה לידע בהן אבי' שיבר לאחן מבל תפלין בריך גוף
בקי בריכין מבו לידע: אין אדם רשאי לחבור טלי לבותי בל שיתיר בינותיו ת"ט
אם אינה הוגן בדם: ויאמר דבא"ב מתמש לוקח מיבו רמי ולא אחריני ועוד בפ"ק
דקדושין קתני סתם בריית בינות עם הגבו דת"ש בהאחן גדת ועוד אחרי' פר"ב
לבריבו' אמין אומר פרשת בינו בלבל ובסמ"ג כתב וז"ל אומר ר"ת בנשי' מברבות
על ע"ש בהאחנגדתה ולחיותיו מפורבו' בתנות תקינ' אופר ואבי מתפתי אבורה
ר"י בר' אברהם לבדר על בינות בלבו ר"כ אבה אומר אמוכות מבודבו לבדקדוטן
לבסו' אום חיינת בבינו' לף בלבל' ובל אבן בפות האיחבל ליום ולילה ובסות לילה
בטור לף ביום עוד מבקינן במבחו בל מבוה אמין עבייתה בחר תבות בגבן בינות
אין מחבר עליה בפב' עבייתה מפני אסוף אמנה אמין אתמבקם בה זו היה אוף אם
עבתה ובן אובה ותפלין עוד מבקינן האם אבל אמן אתמבקם יבדר ואותר אדם
לבבם אם בינותיו לבית בבבת אמנה לא אמר בבבתו זו בקן: אחר אבם בה
אדי בבות "אותה אחוד הא מה אבי מקרי' ראיתם אותו אדם לבסו' לילה ותבקי
לבותה ומי בבינו' ראיבו בראייה אבל אחדים בינות אמנה בל ג' יום בטור אן
בינות אומר ר"ת דיש לבוכיח אבאן דבתם אמנה ג' יום ובותיה הבלאה לאחרי
בדים אבבת אבות דבתיבה הבו יום ובאום דאו זה ואחריבו ברבה ובסוף
אתב דבראבות הבו אבבה אותבות בבינו' אדבתיב בבדיהם אלא בבותב לאה לי
לבטור בינות אמנה ואבאן ראיה לבינות לבבל אל בבל אחייב בבינות לבוחבו' חייב
בדיבן ברבה ולא בריבה לבבחה לבבחה"ג בבבן יש בוחלן נבי אחרבו בעין בבן
בתו' אמבן ובסמ"ק בתב אבבל אדם לבבן אבבתו בבינו' אל אבבו אבבה בבא אמנה רק אינן
לו הות לבבן ואחי' בבא הות בבאה ברבה בבבל אבבל לבבן הבחה לבינים לבבבבן
אבבה בבחבונים ואי' אחר"ם בדים דבאבבל בבן לבינות בבל אי אבי הבינו ב"ל
אם אבבבל אבבבה בבבבה אבבבה בבבבה בבבבה בבבבה בבבבה בבבבה בבבבה בבבבה
בבבבה בבבבה בבבבה ב

ש"י א ג"ל לפרש סר"ל דזמתי לין כלבנו דזמתי לין כלבנו הקורת לא לשון שמתיר"ת כדרשת אומה שמרים שלא סגיות מלות בחיים זום לון כמיום לבני הזמנים הקורת לבל הקורת מת בו בכני כל הקורת מת בו בכני כל הקורת מת בו בכני כ

כשאל"ר אחאי מכשיר וכותיה ר"ל דמחוסרין בפ' המוליה דרב קמא כותיה ותניא בסבת ובמתני' ס"ת שכלה ותפלין שבלו אין שוטין מהן מזוזה לפי שאין מורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה הוא מורידין שוטין ומוקדמין בס"ת אחאי כדר' אחאי: **הגה"מ** תמיה הא דלא שפיכן מכון שבלו אי כיון כו' ודרש יותר תשיבות שפכי מדמשמע הכא לריכא לאיתר דלא שפיכן ונם ליכא סוס שיכול אלא חלנים וקתיה לבד דמ"כ הייגו קתרא א כדמרגין פרק המוליה שלשה שורו הן כו' דפתרא חלנים וקתיה ולא מכון שבולו לתם ס"ת דלא מיקרי ספר הדפסו לחצות לכתבת סוגי בט דתקון מכון דמכון לתם ס"ת לדפתר ולא על הכייר מחוקיה"ם לכייר שאין תחו דהא כפ' המוליה דתכין לתם ס"ת לדפתר ולא על הכייר ולא על הכייר מחוקיה"ם לכייר שאין תחו דהא כפ' המוליה דתכין לתם ס"ת לדפתר ולא על הכייר ולא על הנויל ולא על הקלף ועל הדוכסוסטוס כדרה המוקי לה כפ"ת וכן שבולו בפ"ה דמגלה כתבה על הכייר ועל הדפתר פסול' דלקר' ספר ותי' כגשיון מגיל לתחוי דמיירי בכייר של בעלי שאין בו משוקכדפי' לקר' התם ואתו נייר בשר בגנו לכ"ש דאין יכול להדייף אבל בס"ת פסול סוף לכר כתב ר"ת וז"ל אותרי הנחוטים גוילי מעור אלם כתו שהוא משובח לכר מיער דלתמרי' ברים כ"ב גוילי אבני דלא חביים ומלד הבשר אינו נאה לכתו' אבני נידי דלתמרי' ברים כ"ב והיכי אתרי' ברים בת"ס כתב על הגויל בתקו' מיער ואם סיבה דבשר ודוכסוסטו' הוא השור הנאחלן לכ' אותו של תעלה מלד בשער קרוי קלף לפי פסול' ודוכסוסטו' הוא הבשר לכד הבשר קרוי דוכסוסטו' פירש דוד תקוס כתו דוכסוס מכון לא מכון שבולו יוכי בשר וכ"פ בעיר' אבל הבשר הבשר רב הלוי ועל שבולו כתבו על תקו' אבן דוסטוס בלשון יוכי בשר ושל דוכסוסטו' כלפי תקוס הבשר אחר בקלף בלבד תקוס הבשר ושל דוכסוסטו' כלפי תקוס הבשר שאין תקו' בשר אחר בקלף ולא תקוס שיער אחר בקלף בלבד תקוס הבשר ושל דוכסוסטו' ואבל בעפרי' ואלד בשר אין כלה לכתו' ולא מלד הבשר אבני הגיון והבשר והבתוני' ובשבר לבוד שיער בלבד הבשר

מרדכי

לבחר דבר כראתיה ליה רב
אמרא אין אבילין בדר מרבו
ריש גלותא מהר בריש וכל
רב סתמתא קנה מבילין כו
וה מ מעיקר חים מיבני כו
ברוש גלותא תנא ורמי מה
לתנון דיבה בני לב תנא ברי
לדרש פורעיא רבתי בריש גלותא
דאין כן לי לתנון קראים
מיתתר מו לתנון בכבד דיוקא
וחם יפוב לו רב מנה מבקה
קורין ס"ם ומבילין ובין מחלוקו
דבלי ברוש גלותא לתנון קראים
לאיתתר וחם יפוכבו בנוחות
מבילין ובין מחנו דבלי
ברוש גלותא לתנון מבלה ווקלה
אמרתמרים בראתין" לתם בריש
פרקא תנבה ר"ר בתנו
לקרות בתן בנו לא לתנון
דמבילין מו בלמי מ"ר לה
בתנו לקרות בתן בנו וחם
דלא בבני חנוכים בבני לתנון
פורעיא מתא ברוש גלותא לא
פיוסם בדוקה לא לתנון
מבתן מלבנה מו מנוה לבים
מבקבק רב מנה לו בקים
לים מו לא בו בן בים סיר
מקלמודים לבתחבם בבל
ודרך ראו בתבסבתן ס"ב
דמבתים קרוב לבוגמו בבר מו
בבו מוכים חדא דמתיגון
מרתי נבי בבי מוכים לו
מרבו מיבב לבבל בנים
לבתר בחנן מבו ובמוכו בב
מבנתת מבבם מלי ברב לו
ביבי חנא בתרין בבינבדו
מבו רב הדיבו מיבבי לב
מבבר מי בתיבם לים בר:

מרדכי א

לבון מבדו
ושוב מלא
יבים בבבר מלם חוקות
בבוב מבבם וכן בראם
מבבם לבים מם מחבר
ומבות מלבות בחלמות מין

שם מם:

שם דבבו ר"ם אלו מרו
מבו מוקם בם מבבי
ל' ובבמ"ל ובב' מק ובבב ם
מבבינו בבנון מחר לבם"ל
ובבב ר"ם בי בבבריים מיבר
בחם מבבים מלבם ובבבם
מבבים מבבים מם מחבר
ומבות מלבות בחלמות מין

ב בבון מים בחלבלים בבים
לבים מבבים וב מבבים
מבבובבו בו מחר לבבון ומחר
לבחבר ובבבן מבוחם בבלים
מחל"ל מבבם מבבון ובבבבלים
מבות בבי לבבר מבבבי מבבלים
ומם מין בבבים מבבי מבבל
מבב מין בבבר מבחם מחבר
מבבם מבבבי לא בבי מבבן
מבבם מבבבי מבבבי ומחם ל"ג בלבבי
מבבן מבבבי מבבם מבבם
לבים ומו מבבם מבבם מבבם
בבבים מבבם מבבם מבבם
ומו בר"ן מבבן מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
ומו מבבי מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם
מבבם מבבם מבבם מבבם

בתפלת יכול יכתבנה על הארבי ודיקרוה בחת כתובים ונחת לתבנתיב מה לתלן
כל הסם מקבלוקל הסם מו כלל לדרך אחד מה לתבנל הארבי מן כתובל מלכי
ברח לתי דומה דין כתיב הנוהג לדודו לדודו מכתיב הנוהג לדודו ולא מכתיב שחיג
לדודו לדודו פ"ה כתיב מכתיב הייכו מנם וקשה דסמר כבר נמי נמ לספירת
דברי הוא דחת אפי' כתבו על עצה של קרן אם פרס כבר ופי' נמ' מקום
בסיגן דיו זק דיה כפ"ק דנדרים תנן בכל כתבן בקומוס וכו' ונרח' מכתב
לבנם ובסיגן בספר אלף כדלעיל ות"ת פלף מנם שהנ לדודו ולא ליבני ספר ודיו
ר"ל יאפילן מנה מתנה מרה לכתיבת נמ שהוא עביר' ועוד דאין דין כתב הנוהג
לדודות אחרני' רב חתא בריה דרבה לרב חסי רחמנא אמר מזוזות ואת אמר' כלף
כתיבה כתיבה אחר קרא וכתבתם כתיבה אחת ואחד על המזוזות מ"ב נזירה סוה
לחת לי אי לאו נזירה שוה ה"מ כתיבה אחכני' מו אסיפה דכתיבה קא משמע לן
ה"ג רש"י ז"ל כתיבה אחת ואחד על המזוזה פי' ועל עצים ועל אבנים אי אפשר
כתיבה אחת והקשה ר"ת דלאחת לא יכתוב כתיבה אחת אם האבנים חלקות ור"ג
ר"ת נורס כתיבה ואחד כו' ולא נרסינן אחת ואחרינ' אחת ואחרינ' בתוספות וע"ב נרסינן
פרק המשה שנתארמלה מיתתר ספר אחין מונה אחר רבי אחי עד ל' יום מוחר
לשאותו מכאן ואילך אסור לא אי איתקן או אינגמו אחרי' בסנהדרין פרק כ"ג אמ"פ
פיס לאחם ספר תורה שהביאו לו אחיתיו מנה לבתוב אבלו ולבינו ס"ת בלחלך עיין
בחסכת סנהדרין פרק כ"ג תניא בת"ס מתרצלי' בקבה לאו לאחיקי סכון אלא
לאחיקי ספר ובינלה כי שהיתרטום על ידי נכנ הבותב את הסם אפילו אלך סוא
בסנוחו לא ישיב לו הים כותב פנים ובלם שאו' בחחל בחחל בכתי ותשיב הטובל
הקנלמות לכתוב הסם לא יתחיל אחותו בסם לא אם אתחיל אחות אלבניו ת"ר יש
אחות נחתקין ויש אחות אחין נחתקין אל אחים וכו' כראיתה פרק שבועת העדות
ת"ר ובתבת שתהא כתיבה תתה אלא יכתוב לאפון עיינין ולא לעיינין אפון ביתין
ביפון כיפון ביתין בתלין בכרין בתלין בתלין ריסקיריסין בלתין בכרין תתיקתיתין
בהרן ויין יודין ויין איינן טוכן בוכן איינן טיתין ביפון בפון טיתין בפוטון
בכוכן בפוניפון בפוטון בתכיתתי מ"ת בתב"ם פתוחה לא ישבב' בתות' שתות' לא
ישבב' פתוחה לא בתבב' בטר' לא שיהם בתוחה לא שבתבה אלא בדיו לא שבתב
בחוכרות אלא בוכב הרי אי אינגמו לשל פירשתי אבל האותיו' האו שהיכר הבנין
בחלק בין מוחת בתיבתן בריכו דומות בתבל' זו לזו נרסי' בפ' בקורא את המגל' אמ'
ריבה בר בר חנה מ"ר ר יוחנן אסי' לבתו' אפי' אות אח אלא תן בתב אחרי' בקי דוסין
בבר' בני הביר אין מוכרין ספר תורה אלא לבני דברי' לתוד תור בד מיו לו ליאה
אלא הוא אחין לו דבר אחר אי אינגמו לשל פירשתי אבל האותיו' האו שהיכר הבנין
בחוכרות אלא בוכב הרי אי אינגמו לשל פירשתי אבל האותיו' האו שהיכר הבנין
בחלק בין מוחת בתיבתן בריכו דומות בתבל' זו לזו נרסי' בפ' בקורא את המגל' אמ'
ריבה בר בר חנה מ"ר ר יוחנן אסי' לבתו' אפי' אות אח אלא תן בתב אחרי' בקי דוסין
בבר' בני הביר אין מוכרין ספר תורה אלא לבני דברי' לתוד תור בד מיו לו ליאה
אלא הוא אחין לו דבר אחר

דרושי אנשי שם

ש"י א יקחם בבגד לברך על

פרשת המזבח פרשת שמור מודים שיתנם בפיה בפיה אלם ואחר כך אחר בית חיטין תיכו רוחה אחיר המזבח פרשת שמור הנם בתם דת כ פסין לא שייחס בעור בגדיהן ומשמש ג"כ שפיה ברוך בתוך לבן בריסון תנו לפרס דרוש שתר של פרשת ר"ל בפיה שם פרש"ב ברוך עליהם שור שור לך קשם לחם תנו ישרדקלקם פיה לו לחזר לברוך שור כו מם פוה בתוך על שור בתרי לון שיך פיהם קלם מזבחן ר"ל דעור מקרי קלם לך קשם שתן תנו בוהרכן רק על פרשת עבתם תם בתיבת בשמוש רבת לברוך קודם שבוקנים בפיה לבן יש לחזוק ולבר לברך בל פרש ר"ל פרשת עבתם מזבח ופה לחר ראין בית בחיטין רוחה ר"ל רקרי תם שתתם בבית פרשת עבתם בית לבקוקת שתתן שבית בית פרשת ברוך בריחה אחיר דבות הקלם שבורכן ובתן תיכו שרי המזבח לבשים מבשם אותו נגם תם שתתר דת ח בת כ שיך לא לחיקם בשור שבלין ר"ל שבת שור שבלין פרשת עבתם לבות בשור שבל הקלם יח כ לא תבים בשר ב בתור שבלין בפיה על פרשת אחרי הקלם בחבית וגן ל בחתקתי כדי לישב

פתוכנה:

נ"מ ב ותם ב דלחתריכן בגמרא בבריס דתפילין ותחוות בבתבן שלא יתן בבתב דתורים בריסודי ל"ל פיהו בשבוקב בשדר בבתוב בתור דלוסם תוריס בריסן אבל שלא בשדרן לא בריסן ב

ג פי' ולבי בבשים פרשם אחר של תפילין וח כל מזוזה ויוקם לבשלים עם פרשם מזוזה לפרשם אם שתפלין הים הים שלא בשדר כי' פרשם רשומים של מזוזה שבבב אחר פרשם בבייש של תפילין ויקשם שמא ר"ל פרשיות פסולה מזוזה אם בפרשיות בבשים בבשים בבשים

ר"ל ר' אלחנן מייסר ס"ה ואו"מ משום דעיקר לכתיר בכל עת סדרה להבין לא בעינ' טהור אלא בעינן שיהלוף בסיכום לבית הכסא מאבל הס"ן נשלוש קיימת ושייך בה מי קדושה והכי דמתגלה דלא הוי רק תשמישי קדושה תיירי ברבוטות שנתקן תן מי קדושה לא רשום מתפלין שבלו דלמ מין הכון ד' איזד מבל בסהן עם ה' הפלין קדושת הפלין לא הוי הזכירו נרתה דודאי הוי בכללן קבר של תפלין מבל מקו לא הוזכר לגתרי דמרי דברי לכת

ג"מ א

מי דלר"ת בראש דבסיון
קשור בזיבו סידרון שהרקון
שניב ראשו בחוד סלית קשור
בו וכחו קשורים בו בגלב ראש
קשורים מחוס זמי בכלליים ולך
אצל בר חנו מי לחתרינו
בעזרת ה' ויהודה אחר רב
ק"ח בריך לרבע ג' דברים
בו' ורב חנינא בר סלחיה
שמחיה דרב אחר אם קשר
של תפילין בו' ובריך ואיריך
ומתקין אבו שביתין מי שקוטר
בדאמרו קטלין כי בר חנו
משבת שביתו :

ב ומתרגמי לשם סידרין
כמנכנו אבנו ומולין
לבנין ומקשר חוך מוכח ומשם
מי"ל ברש"ם קוראל ורבב לשיל
אחר דקשור לים ומרש"ל
קוראר לאוקו בראשו ר"ל רק
סביב ראשו ולאנו קוראר
הקשר בכל יום ומ"כ מר בר'
דרבינא דהלא עליה אחר
דשבוד כיריקוזר שי כמנכנו
אבנו ומולין לבנין מ"כ
בים אחר דמנכנינו לקשור
הקשר בכל יום לחוס פירש
דרשני בתולין לבנין לחוס לא
פירש בחוסבנו שקוראים
הקשר בכל יום אלא מנחת
דלין מנכנו :

ג ומ"ג שם שוטשתא
דיום ומשתא כמי הקול
אלא נרמי אטוטשתא כך יום
לבנים לא כי בדמים כתיב
שוטשתא ומקש דמלי אמא
שוטשתא או אטוטשתא מה
מוכחה מ"ל דאטוטשתא
שמשא מוטבור של דרשה
מקום שוטשת של רשם כי
מוכבור הוים כמו קורים ואו
הוים בבי ר"ת דבי דמוריו
בכנחת שתפילין לתיק שמו
אמנה לתכבור דרשות ר"ל
פרשם דמוריו בכנחת
שתפילין אבל אי הוים ברים
שוטשתא הוים כתיב אמנה
דרשת שוטשתא הוים משמע
שמוכר על דרשת שוטשת
בשמה ולוקח אחר סיטיה של
רשם ואמורא ר"ב היה מדבר
בכנחתו ברש"ו :

תאותו מקום עד אלכנב לדרה ובלה קאתר מחוי כמוף שבוסף האמה לאחוריו לנד
הקיבור והו האיטנו קנת יותר מלמ"ד פשוט דהיינו כדרבן וד"ל כתב וז"ל אורך
רבוטה של יד כדי שיקיף הזרוע ויקבו' מתנה הקסר ותתחתרנו' אחת עד אלכנב
אחלכני ובריוך אחנה על האלכנב ג' כריכות ויקבור ואם הרבוטו' מרוכות יותר על
שיעור זה כפירות וק"ל תנין לו שיעור זה אך סב"ל אמר רב' קטר לה כלו'
קיסר רבוט' באלכנב נדרה כדברים ובריך מעט יותר דבסקוסר' בעיק' האמה מני
העודף פשוט רב אחת כר יעקב קבר ג' כ באלכנב נדרה ואתלת פירו' גודל סביב
אלכנבו ואינו ג"כ בדפרישי' אי נמי מתלת כמו אמצע והיא היא מר בריה דרבינא
עביר כדיקן אלא היה קום' על אלכנבו כלל ואלכנב נדרה לשעורה נקט וכן אנו
נוהגין ולפי זה הני שיעורי לא הוי אלא בסל יד אבל לפ"ה דפי' אתלת אגוד הרבוטו'
יחד מ"ה לפרש אלא בסל רשם דסל יד לבדה ואין שיך בה נדינו' ושיעור של רשם
פי' רי"ף ז"ל לאורבה דבנוו' דרשה דימינה כי סיני דעמשי עד שיעורה דשמאל
עד הדיה ודיבה עד אלכנב נדרה וכרשם דבריו כתב אינו' מילי הגאונים' דפשומים
רבה כתוב וז"ל שיעור תפילין של יד אורך הרבוטו' עד שיגיע לאלכנב נדרה ובלבד
שיהו מסולסין בשלש אמצעין וסי' לדבר והחוט המסולס לא פחות' אמתה ואם יעמוד
תפס שיטתו כרב אחאי : ובכל אם הפירושין קיימין לן דנקט תלמודא שיעוריהו
דסל יד ובסל רשם לא האביר ובעל שיעור הגאונים שפי' אמיתה עד ליבה דשמאלא עד
חדיה קיימת לן דלבד אמא ישנו לגב שהרי תפילין מחשב וכשי' שיתה בכנגד הלב
ולבתחת' ולאי בכון לעשו' כשיעו' אזה ומי אם נפסקו אז מדומנו לו שאין רשות אחיהן
אחרונו' בשעורו הזה כדי רש"י ז"ל לשמו' עליו ונם בפי' רש"י ז"ל כתוב פשוט וכפוף
דלא שכתן פ' אחורנ' שיעוריהו כמלא רוחב הסיט וקאמ' בגמר' רב יוסף אחתיה פשוט
ומו' ופירושו שם כתב שביב כדיקן פי' היה תולה אותה לפניו כמו שאנו נוהגין
עתה : ורוחב הרבוטו' פי' ר"ת והגאונים ופותיה דרבוטה כי אורכה דשעורה ואם
רחבה יותר בשרה [מר רב כהנא אחוי בפוף] ע"כ לשון רבינו שמשון זי"ל כתב
וז"ל מפסט אורך הרבוטו' כפ' הקומץ עד אלכנב נדר' חון מקבר ומר חי פשוט כר'
כדפרי' : ובספר ת"ג כתב וז"ל ורוחב הרבוטה יותר מחטה ופחות מכ שעורה ואם
ביחת או יותר ליח לן כה ע"כ לשונו ומיהו אחוך סת"ק מסמא לאם פיחת פסול
וכן כתב שפי' : ועוד כתב בסמ"ג וז"ל כתב ר"כ שאם נפסקה הרבוטה ופחותה
מכשיעו' אין תקנה לה לקבר ולא לתופר' אבל לפי מה שקבלתי על הנה דירושלמי
דפיר' לעיל מזהר וכן משמע בדברי רש"ם והדברי רבינו שמשון ע"כ לשונו : קבר
של תפילין הלכה למשה מסיני הינו הסם שים בתוכו הדפוס מכאן ומכאן מות סין
ומות דל"ם בקבר של רשם ובקבר של יד שוכרת מעבו מן הרבוטה ובראיית כתיב
יו"ד ובכן נעשם שדי וזו היא לשמת הקונטרים בדפרישי' לעיל בספר מצות גדול :
אחר רב נחמן וגוייהן לבר רב אחי הוה יתיב לקתיים דחר זו שרת איתבכא ליה
הרבוטה אחר ליה ולא סבר לה חר וגוייהן לבר מ"ל לאו אדעתאי פי' הקונטרים
וגוייהן לבר מיבא הסם בראה מבחון בלוחר דל"ם של קבר ויו"ן של קבר של יד
ואיתבסבר ליה הרבוטה פי' הדליות והקונטרים פי' סבי לשונו' ובכיהם אית ליהו דקאי
מקבר לאחרי' אבר"ם ד"כ דשרודנין הל"ת עביב' תעביב והאחר ר' יאבל' קבר של תפילין
הלכה למשה מסיני ואחר רב נחמן וגוייהן לבר אמא מחשב דקאי מקבר ואינ"ב
אבי יכול להקשות בלא רב נחמן וכן מביאו פ"ק דחולין נבי הביא קרבן על הדם
ליבא ביבייהו : ואי' טוב ליזהר המצוה שלא תפסקך הרבוטה ובעריך שיהם דלאו
דוקא דלי"ת ויו"ד אלא בכל סבן הסי' ן שהיא בקבינה ר"י ובאחר ר' שמעון לא הבנתי
מה היפוך שיך בסין הקבוטו' ובקבינ' אם לא מיירי בסת תלת עשיתה ישים הסין
על נויי הרבוטו' שחוזה ומי' כולה סוגי' משמע דמיירי בסל רשם בדאמרי' ראמו כל
אתי בתרן אי תפלין בסרשם ונם סתם קבר של תפלין אין לא בראם בדמתי' ראיית
את אחורי מלאך שהרא"ל קבר של תפלין ומיהו מדקאמ' ובעייהן מצת לאתרייהו
קלי אי נמי קבר של רשם הרבוטו' ומיהו אי קאי הרבוטו' של רשם ב"ם מקבר של
יד ונשד דלא משכחת תיבוק בין של רשם לבל יד ואין בידו לבקל ובוב לאחרי' ע"כ
לשונו : וראו כל עתי אתרן כי סם ה' בקרא עליך ונו' תני ר' אישור בן יעקב אומר
אי תפלין בסרשם כתב בסיומשה רבה כריך לבסוייבה כדי שלא יראו דכתיב לך
לאות ולא לאחרים לאות ור"ן אומר דהכי של רשם קרי ליה ראו ונזהר לפי שהם
בתקו' עילוי בראש אבל של יד הם בזרוע תחת לבוש בדדרש' לך לאות ולא לאחרי'
לאות ותו דשן אינה בראש ויו"ד ודלי"ת שביד לא הוזכר בשום מקום בדפרישת
לעיל ומכל מקו' ודאי טוב שיראו מדכתיב ראו וכתיב נמי ודאית לאוקימנ' אקבר
ויש לפרש דשיעוש תודה שבריך לראות הקבר ומיהו עתה חייבין לזהר ומבטין
אותם אף על פי שאין נכון ובסת"ג כתב וז"ל תפלין של רשם בנוכה הראש מקום
שחוזאו של תינוק רופף ויש שם מקו' לבניח שני תפלין ומצו' פרק הקונין רבה נאחר
כאן בין שינוך ונאחר לבלן לא תשומו קרחה בין שינוכם לאת אה לבלן בנוכה של
רשם אף כאן בנוכה של רשם פירש בתקום שעשה קרחה והקבר של תפלין יהדק
בראשו לתעלה בשורף ולא בתפרק' כדי שיהו ידעו לתעלה בדאמרי' אתם ודאחר
הקבינה לבתחלה שני אבבנו' כדאות' בשיומשה רבה ואם פיחת או ייחר לית לן בה
אבל ל"ם ג' אותיתי מדבר עליהם שוכר לבשייתן אבי ואחאר רב יהודי אמר שחוזאל
כל הברכות מברך עליהם שוכר לבשייתן אבי ורבא דאחרי תרויהו מעם' הנחתן
ועד שעת קשירה מכאן היה אומר רבי אליעזר שבריך לקשור תפלין בכל יום ור"ת
השיב דאין בריך והבינו ראיה מפרק קמא דחולין דאחר ת"ח בריך שלאמוד ג'
דברים וכו' ושיין בתוס' פרק קמא דחולין א ועוד הביא ר"ת ראיה מפרק המוציא
דקאמר מבניסן זוג זוג פיסנים אבל אחדות שים בה הרבוטה ואינן מקושרות אין
שבניסן מפר' שעת' הייה בריך לקושרם והל קבר של קיימא ב ואי מתיר
יקום בכל יום לא הוי קבר של קיימ' ומה בכך אם יקבר אם מוכח אם ל"ל בעיל נבי
שביד כי' אדין אין קבר בכל יום ועוד הביא רבי אחאן ראיה דאין בריך לקשור
בכל יום דאמרינן פרק כתרא דמסכת תקומות אל אמרן בריבין שיבא בהן אים כו' :

ותפילין של רשם בזמן שהוא מוכנה :

הגה"ה פירוש בקבר דאוזן ותפלין של יד בזמן שאין שולה ויורד פירוש בקבר
בחוזק ואינו מרופא ואחדאין בריך לאחיריו בשעת שנילה אמא קבר של
קיימא הוא סמ"ג ועוד דאי בריך לקבר בכל יום הל"ל מצות קשירה עד שעת
הנחה דשל רשם לבל הפחות אי אפשר לבניח עד שיקשור ואפרה רבינו אם מצות
הנחה עד שעת קשיר' ר"ל עד שאהדק כי אשו שבשעה שמסלקו מרפ' הקבר קנת
לחוניא בריות ובשמניהן אהדקן בראשו ודרך לבשאן ובקבר לא ביבוק כמו
שליא קשורה בולד ר"ת אלא רב חיים אמאיה דרבי יוחנן עד תפלין של יד מבדך
אקב"ו לבניח תפלין ובל של רשם מבדך אקב"ו על מצות תפלין אבי ורבא דאחרי
קרייהו לא אם מבדך אחיר אם מבדך אבים ב"ם הקאי אבל יד ואבל רשם ובשבת
לא אם אינו מבר' רק אל אל יד לבניח ואל אל רשם אינו מבר' דזו אי' אמר אמנו'

והק' ר"ת דאם כן רבי יוחנן לא קא מיירי אלא בבסח ואבי ורבא לפרושי מילתא דר'
יוחנן אתו ואין מסמא כן הלשון ובזה דאין סבר' דאותה ברב' בתקנה לפוסקי דר'
אבינו אם ועוד דבסדר רב עמר' מונה אותם אבי' בתנין מלה ברבות ומבדר ה"
דקאי אבל רשם דוקא דהיכא דאם מבדך להניח תחלה ואחר כך מבדך על אבי
תפלין של רשם זכן מוכח בסיומא רבא ומיהו לפירוש רש"י ז"ל ל"ל שהרבה
חכמים לתקן אבי ברבו שהרי אל יד אינו מעבבה אל רשם ולא רשם אל יד ובשבת
שהנים אם אחר לבדם הה אינו קשה לא"ה דבקר' הרוח' וכן בירו' איתא אבל אם תקנו
דדרעי' לחדי דרשי' לבניח ועל אבות אבו' ואינו בר"ה: הגה"ה כתב רי' [הגהה"ה]
לא מבדך אבי ברבו' אלא היכא דאם מבדך להניח תפלין ואמר אבי אלא אחת ואינו אמר
בירוש' בשהוא לוכסן אוסר להניח תפלין ואמרא מינה דאין מבדך על שתיהן אלא
ברבה אחו' וכן כתב רב אחיי נתן ר"ב רב אחא משמה אבל ל' רי' [ומיהו בתשובת
הגאונים' משמע אלא היה כתוב סם רק ברבה להניח ותו לא וכם' הגיעה אבל
מסם ראי' לפי' הקונטרס אין לברך רק להניח בלא סם וקבת יש לחבר' ראיה לפי'
הקונט' מלעיל דקאמר עד שעת קשירה ובינו הידון כדפי' ובסלת' בסל יד ובין
הידון אבל בל רשם הקבר' אבוש' ומותר ביש לוחר בדוחק לחף בקבר של רשם
הידון כל כדפי' לעיל ושוד אמא אבי' רש"י ז"ל דבסל יד כתוב דקשרתם ו
שיקר אלוהן ובריך בהו שוכר לעשייתן אבל בסל רשם לא כתיב קשיר' בכל' ואם
דהוו הכל בכלל הנחה וה"ד אתן מו' לפי' סבא' רשם יש קדום יותר בדפרישי' לעיל
תקנו בהם ברבה בפני עצמו אי נמי מפני סתם מסבבנוהה אם זה ואם יתרש לפרש
אלא יהיה לו רק תפלין של רשם אבבר' אבים לבניח ובל אבות אחלק אחרים
כמו סם וכן ראיתי שהורה ר"ה הלבה למעשה ודוקא אומר ר"ת אם ב' דברים
בטלי' אבל סם בגורך תפלין אין חוזר בדאמרינן בבבר' החוטין ושוד אומר ר"ת
דאמר' ענה קדים אם ברכו בנתי' אין הפסק אחרי אמין יכול להניח' עד שיעבר
הביכור ואין הפסק אם כ' שבורך הוא וה' לו ובריך לקדימו ושוד פיר' ר"ת בבבר
ביאר דוקא הכא הפסק הוי היכא דסם כיון שבריך להניח אל רשם ובשבין אי
בנתרה אמנה אבל בנבי אחיה אם אחר אמה בתה עוקות וסם בנתים אין זה בסבר
כיון שאם אדבה לא יאחוט יותר ולי לו בברבה ראשונה וה"ן לא הוה לו אחר
שבריך לאחור ובברך ואחריכו בדברים ועיין בתוס' שאין ובברך ביטוי הדם אם
סם בין תפלין בתפלין שבירה היא בידו ואחר עליה אשרכי אמרתה אחלתה פרש ר"
לאחן דוקא סם מדיר ולא סונג ואפילו מדיר זבב בבל לבו אין אחר אל בשבו אמנה
מנים אל יד ואח"כ אל רשם ובסמוא אלבן חולבן אל רשם ואח"כ חולבל יד בבאר
מנים אל יד אחלה דכתיב לאות אל יד יד והדר ולטוטפות ע"ב אלא חולבן אל יד
אחל' אחתי אחר רבה בר בר חנא אסבר' לי' ויהו לטוטפר בין עיני' בל ומנשיכן
עיניך יהו אבים ו גרסי' במסבת יומא כפר' אחר להם אחמונה ס"ת מדרש לפי
עבורי דרשא אטוטפת אסור אשום לאין מעבירין על אמנות ובירם אם רש"ו
אלא יבא אל רשם קודם ואחר' לפי' דלאחה לי מדר' ל"ל מברות' ושוד אחמיה מנו
טעמ' מקר' אלא אשום לאין מעבירין ע"ה כדאמרת אתם ואמרת ר"ת בבבר
אחר אם רב אחיי נתן אבאיבות בבאחרונים בבאחלן אבל אל יד קודם לאין מעבירין
יד לאתם לאיך אתיק קודם אל רשם אלא יבאים אל רשם אחלה ואח"כ אל יד אחן
דבבינהם יבבא אחלה בבל יד בדי אלא אבאי יבבור אל אמנות אלא נרסינן ב אם
טוטפת דאום אשמע כפ"ה אלא נר' טוטפתא ורבי' אליהו פי' אמיריר לשנון אשנו
אבני' בתפלין ק"ו אינין ולהבי' קאמ' דאשאם אל יד קודם לאין מעבירין ת"ל ל"ל
אבבים לבאת לדרך ודאי אמא יאבבו אמנין ובבעיבים ואחן לבדך עליהם אשבם
בהם אבדך : אבבאן אומר הר"ן דאי אשבבים לבאת לדר' והיה לבום אינו בבר
לילה בבעיבים ואחן אשבבים בהם ואבדך דק שיאבן אומר קב' וא"ל דאי ר"ת אינ' חיי' לאבבן
דלא אבי דלאו הבי יוב נמי נבי בבר' בבבי אבל נבי אבי' לובבו' וקאי קבת בדא לבר
להבפיטו ולאחו' ולבבפבו לבדך עליו ומיהו בהנו בבי' ר"ן ובוק חדי אבב' אבבר אבר
מביאן עד אשבקבי בהחים ר' יעקב אומ' עד שאבלה רבל אן אבור ואבבר' אבבים
עד אחן אינה ואחדי' אבבים לר' יעקב אלא אלבן לבאת בבים אם אל לבבם אל
אבבן ובקשה אחת' אוב אינו אחזר ואבינן אבר רב נחמן אלבה בבבי לשבן
יעקב ובלונתיהו דתנא קמא אבר לילה לאו אחן תפלין ובבי יעקב ובחמים אבר
לילה אחן תפלין ואבבל אקום בבאן אבבי אבבי אבבי ובבינן אבבר אבבל ה
אחר לא בבר רק אחן אינה דוק' אבבי אבבי לבבר לבבר ובבינן אבבר אבבל אבבי
בבבים בבבי אבבה דאבבי אבבר רב נחמן אין בבבה בר' אבבי ובבא [רב אבבא
ובבבה בר] בבבה אבבי בבבבן באחרונים אבבי ואבבי אבבר רבא בר אבבא
אבבן אבבבה אבבן אבבי אבבי אבבי אבבי אבבי אבבי אבבי אבבי אבבי אבבי אבבי
אבבי אבבי אבבי

סוכה ומכסה לסוכה ז״ת הוה ומיהו אומר ה״ר אחזן ביון דק״ל כב׳ עקיבא דמוקי חוקה לכסה וגם בתפילין לחבי מין לברך שהרי הברכה נתקנה על שם קרא דחוקה פירוי לאמר חוקיה לחסירון כשתרן זמנן וכ״ה רבינו תם בבר״ן דבק בם שיתן ולבבי מעבר דלבבי כתר סיגוף תפילין לחתיניה מתי דוקן כתפלין הין כבי מעברה מברכין כתר סיגוף לפי שכתוב תליניה בתפלין ומסרת לת ושובר בעשם המניחן אחר שיגיע המתה הילכך (מין) הנוה כשלוקח ולהבי לא הין מברכין אחר סיגוף ביניה בשיגיע המתה הילכך (מין) הנוה כשלוקח כדפרשתי בהלכות בינית לפי שאין מנוח בשלוקן ולמי מכלאי לפי ר״ת דנוה הדין הה״ת לחיות לאחויי אחר מצוה דמילת דפסיק בקבו ומיהו מדרבנן אסר לאהניתן אחר קביעת הדמה כדאחרינן לעיל אשם חלב

הידושי אנשי שם

ש"י א ר"ל דמתמר בזמן בגיטין לוקין סקרי דרש משכבן ומ"ב נוכיח אם מתוכבר בש"ת מכי כאלר לוקחין סם כמו אתפילין ליס מחר ליכה מוכרחה כי אפיגו אפקילין לחזור מס"ת כאלר דיקן דסה אחרי בירושלמי מולין בסכרים ולקן מולין בתפילין מ"כ מחמ בנגעים לוקין מ"ת נתי אחור תפילין מס"ת:

ועתה אתחיל לכתוב הדגרות דשייכי לעיל פני'

מגיין לכאיות בכתבי כו'

הרה"ג שיכות כתבי כמה שוחר של נכו יתקן כמ"ב דנשיקן לכל כפרים כמ"ב לכתוב כנגם תלי הרש שוטה ומקנן ובריך נכרי מתי ומשכי בכרי לרשמת ולתכפיים עכיר וכבי מסוק כתם מלמיה לחלי' כל ידי מתרי לנפשים מכלך ומה רש' לון מומיתין דקמיה יכול לרמולה ונכ' ולא מתיריון לדשמה דקפשים מכלך ויש לומר מסק מיכון למילם קלי אבל מקם חסם לוה לנרשיקן קיימה' בדמסכי רמ"ק דיכחי לסמן קלי ס"ם לסמנו לו ר"ק כתב דכנו מסמן ולכ"ע לכתלל מני מיכוד לפמיה לו ומרחקנן בכל ומכת מסר מיכי יודע מכיון בזמן דמיכה דרכיכר לא ומכו דכנוקנו מכיון לסם דנכי ביכת דין כות דקיק נדולי לקפשים לך אבל לך דקפילין מיכנשלך לאחת אלא לאחרים לחזק ולי מסר דקפילין מוקקים לחזק' בדקמ"ארי' ב' קמת דקרוסין ומחזק וכ"ת דקמ"ק ומנם בכתיב לם לאחם פת נב נופים לא מיכנן לסר' בד כאן לסן לא"ק כנוס כתב מחרכנ' ס"ק דכרכות דמי מיכיו מלובלמת מחרית יכול לפקפשם בשליקו ובסודית ידע ומחמם בשליקו ויכרך ומכון סם ומיכו כיון בדים דפילין ומקנה בטנן אחר מיסון דיכוס דקמתת מל מחזק : מנים פרק מני אחר רב יסור כו' מל כל מת סאין מוקמת נגיל כו ומיכו לקן מכלמת דפילין בתכתי דקק נגיל מוסל בדיכר. כו מס כחיקות מל סם ומיון סם : הגה"מ תפילין ומחזר לון בכל מקום לא מסורי ומלמון בדרם כ"ם דומלם מכן לון בין מסרים לתפילין ומחזר"ת מסכרים נמתנין בכל לשון ותפילין ומחזרת לון בכתבין מלה לאמרי פרש"י ל"ל ס"ת בכתיב: ומכתב מקרים בכתבין כל

הנכר מון כריך לנגיתן פכים מדמחרי' כתם מני רמיתי רבי שמלה תפלין ומסיק סם לנמיתנינהו אסור מכל לנמנתיכנו מסמע דסרי ומסילו בלא כיס עד כמן לשון רבינו מחמה ומין נרתם שכמה סותר פיר"ם ר"ז ל' ההיכו תפלין דר' ר"ל מתלה מות כמנכנו לחוליכם בן כרסלקה דשתן תעיקר ונלא לנגנשן מ"ק ומה מחריך ומנו קנרתי • מנר ר' ומכן לא סמנו לא סהנינן מכלי כלין מכל כלי סמינו כלין מפי בחות מטפח ומכרי שהמידו בכנת הכסה קנוב אסרו בכנת הכם ערמי מתי טרנמת בכסה קנוב לנים בה מנוטות סרי ערמי לתים לי עינוטות אסור אסנו לנמתם בכנת סים כו ס"ת לו מפילין אלא מ"כ מוכחין כלי בתוך כלי מת' מכיי ה"ת סהנינן מכלי סמין כלין מכל הנינן מכלין מפי' עשרה כלים מכלי מת' דמי אחר רב ינחק הנכנם נסנוסות קנב מולן תפלין ונכנס וקלינה דרבי מחה לאחר מנינן מל מולמנו ומכ' ומכ' לימת אחר רב נחמן מר ינחק עד אמן ברכה אחר רב נחמן מתי סודרה לאחמנינה לנכר בית מפילי ונר בית מפילי אסו לאיכר בית אזי אחמנינה ולא נר בית נר בית ולא מוזמנה לנו מסו אתלמה לנו מלמה לנים ומן מלמ"ת חינגא אחי רבי אתלה תפלין אח מפילו ומפילו בית חיין דורסי רשומו' אחרו ומיה חיוך מלמנים מנגד זה ומנו' מפלין ומסיק ר' כי מלה בביתיה מכל תפלין נופייהו אסור לנמנות בכל טן ברנוטה בין בקנינה: אחר טולה כל הקרמה ק"ם כלא תפלין כאילו מעיד עדות סקר בעצמו ר' חיין בר אמה אחר רבי יוחנן כאילו קריב אודה בלא מנחה אח בלא נסכים: הרי לך דין חסרות ויתרות כמו שכתב הרמב"ם ז"ל מתוך ספר קדמון אחר היה מקדם בחברו ואיה כו ר' יוחנן גדול' מנות תפלין ה"ל אין מקדם בירושלם נוחן לבניה בו ספרי' אחנו ומעלין היו סומכין ומפלין ומחזר אמרן • פרשה רמ"ס קדם לי בולנו כבור מלאים אבור מלה בחוק חסר סולת מלה לאים חסר ו' ויחוך מלה אחרי חסר ויכוסי מלה לאמתיך חסר ו' לעבד' חסר תנת חסר הבמיני מלה מנו' מלה אחר חסר בגלך חסר בעבו' מלה בל נחות דבוך פרשה מלאים לזכרון ומנו' אחר חסר מיגיע מלה מוכלך חסר יוד החקה חסר לחושב' מלה • פרשה פניה ויפלך חסר ולחמיך חסר ו' אחר חסר ויברא חסר וכח חסר ויכה מלאה בה"ח ולטוטפת חסר ו' אחרונה שיניך מלה בחזק חסר הוא אנו ב' מלאים • פרש' שניים מעט מחלך חסר לבבך חסר לטפת חסר בני ויין שיניך מלה מחוזות חסר ו' ולשמה חסר יוד פניה ובסרך חסר יוד פניה ובסרך מלה • פרשה רביעית ויבי' אם מתם חסר ולעבדו חסר מנחי מלה ו' אח' ומה מלה ומלקום מלה ומירבך חסר ו' ומסתחאים מלה אחרונה מלה הטבה אחר נתן חסר אתם חס' לטוטפת חסר ו' פניה שיכים מלה אתם חסר בביתך חסר יוד פניה ובקומך מלה ו' מחוזות מלה כיתך חסר יוד פניה ובסרך מלה לאחמיה חסר ו' אלו תנין של תפלין חם מתות דמיתים שלמה איונין בפרשה רמ"ס: פרשה פניה ה' ראיתי אחר' חרבנ איונין ואלו הן ה' דונתה לך וב' ראיתי דבקשה ומה דויחרנו ומכי דיבקה פרש' שניים ק' על וכקומך וק' על וקרבתם שלמה שלמה איונין וטטפת של אלטוטפת חרבנ חרבנ איונין • פרשה רביעית פרשה של ומספת זיון אחר וטטפת ושל ולטוטפת חרבנ חרבנ איונין וכתב ר"ת מגריך ליחר כתנין של המזוזות וכם איונין קנוקי' על המזוזות' שים להם תנין כמו שכן כתובין בספר תורה הקדוש • בפרש' אח' לון בה אלא מות אח' שים לה תנין ויש הם מזוזות' דמיתין שים הם שלמה תנין מזוזיין • בפרשה ב' אין בה אלא תחמה מזוזות שים להם תנין וכם ה' ראיתי וכל אחר חרבנ איונין ולעיל מיכנו • פרש' ג' יש בה ה' מזוזיי' וכל אח' שלמה איונין לבד מולטוטפת שים בה חרבנ חרבנ איונין • פרשה רביעית יש בה חמשה מזוזות המזוזן ולעיל פירשנו כתב רבינו מתמון זו ל' כל דוכתה דלא הוי כתב הכי מיסמלה מדסלילי' תלמוד לשל' כל מות שלין מוקפת גויל ומיהו דוקא ס"ת מדנקט גויל וב"ם תפילין ומזוזות אבל לא דמגלה ונמו ושאר ספרים שאינו עפוריים כתיקון ס"ת ויש לדחות לתן בספר תורה לא פסל אלא דוקא בסם אחרינ מני לפנין לסן ומקלי. רב יהודה דפסל הי' בסלין הקף גויל מהיטיה דמ"ם ערבב המזוזות מ"מ מספסיק בחמנ מל ינקרא בו ומרבב המזוזות בשטה המזוזות מדלא מיקלנ בין למחלה בין למחלה כיון למנה כי הטיה דירושלמי ושוד מדלא מני יתקן וכן רב יהודה בפסיק ומני פסול ומחמני דקתני מעכבן ליב' הוכחה א. דהא מחריגן דירושלמי מולין בספרי [ומין מולין] בתפילין ומזוזות ובדיריה נמי גבה כתבה אגרת פסולה דמפסיק בחסרות ויתרות ולא סני בתיקון בתו ס"ת ותו מדלא מתעינן בתפלין ומקן שמע מינה דאפי' מות אחת נגנו והכא נמי בשם אם הריבא המזוזות' המלק אותה ירייעה אלי מפסר לתקן ודוק' דיו שנטבה על הסם בהיות ל"ם ודלא כבירוש ר"י שמתיר כמו כן לסריד המזוזות של סם ומין הנדון דומה לרמיה דהא כבר נתקדם הסם בשנטבה מלין הדיו ומכו' היה לתקנו חבל הכא בפסול נעם מתחלתו ולא מן הסם הוא זה וכן ל"ל תוקנו אל ב' לנקנו היינו של סם ס"ם ובתפילין ומזוזות בכל אותיות ודוקא לחבלה בהיות מל מבטנינו ובסם ס"ת ובשמ' ניחא ליה דלא פסיק ליה לחתני בפרק הבוי המיירי נמי בסם ס"ת כיון דבם דוקא אז למבלה ויין ודאי לריך בכולנו כדמיירי רבינו ליהו מלקנטו שבשה אותיות' בריבו' אין מבמ"ר ס"ת שהם נרוכים אין שה הנגף אותיות' ומדלא מינטרינן לאחמיייה בפרק הבוה בתחנינן שמע מינה עדיף מקולו של יוד ומתנן לא פסול אחר' בתפילין ומזוזות מדלא תני בתחנינן' שיכוס תנין כי היכי דקמני היקף גויל ולא ליתתבו נמי אום אחור' לאמתשינן פסול תנין ס"ם דדיעבד לא מסני אלכתחל' ודאי לריך ומו מדלקנט בם הבוי' מקנים לתנים דדלית ומוייה רים מסת' דוקא הני דאית בהו מחשבות אחרינא וכן ריסן לתתין דקתני בברית מכלל דשחר תנין לא פסלי עכ"ל הם אחסר מלאן עד סוף הפרק כתבתיו בהלכו' מיני:

הדרן עלך הקומ"ן

זה לשון

רי"ם מפרקי' ח' דתמלה ק"ל כר' יוחנן דאחר אסור לכתוב מחיצו לות אחת אלא מן הכתב תנא חוץ מתפילין ומזוזות דרבנן סרי לחיבתב לבד מפילין ומזוזות אלא מן הכתב כי אלא תנא דמנינה רבי יהודה מוחר מפילין ומזוזות בכתבות אלא מן הכתב ואין

הנכר מון כריך לנגיתן פכים מדמחרי' כתם מני רמיתי רבי שמלה תפלין ומסיק סם לנמיתנינהו אסור מכל לנמנתיכנו מסמע דסרי ומסילו בלא כיס עד כמן לשון רבינו מחמה ומין נרתם שכמה סותר פיר"ם ר"ז ל' ההיכו תפלין דר' ר"ל מתלה לות כמנכנו לחוליכם בן כרסלקה דשתן תעיקר ונלא לנגנשן מ"ק ומה מחריך ומנו קנרתי • מנר ר' ומכן לא סמנו לא סהנינן מכלי כלין מכל כלי סמינו כלין מפי בחות מטפח ומכרי שהמידו בכנת הכסה קנוב אסרו בכנת הכם ערמי מתי טרנמת בכסה קנוב לנים בה מנוטות סרי ערמי לתים לי עינוטות אסור אסנו לנמתם בכנת סים כו ס"ת לו מפילין אלא מ"כ מוכחין כלי בתוך כלי מת' מכיי ה"ת סהנינן מכלי סמין כלין מכל הנינן מכלין מפי' עשרה כלים מכלי מת' דמי אחר רב ינחק הנכנם נסנוסות קנב מולן תפלין ונכנס וקלינה דרבי מחה לאחר מנינן מל מולמנו ומכ' ומכ' לימת אחר רב נחמן מר ינחק עד אמן ברכה אחר רב נחמן מתי סודרה לאחמנינה לנכר בית מפילי ונר בית מפילי אסו לאיכר בית אזי אחמנינה ולא נר בית נר בית ולא מוזמנה לנו מסו אתלמה לנו מלמה לנים ומן מלמ"ת חינגא אחי רבי אתלה תפלין אח מפילו ומפילו בית חיין דורסי רשומו' אחרו ומיה חיוך מלמנים מנגד זה ומנו' מפלין ומסיק ר' כי מלה בביתיה מכל תפלין נופייהו אסור לנמנות בכל טן ברנוטה בין בקנינה: אחר טולה כל הקרמה ק"ם כלא תפלין כאילו מעיד עדות סקר בעצמו ר' חיין בר אמה אחר רבי יוחנן כאילו קריב אודה בלא מנחה אח בלא נסכים: הרי לך דין חסרות ויתרות כמו שכתב הרמב"ם ז"ל מתוך ספר קדמון אחר היה מקדם בחברו ואיה כו ר' יוחנן גדול' מנות תפלין ה"ל אין מקדם בירושלם נוחן לבניה בו ספרי' אחנו ומעלין היו סומכין ומפלין ומחזר אמרן • פרשה רמ"ס קדם לי בולנו כבור מלאים אבור מלה בחוק חסר סולת מלה לאים חסר ו' ויחוך מלה אחרי חסר ויכוסי מלה לאמתיך חסר ו' לעבד' חסר תנת חסר הבמיני מלה מנו' מלה אחר חסר בגלך חסר בעבו' מלה בל נחות דבוך פרשה מלאים לזכרון ומנו' אחר חסר מיגיע מלה מוכלך חסר יוד החקה חסר לחושב' מלה • פרשה פניה ויפלך חסר ולחמיך חסר ו' אחר חסר ויברא חסר וכח חסר ויכה מלאה בה"ח ולטוטפת חסר ו' אחרונה שיניך מלה בחזק חסר הוא אנו ב' מלאים • פרש' שניים מעט מחלך חסר לבבך חסר לטפת חסר בני ויין שיניך מלה מחוזות חסר ו' ולשמה חסר יוד פניה ובסרך חסר יוד פניה ובסרך מלה • פרשה רביעית ויבי' אם מתם חסר ולעבדו חסר מנחי מלה ו' אח' ומה מלה ומלקום מלה ומירבך חסר ו' ומסתחאים מלה אחרונה מלה הטבה אחר נתן חסר אתם חס' לטוטפת חסר ו' פניה שיכים מלה אתם חסר בביתך חסר יוד פניה ובקומך מלה ו' מחוזות מלה כיתך חסר יוד פניה ובסרך מלה לאחמיה חסר ו' אלו תנין של תפלין חם מתות דמיתים שלמה איונין בפרשה רמ"ס: פרשה פניה ה' ראיתי אחר' חרבנ איונין ואלו הן ה' דונתה לך וב' ראיתי דבקשה ומה דויחרנו ומכי דיבקה פרש' שניים ק' על וכקומך וק' על וקרבתם שלמה שלמה איונין וטטפת של אלטוטפת חרבנ חרבנ איונין • פרשה רביעית פרשה של ומספת זיון אחר וטטפת ושל ולטוטפת חרבנ חרבנ איונין וכתב ר"ת מגריך ליחר כתנין של המזוזות וכם איונין קנוקי' על המזוזות' שים להם תנין כמו שכן כתובין בספר תורה הקדוש • בפרש' אח' לון בה אלא מות אח' שים לה תנין ויש הם מזוזות' דמיתין שים הם שלמה תנין מזוזיין • בפרשה ב' אין בה אלא תחמה מזוזות שים להם תנין וכם ה' ראיתי וכל אחר חרבנ איונין ולעיל פירשנו • פרש' ג' יש בה ה' מזוזיי' וכל אח' שלמה איונין לבד מולטוטפת שים בה חרבנ חרבנ איונין • פרשה רביעית יש בה חמשה מזוזות המזוזן ולעיל פירשנו כתב רבינו מתמון זו ל' כל דוכתה דלא הוי כתב הכי מיסמלה מדסלילי' תלמוד לשל' כל מות שלין מוקפת גויל ומיהו דוקא ס"ת מדנקט גויל וב"ם תפילין ומזוזות אבל לא דמגלה ונמו ושאר ספרים שאינו עפוריים כתיקון ס"ת ויש לדחות לתן בספר תורה לא פסל אלא דוקא בסם אחרינ מני לפנין לסן ומקלי. רב יהודה דפסל הי' בסלין הקף גויל מהיטיה דמ"ם ערבב המזוזות מ"מ מספסיק בחמנ מל ינקרא בו ומרבב המזוזות בשטה המזוזות מדלא מיקלנ בין למחלה בין למחלה כיון למנה כי הטיה דירושלמי ושוד מדלא מני יתקן וכן רב יהודה בפסיק ומני פסול ומחמני דקתני מעכבן ליב' הוכחה א. דהא מחריגן דירושלמי מולין בספרי [ומין מולין] בתפילין ומזוזות ובדיריה נמי גבה כתבה אגרת פסולה דמפסיק בחסרות ויתרות ולא סני בתיקון בתו ס"ת ותו מדלא מתעינן בתפלין ומקן שמע מינה דאפי' מות אחת נגנו והכא נמי בשם אם הריבא המזוזות' המלק אותה ירייעה אלי מפסר לתקן ודוק' דיו שנטבה על הסם בהיות ל"ם ודלא כבירוש ר"י שמתיר כמו כן לסריד המזוזות של סם ומין הנדון דומה לרמיה דהא כבר נתקדם הסם בשנטבה מלין הדיו ומכו' היה לתקנו חבל הכא בפסול נעם מתחלתו ולא מן הסם הוא זה וכן ל"ל תוקנו אל ב' לנקנו היינו של סם ס"ם ובתפילין ומזוזות בכל אותיות ודוקא לחבלה בהיות מל מבטנינו ובסם ס"ת ובשמ' ניחא ליה דלא פסיק ליה לחתני בפרק הבוי המיירי נמי בסם ס"ת כיון דבם דוקא אז למבלה ויין ודאי לריך בכולנו כדמיירי רבינו ליהו מלקנטו שבשה אותיות' בריבו' אין מבמ"ר ס"ת שהם נרוכים אין שה הנגף אותיות' ומדלא מינטרינן לאחמיייה בפרק הבוה בתחנינן שמע מינה עדיף מקולו של יוד ומתנן לא פסול אחר' בתפילין ומזוזות מדלא תני בתחנינן' שיכוס תנין כי היכי דקמני היקף גויל ולא ליתתבו נמי אום אחור' לאמתשינן פסול תנין ס"ם דדיעבד לא מסני אלכתחל' ודאי לריך ומו מדלקנט בם הבוי' מקנים לתנים דדלית ומוייה רים מסת' דוקא הני דאית בהו מחשבות אחרינא וכן ריסן לתתין דקתני בברית מכלל דשחר תנין לא פסלי עכ"ל הם אחסר מלאן עד סוף הפרק כתבתיו בהלכו' מיני: